

นักการเมืองถิ่นจังหวัดเลย

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ไชยวุฒิ มนตรีรักษ์

สถาบันพระปกเกล้า

พฤษภาคม 2551

นักการเมืองถิ่นจังหวัดเลย

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ไชยวุฒิ มนต์วีริักษ์

สถาบันพระปกเกล้า

สงวนลิขสิทธิ์ © 2551

พิมพ์ครั้งที่ 1 พฤษภาคม 2551

จำนวน 1,000 เล่ม ราคา 112 บาท

ข้อมูลทางบรรณานุกรมของหอสมุดแห่งชาติ

Nation : Library of Thailand Cataloging in Publication Data

สถาบันพระปกเกล้า

นักการเมืองถิ่นจังหวัดเลย_กรุงเทพฯ : สถาบัน, 2551 274 หน้า

1. นักการเมือง. 2. ไทย_การเมืองและการปกครอง

324.2092

ISBN 978-974-449-381-1

ที่ปรึกษา

รองศาสตราจารย์นรินทร์ เศรษฐบุตุตร

รองศาสตราจารย์ ดร.นิยม รัฐอมฤต

ดร.ถวิลวดี บุรีกุล

รองศาสตราจารย์ ดร.ปรีชา หงษ์ไกรเลิศ

รองศาสตราจารย์พรชัย เทพปัญญา

ผู้แต่ง

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ไชยวุฒิ มนต์วีริักษ์

ผู้เรียบเรียง และประสานงาน

นางสาวอริศรา คำตัน

จัดพิมพ์โดย

สถาบันพระปกเกล้า

47/10 อาคารศูนย์สัมมนา 3 ชั้น 5 ในบริเวณสำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือนหมู่ 4 ตำบลตลาดขวัญ อำเภอเมือง จังหวัดนนทบุรี 11000

โทรศัพท์ 0-2527-7830-9 <http://www.kpi.ac.th>

พิมพ์ที่

ส เจริญ การพิมพ์

1510/10 ถนนประชากรราษฎร์ 1 แขวงบางซื่อ เขตบางซื่อ กรุงเทพมหานคร 10800

โทรศัพท์ 02-913-2080 โทรสาร 02-913-2081

นางจรินทร์ เสเนียงศ์ ณ อยุธยา ผู้พิมพ์ผู้โฆษณา

คำนำสถาบันพระปกเกล้า

การศึกษาการเมืองการปกครองของไทยที่ผ่านมามีโอกาสปฏิเสธรได้ว่าย่างมุ่งเน้นไปที่การเมืองระดับชาติเป็นส่วนใหญ่ สถาบันพระปกเกล้า โดยสำนักวิจัยและพัฒนาจึงได้ริเริ่มและดำเนินการโครงการวิจัยสำรวจเพื่อประมวลข้อมูลนักการเมืองถิ่นขึ้น เพื่อเติมเต็มสิ่งที่ขาดหายไปของภาคการเมืองที่มีการศึกษากันอยู่ก็คือสิ่งที่เรียกว่า “การเมืองถิ่น” หรือการเมืองในจังหวัดต่างๆ เป็นการศึกษาเรื่องราวของการเมืองที่เกิดขึ้นในอาณาบริเวณของท้องถิ่นที่เป็นจังหวัดต่างๆ ในประเทศไทยอันเป็นปรากฏการณ์ที่เป็นภาพคู่ขนานไปกับการเมืองระดับชาติอีกกระนาบหนึ่ง

หนังสือ “นักการเมืองถิ่นจังหวัดเลย” เป็นผลผลิต
ชิ้นหนึ่งของโครงการดังกล่าว ซึ่งทางสถาบันพระปกเกล้าต้องขอ
ขอบคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ไชยวุฒิ มนต์รีรักษ์ ในการทำวิจัยจน
ได้ข้อมูลที่มีสมบูรณ์ของการเมืองถิ่นจังหวัดเลย หวังเป็นอย่างยิ่งว่า
หนังสือเล่มนี้จะช่วยเติมเต็มเรื่องราวทางการเมืองในส่วนที่ยังขาด
อยู่ และหวังว่าหนังสือเล่มนี้จะเป็นประโยชน์ในการช่วยทำความเข้าใจ
ปรากฏการณ์ทางการเมืองไทยในระดับจังหวัดให้ชัดเจน
ยิ่งขึ้น รวมทั้งจะเป็นแรงกระตุ้นให้มีการศึกษาวิจัยการเมือง
การปกครองไทยเพิ่มเติมต่อไป

ศาสตราจารย์ ดร. บวรศักดิ์ อุวรรณโณ
เลขาธิการสถาบันพระปกเกล้า

คำนำ

คำนำผู้แต่ง

งานวิจัยนี้เป็นงานวิจัยบุกเบิกที่เริ่มที่สำคัญในการสืบค้นและวิเคราะห์เกี่ยวกับสภาพการเมืองถิ่นและนักการเมืองถิ่นจังหวัดเลย เนื่องจากการศึกษาวิจัยในลักษณะนี้ไม่เคยมีมาก่อนในจังหวัดเลย ดังนั้นในช่วงเริ่มต้นการวิจัยจึงต้องใช้ความพยายามอย่างมากในการค้นหาข้อมูล เก็บรวบรวมข้อมูล การนำข้อมูลมาจัดเรียงให้ถูกต้องตามช่วงเวลาและการตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลที่ได้รับมา จากการรวบรวมข้อมูลที่มีอยู่ก่อนการจัดทำงานวิจัยนี้พบว่า มีข้อมูลของนักการเมืองถิ่นบางคนที่คลาดเคลื่อนจากความเป็นจริงจนต้องตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลจากส่วนงานทะเบียนประวัติสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของสำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎรแล้ว จึงนำมาเสนอไว้ในรายงานฉบับนี้

ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับนักการเมืองถิ่นที่ดำรงตำแหน่งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรก่อนปี พ.ศ.2500 ต้องใช้ความพยายามค้นหาข้อมูลอย่างมาก เนื่องจากสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหลายคนที่มีวาระการดำรงตำแหน่ง ส.ส. ในช่วงเวลาสั้น ญาติไม่ได้เก็บข้อมูลที่สำคัญไว้ บางกรณีข้อมูลเสียหายไปกับอุทกภัยครั้งใหญ่ในจังหวัดเลยเมื่อ พ.ศ.2544 และอดีต ส.ส. เกือบทุกคนเสียชีวิตไปแล้ว (มีชีวิตอยู่เพียงคนเดียวคือนายปรีชา เพ็ชรสิงห์) ดังนั้นการตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลจึงต้องขอข้อมูลจากผู้สนับสนุนทางการเมือง ผู้รับรู้เหตุการณ์ และอดีตผู้สมัครรับเลือกตั้งในช่วงเวลานั้น ซึ่งได้รับความกรุณา และให้ความอนุเคราะห์ด้วยดียิ่ง

การเก็บรวบรวมข้อมูลสภาพการเมืองถิ่น และนักการเมืองถิ่นจังหวัดเลย หลังปี พ.ศ.2512 เป็นต้นมา มีข้อมูลที่หลากหลายมากขึ้น เริ่มมีข้อมูลพฤติกรรมเบี่ยงเบนในการหาเสียง มีการซื้อเสียงมากขึ้น และซับซ้อนขึ้นตามลำดับเวลาที่ผ่านไป ผู้ให้ข้อมูลหลักหลายคนได้ให้ข้อมูลพฤติกรรมต่างๆ เหล่านั้นอย่างตรงไปตรงมา และเพื่อป้องกันความเสียหายหรือผลกระทบที่อาจเกิดขึ้น ผู้วิจัยได้พยายามอย่างยิ่งที่จะหลีกเลี่ยงความเสียหายต่างๆ ที่อาจเกิดขึ้นกับผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่าย แต่ยังคงไว้ซึ่งข้อมูลที่มีความสำคัญในการศึกษาวิจัย เนื่องจากงานวิจัยนี้มุ่งหวังค้นหา ศึกษารากฐานการก่อหรือพฤติกรรมทางการเมืองเป็นประเด็นหลักไม่มีเจตนาจะสร้างความเสียหายให้แก่บุคคลใดทั้งสิ้น โดยมีเจตนาสำคัญในการศึกษาวิจัย เพื่อจะนำข้อมูลมาใช้ประโยชน์ในการศึกษาค้นคว้าเพื่อเรียนรู้ และพัฒนาการเมืองการปกครองใน

ระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขให้มีคุณภาพมากขึ้น และขอขอบคุณผู้ให้ข้อมูลหลักทุกท่านที่ได้ให้ความอนุเคราะห์ข้อมูล และข้อสังเกตที่มีประโยชน์ต่อการศึกษาวิจัยนี้อย่างมาก

ความสำเร็จ ความสุข และชิ้นงานทางวิชาการนี้จะเกิดขึ้นไม่ได้เลยหากไม่ได้รับความอนุเคราะห์ในการสนับสนุนงบประมาณการให้คำแนะนำทางวิชาการของผู้ทรงคุณวุฒิ และการติดต่อประสานงานอย่างดียิ่งจาก สำนักวิจัยและพัฒนา สถาบันพระปกเกล้า จึงขอแสดงความขอบคุณเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

อย่างไรก็ตามหากงานวิจัยนี้ยังไม่สมบูรณ์ในทางวิชาการอยู่บ้าง ผู้วิจัยยินดีน้อมรับคำแนะนำนั้นอย่างเต็มใจ ทั้งนี้เพื่อรังสรรค์งานริเริ่มชิ้นนี้ให้มีความถูกต้องทางวิชาการ และมีความสมบูรณ์มากขึ้น ซึ่งจะนำไปสู่การสร้างงานวิชาการด้านรัฐศาสตร์ในบริบทของจังหวัดเลยให้ก้าวหน้า และมีคุณค่ามากขึ้น

ไชยวุฒิ มนตรีรักษ์

พฤษภาคม 2551

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับนักการเมืองที่ได้รับการเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร จังหวัดเลย ระหว่าง พ.ศ.2476 ถึง พ.ศ.2548 เพื่อศึกษาเครือข่ายทางการเมืองและความสัมพันธ์ของนักการเมืองกับประชาชนในแต่ละช่วงเวลาที่มีการเลือกตั้ง เพื่อศึกษารูปแบบการหาเสียง วิธีการสร้างคะแนนนิยมและเพื่อศึกษาบทบาทของกลุ่มผลประโยชน์และกลุ่มที่ไม่เป็นทางการอื่นๆ ที่มีส่วนสนับสนุนนักการเมือง โดยการใช้เทคนิควิธีวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ซึ่งประกอบด้วยการศึกษาวิเคราะห์เอกสาร การสัมภาษณ์แบบไม่มีโครงสร้าง และการสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง โดยการค้นหาข้อมูลจากบุคคลผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informant) ซึ่งคัดเลือกบุคคลผู้ให้ข้อมูลสำคัญอย่างเจาะจงและตรวจสอบความถูกต้องด้วยวิธีการตรวจสอบสามเส้าด้านวิธีการรวบรวม

ข้อมูล (Methodological Triangulation) นำข้อมูลมาวิเคราะห์แบบอุปนัย (Analytic Induction) และวิเคราะห์โดยการจัดจำแนกชนิดข้อมูล (Typological Analysis) ตามแนวคิดการจัดจำแนกของ ลอฟแลนด์ (Lofland)

ผลการศึกษาพบว่า นับตั้งแต่การเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ครั้งที่ 1 เมื่อวันที่ 15 พฤศจิกายน 2476 ถึงการเลือกตั้งทั่วไป ครั้งที่ 21 เมื่อวันที่ 6 กุมภาพันธ์ 2548 มีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดเลยทั้งสิ้น 25 คน เป็นชาย 21 คน คิดเป็นร้อยละ 84 ในขณะที่เป็นหญิง 4 คน คิดเป็นร้อยละ 16 อาชีพก่อนเข้ามาดำรงตำแหน่งทางการเมือง ส่วนใหญ่มีอาชีพธุรกิจ รองลงมาได้แก่รับราชการ ผู้ที่ดำรงตำแหน่งทางการเมืองยาวนานมากที่สุด คือ นายทศพล สังขทรัพย์ จำนวน 9 สมัย ระยะเวลา 18 ปี 3 เดือน 25 วัน ในขณะที่ผู้ดำรงตำแหน่งสั้นที่สุดคือ นายบัวพันไชยแสง 1 สมัย ระยะเวลา 6 เดือน 18 วัน สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่ย้ายพรรคมากที่สุด คือนายปรีชา เร่งสมบุญสุข จำนวน 4 พรรค มีภูมิลำเนาโดยการเกิดในจังหวัดเลย 12 คน คิดเป็นร้อยละ 48

เครือข่ายทางการเมืองที่ให้การสนับสนุนนักการเมือง และความสัมพันธ์ของนักการเมืองกับประชาชนในช่วงการเลือกตั้งระหว่าง พ.ศ.2476 ถึง พ.ศ.2500 ส่วนใหญ่เป็นความสัมพันธ์แบบเครือญาติทั้งในแบบเครือญาติตระกูล และเครือญาติเกื้อกูล การเลือกตั้งในปี พ.ศ.2512 เป็นยุคแรกที่นักธุรกิจเข้ามาสู่การเมืองระดับชาติ โดยมีความสัมพันธ์เครือข่ายธุรกิจระหว่างจังหวัด ได้รับการช่วยเหลือจากกลุ่มธุรกิจค้าไม้ และสมาชิกสภาจังหวัดเลยที่มาจากภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เริ่มมีการใช้เงินซื้อเสียงการใช้สิทธิพลข่มขู่

หัวคะแนน และการสร้างระบบอุปถัมภ์กับหัวคะแนน ผู้มีสิทธิเลือกตั้งช่วงปี พ.ศ.2531 ถึง พ.ศ.2535 เป็นช่วงการเมืองสองสภาพโดยนักการเมืองถิ่นส่วนหนึ่งมีพฤติกรรมทางการเมืองเชิงอุดมการณ์ ในขณะที่อีกกลุ่มหนึ่งเป็นแบบธนาภิการเมือง (Political Finance) การเลือกตั้งหลังจากปี พ.ศ.2538 เป็นต้นมา นักการเมืองถิ่นกลุ่มคุณภาพยึดอุดมการณ์ประชาธิปไตย พ่ายแพ้การเลือกตั้ง และไม่ได้ดำรงตำแหน่งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรอีกเลย ในขณะที่นักการเมืองกลุ่มธนาภิการเมืองเข้ามามีบทบาท และประสบความสำเร็จทางการเมืองทุกเขตเลือกตั้ง ในส่วนการจัดตั้งเครือข่ายทางการเมืองเมืองไม่ปรากฏขั้วการแข่งขันทางการเมืองที่เด่นชัด แม้การเลือกตั้งในปี พ.ศ.2538 จะมึกลุ่มที่มีความเข้มแข็งทางการเมืองอยู่ 3 ตระกูล คือ ตระกูลแสงเจริญรัตน์ ตระกูลเร้งสมบุญรณสุข และตระกูลทิมสุวรรณ โดยทุกตระกูลมีอาชีพธุรกิจการรับเหมาก่อสร้างและการสัมปทานแร่ธาตุ แต่ได้จัดแบ่งขอบเขตพื้นที่ทางการเมืองอย่างประนีประนอม อิงประโยชน์ทางธุรกิจและจัดสรรอำนาจทางการเมืองอย่างลงตัว ทำให้ยังคงมีบทบาท มีอิทธิพลทางการเมืองอย่างต่อเนื่องจนถึง พ.ศ.2548 ทำให้ไม่เกิดสภาพการแข่งขันในตลาดการเมืองอย่างแท้จริง

รูปแบบการหาเสียง และวิธีการสร้างคะแนนนิยมของนักการเมืองถิ่น ในช่วงระหว่างปี พ.ศ.2476 ถึง พ.ศ.2500 ใช้การเดินทางหาเสียงกับประชาชนในหมู่บ้าน มีใบปลิว โปสเตอร์หาเสียง ฉายภาพยนตร์ มีจัดเลี้ยงสุราอาหาร แจกสิ่งของหลายประเภท เช่น น้ำปลา ปลาทุเค็ม ปลาร้า ไม้ขีดไฟ น้ำตาล รองเท้า บางคนมีการปราศรัยโดยสุนโบายการพัฒนาพื้นที่ให้เจริญ และสุขภาพ

ลักษณะหัวหน้าพรรคหรือหัวหน้ากลุ่มการเมือง มีการปล่อยข่าวลือโจมตีว่าร้ายคู่แข่งชั้นทางการเมือง การเลือกตั้งจากปี พ.ศ.2518 เริ่มมีการใช้เงินซื้อเสียง การจัดเลี้ยง และการจัดตั้งระบบเครือข่ายหัวคะแนนในพื้นที่ ผู้สมัครรับเลือกตั้งที่เป็นนักธุรกิจปราศรัยหาเสียงน้อย การสร้างคะแนนนิยมจะอาศัยการจ่ายเงิน และอุปถัมภ์หัวคะแนนการเลือกตั้งนับจากปี พ.ศ.2538 เป็นต้นมา มีการนำรูปแบบการบริหารจัดการเชิงธุรกิจมาใช้ในการสร้างฐานคะแนนเสียงทางการเมือง ควบคู่กับการสร้างความสัมพันธ์ที่ใกล้ชิดกับข้าราชการชั้นผู้ใหญ่ในจังหวัดเลย เพื่อควบคุม และใช้ประโยชน์จากกลไกราชการ ในขณะที่เดียวกันนักการเมืองจะอยู่ในการควบคุมการช่วยเหลือของหัวหน้ากลุ่ม (มุ้ง) การเมืองเพื่อสร้างความเข้มแข็งทางอำนาจการเมือง และรองรับการกระจายผลประโยชน์

บทบาทของกลุ่มผลประโยชน์กับการเมืองก่อนปี พ.ศ.2500 ไม่ปรากฏเด่นชัด เริ่มมีบทบาท และมีความสัมพันธ์กับนักการเมือง ถิ่นอย่างเด่นชัดนับจากการเลือกตั้งในปี พ.ศ.2512 คือ กลุ่มสัมปทานป่าไม้ และกลุ่มค้าส่งค้าปลีก ต่อจากนั้นเป็นกลุ่มธุรกิจรับเหมาก่อสร้างเริ่มเข้าสู่การเมืองในปี พ.ศ.2529 ในบางเขตเลือกตั้ง และกลุ่มธุรกิจสัมปทานแร่ และรับเหมาก่อสร้าง เข้ายึดพื้นที่ทางการเมืองจังหวัดเลย ทุกเขตเลือกตั้งมาตั้งแต่การเลือกตั้งในปี พ.ศ.2539 ถึง พ.ศ.2548 และมีเครือข่ายธุรกิจรับเหมาระหว่างจังหวัด ส่วนกลุ่มที่ไม่เป็นทางการที่มีบทบาทสำคัญในการช่วยเหลือนักการเมืองถิ่นได้แก่ กลุ่ม อสม. (อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน) กลุ่มสตรี เครือข่ายกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน และสมาชิก

สภาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยใช้เงินค่าตอบแทน และระบบ
อุปถัมภ์ทางการเงินเป็นเครื่องมือหลัก ปัจจัยที่นำไปสู่ความสำเร็จ
ทางการเมืองแตกต่างกันตามช่วงเวลา ก่อนการเลือกตั้ง พ.ศ.2476
ถึง พ.ศ.2522 ปัจจัยสถานการณ์บุคคลเป็นสิ่งสำคัญที่สุด รองลงมา
เป็นวิธีการหาเสียงจากปี พ.ศ.2522 ถึง พ.ศ.2535 เป็นปัจจัย
สถานการณ์บุคคล และการจัดตั้งเครือข่ายหัวคะแนนโดยใช้เงิน
ตอบแทน นับจากปี พ.ศ.2535 ถึง พ.ศ.2548 ระบบอุปถัมภ์ และ
เงินเป็นปัจจัยสำคัญที่สุดที่นำไปสู่ความสำเร็จทางการเมือง ส่วน
ปัจจัยที่นำไปสู่ความไม่สำเร็จทางการเมืองของนักการเมืองถิ่น
จังหวัดเลย จะเกิดจากข้อจำกัดด้านความสามารถเชิงเศรษฐกิจ
วิธีการบริหารจัดการหัวคะแนน ข่าวลือ และพฤติกรรมของ
นักการเมือง ทั้งในระหว่างการดำรงตำแหน่ง และไม่ได้ดำรง
ตำแหน่งทางการเมือง

สารบัญ

เรื่อง	หน้า
คำนำสถาบันพระปกเกล้า	III
คำนำผู้แต่ง	V
บทคัดย่อ	IX
บทที่ 1 บทนำ: การศึกษา “การเมืองถิ่น” และ “นักการเมืองถิ่น” จังหวัดเลย	1
เกริ่นนำ	1
การศึกษาเกี่ยวกับ “การเมืองถิ่น” และนักการเมืองถิ่น จังหวัดเลย	3
บทที่ 2 ข้อมูลทั่วไปและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	11
2.1 ข้อมูลพื้นฐานจังหวัดเลย	11
2.2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	29
บทที่ 3 ข้อมูลนักการเมืองท้องถิ่นจังหวัดเลย	53
3.1 ข้อมูลพื้นฐานการเลือกตั้ง	53
3.2 พฤติกรรมทางการเมืองของนักการเมืองจังหวัดเลย	101
3.3 กรณีศึกษาพฤติกรรมการเลือกตั้ง ส.ส. ครั้งที่ 18 วันที่ 2 กรกฎาคม 2538	157

เรื่อง	หน้า
3.4 กรณีศึกษาพฤติกรรมกรรมการเลือกตั้ง ส.ส. ครั้งที่ 19 วันที่ 17 พฤศจิกายน 2539	164
3.5 พฤติกรรมเบี่ยงเบนในการหาเสียงเลือกตั้ง และการสร้างความสัมพันธ์กับประชาชน พ.ศ.2538 - พ.ศ.2548	178
3.6 พฤติกรรมทางการเมืองในรูปแบบธนาภิการเมือง ยุค พ.ศ.2538 - พ.ศ.2548	206
3.7 บทบาทและความสัมพันธ์ของกลุ่มผลประโยชน์ ที่สนับสนุนนักการเมืองถิ่น	208
3.8 พฤติกรรมการซื้อเสียง	209
3.9 การตรวจสอบคะแนนนิยมของผู้สมัคร รับเลือกตั้ง ส.ส.	217
3.10 ปัจจัยนำไปสู่ความสำเร็จทางการเมือง ของนักการเมืองถิ่น	219
3.11 ปัจจัยที่ทำให้ไม่ประสบความสำเร็จ ทางการเมืองในอดีตของนักการเมืองถิ่น	224
บทที่ 4 สรุปอภิปรายผลข้อค้นพบ และข้อเสนอแนะ	229
4.1 สรุปอภิปรายผลข้อค้นพบ	232
4.2 ข้อเสนอแนะ	241
บรรณานุกรม	243
ภาคผนวก	249
ภาคผนวก ก ภาพถ่ายนักการเมืองถิ่นจังหวัดเลย	251

สารบัญ ตาราง

ตารางที่	หน้า
1 จำนวนประชากรจากการสำรวจและ ทะเบียนราษฎร พ.ศ.2549 จำแนกตามอายุและเพศ	19
2 สถิติการเลือกตั้งทั่วไปของสมาชิก สภาผู้แทนราษฎรทั่วประเทศ ครั้งที่ 1 - ครั้งที่ 21	87
3 สถิติสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจำแนกตามเพศ ตั้งแต่ชุดที่ 1 - ชุดที่ 22	89
4 แสดงรายชื่อสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร จังหวัดเลย ตั้งแต่ พ.ศ.2476 - พ.ศ.2549	91
5 สรุปช่วงเวลาที่น่าสนใจของเมืองถิ่นจังหวัดเลย ดำรงตำแหน่ง ส.ส. และจำนวนพรรคการเมือง ที่สังกัดในการลงสมัครรับเลือกตั้ง ส.ส. ตั้งแต่ พ.ศ.2476 - พ.ศ.2549	98

บทที่ 1

บทนำ:

การศึกษา “การเมืองถิ่น” และ “นักการเมืองถิ่น” จังหวัดเลย

เกริ่นนำ

โครงการสำรวจเพื่อประมวลข้อมูลนักการเมืองถิ่นในพื้นที่จังหวัดเลยเป็นส่วนหนึ่งของโครงการสำรวจเพื่อประมวลข้อมูลนักการเมืองถิ่นในพื้นที่จังหวัดต่าง ๆ ที่สำนักวิจัยและพัฒนาสถาบันพระปกเกล้า ได้จัดสรรทุนสนับสนุนให้นักวิชาการในพื้นที่ดำเนินการจัดเก็บรวบรวมข้อมูลทำการวิจัย โดยมีฐานคิดว่าการเปลี่ยนแปลงการปกครองเป็นระบอบประชาธิปไตยตั้งแต่ปี พ.ศ. 2475 เป็นต้นมา ได้สร้างระบบการเมืองในรูปแบบที่ให้ประชาชนเลือกผู้แทนของตนเข้าไปทำหน้าที่กำหนดนโยบายสาธารณะทั้งในระดับชาติ เพื่อทำหน้าที่ในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นก็ได้ดำเนินการมาหลายรูปแบบ และพัฒนาขึ้นตามลำดับ

อย่างไรก็ตามคงมีอาจปฏิเสธได้ว่า การศึกษาการเมือง การปกครองไทยที่ผ่านมายังคงมุ่งเน้นไปที่การเมืองระดับชาติเป็นส่วนใหญ่ สิ่งที่ขาดหายไปของภาคการเมืองที่ศึกษากันอยู่ก็คือ สิ่ง ที่เรียกว่า “การเมืองถิ่น” ที่เป็นการศึกษาเรื่องราวของการเมืองที่ เกิดขึ้นในอาณาบริเวณของท้องถิ่นที่เป็นจังหวัดต่างๆ ในประเทศ ไทย ซึ่งเป็นปรากฏการณ์ที่เป็นภาพคู่ขนานไปกับการเมืองระดับ ชาติอีกระนาบหนึ่ง เพราะในขณะที่เวทีการเมือง ณ ศูนย์กลางของ ประเทศกำลังเข้มข้นไปด้วยการชิงไหวชิงพริบของนักการเมืองใน สภาและพรรคการเมืองต่างๆ การเมืองอีกด้านหนึ่งในพื้นที่จังหวัด บรรดาสมัครพรรคพวก และผู้สนับสนุนทั้งหลาย ก็กำลังดำเนิน กิจกรรมเพื่อรักษาฐานเสียงในพื้นที่ด้วยเช่นกัน และทันทีที่ภารกิจ ในส่วนกลางสิ้นสุดลง การลงพื้นที่พบประชาชนตามสถานที่ต่างๆ และการร่วมงานบุญงานประเพณี เป็นสิ่งที่นักการเมืองผู้หวัง ชัยชนะในการเลือกตั้งจะต้องปฏิบัติให้ได้อย่างทั่วถึงมิให้ขาดตก บกพร่อง

ภาพต่างๆ ที่เกิดขึ้นในจังหวัด ได้สะท้อนให้เห็นถึงหลายสิ่ง หลายอย่างของการเมืองไทยที่ดำเนินมาอย่างต่อเนื่องเป็นเวลานาน ในแง่มุมที่อาจถูกมองข้ามไปในการศึกษาการเมืองระดับ ชาติ “การเมืองถิ่น” และ “นักการเมืองถิ่น” จึงเป็นเรื่องที่ น่าสนใจทำการศึกษา เพื่อเติมเต็มองค์ความรู้ที่ขาดหายไป และสิ่ง ที่ได้ทำการศึกษาค้นพบน่าจะสามารถช่วยให้เข้าใจการเมืองไทยได้ ชัดเจนมากขึ้น

การศึกษา “การเมืองถิ่น” และ “นักการเมืองถิ่น” จังหวัดเลย

การเมืองการปกครองในระบบประชาธิปไตยเป็นกระแสหลักของสังคมโลกอย่างหนึ่งซึ่งเป็นผลพวงมาจากโลกยุคโลกาภิวัตน์ (The Globalized World) หรือโลกยุคหลังสมัยใหม่ (The Post Modern World) ที่มีลักษณะการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นรวดเร็วรอบด้าน และซับซ้อน การศึกษาในประเด็นนักการเมืองถิ่นจังหวัดเลยเป็นการศึกษาในกรอบรัฐศาสตร์ลักษณะหนึ่ง โดยจัดเป็นการศึกษาเกี่ยวกับพลวัตเคลื่อนไหวทางการเมือง (Political Dynamic) เพราะเน้นการศึกษาพฤติกรรมทางการเมืองมากกว่าองค์การทางการเมือง โดยให้ความสำคัญกับการศึกษาในประเด็นจิตวิทยาสังคม วัฒนธรรมทางการเมือง เทคนิควิธีทางการเมือง และกลุ่มผลประโยชน์ เป็นต้น

การเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรตั้งแต่ พ.ศ.2476 ถึง พ.ศ.2550 มีการเลือกตั้งทั่วไปมาแล้ว 23 ครั้ง (นับถึงการเลือกตั้งทั่วไปเมื่อวันที่ 23 ธันวาคม 2550) ในยุคสมัยของ 3 รัชกาล โดยเป็นการเลือกตั้งในช่วงรัชกาลที่ 7 จำนวน 1 ครั้ง ช่วงรัชกาลที่ 8 จำนวน 3 ครั้งและช่วงรัชกาลที่ 9 จำนวน 19 ครั้ง เมื่อพิจารณาข้อมูลการเลือกตั้ง ส.ส. ครั้งที่ 1 เมื่อวันที่ 15 พฤศจิกายน 2476 พบว่า เป็นการเลือกตั้งทางอ้อมในระบบรวมเขตใช้เขตจังหวัดเป็นเขตเลือกตั้ง โดยให้กรมการอำเภอจัดทำบัญชีรายชื่อผู้มีสิทธิออกเสียงในตำบลนั้นแล้วให้เลือกตั้งผู้แทนตำบลๆ ละ 1 คน เมื่อได้ผู้แทนตำบลแล้วผู้แทนตำบลจึงมาออกเสียงเลือกตั้ง ส.ส. ของ

จังหวัด ซึ่งผู้แทนตำบลมีสิทธิเลือก ส.ส. ได้เท่ากับจำนวน ส.ส. ที่จังหวัดนั้นพึงมี ได้ ส.ส. รวมทั้งสิ้น 78 คน ให้มีวาระการดำรงตำแหน่งคราวละ 4 ปี ในการเลือกตั้งทั่วไปครั้งที่ 1 นี้มีจังหวัดที่มี ส.ส. ได้ 3 คน 2 จังหวัดคือพระนครศรีอยุธยา และอุบลราชธานี จังหวัดที่มี ส.ส. ได้ 2 คนมี 4 จังหวัดได้แก่ เชียงใหม่ นครราชสีมา มหาสารคาม และร้อยเอ็ด นอกจากนั้นเป็นจังหวัดที่มี ส.ส. ได้ 1 คน มีผู้มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้ง 4,278,231 คน มีผู้มาใช้สิทธิเลือกตั้ง 1,773,532 คน คิดเป็นร้อยละ 41.45 จนถึงการเลือกตั้งทั่วไปครั้งที่ 23 เมื่อวันที่ 23 ธันวาคม 2550 ที่มี ส.ส. ทั้งระบบเขตเลือกตั้ง และระบบสัดส่วนตามกลุ่มจังหวัด รวมทั้งสิ้น 480 คน มีผู้มีสิทธิเลือกตั้งเกือบ 45 ล้านคน ในระยะเวลาทั้งสิ้น 75 ปี ภายใต้กฎเกณฑ์การเลือกตั้งตามรัฐธรรมนูญ 18 ฉบับ โดยแต่ละช่วงเวลากการเลือกตั้งจะมีสภาพเหตุการณ์ทางการเมืองที่แตกต่างกัน ซึ่งบางช่วงเวลาเป็นการเลือกตั้งภายใต้กฎหมายที่มีความเป็นประชาธิปไตย เช่น การเลือกตั้งทั่วไปครั้งที่ 10 และ 11 ภายใต้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2517 บางช่วงเป็นการเลือกตั้งภายใต้กฎหมายที่ไม่เป็นประชาธิปไตยอย่างเต็มที่ ได้แก่ การเลือกตั้งทั่วไปครั้งที่ 5 ถึงครั้งที่ 9 เพราะเป็นยุคทหารเข้ากุมอำนาจรัฐ (นิยม รัฐอมฤต, 2550)

ตลอดระยะเวลาที่ผ่านมากล่าวได้ว่า การเลือกตั้ง ส.ส. มีข้อสังเกตหลายประการที่แสดงให้เห็นว่าประชาชนไม่เข้าใจคุณค่าการเลือกตั้ง มีการซื้อเสียงมากขึ้น มีการใช้อำนาจรัฐเพื่อช่วยเหลือพรรคการเมือง และผู้สมัคร การเข้าสู่ตำแหน่งทางการเมืองใช้วิธีการที่ขัดต่อกฎหมายเลือกตั้ง ส.ส. ไม่มีคุณภาพที่ดีพอที่จะนำไปสู่

การปฏิรูปการเมือง ส.ส. ไม่มีอุดมการณ์ทางการเมือง แต่จะรวมกลุ่มกันเพื่อต่อรองแลกเปลี่ยนกับผลประโยชน์ของตนเอง และการใช้ระบบอุปถัมภ์ในท้องถิ่นจนทำให้นำไปสู่ความสำเร็จในการดำรงตำแหน่งทางการเมือง ด้วยวิธีการดังกล่าวข้างต้นเป็นสาเหตุสำคัญประการหนึ่งที่ทำให้การเมืองการปกครองในระบบอบประชาธิปไตยของไทยมีความก้าวหน้าช้า ดังจะเห็นได้จากปัญหาการซื้อสิทธิ์ขายเสียงไม่ลดลง นักการเมืองหลายคนในภาคอีสานได้รับเลือกตั้งติดต่อกันหลายสมัย แต่ไม่ได้มีบทบาทในการแก้ไขปัญหาประชาชนตามกระบวนการประชาธิปไตย ประชาชนขอรับความช่วยเหลือจากนักการเมืองในด้านที่ไม่ใช่หน้าที่ในฐานะนักการเมือง ประชาชนไม่สามารถวิเคราะห์เหตุผลที่นักการเมืองซื้อเสียงได้ว่า นักการเมืองจะได้รับประโยชน์จากการใช้อำนาจทางการเมือง เพื่อประโยชน์ของตนเอง และครอบครัวอย่างไร ดังนั้นการสถาปนาระบบประชาธิปไตยที่มั่นคง ประชาชนมีความเกี่ยวพันกับการเมืองตามอุดมการณ์ด้านการเมืองมิใช่การร้องขอและเรียกรับผลประโยชน์ส่วนตัวเพียงเล็กน้อยแล้วตอบแทนแลกเปลี่ยนด้วยการลงคะแนนเสียงให้ อีกทั้งไม่สามารถทำให้ประชาธิปไตยพัฒนาด้วยการแก้ไขรัฐธรรมนูญหรือเพิ่มบทลงโทษให้สูงขึ้นเท่านั้น แต่ควรให้ความสำคัญกับเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจ และสร้างศรัทธาต่อคุณค่าของประชาธิปไตยในกลุ่มประชาชนด้วย

ปัจจุบันแม้จะมีการเรียนการสอนเกี่ยวกับประชาธิปไตยศึกษามากขึ้นทั้งที่เป็นการศึกษาในระบบโรงเรียน และการศึกษาตามอัธยาศัย แต่ความรู้ส่วนใหญ่จะเป็นเนื้อหาเกี่ยวกับสาระหลัก

การกว้าง ๆ ซึ่งมองไม่เห็นภาพที่เกิดขึ้นในท้องถิ่น ไม่สามารถ
เรียบเรียงเหตุการณ์ทางการเมืองที่เกิดขึ้นในภูมิภาคที่ตนเอง
อาศัย จึงเกิดความรู้สึกว่า การเมืองเป็นเรื่องไกลตัว เป็นเรื่องของ
ชนชั้นนำเป็นเรื่องของนักการเมือง อีกทั้งการศึกษาวิชาญเกี่ยวกับ
การเมืองการปกครองในพื้นที่จังหวัดเลย โดยเฉพาะพฤติกรรม
ทางการเมืองในจังหวัดเลยไม่เคยมีผู้ศึกษามาก่อน ทำให้ผู้ศึกษา
วิชาญไม่มีแหล่งสืบค้นข้อมูลในการศึกษา ดังนั้นงานวิชาญนี้จึงมีความ
สำคัญ และมีความจำเป็นอย่างมาก เพื่อเป็นการศึกษาถึง
เหตุการณ์และพฤติกรรมทางการเมืองในจังหวัดเลย เพื่อให้เป็น
ข้อมูลในการสืบค้น อ้างอิง และการวิเคราะห์ต่อไปในทางวิชาการ

หนังสือ “**นักการเมืองถิ่นจังหวัดเลย**” หนังสือ
นักการเมืองถิ่นจังหวัดเลยจัดทำขึ้นโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อรวบรวมข้อมูล
เกี่ยวกับนักการเมืองที่ได้รับการเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทน
ราษฎรของจังหวัดเลย ตั้งแต่การเลือกตั้งครั้งที่ 1 พ.ศ.2476 ถึง
การเลือกตั้งทั่วไปเมื่อวันที่ 6 กุมภาพันธ์ 2548 และศึกษาถึง
เครือข่าย และความสัมพันธ์ของนักการเมืองในจังหวัดเลยในแต่ละ
ช่วงเวลาที่มีการเลือกตั้ง เพื่อศึกษารูปแบบการหาเสียง และการ
สร้างความสัมพันธ์กับประชาชนในแต่ละช่วงเวลาที่มีการเลือกตั้ง
ตลอดจนศึกษาบทบาทของกลุ่มผลประโยชน์ และกลุ่มที่ไม่เป็น
ทางการอื่นๆ ที่มีส่วนในการสนับสนุนนักการเมืองให้ได้ดำรง
ตำแหน่งทางการเมืองโดยผลที่คาดว่าจะได้รับจากหนังสือเล่มนี้
ได้แก่ ทำให้รู้ถึงความเป็นมา บทบาท และเครือข่ายของนักการเมือง
รวมถึงวิธีการหาเสียงเลือกตั้งของนักการเมือง และสามารถเชื่อมโยง
ภาพการเมืองระดับชาติในจังหวัดเลยได้อย่างไม่ขาดตอน

มุ่งเน้นศึกษาเนื้อหาในส่วนข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับสถิติ และข้อมูลพื้นฐานการเลือกตั้ง การดำรงตำแหน่ง ส.ส. ของนักการเมืองถิ่นจังหวัดเลย พฤติกรรมทางการเมืองของนักการเมืองถิ่นจังหวัดเลย เหตุการณ์สำคัญทางการเมืองที่เกี่ยวข้องกับนักการเมืองถิ่นจังหวัดเลย ความสัมพันธ์ และเครือข่ายของนักการเมืองถิ่นจังหวัดเลย โดยศึกษาในช่วงเวลาตั้งแต่การเลือกตั้งทั่วไปครั้งที่ 1 (15 พฤศจิกายน 2476) ถึงการเลือกตั้งทั่วไปครั้งที่ 21 (6 กุมภาพันธ์ 2548)

การวิจัยนี้ใช้เทคนิควิธีวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ซึ่งประกอบด้วยการศึกษาวิเคราะห์เอกสาร การสัมภาษณ์แบบไม่มีโครงสร้าง (Non Structure Interview) และการสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (Structure Interview) โดยการค้นหาข้อมูลจากบุคคลผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informant) ซึ่งคัดเลือกบุคคลผู้ให้ข้อมูลสำคัญอย่างเจาะจงและตรวจสอบความถูกต้องด้วยวิธีการตรวจสอบสามเส้าด้านวิธีรวบรวมข้อมูล (Methodological Triangulation) โดยการตรวจสอบข้อมูลเดียวกันจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญหลายคน เพื่อให้แน่ใจว่าเป็นข้อมูลที่ถูกต้อง หลังจากนั้นนำข้อมูลมาวิเคราะห์แบบอุปนัย (Analytic Induction) และการวิเคราะห์โดยการจำแนกชนิดข้อมูล (Typological Analysis) ตามแนวคิดการจำแนกของลอฟแลนด์ (Lofland, 1971) ซึ่งประกอบด้วยสภาพสังคมหรือสถานการณ์ การกระทำและความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการศึกษานักการเมืองถิ่นจังหวัดเลยคือ มีฐานข้อมูลเกี่ยวกับสถิติ และข้อมูลพื้นฐานการ

เลือกตั้ง การดำรงตำแหน่ง ส.ส. ของนักการเมืองถิ่นจังหวัดเลย เพื่อใช้ประโยชน์ในการอ้างอิง และการศึกษาทางวิชาการ ด้านรัฐศาสตร์ และมีเอกสารทางวิชาการที่เกี่ยวข้องกับวัฒนธรรม ด้านการเมืองจังหวัดเลย ซึ่งจะช่วยให้องค์ความรู้เกี่ยวกับจังหวัดเลยหลากหลายมากขึ้น ตลอดจนสามารถนำเนื้อหาสาระ องค์ความรู้จากการศึกษาวิจัยมาใช้ประกอบการเรียนการสอนใน หลักสูตรสถานศึกษาได้ และองค์ความรู้เหล่านี้สามารถนำไปสู่การ สร้างจิตสำนึกทางการเมือง เพื่อแก้ไขปัญหาการซื้อสิทธิ์ขายเสียง ในอนาคตได้

คำนิยามศัพท์

นักการเมืองถิ่นจังหวัดเลย

หมายถึง บุคคลผู้มีความสนใจการเมืองต้องการมีอำนาจทางการเมือง ซึ่งได้แสดงพฤติกรรมทางการเมืองในลักษณะต่าง ๆ และลงสมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในเขตเลือกตั้งพื้นที่ จังหวัดเลย

การเมือง

หมายถึง การได้มาซึ่งอำนาจ และการใช้อำนาจนั้นเพื่อการตัดสินใจว่าใครจะได้รับการอะไร เมื่อใด และอย่างไร

กลุ่มผลประโยชน์ (Interest Group)

หมายถึง การรวมตัวกันของผู้ที่มีผลประโยชน์ร่วมกันเพื่อต่อรกรักษา เสนอหาผลประโยชน์ทางการเมือง และเพื่อเข้าไปมีอิทธิพลทางการเมือง

ระบบอุปถัมภ์

หมายถึง ความช่วยเหลือเกื้อกูลที่เป็นความสัมพันธ์คู่ ซึ่งเกิดจากผู้อุปถัมภ์มีฐานะเหนือกว่าผู้รับอุปถัมภ์ ทั้งที่เป็นความสัมพันธ์แบบมีข้อตกลง และไม่มีข้อตกลง แต่ก็ได้ทำให้เกิดความผูกพันในลักษณะของการสนองตอบซึ่งกันและกัน แม้จะไม่เท่าเทียมกัน

ผู้มีอิทธิพล

หมายถึง บุคคลที่มีอำนาจที่ไม่เป็นทางการ และสามารถใช้อำนาจนั้นในรูปแบบต่างๆ เพื่อให้บรรลุผลตามเป้าหมายของตน

ผู้นำท้องถิ่น

หมายถึง บุคคลที่ประชาชนยกย่อง นับถือ เชื่อฟัง มีบารมีในท้องถิ่น ทั้งที่ได้รับการแต่งตั้งตามกฎหมาย เช่น ผู้ใหญ่บ้าน กำนัน ข้าราชการ นักการเมืองท้องถิ่น และบุคคลที่ได้รับการยอมรับ นับถือ โดยคุณลักษณะส่วนบุคคล โดยไม่ได้รับการแต่งตั้งตามกฎหมาย เช่น ปราชญ์ท้องถิ่น หมอพื้นบ้าน และผู้ประกอบการทางจิตวิญญาณ

ธนากิจการเมือง (Political Finance)

หมายถึง รูปแบบการเมืองที่นักการเมืองเข้ามาสู่การดำรงตำแหน่งทางการเมืองด้วยวิธีการใช้เงินซื้อเสียง และใช้เงินในระบบอุปถัมภ์ เมื่อได้อำนาจทางการเมืองแล้วได้อำนาจนั้นเอื้ออำนวยประโยชน์ทางธุรกิจให้แก่ตนเอง ครอบครัว และเครือข่ายผู้สนับสนุนทางการเมือง

พฤติกรรมเบี่ยงเบนในการหาเสียงเลือกตั้ง

หมายถึง กระบวนการหาเสียงของผู้สมัครรับเลือกตั้ง ส.ส. และพฤติกรรมการสร้างคะแนนนิยมทางการเมืองของนักการเมืองและทีมงาน ผู้สนับสนุนทางการเมืองซึ่งพฤติกรรมเหล่านั้นขัดต่อกฎหมายเลือกตั้งหรือเป็นเหตุจูงใจให้ประชาชนไปลงคะแนนเสียงเลือกตั้งอย่างไม่บริสุทธิ์ยุติธรรม

ข้อมูลทั่วไป และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2.1 ข้อมูลพื้นฐานจังหวัดเลย

2.1.1 ประวัติความเป็นมาของจังหวัดเลย และสภาพทางสังคม

ชุมชนโบราณของจังหวัดเลยมีร่องรอยโบราณวัตถุ มานานนับตั้งแต่สมัยก่อนประวัติศาสตร์ เพราะมีภาพเขียนสีตามผนังถ้ำ ซึ่งบ่งบอกถึงการตั้งถิ่นฐานของมนุษย์ ส่วนชุมชนที่อยู่ในยุคประวัติศาสตร์ก็มีเมืองด่านซ้าย ซึ่งอยู่ใกล้กับเมืองนครไทย (อำเภอนครไทย จังหวัดพิษณุโลก) ซึ่งเป็นยุคก่อนจะตั้งเป็นกรุงสุโขทัย

ในสมัยอยุธยาชุมชนเหล่านี้คงเป็นเมืองชั้นนอกชายพระราชอาณาเขต แต่ก็ยังอยู่ในพระราชอาณาเขตกรุงศรีอยุธยาเป็นส่วนใหญ่ จนกระทั่งมีการก่อสร้างเจดีย์เพื่อเป็น

เครื่องหมายเขตแดนกัน และเป็นสักขีพยานแห่งการทำสัญญาพระราชไมตรี และให้ชื่อว่า “พระธาตุศรีสองรัก”

ปี พ.ศ.2396 ซึ่งเป็นปลายรัชสมัยรัชกาลที่ 4 ได้มีการสำรวจทำบัญชีไพร่สมชุมชนบ้านแฮ่ (เทศบาลเมืองเลย) พบว่ามีผู้คนหนาแน่น สมควรตั้งเป็นเมือง จึงได้โปรดเกล้าฯ จัดตั้งเมืองขึ้นและให้ชื่อว่า “เมืองเลย” ตามชื่อลำน้ำเลย โดยให้ขึ้นกับเมืองหล่มสัก

ปี พ.ศ.2440 มีการเปลี่ยนระบบบริหารแบบเทศาภิบาล เมืองเลยจึงขึ้นกับมณฑลอุดร

4 มกราคม พ.ศ.2450 ได้มีประกาศกระทรวงมหาดไทยให้เมืองเลยมีการปกครอง โดยมีอำเภอต่างๆ คือ อำเภอกุศปอง (อำเภอเมืองเลยในปัจจุบัน) อำเภอท่าลี่ อำเภอด่านซ้าย (โอนมาจากเมืองพิษณุโลก) อำเภอวังสะพุง (โอนมาจากเมืองหล่มสัก) อำเภอเชียงคาน (โอนมาจากเมืองพิชัย)

ปี พ.ศ.2476 พระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน พ.ศ.2476 ยุบการปกครองแบบมณฑล เปลี่ยนข้าหลวงประจำจังหวัดเป็นผู้ว่าราชการจังหวัด จนกระทั่งถึงเดือนตุลาคม พ.ศ.2550 มีผู้ว่าราชการจังหวัดเลยรวม 44 คน

1) เขตการปกครองและขนาดที่ตั้ง

จังหวัดเลยประกอบด้วย 14 อำเภอ 89 ตำบล 910 หมู่บ้านและ 20 ชุมชนเมือง เนื้อที่ประมาณ 11,424,612 ตารางกิโลเมตร หรือ 7,140,382 ไร่ หรือประมาณร้อยละ 6.77 ของพื้นที่

ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ตั้งอยู่เหนือสุดของภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ห่างจากกรุงเทพมหานครประมาณ 520 กิโลเมตร (เส้นทางกรุงเทพฯ-ชัยภูมิ) ภูมิประเทศพื้นที่ส่วนใหญ่ประมาณร้อยละ 80 เป็นที่สูง และภูเขาที่ราบมีน้อยประมาณร้อยละ 20 ประชาชนอาศัยในเขตที่ราบ แต่ใช้พื้นที่สูงในการเกษตรกรรมจึงมีปัญหาเกี่ยวกับเอกสารสิทธิ์ครอบครองที่ดิน

2) มีอาณาเขตติดต่อดังนี้

ทิศเหนือ ติดต่อกับสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว โดยมีแม่น้ำโขงกั้นเขตแดนยาว 71 กิโลเมตร และแม่น้ำเหืองยาว 123 กิโลเมตร (รวม 194 กิโลเมตร) เป็นเส้นกั้นเขตแดนระหว่างสองประเทศ

ทิศใต้ ติดต่อกับอำเภอภูพาน จังหวัดขอนแก่น, อำเภอ น้ำหนาว, จังหวัดเพชรบูรณ์ และอำเภอศรีบุญเรือง จังหวัดหนองบัวลำภู

ทิศตะวันออก ติดต่อกับอำเภอสังขุม จังหวัดหนองคาย อำเภอ น้ำโสม อำเภอสุวรรณคูหา จังหวัดอุดรธานี และ อำเภอนาวัง จังหวัดหนองบัวลำภู

ทิศตะวันตก ติดต่อกับเทือกเขาเพชรบูรณ์ อำเภอหล่มเก่า จังหวัดเพชรบูรณ์ อำเภอชาติตระการ อำเภอ นครไทย จังหวัดพิษณุโลก และอำเภอน้ำปาด จังหวัดอุตรดิตถ์

3) ลักษณะภูมิประเทศ

จังหวัดเลยตั้งอยู่บนพื้นที่ราบสูงโคราชที่เรียกว่า “แอ่งสกลนคร” ภูมิประเทศส่วนใหญ่เป็นเทือกเขาในแนวทิศเหนือใต้ โดยมีที่ราบลุ่มระหว่างหุบเขาขนาดไม่ใหญ่นักสลับอยู่แนวเทือกเขาเหล่านั้น หินที่พบในบริเวณนี้ส่วนใหญ่มีอายุมาก เช่น

หินแปรรูปยุคไซลูเรียน-ดีโวเนียน	อายุ	438-378 ล้านปี
หินปูนยุคดีโวเนียนตอนกลาง	อายุ	385 ล้านปี
หินตะกอนและหินแปรชั้นต่ำ	อายุ	360-280 ล้านปี
หินตะกอนยุคไทรแอสซิก	อายุ	220 ล้านปี

และพบหินยุคโคราชบริเวณเขาอดราบอยู่บนหินเหล่านี้ เช่น ภูผาจิต ภูกระดึง ภูหลวง ภูหอ ภูซัด ภูเมียง (อำเภอนาแห้ว) เนื่องจากชั้นหินเกือบทั้งหมดวางอยู่แนวเหนือใต้ จึงควบคุมให้เกิดที่ราบลุ่มระหว่างหุบเขา และทิศทางแนวเหนือใต้ด้วย แม่น้ำเลยจึงไหลจากใต้ขึ้นเหนือ

4) ลักษณะภูมิอากาศ

สภาพภูมิอากาศ จังหวัดเลย อยู่ใต้อิทธิพลของลมมรสุมตะวันตกเฉียงใต้ และลมมรสุมตะวันออกเฉียงเหนือ อุณหภูมิสูงสุด 43.5 องศาเซลเซียส (25 เมษายน 2517) และต่ำสุดประมาณ-1.3 องศาเซลเซียส จนบางครั้งน้ำค้างกลายเป็นน้ำแข็งที่ชาวเมืองเลยเรียกว่า “แม่คะนึ่ง” อุณหภูมิเฉลี่ยทั้งปี 26.1 องศาเซลเซียส เดือนมิถุนายน-ตุลาคม จะมีมรสุมหรือแนวปะทะไซลอน (Inter Tropical Convergence Zone: ITCZ) พาดผ่าน ทำให้มีฝนตกติดต่อกันหลายวัน และบางครั้งจะมีพายุหมุนเขตร้อน

(Tropical Cyclone) เคลื่อนผ่านเป็นครั้งคราว ซึ่งจะทำให้มีฝนตกหนัก

5) ทรัพยากรธรรมชาติและป่าไม้

จังหวัดเลยมีแหล่งแร่หลายชนิด เช่น เหล็ก หินปูน แกรนิต แบร์ไรท์ ลิกไนต์ มังกานีส ทองแดง ตะกั่ว และทองคำ มีพื้นที่ป่าไม้ประมาณ 8,341.68 ตารางกิโลเมตร สภาพป่าไม้ส่วนใหญ่เป็นป่าดงดิบ สภาพป่าค่อนข้างสมบูรณ์ เป็นป่าไม้เบญจพรรณ และป่าไม้เต็งรัง มีอุทยานแห่งชาติ 4 แห่ง คือ อุทยานแห่งชาติภูกระดึง, ภูเรือ, ภูหินร่องกล้า, นาแห้ว เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า 1 แห่ง คือ เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าภูหลวง ป่าสงวนแห่งชาติมี 21 ป่า และป่าตามมติคณะรัฐมนตรีที่กำหนดให้รักษาไว้เป็นป่าไม้ถาวรของชาติ คือป่าหมายเลข 23 (ป่าห้วยส้ม-ภูผาแดง) ตั้งอยู่ในท้องที่อำเภอภูกระดึง มีเนื้อที่ประมาณ 206 ตารางกิโลเมตร

6) ลักษณะการประกอบอาชีพ

ประชากรส่วนใหญ่ประกอบอาชีพด้านการเกษตร พืชที่เพาะปลูก เช่น ข้าวโพด อ้อย มันสำปะหลัง ฝ้าย ปอ ถั่วแดง ถั่วเหลือง ข้าวไร่ สับปะรด ถั่วเขียว และงา การเพาะปลูกจะหมุนเวียนไปตามฤดูกาล และสภาพพื้นที่ของแต่ละแห่ง และจังหวัดยังส่งเสริมให้มีการปลูกไม้ผลไม้นานาชนิด ยางพารา เพื่อส่งเสริมให้เกษตรกรมีรายได้เพิ่มมากขึ้น ผลไม้ที่ทำรายได้ และสร้างชื่อเสียงให้แก่จังหวัดเลย คือ มะขามหวาน ลิ้นจี่ ลำไยและส้ม เป็นต้น

7) การคมนาคม

การเดินทางโดยรถยนต์ การติดต่อระหว่างจังหวัดเลยกับจังหวัดอื่น ๆ ได้โดยสะดวก 5 ทาง คือ

- 7.1) ติดต่อกับจังหวัดขอนแก่น (เส้นทางเลย-ชุมแพ-ขอนแก่น) ระยะทาง 208 กิโลเมตร
- 7.2) ติดต่อกับจังหวัดอุดรธานี (เส้นทางเลย-วังสะพุง-อุดรธานี) ระยะทาง 140 กิโลเมตร
- 7.3) ติดต่อกับจังหวัดหนองคาย (เส้นทางเลย-ปากชม-สังคม-หนองคาย) ระยะทาง 199 กิโลเมตร
- 7.4) ติดต่อกับจังหวัดเพชรบูรณ์ (เส้นทางเลย-ด่านซ้าย-หล่มสัก) ระยะทาง 199 กิโลเมตร
- 7.5) ติดต่อกับจังหวัดพิษณุโลก (เส้นทางเลย-ด่านซ้าย-นครไทย-พิษณุโลก) ระยะทาง 289 กิโลเมตร

8) ศาสนา

ประชาชนในจังหวัดเลยร้อยละ 99.61 นับถือศาสนาพุทธ นอกจากนั้นนับถือศาสนาคริสต์ ร้อยละ 0.35 และอื่นๆ ร้อยละ 0.04

ศาสนสถานในจังหวัดเลย ประกอบด้วย วัด จำนวน 546 วัด เป็นวัดที่มีวิสุงคามสีมาทั้งหมด โดยในจำนวนนี้เป็นพระอารามหลวง 1 วัด ธรรมยุติกนิกาย 54 วัด และมหานิกาย

491 วัด โบสถ์ ศาสนาคริสต์ จำนวน 14 แห่ง มัสยิด 1 แห่ง (ที่มา: สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดเลย)

9) งานเทศกาล และประเพณีที่สำคัญ

9.1) งานกาชาด

งานประจำปีของจังหวัดเลยเริ่มจัดขึ้นอย่างเป็นทางการเมื่อปี 2522 ในครั้งแรกชื่อว่า “งานกาชาด” ต่อมาเมื่อพิจารณาถึงสภาพแวดล้อมต่างๆ โดยเฉพาะทางด้านเศรษฐกิจจึงนำชื่อของพืชเศรษฐกิจที่เกษตรกรปลูกกันมากเข้ามารวมกันใช้ชื่อว่า “งานกาชาดดอกฝ้ายบาน” และกลายมาเป็น “งานกาชาดดอกฝ้ายบานมะขามหวานเมืองเลย” ในปัจจุบันซึ่งตรงกับวันที่ 1-7 กุมภาพันธ์ ของทุกปี จัดขึ้น ณ บริเวณสนามหน้าศาลากลางจังหวัด

9.2) ผีตาโชน ประเพณีการเล่นท้องถื่นอำเภอด่านซ้าย

ผีโชนหรือผีตาโชน เป็นการละเล่นชนิดหนึ่งที่สะท้อนให้เห็นถึงคติความเชื่อเรื่องผีของคนในภาคอีสาน สันนิษฐานว่าเกิดขึ้นพร้อมกับประเพณีบุญผะเหวด และประเพณีบุญบังไฟ ถือเป็นประเพณีบุญหลวงของชาวอำเภอด่านซ้าย จะมีขึ้นระหว่างปลายเดือนมิถุนายน-ต้นเดือนกรกฎาคมของทุกปี

9.3) งานแสดงไม้ดอก และไม้เมืองหนาว อำเภอกุเวรี

จัดในระหว่างวันที่ 31 ธันวาคม-2 มกราคม

ภายในงานจะมีเจ้าของสวนไม้ดอกไม้ประดับ และไม้เมืองหนาว ระดมพันธุ์ไม้ที่สวยงามที่สุดมาประชันความงามกันบริเวณสนามหน้าที่ว่าการอำเภอภูเรือในลักษณะของซุ้มดอกไม้ ทั้งซัลเวีย มอร์นิง กลอรี่ เยอร์บีร่า เดือนฉาย ทอริเมีย เทียนญี่ปุ่น ฯลฯ ที่ดูสะดุดตาที่สุดคือ ต้นคริสมาสต์ สีแดงสดที่สวยงามสว่างไสวละลานตา

9.4) งานออกพรรษาที่เขียงคาน

เป็นประเพณีของชาวอำเภอเขียงคาน จังหวัดเลย ที่จัดให้มีประเพณีนี้ขึ้นโดยเริ่มงานในวันออกพรรษาของทุกปี ประมาณเดือนตุลาคม โดยในงานประกอบด้วยขบวนแห่ การละเล่นพื้นบ้าน และศิลปวัฒนธรรมของท้องถิ่น

2.2.2 ประชากร

จังหวัดเลยมีประชากรตามทะเบียนราษฎรทั้งสิ้น 604,285 คน เป็นชาย 305,970 คน และหญิง 298,316 คน แต่ประชากรจากการสำรวจตามบัญชีข้อมูลพื้นฐานด้านสาธารณสุข (บัญชี 1-10) มีทั้งสิ้น 630,912 คน เป็นชาย 318,441 คน และหญิง 312,471 คน (ดังตารางที่ 1)

ตารางที่ 1 จำนวนประชากรจากการสำรวจและทะเบียนราษฎรปี 2549 จำแนกตามอายุและเพศ

กลุ่มอายุ	สำรวจ			ทะเบียนราษฎร		
	ชาย	หญิง	รวม	ชาย	หญิง	รวม
ต่ำกว่า 1 ปี	3,319	3,223	6,542	3,180	3,074	6,254
1-4 ปี	16,089	15,292	31,381	15,456	14,595	30,051
5-9 ปี	23,502	21,958	45,460	22,566	20,959	42,525
10-14 ปี	25,552	24,533	50,085	24,527	23,418	47,945
15-19 ปี	24,631	23,734	48,365	23,639	22,648	46,286
20-24 ปี	25,234	25,210	50,444	24,236	24,075	48,311
25-29 ปี	26,478	26,557	53,035	25,484	25,417	50,901
30-34 ปี	27,433	27,432	54,865	26,408	26,199	52,607
35-39 ปี	29,420	29,002	58,422	28,311	27,749	56,060
40-44 ปี	26,497	25,267	51,764	25,463	24,034	49,497
45-49 ปี	22,987	22,387	45,374	22,058	21,304	43,362
50-54 ปี	18,160	17,554	35,714	17,404	16,762	34,166
55-59 ปี	14,310	13,847	28,157	13,727	13,198	26,925
60-64 ปี	10,806	10,602	21,408	10,407	10,144	20,551
65-69 ปี	8,115	8,245	16,360	7,799	7,876	15,675
70-74 ปี	6,133	6,743	12,876	5,888	6,449	12,337
75-79 ปี	4,288	4,691	8,979	4,134	4,479	8,613
80 ปีขึ้นไป	5,487	6,194	11,681	5,283	5,935	11,218
รวม	318,441	312,471	630,912	305,970	298,316	604,285

หมายเหตุ: ประชากรจากทะเบียนราษฎร ณ 22 พฤษภาคม 2549
จากการสำรวจตามบัญชีข้อมูลพื้นฐานด้านสาธารณสุข
(บัญชี-1-10) ณ 31 พฤษภาคม 2549

2.2.3 เหตุการณ์ขบถผีบุญหรือขบถเจ้าผู้มีบุญหนองหมากแก้ว

ฉัตรทิพย์ นาถสุภา และประนุช ทรัพย์สาร (2522) ได้ศึกษาเหตุการณ์ที่ชาวบ้านหนองหมากแก้ว ตำบลปวนพุก อำเภอหนองหิน จังหวัดเลยเรียกว่า เจ้าผู้มีบุญหนองหมากแก้ว หรือ เหตุการณ์ที่หลักฐานราชการเรียกว่า ขบถเจ้าผู้มีบุญ (หรือขบถผีบุญตามคำเรียกของเจ้านายฝ่ายกรุงเทพฯ) พ.ศ.2467 โดยใช้เทคนิคการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้สูงอายุที่มีข้อมูลเกี่ยวกับเหตุการณ์นี้จำนวน 4 คน โดยได้กล่าวถึงเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในปี พ.ศ.2466 ว่าในช่วงปีนั้นมีพระภิกษุ 3 รูป และเณรน้อย 1 รูปเดินทางมาถึงบ้านหนองหมากแก้ว โดยมีพระภิกษุชื่อ บุญมา จัตูรัส เป็นหัวหน้าไม่ทราบภูมิลำเนาที่แน่ชัด พระภิกษุสายทอง อินทไชยศรี มีภูมิลำเนาบ้านหนองคัน จังหวัดเลย และพระภิกษุสังข์ไม่ทราบนามสกุล มีภูมิลำเนาอยู่จังหวัดอุบลราชธานี โดยทั้ง 3 รูป และเณรน้อย 1 รูปเมื่อเดินทางมาถึงธารน้ำปวนพุกใกล้หมู่บ้านมีคำเล่าลือกันว่า ได้แสดงอภินิหารต่อหน้าชาวบ้านโดยการโยนผ้าพาดไหล่ข้ามธารน้ำแล้วเดินบนผ้าข้ามลำธารน้ำได้ แล้วมาจำพรรษาที่วัดโนนทรายในหมู่บ้าน คณะพระภิกษุได้สั่งสอนธรรมแก่ผู้ชายในหมู่บ้าน และสอนวิชาคาถาอาคมให้แก่ผู้สนใจบางคน เช่น ทิดเถิกที่เมื่อศึกษาอาคมแล้วมีอาการเปลี่ยนแปลงไปจากเดิม เช่น ไม่พูดจากับคน ชอบพ้อน มักแสดงปาฏิหาริย์ต่าง ๆ เช่น เอาน้ำมันงาใส่ขวดแล้วขว้างออกไปไม่แตก ขึ้นไปนอนบนกิ่งไม้เล็กๆ โดยกิ่งไม้ไม่หักในขณะที่พระภิกษุก็รักษาคนป่วยด้วย ซึ่งมีผู้หายจากความเจ็บป่วยหลายคนพร้อมกันนั้นก็สั่งสอนอบรมให้ถือศีล

สวดมนต์ ไหว้พระทุกเช้าเย็น ให้หมั่นทำบุญ ไม่ให้กินเนื้อสัตว์ ไม่ให้ลักขโมย ทำให้เป็นที่เลื่อมใสของผู้คนในหมู่บ้านหนองหมากแก้ว และหมู่บ้านใกล้เคียงอย่างรวดเร็ว ต่อมาเมื่อมีผู้คนนับถือมากขึ้น พระอุปัชฌาย์จึงได้ลาสิกขาบท และทุกคนก็มีภรรยาซึ่งเป็นคนในบ้านหนองหมากแก้ว เมื่อถึงประมาณเดือนเมษายน พ.ศ.2467 ทั้ง 3 คนก็ได้ตั้งตน และบอกกับชาวบ้านว่าตนเป็นผู้มีบุญ และได้เรียกประชาชนมาชุมนุมกันบริเวณวัดโนนทราย ปัจจุบันเป็นวัดโนนทรายที่สร้างขึ้นใหม่ในบริเวณสถานที่ใหม่ (วัดเดิมร้างไปแล้ว) จะมีการประชุมกันทั้งเวลากลางวัน และกลางคืน จัดให้มีหญิงสาวชาวบ้าน แต่งตัวสวยงามมาพ้อนรำเวลากลางคืน ส่วนผู้มาร่วมชุมนุมก็จะเป็นผู้ร้องกลอนลำที่มีเนื้อหาปลุกเร้าใจให้ชาวบ้านศรัทธาผู้มีบุญในเวลากลางคืนจะจุดเทียนปักตามโคนต้นไม้ส่องสว่างไสวไปทั่ว ส่วนเจ้าผู้มีบุญจะนั่งอยู่ในกุฏิ มีลูกศิษย์คอยเอาน้ำหอมมาประพรมให้ หากผู้มีบุญพอใจหญิงงามคนใดก็จะเอามาลัยใส่ปลายไม้ยาวส่งไปคล้องคอหญิงนั้น และหญิงนั้นต้องเข้าญาณร่วมกับผู้มีบุญในกุฏิ ญาติพี่น้อง และพ่อแม่ก็พอใจที่จะให้ทำเช่นนั้น กล่าวกันว่าบารมีชื่อเสียงของผู้มีบุญได้กระจายไปไกล มีประชาชนเลื่อมใสจำนวนไม่น้อยกว่าสี่พันคน บางคนเอาดอกไม้ธูปเทียนมานบูชา บางคนมาปลุกกระท่อมอยู่ใกล้ ๆ กุฏิเพื่อรับใช้ผู้มีบุญ มีพระภิกษุบางรูปได้ลาสิกขาบทเข้าร่วมกับผู้มีบุญด้วย และชื่อเสียงเล่าลือถึงอภินิหารของผู้มีบุญได้กระจายไปไกลถึงเพชรบูรณ์ ชัยภูมิ และพิษณุโลก การชุมนุมในบางวันหรือบางคืน มีการทำน้ำดื่ม ศักดิ์สิทธิ์ให้ผู้คนได้ดื่ม และสาบานตนเข้าร่วมเป็นสมาชิกของกลุ่มผู้ศรัทธาต่อผู้มีบุญ บางครั้งได้มีการทำพิธีอัญเชิญพระศรีอริยเมตไตรยเข้าทรงเจ้าผู้มีบุญคนใดคนหนึ่งในขณะที่

ทิดเถิกจะเป็นผู้ที่ถูกเข้าทรงมากที่สุด เมื่อเข้าทรงแล้วจะมีการประกาศว่าใกล้ถึงยุคที่พระศรีอริยเมตไตรยจะมาเกิดที่วัดโนนทราย ซึ่งในขณะเวลานั้นจะเป็นยุคที่ไม่มีเจ้านายปกครองกตชีไบไม้จะกลายเป็นเงินเป็นทอง เมื่อมีการชุมนุมจะมีคำสวดวิงวอนร้องขอให้พระศรีอริยเมตไตรยลงมาเกิด นอกจากนั้นในกลอนลำยังมีเนื้อความปลุกเร้าทางการเมืองที่กล่าวถึงเหตุการณ์ที่กองทัพไทยทำลายนครเวียงจันทร์ในสมัยเจ้าอนุวงศ์ พ.ศ.2371 และเจ้าผู้มีบุญได้ทำนายไว้ว่า บ้านหนองหมากแก้ว (ในกลอนลำเรียกว่าเวียงแก้ว) จะเจริญรุ่งเรืองเป็นเมือง เวียงจันทร์ก็จะฟื้นคืนใหม่ยิ่งใหญ่กว่าเดิม ในคำร้องกลอนลำได้ขอให้พรรคศรีอริยัจดีเพื่อช่วยให้สังคมมีความสมบูรณ์พูนสุข และเป็นอิสระจากการปกครองของเจ้านายไทย ในขณะที่การจัดองค์กรมีน้อยมากไม่ได้เตรียมอาวุธหรือเสบียง ไม่จัดลำดับการควบคุมบังคับบัญชา มีเพียงการสวดมนต์ บำเพ็ญศีลและร้องขอวิงวอนให้พระศรีอริยัจดี คณะเจ้าผู้มีบุญประกอบด้วยบุคคลชั้นหัวหน้า 7 คน เรียกชื่อตามชื่อวีรบุรุษของตำนานพื้นบ้านคือ นายบุญมาเป็นพระฤๅษีหัวหน้าใหญ่ นุ่งห่มผ้าเหลือง ไม่โกนผม หนวดยาว นายสายทองเป็นพระหน่อเรไร นายสังข์เป็นเจ้าฝาดินแดง นายก้อนทองเป็นพญาแขนสั้นยาว ทิดเถิกเป็นพญาลั่นก้าน ผู้ใหญ่เหลวเป็นหนุมาน และพญาปากเข็ด (ไม่ปรากฏแน่ชัดว่าผู้ใดดำรงตำแหน่งนี้)

ต่อมานายสายทองได้แจ้งกับผู้คนที่ว่า พระศรีอริยเมตไตรยจะลงมาจุติแล้ว จึงต้องยกเลิกระบบเจ้านายที่ราชการไทยจัดตั้งไว้ โดยได้เดินบอก และป่าวร้องให้ผู้คนได้ยินทั่วไป จากนั้นในวันที่ 23 พฤษภาคม 2467 เจ้าผู้มีบุญทั้ง 7 คนก็ได้ยกกำลัง

ชาวบ้านประมาณ 50 ถึง 60 คน มีอาวุธปืน 2 กระบอก ดาบและ
ค้อนเดินทางเพื่อเข้ายึดที่ทำการอำเภอวังสะพุง โดยมีเจ้าผู้มั่งมีบุญที่
มำนำขบวน ระหว่างทางได้ประกาศป่าวร้องเชิญชวนให้ประชาชน
เข้าร่วมขบวนการกับคณะของตนไม่ขึ้นกับราชการไทย โดยหาก
เข้าร่วมกับคณะของตนจะได้รับการยกเลิกการเสียส่วยที่ราชการ
จัดเก็บอยู่ปีละสี่บาท โดยให้ส่งผ้าขาวปีละหนึ่งวาแทนเหมือนที่เคย
เสียส่วยให้แก่เวียงจันทน์ เมื่อทางการที่อำเภอวังสะพุงรู้ข่าวจึง
เกณฑ์ราษฎร และเสี้ยนอำเภอประมาณ 40 คนออกไปเพื่อจับกุม
แต่ฝ่ายเจ้าผู้มั่งมีบุญไม่ยอมให้จับ และได้ตะโกนกล่าวหาว่า ทางการ
ไทยขูดรีดภาษีส่วยจากคนยากจน ทำให้ทางการวังสะพุงต้องส่งม้า
เร็วไปขอกำลังตำรวจจากตัวจังหวัดเลยมาช่วยเหลือโดยมีตำรวจ
พร้อมปืน 24 นาย ทำให้ฝ่ายกองกำลังของเจ้าผู้มั่งมีบุญต้องยอมถอย
กลับไปตั้งมั่นที่บ้านหนองหมากแก้ว สามวันต่อมากองกำลังของ
เจ้าผู้มั่งมีบุญก็ยกกำลังเพื่อเข้ายึดวังสะพุงอีกครั้ง มีกำลังพล
ประมาณสี่ร้อยถึงห้าร้อยคนพร้อมเสบียง โดยมีผู้หญิงเป็นฝ่าย
เสริม และสนับสนุนเสบียง และได้ตั้งกองกำลังที่หนองปลาแดก
(ปัจจุบันคือบ้านโนนสว่าง) การที่พักกองกำลังที่จุดนี้ เพราะเจ้าผู้มั่งมี
บุญป่าวร้องว่า ในถ้ำที่หนองปลาแดกมีช่องใหญ่ มีเงินมากถึง 3
บาตร และทำให้ชาวบ้านอยากจะมาเอาเงิน เมื่อมาถึงนายบุญมา
ก็ได้บริกรรมคาถาอยู่ที่บริเวณปากถ้ำแล้วให้ผู้ชายสมมติเป็น
ควาญช้าง ผู้หญิงสมมติเป็นช้างให้ผู้ชายขี่หลังผู้หญิงเข้าไปเอาเงิน
ในถ้ำ แต่ก็หาไม่พบ พวกเจ้าผู้มั่งมีบุญก็แก้ตัวว่าที่หาไม่พบ เพราะ
คนทั้งหมดยังเชื่อไม่พร้อมกันจึงเอาสมบัติไปไม่ได้ หลังจากตั้งมั่น
อยู่สามถึงสี่วันชาวบ้านก็กลับไปบ้านหนองหมากแก้ว เจ้าหน้าที่
อำเภอ และตำรวจจึงได้ตามไปจับตัวคณะหัวหน้าผู้มั่งมีบุญได้ที่บ้าน

หนองหมากแก้ว โดยไม่มีการต่อสู้จากชาวบ้านพร้อมด้วยชาวบ้านอีกประมาณหนึ่งร้อยคน ศาลพิพากษาจำคุกคณะเจ้าผู้มีบุญคณะละสามปี ทิดเถิกป่วยด้วยโรคท้องร่วงถึงแก่กรรมในคุก ส่วนหัวหน้าคนอื่น ๆ เมื่อพ้นโทษออกจากเรือนจำก็ได้ออกมาประกอบอาชีพตามปกติ แต่นายสายทองได้กลับไปบวชอีกครั้งหนึ่ง โดยได้จำพรรษาอยู่ที่วัดบ้านหนองคัน

ในส่วนการรายงานราชการเหตุการณ์ครั้งนี้ ทางราชการโดยมหาอำมาตย์เอกเจ้าพระยามรชาเสนาบดีกระทรวงมหาดไทยได้บันทึกในรายงานว่าเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นเป็นเพราะคนในแถบพื้นที่นี้เป็นคนโง่เขลา จึงถูกหลอกลวงได้ง่าย ในขณะที่นักวิชาการวิเคราะห์เหตุการณ์นี้ว่า ไม่ใช่เกิดจากความโง่เขลา แต่เกิดจากการชู้ตริระหว่างชนชั้น การเก็บส่วยเป็นเงินจากคนยากจนปีละสี่บาทเป็นภาระที่หนักสำหรับการผลิตเพื่อการยังชีพ โดยไม่ได้ค้ำขาย ประกอบกับช่วงเวลาที่เกิดขบถผู้มีบุญเมืองเลยมีปัญหาฝนแล้ง ทำนาได้ข้าวไม่พอกิน ชาวนาต้องเดินทางไปหาซื้อข้าวจากที่อื่น เช่น ซื้อจากเมืองหล่มสัก เพชรบูรณ์ กล่าวได้ว่า เหตุการณ์ขบถผู้มีบุญมีการต่อสู้เพื่อการปลดปล่อยความทุกข์ยากของชาวนาให้หลุดพ้นจากระบบศักดินาในสมัยนั้น เป็นการต่อสู้ เพราะไม่มีกลไกทางสังคมอย่างอื่นที่จะเปิดโอกาสให้ชาวนาร้องเรียนหรือเรียกร้องให้ราชการแก้ไขปัญหาของชาวนา และ เหตุการณ์ลักษณะนี้ได้เกิดขึ้นในหลายพื้นที่ เช่น กรณีหัวหน้าผู้ต่อต้านราชการที่มณฑลอุดรที่ชื่อ อาจารย์อ่อนศรีผู้แนะ และขบถพญาผาบที่เชียงใหม่ (พ.ศ.2432) เป็นต้น และนักวิชาการด้านสังคมวิทยาได้ตั้งข้อสังเกตว่า ในกรณีขบถที่เกิดขึ้นในภูมิภาค

อีสานทุกครั้งจะเกี่ยวข้องกับความแร้นแค้น ซึ่งเป็นปัญหาทางเศรษฐกิจ และจุดหมายที่จะกอบกู้เอกราชของเวียงจันทร์เสมอ ซึ่งได้สะท้อนให้เห็นถึงความขัดแย้งในแนวคิด และความเชื่อด้านชาติพันธุ์ รวมถึงระบบการเมือง ตลอดจนในกรณีชนบถผู้มีบุญหนองหมากแก้วได้แสดงให้เห็นถึงความขัดแย้งทางเศรษฐกิจ และความขัดแย้งในระดับโครงสร้างทางสังคม รวมถึงความขัดแย้งทางการเมืองของชนชาติ

2.2.4 กลุ่มประชากรในจังหวัดเลย

กลุ่มประชากรที่อาศัยอยู่ในจังหวัดเลยประกอบด้วย กลุ่มต่างๆ ดังนี้

1) คนไทยเลย

คนเมืองเลยจะเรียกตนเองว่า “ไทยเลย” เรียกคนอีสานอื่นๆ ที่อพยพมาอยู่เลยว่า “ไทไต” ยกเว้น คนกลุ่มกรุงเทพฯ ที่เรียกว่า “ไทกรุงเทพ” คำว่าไทยเลยก็ไม่ได้ใช้เรียกคนเมืองเลยทั้งหมด คนที่อาศัยในแถบอำเภอด่านซ้าย นาแห้ว จะถูกเรียกว่า “ไทด่าน” ต่อมาเมื่อการคมนาคมสะดวกขึ้น “ไทด่าน” ก็หายไป เหลือแต่คำว่าไทยเลย

ลักษณะคนเมืองเลย ทั้งผู้หญิง และผู้ชายมีผิวขาวคล้ายคนเหนือ โดยเฉพาะหญิงวัยชราที่นิยมไว้ผมยาวเกล้ามวยด้านหลังเก็บไรผม หวีเรียบ บุคลิกสมถะ เรียบง่าย รักสงบ อยู่ในศีลธรรม

การแต่งกายผู้หญิงนุ่งซิ่น ลายซิ่นหมี่คั่น ซิ่นยกต่อหัวต่อตีนที่มีลวดลายละเอียดสวยงามทอจากเส้นไหม เส้นฝ้าย

นิยมใส่เสื้อคอกลมสีขาวยาวสามส่วนหรือแขนยาวหน้าติดกระดุมแต่ไม่มีผ้าสไบเฉียงสีขาวยาว

ส่วนผู้ชายนิยมใส่เสื้อคอกลมแขนสั้นหน้าติดกระดุมทั้งสีขาว และสีย้อมหม้อดิน (น้ำเงินเข้ม) นุ่งกางเกงขาก๊วยและใส่รองเท้า ส่วนผ้าขาวม้าใช้ประโยชน์สารพัดอย่าง เช่น นำมาอาบน้ำ พาดบ่า พันรอบอก และสไบเฉียง (ผู้หญิง) ปัจจุบันการแต่งกายเปลี่ยนแปลงไปตามยุคสมัย

2) ชาวไทดำ

ชาวไทดำอพยพมาจากแคว้นพวน สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวในปัจจุบัน ในปี พ.ศ.2417 พวกฮ่อยกกำลังมาตีเมืองเชียงขวาง ซึ่งเป็นหัวเมืองสำคัญในแคว้นพวน จึงได้มีการขอความช่วยเหลือมายังไทย โดยมีพระยาภูธรราชัยเป็นแม่ทัพคุมกองทัพไปปราบฮ่อ ผลการปราบไทยชนะและได้ใช้นโยบายอพยพผู้คนจากแคว้นพวนมายังไทย ชาวไทดำถูกกวาดต้อนมาถึงกรุงเทพฯ ภายหลังพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวโปรดเกล้าโปรดกระหม่อมให้ไปตั้งหลักแหล่งที่บ้านหมี่ คลองสนามแจง จังหวัดลพบุรี ต่อมาเจ้าเมืองบริขันธ์มาทูลขอราษฎรกลับไปเมืองเชียงขวางตามเดิม โดยเริ่มอพยพลงมาเรื่อย ๆ จนได้มาพักที่บ้านน้ำก้อใหญ่ อำเภอหล่มเก่า จังหวัดเพชรบูรณ์ ต่อมาชาวไทดำกลุ่มหนึ่งได้เดินทางข้ามแม่น้ำโขงไปยังบ้านน้ำกุ่ม แขวงเวียงจันทน์ แต่ในขณะนั้นเขตเวียงจันทน์มีปัญหาการเจรจากับฝรั่งเศส ไทดำจึงข้ามแม่น้ำโขงย้อนกลับมาตั้งหมู่บ้านที่ตาดซ้อ ตำบลเขาแก้ว อำเภอเชียงคาน อยู่ได้ระยะหนึ่งจึงอพยพมาตั้งถิ่นฐานที่บ้านนาแบน และได้อพยพมาตั้งหลักแหล่ง

ถาวรที่บ้านนาป่าหนาด ตำบลเขาแก้ว อำเภอเชียงคาน เมื่อ พ.ศ. 2438 โดยมีจำนวนครัวเรือนในขณะนั้น 15 หลัง สภาพความเป็นอยู่ของชาวไทยดำค่อนข้างเรียบง่าย การแต่งกายผู้ชายสวมเสื้อที่ทอด้วยผ้าสีดำ ผ้าหน้า แขนกระบอก ติดกระดุมเงิน 11 เม็ด ลักษณะกระดุมเป็นรูปผักนึ่ง ตัวเสื้อผู้ชายจะยาวกว่าเสื้อผู้หญิงมีกระเป๋าทรงสี่เหลี่ยมตรงชายล่าง กางเกงเป็นขายาว ลักษณะรูปทรงคล้ายกางเกงจีนจะใช้ผ้าดำเข้มในการตัดเย็บ ส่วนผู้หญิงจะใส่เสื้อที่เป็นสีดำคอกลมผ้าหน้า แขนกระบอก เข้ารูป ติดกระดุมเป็นรูปผีเสื้อ และนุ่งผ้าซิ่นที่ทอเป็นลายพื้นเมืองที่เป็นเอกลักษณ์ เช่น ซิ่นลายแตงโม ซิ่นลายนางหาญ นิยมโพกศีรษะด้วยผ้าที่ทอด้วยฝ้ายย้อมดำความกว้างประมาณ 40 เซนติเมตร ยาวประมาณ 1.20 เมตร ชายผ้าปักด้วยสีที่มีลวดลายต่าง ๆ ส่วนรองเท้านักชาย และหญิงใส่รองเท้าไม้ยกพื้นสูงแบบคิ๊บ

สำหรับอาหารจะชอบรับประทานผัก และน้ำพริกชั้นยอด คือ แจ่วอด ซึ่งจะทำจากใบบอนคั้น จี๊บกั๊กแ่วน (ซุบผักแ่วน) จี๊บบวมะม่วง (ซุบใบมะม่วง) เป็นต้น

3) ชาวไทพวน

ชาวไทพวนอพยพมาตั้งหลักแหล่งที่บ้านบุสม และบ้านกลาง อำเภอเชียงคาน บ้านปากหมาก อำเภอเมืองจังหวัดเลย ถิ่นฐานเดิมอยู่ที่เมืองเตาไห หลวงพระบาง สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ต่อมาเมื่อพม่าจีนฮ่อ กุลา เจี้ยวมารุกรานเมืองเตาไห ก็มี 4 ผู้เฒ่าเป็นผู้นำชาวพวนกลุ่มหนึ่งอพยพออกมาโดยล่องตามแม่น้ำโขง มาตั้งถิ่นฐานที่บ้านบุสม ต่อมาก็มี

ผู้คนที่ส่วนหนึ่งมาอยู่ที่บ้านกลางอีกแห่ง แล้วเรียกตัวเองว่า “ไทพวน”

ชาวไทพวนมีความเป็นอยู่อย่างเรียบง่าย มีอาชีพเกษตรกรรม การทอผ้า การตีเหล็ก การทำเครื่องเงิน เครื่องทอง บ้านเรือนของชาวไทพวนจะยกพื้นสูงมีใต้ถุนเรือน การแต่งกายนั้น ผู้ชายจะนุ่งกางเกงหรือนุ่งผ้าโจงกระเบน ใส่เสื้อม่อฮ่อม มีผ้าขาวม้าคาดเอว ผู้หญิงนุ่งผ้าซิ่น ผ้าขาวม้ารัดอกหรือใส่เสื้อแขนกระบอกสีดำหรือครามหรือสีทึบ เด็กผู้ชายจะใส่กำไลเท้า เด็กผู้หญิงจะใส่ทั้งกำไลมือ และกำไลเท้า ปัจจุบันการดำเนินชีวิตของไทพวนกลายเป็นชาวไทเลยอย่างเต็มตัว

4) ชาวไทใต้

ชาวไทใต้อพยพจากหลายจังหวัดในภาคอีสาน ส่วนใหญ่จะมาจากกาฬสินธุ์ อุบลราชธานี ยโสธร โดยได้อพยพมาในปี พ.ศ.2506 หลังจากมีถนนเส้นทางขอนแก่น-เลย จะพบชาวไทใต้จำนวนมากในกิ่งอำเภอเอราวัณ อำเภอนาดวง ชาวไทใต้ประกอบอาชีพเกษตรกรรม ทำไร่ ทำสวน ปลูกข้าว เลี้ยงสัตว์ สภาพบ้านเรือนจะเป็นกระต๊อบและนิยมสร้างบนที่ดอนน้ำท่วมไม่ถึง

5) คนใต้

คนใต้เป็นกลุ่มคนที่มาจากภาคใต้ของประเทศไทยหลายจังหวัดเช่นสุราษฎร์ธานี นครศรีธรรมราช พัทลุง ชุมพร เพื่อเข้ามาทำสวนยางในจังหวัดเลย โดยอพยพเข้ามาตั้งแต่ พ.ศ. 2527

2.2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับระบบการเมือง การเลือกตั้ง นักการเมืองแต่ละส่วนมีสาระดังนี้

2.2.1 แนวคิดเกี่ยวกับระบบการเมือง การเลือกตั้งและ นักการเมือง

บวรศักดิ์ อุวรรณโณ (2550) ได้เสนอแนวคิดว่า พลวัตของการเมืองไทยขึ้นกับส่วนประกอบของสังคมและการเมือง 4 ส่วน คือ

1. สถาบันพระมหากษัตริย์
2. ข้าราชการทหารและพลเรือน
3. ชั้นชนกลางในกรุงเทพฯ และเมืองใหญ่
4. ประชาชนในชนบท

ความสัมพันธ์เชิงอำนาจของ 4 ส่วนนี้ ทำให้เกิด พลวัตทางการเมือง และสังคมตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันรวมทั้งก่อให้เกิดรัฐบาล และทำลายรัฐบาลในระบอบประชาธิปไตย กล่าวใน ส่วนสุดท้ายคือประชาชนส่วนใหญ่ในชนบทนั้นไม่มีอำนาจต่อรอง ในระบบเศรษฐกิจแบบตลาดทั้งยังไม่อาจเข้าถึงทรัพยากรส่วนใหญ่ของประเทศ ช่วงว่างรายได้ระหว่างกลุ่มคนจนที่สุดกับกลุ่ม คนรวยที่สุดห่างกันถึง 14.66 เท่า (อ้างอิงข้อมูลสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ พ.ศ. 2549) ความไม่ สามารถเข้าถึงทรัพยากรและไม่สามารถต่อรองในระบบเศรษฐกิจ แบบตลาดนี้เอง ประกอบกับความด้อยโอกาสในด้านการศึกษา

ทำให้คนส่วนใหญ่ในชนบทต้องพึ่งพาความช่วยเหลือของกลุ่มอื่นในสังคม กระบวนการเลือกตั้งผู้แทนราษฎรในระบบเศรษฐกิจเช่นนี้จึงไม่ได้มีความหมายเชิงการเมืองการเลือกผู้แทนเข้าไปเป็นปากเป็นเสียงแทนประชาชนเท่านั้น แต่มีความหมายเชิงเศรษฐกิจของการแลกเปลี่ยนในระบบอุปถัมภ์ด้วย การซื้อเสียงจึงไม่ใช่เพียงการเอาเงินไปแจกแล้วประชาชนจะลงคะแนนให้ แต่หมายถึงการตอบแทนบุญคุณที่ผู้สมัครรับเลือกตั้งเคยช่วยเหลืออุปถัมภ์คนในเขตเลือกตั้งมาก่อน

ผาสุก พงษ์ไพจิตร (2536) เสนอแนวคิดว่า นายทุนท้องถิ่นของไทยเข้ามามีบทบาททางการเมืองภายใต้โครงสร้างอำนาจแบบประชาธิปไตยครั้งไปตามกรอบรัฐธรรมนูญ พ.ศ.2521 โดยเป็นนักธุรกิจสะสมทุนขึ้นมาจากการใช้อิทธิพลเหนือกฎหมายเป็นกลไกหลัก ขณะเดียวกันก็ต้องใช้ตำแหน่งทางการเมืองในท้องถิ่นหรือระดับชาติเพื่อสนับสนุนการสะสมทุน นายทุนท้องถิ่นเหล่านี้จะมีภาพลักษณะเป็นเจ้าพ่อในพื้นที่

ในการศึกษาเกี่ยวกับบทบาทนักการเมืองนั้นมีหลายแนวทางศึกษา ในแต่ละช่วงเวลามีความสนใจที่จะศึกษาในประเด็นที่แตกต่างกัน ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการศึกษานี้ได้แก่ การศึกษาในแนวทางเชิงเศรษฐศาสตร์การเมือง ซึ่งตัวแทนของแนวคิดนี้ได้แก่ งานศึกษาของผาสุก พงษ์ไพจิตร และ Ruth Mcvey (อ้างถึงใน ชัยยนต์ ประดิษฐ์ศิลป์ และโอฬาร ถินบางเตียว, 2549) งานศึกษาแนวนี้ให้ความสำคัญต่อบัณฑิตจบสายเศรษฐกิจ และการเมือง ซึ่งในการวิเคราะห์การเกิดขึ้น และการมีบทบาทของเจ้าพ่อในสถานภาพนักการเมืองถิ่นมักเกี่ยวข้องกับผลประโยชน์ในท้องถิ่นและอิทธิพล

สมบัติ จันทรวงศ์ (2536) เสนอแนวคิดเกี่ยวกับการซื้อเสียงว่า การซื้อเสียงในการเลือกตั้ง ส.ส. มีมานานแล้ว เพียงแต่ไม่ได้ใช้เงินมากอย่างในปัจจุบัน กล่าวได้ว่าการใช้เงินซื้อเสียงอย่างโจ่งแจ้งเกิดขึ้นในปี พ.ศ.2518 แต่การซื้อเสียงที่อื้อฉาวมากที่สุดในการเลือกตั้งการเมืองไทยคือ การเลือกตั้งซ่อมที่จังหวัดร้อยเอ็ดในปี พ.ศ.2522 ที่จังหวัดร้อยเอ็ด โดยกล่าวกันว่าผู้สมัครรับเลือกตั้ง (ซ่อม) จังหวัดร้อยเอ็ดในครั้งนั้นใช้เงินซื้อเสียงประมาณ 30 ล้านบาท ซึ่งต่อมาเรียกชื่อเหตุการณ์นี้ว่า ไรร้อยเอ็ด และต่อมาได้ขยายตัวไปทั่วประเทศไทย การที่ผู้สมัครนิยมจ่ายเงินเพื่อให้ได้มาซึ่งคะแนนนี้สะท้อนว่า วิธีการนี้เป็นส่วนสำคัญส่วนหนึ่งที่จะทำให้ชนะการเลือกตั้งได้ แต่ต้องอาศัยองค์ประกอบอย่างอื่นด้วย เช่น ซื้อเสียงผู้สมัคร การบริหารจัดการหวัคະແນນ การจัดการศักรการหาเสียง เป็นต้น การซื้อเสียงปรากฏมากในภาคตะวันออกเฉียงเหนือและภาคเหนือ ซึ่งจะเห็นได้จากนักธุรกิจการเมืองส่วนใหญ่จะประสบความสำเร็จทางการเมืองจากการซื้อเสียงในสองภาคนี้ นอกจากนี้มีข้อสังเกตประการหนึ่งในกรณีที่นายทุนจากต่างถิ่นมุ่งไปลงสมัครรับเลือกตั้งในต่างจังหวัดจะใช้อำนาจเงินเป็นเครื่องมือบุกเบิกที่สำคัญ ภายในพื้นที่ที่มีการครอบครองฐานทางเศรษฐกิจโดยนายทุนท้องถิ่นอยู่แล้ว ความผูกพันระหว่างฐานเศรษฐกิจของผู้สมัครกับฐานคะแนนเสียงของตนก็ปรากฏเด่นชัดขึ้นเช่นกัน กล่าวคือ สภาพเศรษฐกิจภายในจังหวัดจะมีส่วนสำคัญในการกำหนดประเภทของผู้สมัครรับเลือกตั้ง เช่น กลุ่มทุนฐานทรัพยากรธรรมชาติ เป็นต้น จะเห็นได้ว่า ในพื้นที่ที่มีป่าไม้มีภูเขานายทุนค้าไม้และนายทุนโรงโม่หินมีแนวโน้มจะสมัคร ส.ส. มาก

เกศกนก ชุ่มประดิษฐ์ และคณะ (2549) กล่าวถึง การซื้อสิทธิขายเสียงในช่วงของการเลือกตั้งว่า แม้จะมีการรณรงค์ต่อต้านและให้ข้อมูลผลเสียของการเลือกตั้งที่มีการซื้อสิทธิขายเสียง แต่ก็ไม่สามารถทำให้หายไปได้ และมีปรากฏการณ์การซื้อสิทธิขายเสียงเกิดขึ้นในการเลือกตั้งทุกระดับเกิดขึ้น และดำรงอยู่ต่อเนื่องมาช้านานสืบเนื่องมาจากปัญหาความยากจน ความซื่อสัตย์ของคนในชนบทตลอดจนความไม่เข้าใจเกี่ยวกับคุณค่าของประชาธิปไตย

แนวคิดเรื่องระบบความสัมพันธ์เชิงเครือญาติ (Kingship Relations System) เสนอว่า ระบบความสัมพันธ์เชิงเครือญาติมี 2 กรณีคือ เครือญาติแนวตั้งซึ่งเป็นเครือญาติทางสายเลือด และเครือญาติแนวนอน ซึ่งเป็นเครือญาติด้านความช่วยเหลือเกื้อกูลกัน เช่น กิจกรรมความสัมพันธ์ทางวัฒนธรรม กิจกรรมด้านการผลิตทางการเกษตร กิจกรรมด้านความร่วมมือช่วยเหลือกันเพื่อแก้ไขปัญหาของชุมชน แนวคิดนี้เชื่อว่าสังคมใดที่ยังคงยึดถือระบบเครือญาติอยู่ในระดับสูงก็จะมีผลต่อการตัดสินใจลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง ดังนั้นผู้มีญาติทั้งสองกรณีมากก็มีโอกาสชนะการเลือกตั้งได้มาก เนื่องจากในสังคมไทยคิดว่าการลงคะแนนเสียงให้เครือญาติเป็นการช่วยเหลือญาติและหวังว่าจะได้รับผลตอบแทนในภายหลังหรือจะเป็นที่หวังพึ่งพิงได้ในอนาคต

แนวคิดเรื่องระบบอุปถัมภ์ (Patron-Client System) แนวคิดนี้เชื่อว่า ระบบอุปถัมภ์เป็นระบบที่เกิดขึ้นจากความสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มบุคคลหรือระหว่างบุคคล 2 สถานภาพ เช่น เจ้านาย-ลูกน้อง ผู้ให้-ผู้รับ ซึ่งฝ่ายที่มีสถานภาพสูงกว่า (Patron) จะใช้

อำนาจ และปัจจัยต่างๆ ให้ความคุ้มครองอีกฝ่ายหนึ่งที่มีฐานะต่ำกว่า (Client) โดยผู้มีฐานะต่ำกว่าจะตอบแทนโดยการคอยให้ความช่วยเหลือเรื่องต่างๆ และจะอุทิศตัวรับใช้ผู้อุปถัมภ์ ซึ่งในระบบอุปถัมภ์นั้นจะเป็นการแลกเปลี่ยนที่ไม่เท่าเทียมกัน ระหว่าง 2 ฝ่าย ในลักษณะฝ่ายหนึ่งจะให้มาด้วยความกรุณา และอีกฝ่ายหนึ่งจะตอบแทนบุญคุณโดยที่ฝ่ายเจ้านายจะไม่มีวันรู้สึกรู้ว่าเป็นหนี้บุญคุณต่อลูกน้องเลย ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการเมืองนั้น ผู้นำเชิงอุปถัมภ์ย่อมมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจลงคะแนนเสียงเลือกตั้งอย่างมาก โดยเฉพาะประชาชนในชนบท ดังนั้นนักการเมืองมักจะสร้างความสัมพันธ์เชิงอุปถัมภ์กับผู้นำชุมชนก่อนแล้วทำให้ผู้นำชุมชนเป็นหัวคะแนนในพื้นที่เลือกตั้งควบคู่ไปกับการสร้างความสัมพันธ์กับประชาชนโดยมีหัวคะแนนเป็นผู้ประสานงาน และอำนวยความสะดวกให้เกิดสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน ความสัมพันธ์ในกระบวนการดังกล่าวนี้จะมีลักษณะความสัมพันธ์แบบผลประโยชน์ต่างตอบแทนระหว่างเจ้านายกับลูกน้องมากกว่าความสัมพันธ์แบบอุดมการณ์หรือการมีจิตสำนึกทางการเมืองร่วมกัน เช่น ผู้อุปถัมภ์จะให้การช่วยเหลือด้านเงินทอง การช่วยเหลือสิ่งของในรูปแบบต่างๆ ตามความต้องการ และชาวบ้านพอใจผ่านผู้นำชุมชน ทำให้ประชาชนมองว่าผู้นำชุมชนมีผลงาน เป็นตัวแทนของนักการเมือง เป็นผู้มีบารมีในชุมชน ดังนั้นเมื่อการเลือกตั้งเกิดขึ้นหัวคะแนนจึงมีความสำคัญและมีความหมายต่อการชักจูง เชิญชวน ชี้นำในการลงคะแนนเพื่อให้ประชาชนสนับสนุนนักการเมืองที่เป็นผู้อุปถัมภ์ตน ความสัมพันธ์ระหว่างผู้ให้กับผู้รับอาจมีสองลักษณะคือ เป็นความสัมพันธ์เชิงมิตรสหายที่มีความคุ้นเคยเป็นกันเอง และความสัมพันธ์เชิงอำนาจที่มีลักษณะความสัมพันธ์เป็นทางการไม่เป็นส่วนตัว

เกศกนก ชุ่มประดิษฐ์ และคณะ (2549) ได้กล่าวถึงระบบอุปถัมภ์ว่าเป็นลักษณะเด่นอย่างหนึ่งของสังคมไทย เนื่องจากได้รับการปลูกฝังให้มีความเคารพ และกตัญญูต่อผู้มีพระคุณ รวมไปถึงการฝังรากลึกของระบบเจ้าขุนมูลนาย และไพร่ฟ้าที่มีมาแต่โบราณ และสืบทอดมาจนถึงปัจจุบัน แม้ความรู้สึกจะลดน้อยลง แต่ยังคงฝังอยู่ในวิถีชีวิตคนไทย เช่น การอาศัยเส้นสายเข้าทำงาน การโยกย้าย การเลื่อนขั้น การฝากฝังให้ดูแล การฝากลูกเข้าเรียน สิ่งเหล่านี้ล้วนเป็นผลมาจากระบบอุปถัมภ์นั่นเอง อย่างไรก็ตามรูปแบบของระบบอุปถัมภ์ได้เปลี่ยนแปลงไปตามกาลเวลา ปัจจุบันความสัมพันธ์ระหว่างผู้อุปถัมภ์กับผู้ถูกอุปถัมภ์อาจอยู่ในรูปแบบของการเปลี่ยนแปลงสินค้าและบริการที่ไม่เท่าเทียมกันในคุณค่าของสิ่งที่แลกเปลี่ยนกัน บางลักษณะเป็นการช่วยเหลือทางเศรษฐกิจ บางลักษณะเป็นการปกป้องให้พ้นจากการบีบบังคับของผู้มีอำนาจทั้งที่เป็นไปตามกฎหมายหรือไม่ก็ตาม ในขณะที่ผู้รับอุปถัมภ์จะตอบแทนด้วยสิ่งที่ไม่ปรากฏรูปร่างแน่ชัด เช่น การแสดงความเคารพนับถือ การเสนอข่าวสาร การคอยสอดส่องดูแลความเคลื่อนไหวทางการเมืองของอีกฝ่ายหนึ่ง การลงคะแนนเสียงเลือกตั้งให้ และการเป็นหัวคะแนนเสียงเลือกตั้งให้ เป็นต้น นอกจากนี้ระบบอุปถัมภ์ยังได้ผูกโยงไปถึงความสัมพันธ์ระหว่างนักรการเมืองระดับชาติกับผู้นำท้องถิ่นด้วย โดยผู้นำท้องถิ่นจะอาศัยบารมีของนักรการเมืองระดับชาติในการปูรากฐานทางการเมืองในระดับพื้นที่ท้องถิ่นของตน ในขณะที่เดียวกันผลประโยชน์ดังกล่าวย่อมเอื้อต่อนักรการเมืองระดับชาติที่ต้องการได้ฐานจากนักรการเมืองท้องถิ่น และผู้นำในท้องถิ่น ฉะนั้นจึงส่งผลให้ความสัมพันธ์ของบุคคลทั้ง 2 กลุ่มนี้เป็นไปอย่างแน่นแฟ้น และเอื้อ

ประโยชน์ต่อกัน

การเลือกตั้งยุค พ.ศ.2500 มีรูปแบบการทุจริตหลายลักษณะได้แก่

1. พลร่ม หมายถึง การขนคนไปใช้สิทธิลงคะแนนเสียงเลือกตั้งในหน่วยเลือกตั้งที่ไม่ใช่หน่วยที่ตนมีสิทธิลงคะแนน
2. ไฟผี หมายถึง มีบัตรเลือกตั้งที่เหมือนบัตรเลือกตั้งจริง และลงคะแนนเลือกผู้สมัครไว้ในกล่องหย่อนบัตรไว้ก่อนแล้ว
3. ไฟไฟ หมายถึง บัตรเลือกตั้งที่ทำเครื่องหมายมาใส่ไว้ตอนไฟดับระหว่างนับคะแนน
4. เวียนเทียน หมายถึง การที่ผู้มีสิทธิลงคะแนนเสียงเลือกตั้งหมุนเวียนไปใช้สิทธิลงคะแนนหลายรอบโดยใช้สิทธิของผู้อื่นที่ไม่มาลงคะแนน

การเลือกตั้งที่ทุจริตลักษณะนี้เกิดขึ้นทั่วไปทั้งในเขตพระนคร (กรุงเทพฯ) และจังหวัดอื่น เช่น นครราชสีมา ลำปาง เชียงใหม่ เป็นต้น

การเลือกตั้งยุคนักธุรกิจการเมือง และการเติบโตของหัวคะแนนอาชีพ

อิสระ สุวรรณบลด และคณะ (2535) เสนอข้อมูลว่า ในการเลือกตั้ง พ.ศ.2512 เป็นจุดเริ่มต้นของการใช้เงินจำนวนมากเพื่อซื้อเสียงทั้งโดยการจ่ายให้กับหัวคะแนน (การซื้อเสียงทางอ้อม) และ

การจ่ายเงินให้กับผู้มีสิทธิเลือกตั้งโดยตรง ตลอดจนการแจกสิ่งของ เช่น ปลาทุเค็ม จนมีชื่อเรียกผู้ได้รับเลือกตั้งจากการแจกปลาทุเค็มว่า “**ส.ส.ปลาทุเค็ม**” และได้พัฒนาการซื้อเสียงมาสู่ ส.ส. เจ้าบุญทุ่มในการเลือกตั้งปี พ.ศ.2518 เมื่อมีนักธุรกิจใหญ่ลงสมัครรับเลือกตั้งจำนวนมากในหลายจังหวัด เช่น นายพงศ์ สารสิน, ร.ต.ท.สุรัตน์ โอสถานุเคราะห์, นายพิชัย รัตตกุล, นายทวีช กลิ่นประทุม, พล.ต.อ.ประมาณ อติเรกสาร, นายพรเทพ เตชะไพบูลย์, นายบรรหาญ ศิลอาชา, นายสมพงษ์ อมรวิวัฒน์, นายวัฒนา อิศวเหม เป็นต้นต่อจากนั้นได้พัฒนามาสู่โรคร้อยเอ็ดในการเลือกตั้งปี พ.ศ.2522 หลังจากนั้นก็มีคำใช้เรียกผู้สมัคร ส.ส. ที่ไม่ใช่ผู้มีภูมิลำเนาในจังหวัดที่ลงสมัครรับเลือกตั้งว่า “**ผู้แทนหมาหลง**” ส่วนหัวหน้าทีมหรือนักธุรกิจที่เป็นผู้สนับสนุนการเงินให้ลูกทีมก็จะมีชื่อเรียกว่า “**ตู้เอทีเอ็ม**”

ในระแยะหลังปี พ.ศ.2512 มีพฤติกรรมการเลือกตั้งที่ผิดกฎหมายหลายรูปแบบกระจายในพื้นที่หลายจังหวัด ได้แก่ การซื้อบัตรประจำตัวประชาชน การซื้อนายอำเภอ ผู้นำท้องถิ่น องค์กรในท้องถิ่น เช่น คณะกรรมการหมู่บ้าน สมาชิกสภาจังหวัด สมาชิกสภาตำบล การซื้อกรรมการหน่วยเลือกตั้ง การซื้อเสียง จากแจกสิ่งของ เช่น สังกะสีมุงหลังคาบ้าน การแจกปุ๋ย แจกรองเท้า แจกปลากระป๋อง แจกยา แก้วปวด การแจกเทพปราชัยของพรรคหรือผู้สมัคร การจัดเลี้ยงสุราอาหาร การออกสื่อตเตอร์ผู้แทน การแจกถ้วยชาม การนำหวัคะแนนไปเที่ยว การพนัน การทอดผ้าป่า และ กฐิน การบริจาคทรัพย์ และสิ่งของให้วัด โรงเรียน การจัดรถบริการรับศพ รับส่งผู้ป่วย การมอบเงินช่วยเหลือให้ญาติในวันฉาปนกิจศพ

การจั้ดรรับส่งผู้มีสิทธิลงคะแนน การใช้อำนาจอิทธิพลข่มขู่ นอกจากนั้นยังมีพฤติกรรมกาซื้อเสียงทางอ้อมอีกหลายรูปแบบ เช่น การใช้เงินจัดตั้งกลุ่มสตรี กลุ่มสหกรณ์ ศูนย์เด็กก่อนเกณฑ์ กองทุนยาหมู่บ้าน โดยมีวงเงินตั้งแต่หลักหมื่นถึงหลักแสนบาท เพื่อเป็นแรงจูงใจให้ลงคะแนนให้แก่ผู้สมัครบางคน (อิสรระ สุวรรณบล และคณะ, 2535)

2.2.2 ทฤษฎีเกี่ยวกับระบบการเมือง การเลือกตั้ง และ นักการเมือง

การเลือกตั้งเป็นกระบวนการที่จัดการให้เกิดการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปกครองแบบประชาธิปไตยเพื่อเลือกนโยบาย เลือกผู้ใช้อำนาจทางการเมืองและเลือกตัวแทนประชาชน เพื่อตรวจสอบควบคุมการใช้อำนาจทางการเมืองการปกครอง ตามหลักทฤษฎีการเลือกตั้งควรมีลักษณะดังนี้

1. หลักทั่วไป (Universal Suffrage) หมายถึง การเลือกตั้งที่เปิดกว้างให้ประชาชนโดยทั่วไปได้ใช้สิทธิในการเลือกตั้ง จะต้องไม่มีการกำหนดเงื่อนไขในเรื่องเพศ หรือฐานะทางเศรษฐกิจมาจำกัดสิทธิของประชาชนที่มีต่อการเลือกตั้ง

2. หลักอิสระ (Free Voting) หมายถึง ต้องกระทำ ให้การเลือกตั้งเป็นไปโดยอิสระปราศจากการบีบบังคับหรือใช้อิทธิพลเพื่อให้ผู้มีสิทธิเลือกตั้งเลือกหรือไม่เลือกบุคคลใดหรือพรรคใด

3. หลักการกำหนดเวลาในการเลือกตั้ง (Periodic Election) หมายถึง วาระของการเลือกตั้งโดยแต่ละครั้งไม่ควรนาน

เกินไป ส่วนใหญ่จะอยู่ในช่วงเวลา 2-7 ปี)

4. หลักความเสมอภาค (Equal Suffrage) หมายถึงผู้มีสิทธิเลือกตั้งทุกคนย่อมมีสิทธิลงคะแนนเสียงได้เพียง 1 เสียงเท่านั้น

5. หลักการลงคะแนนลับ (Secret Voting) หมายถึงในการเลือกตั้งนั้นต้องมีมาตรการที่ป้องกันมิให้บุคคลอื่นล่วงรู้คะแนนเสียงเลือกตั้งของผู้มีสิทธิเลือกตั้งแต่ละคนเพื่อให้ผู้มีสิทธิเลือกตั้งสามารถใช้ดุลยพินิจการลงคะแนนโดยอิสระ

6. หลักความบริสุทธิ์ (Fair Election) หมายถึงการเลือกตั้งต้องเป็นไปโดยบริสุทธิ์ยุติธรรม ไม่คดโกง

ทฤษฎีเกี่ยวกับการเลือกตั้ง และการลงคะแนนเสียงเลือกตั้งมีดังนี้

1. ทฤษฎีปัจจัยตัวกำหนด (Deterministic Theories) เชื่อว่า พฤติกรรมการลงคะแนนเสียงเลือกตั้งถูกกำหนดโดยสภาพภูมิหลังของบุคคล ซึ่งมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจลงคะแนน เช่น ฐานะทางสังคมหรือฐานะทางเศรษฐกิจที่แตกต่างกัน ทำให้ตัดสินใจลงคะแนนต่างกัน

2. ทฤษฎีความสำนึกเชิงเหตุผล (Consciously Relational Theories) ทฤษฎีนี้เชื่อว่าในการลงคะแนนเสียงเลือกตั้งบุคคลจะมีจิตสำนึกเชิงเหตุผลในการพิจารณาเลือกบุคคลหรือพรรคการเมือง

กรรณิกา ประภาวะดิลก (2549) ได้อ้างถึง ทฤษฎี

ความสำนึกเชิงเหตุผลของ Antony Down ว่าปฏิภิกิริยาของสำนึก
ตรึกตรองของผู้ไปใช้สิทธิออกเสียงการเลือกตั้งว่า จะมีการจัดการ
ทางเลือกต่าง ๆ ไว้ตามลำดับความสำคัญ แต่การจัดลำดับนี้
สามารถเปลี่ยนแปลงได้ แต่ในการตัดสินใจจะเลือกทางเลือกที่จัด
ลำดับไว้สูงเสมอในสถานการณ์เหมือนกันการตัดสินใจจะเหมือน
กันตลอดไป

พรชัย เทพปัญญา (2549) ได้กล่าวถึง ทฤษฎีว่า
ด้วยชนชั้นผู้นำ (Elitist Theory) ว่าชนชั้นผู้นำเป็นผู้ที่มีอำนาจในการ
ปกครองในการที่จะชี้ชะตาบุคคลที่อยู่ภายใต้การปกครองให้เป็น
ไปตามครรลองที่เขาต้องการ เครื่องมือที่สำคัญในการช่วยสร้าง
ฐานอำนาจให้เข้มแข็ง ได้แก่ สถานะทางเศรษฐกิจที่มั่นคง และ
ความสามารถที่จะควบคุมปัจจัยการผลิตไว้ได้ นอกจากนี้ได้
เสนอแนวคิดของทฤษฎีชนชั้นผู้นำไว้ดังนี้

1. ยอมรับการแบ่งสังคมเป็นสองชนชั้นคือ
ผู้ปกครองและผู้อยู่ใต้ปกครอง
2. ผู้ปกครองจะเป็นผู้ครอบครองเศรษฐกิจส่วน
ใหญ่ภายในสังคม
3. อาจมีการหมุนเวียนโอกาสเข้ามามีส่วนร่วมใน
ระบบการเมืองในสถานะของผู้ปกครอง โดยอาจเป็นการหมุนเวียน
เฉพาะกลุ่มของพวกเขาชนชั้นผู้นำด้วยกัน หรืออาจเป็นการหมุนเวียน
ระหว่างชนชั้นผู้นำกับมวลชนโดยเกิดจาก 2 ลักษณะคือ การที่
มวลชนได้เปลี่ยนสถานะตัวเองไปเป็นชนชั้นผู้นำหรือมวลชนได้รวม
ตัวกันขึ้นเพื่อที่จะตั้งกลุ่มชนชั้นผู้นำใหม่ และรูปแบบการหมุนเวียน

แบบสุดท้าย คือ การหมุนเวียนของชนชั้นผู้นำที่เป็นการหมุนเวียนระหว่างผลประโยชน์เดิมที่กำลังหมดลงไปกับผลประโยชน์ใหม่ที่เข้ามาแทนที่

4. ทฤษฎีชนชั้นผู้นำเน้นถึงการมีฉันทานุมัติ (Consensus) ร่วมกันเกี่ยวกับกฎเกณฑ์เบื้องต้นของสังคมเพื่อการอยู่รอดของระบบ

5. นโยบายสาธารณะจะไม่สะท้อนถึงความต้องการของมวลชน แต่จะแสดงให้เห็นถึงความต้องการของพวกตน แม้ในบางครั้งจะมีการเปลี่ยนแปลงในนโยบายสาธารณะแต่การเปลี่ยนแปลงนั้นเกิดขึ้นเพราะชนชั้นผู้นำต้องการที่จะเปลี่ยนแปลงค่านิยมของตนมิใช่เพราะเพื่อประชาชน

จากทฤษฎีชนชั้นผู้นำสามารถแบ่งรูปแบบชนชั้นผู้นำได้เป็น 2 รูปแบบคือ

1. The Single Elite Model ซึ่งชนชั้นผู้นำรูปแบบนี้จะเน้นถึงอำนาจอยู่ในมือของคนกลุ่มน้อยเพียงสองถึงสามกลุ่มโดยอำนาจเกิดมาจากบทบาท ตำแหน่งที่ได้มาจากสถานภาพทางสังคม และทางเศรษฐกิจ ดังนั้นผู้ที่ทรงอำนาจมักจะเป็นผู้นำมีตำแหน่งสำคัญทางธุรกิจ การเงิน การทหารหรือสถาบันทางการเมืองอื่นๆ ในกรณีที่มีความขัดแย้งระหว่างชนชั้นผู้นำด้วยกันความขัดแย้งเหล่านี้จะถูกขจัดให้ลดน้อยลงด้วยแนวความคิดในการที่จะรักษาระบบการเมืองให้คงไว้ ในขณะที่เดียวกันรูปแบบนี้จะจำกัดการมีส่วนร่วมของประชาชนในการกำหนดนโยบาย และนโยบายสาธารณะจะตัดสินใจโดยคนส่วนน้อย

2. The Plural Elite Model ชนชั้นผู้นำรูปแบบนี้จะเน้นการกระจายอำนาจระหว่างกลุ่มผู้นำ หลายๆ กลุ่ม ซึ่งเป็นตัวแทนของกลุ่มผลประโยชน์ต่างๆ ภายในสังคมกลุ่มเหล่านี้จะแข่งขันกันเพื่อที่จะอยู่ในอำนาจ โดยจะใช้กระบวนการเลือกตั้งพรรคการเมืองหรือกลุ่มผลประโยชน์เป็นแนวทาง รูปแบบนี้จะเน้นถึงการมีส่วนร่วมของประชาชนในการกำหนดนโยบาย ทำให้อำนาจจะเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา จะไม่อยู่ในมือของคนกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งอย่างถาวร โดยแต่ละกลุ่มจะมีอำนาจเฉพาะเรื่อง จะเกิดการแข่งขันกันระหว่างกลุ่มของชนชั้นผู้นำด้วยกัน โดยเชื่อถือในแนวคิดในการปกครองตามระบอบประชาธิปไตย

2.2.3 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

สุชาติ ศรียารัตน์ (2550) ได้วิจัยเรื่อง วัฒนธรรมการเมืองท้องถิ่นกับการพัฒนาประชาธิปไตยเพื่อสำรวจ และวิเคราะห์ทำความเข้าใจค่านิยม คติชน ทัศนคติและความรู้สึกนึกคิดทางการเมืองของคนในท้องถิ่น โดยมุ่งสืบค้นเพื่ออธิบายรากฐาน และพัฒนาการของเนื้อหาทางวัฒนธรรมท้องถิ่นที่มีผลต่อพฤติกรรมดังกล่าวข้างต้น ทั้งในมิติที่เป็นอุปสรรค และมิติที่เอื้อต่อการพัฒนาประชาธิปไตยโดยรวม ตลอดจนมุ่งแสวงหาแนวทางในการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ทางการเมืองบนรากฐานของความหลากหลายทางวัฒนธรรมท้องถิ่น โดยใช้พื้นที่สำหรับศึกษา 4 จังหวัดที่เป็นตัวแทนของ 4 ภูมิภาคคือ จังหวัดแพร่ (ภาคเหนือ) จังหวัดบุรีรัมย์ (ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ) จังหวัดฉะเชิงเทรา (ภาคกลาง) และจังหวัดนครศรีธรรมราช (ภาคใต้) ซึ่งการเลือกพื้นที่ดังกล่าวใช้เกณฑ์พิจารณาจากความเหมาะสม สอดคล้องของการ

เป็นพื้นที่ที่สามารถเป็นตัวสะท้อนภาพความเป็นจริงเกี่ยวกับแบบแผนทางค่านิยมวัฒนธรรมทางการเมืองท้องถิ่นที่ชัดเจน โดยใช้เทคนิควิธีการวิจัยเชิงคุณภาพด้วยการสนทนากลุ่ม (Focus Group) และการสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (Structure Interview) เนื้อหาที่ต้องการเก็บข้อมูลมี 6 ประเด็นคือ ความรู้ความเข้าใจทางการเมือง การรับรู้ข่าวสารทางการเมือง การมีส่วนร่วมทางการเมือง และความเชื่อมั่นไว้วางใจระบบการเมือง ค่านิยมแบบอุปถัมภ์และการถือเงินเป็นใหญ่ ค่านิยมประชาธิปไตยและมีวัฒนธรรมแบบพลเมือง ข้อเสนอแนะในการเสริมสร้างค่านิยมและวัฒนธรรมการเมืองที่พึงประสงค์

สมิหรา จิตตลดากร และคณะ (2550) ได้วิจัยเรื่อง ระบอบประชาธิปไตยเปรียบเทียบกับไทย มาเลเซีย และสิงคโปร์ โดยใช้เทคนิควิจัยเชิงคุณภาพเป็นหลักและใช้เทคนิคการวิจัยเชิงปริมาณประกอบ ซึ่งได้ดำเนินการเก็บข้อมูลด้วยวิธีการสัมภาษณ์เจาะลึก (In-depth Interview) ควบคู่กับการสังเกต การวิเคราะห์จากเอกสารสิ่งพิมพ์และจากบทสัมภาษณ์กลุ่มการเมือง ผู้นำชุมชน และประชาชนทั่วไป รวมทั้งใช้แบบสำรวจความคิดเห็นสำหรับการเลือกกลุ่มตัวอย่างจะเลือกแบบเจาะจงและจากการแนะนำต่อ ๆ กัน (Snowball Sampling) ผลการศึกษาในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการวิเคราะห์ในระดับกลุ่มและปัจเจกชนของไทย พบว่า สังคมไทยเป็นสังคมราชการที่อุดมไปด้วยกฎหมายและข้อบังคับ แต่ปราศจากการบังคับใช้กฎหมายอย่างจริงจังและเข้มแข็ง ในอดีตที่ผ่านมารัฐบาลปฏิเสธบทบาทขององค์กรพัฒนาเอกชน (NGO) ขาดการสร้างความเข้มแข็งให้กับภาคประชาสังคม ความสัมพันธ์ระหว่างคนและกลุ่มเป็นสัมพันธ์ภาพหลวมๆ แม้สังคมไทยจะ

กว้าง แต่มีระบบอุปถัมภ์แบบสายโยงใย ภายใต้การมุ่งไปสู่ระบอบประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วม แต่ในโลกแห่งความเป็นจริงนั้นสังคมไทยให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมในกิจกรรมสาธารณะน้อย ดังนั้นอุดมการณ์ประชาธิปไตยแบบเสรีนิยมจึงเป็นเพียงแนวคิดหรือจินตนาการเท่านั้น เพราะปราศจากการเป็นพฤติกรรมของประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วมอย่างจริงจัง

พณิน กิตติพราภรณ์ (2549) ได้ศึกษาวิจัยเรื่องแนวคิด และวิธีการสร้างความพร้อมของคนไทยต่อการปกครองระบอบประชาธิปไตย โดยมีวัตถุประสงค์การวิจัยเพื่อศึกษาอุปสรรค และปัญหาที่ขัดขวางการพัฒนาประชาธิปไตยของไทยที่มีสาเหตุมาจากประชาชนไทย การวิจัยนี้ใช้เทคนิควิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) จำนวน 3 กลุ่มๆ ละ 10 คน ผลการศึกษาพบว่า การที่จะทำใหัระบอบประชาธิปไตยส่งผลดีแก่สังคม ต้องสร้างวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตยซึ่งประกอบด้วย หลักการพื้นฐาน 3 ประการคือ ความมีวินัย การมีส่วนร่วมสาธารณะ และการใช้เหตุผลในการตัดสินใจ นอกจากนี้งานวิจัยนี้ได้ให้ข้อเสนอแนะว่าควรจัดทำแผนปฏิบัติ ซึ่งเป็นการสอนวิธีการ (How To) ในการที่จะแก้ปัญหาต่างๆ และการให้ผลตอบแทนการกระทำอย่างเหมาะสม (Proper Reinforcement) เพราะจะเป็นสิ่งซึ่งนำกำหนด ควบคุมให้สังคมแสดงพฤติกรรมตามทิศทางที่ต้องการ

นภดล สุคนธวิท (2539) ทำการศึกษาวิจัยเรื่องพรรคการเมืองไทยกับการเมืองท้องถิ่น: ผลประโยชน์และฐานอำนาจ พบว่า การที่พรรคการเมืองต่างๆ สามารถควบคุม

ประชาชนในท้องถิ่นในลักษณะที่สามารถชักจูงหรือชักนำประชาชนได้นั้นจะอาศัยกลไกในระบบอุปถัมภ์ของสังคมไทยควบคู่ไปกับความไม่รู้ไม่เข้าใจเรื่อง การเมืองของประชาชน ภายใต้วัฒนธรรมทางการเมืองแบบไพร่ฟ้า จึงทำให้พรรคการเมืองสามารถใช้การเมืองท้องถิ่นเป็นฐานอำนาจสำคัญในการก้าวเข้าสู่อำนาจทางการเมืองและแสวงหาผลประโยชน์จากอำนาจทางการเมืองอย่างไม่จำกัด การจัดสรรผลประโยชน์ต่างๆ ในท้องถิ่นเป็นการทำเพื่อรักษา และสร้างฐานอำนาจของพรรคการเมืองอย่างหนึ่ง จากเหตุผลดังกล่าวนี้จึงเป็นปัจจัยสำคัญของที่มาแห่งฐานอำนาจของการเมืองทั้งในท้องถิ่น และระดับชาติที่จะต้องหุ่เงินซื้อเสียง พร้อมจัดตั้งฐานอำนาจในแต่ละท้องถิ่นโดยอาศัยระบบอุปถัมภ์เป็นตัวนำไปสู่ความสำเร็จในการเลือกตั้งแต่ละครั้ง

พรชัย เทพปัญญา (2549) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง นักการเมืองถิ่นจังหวัดปทุมธานี โดยใช้เทคนิควิธีวิจัยเชิงคุณภาพ โดยการศึกษาเอกสาร งานวิจัยและวิทยานิพนธ์ รวมทั้งการสัมภาษณ์บุคคลที่สามารถให้ข้อมูลโยงโยไปถึงนักการเมืองคนต่างๆ ในพื้นที่ได้ในประเด็นที่ต้องการศึกษา ซึ่งครอบคลุมถึงเครือข่ายความสัมพันธ์ของนักการเมืองในแต่ละช่วงเวลา บทบาทกลุ่มผลประโยชน์ วิธีการหาเสียงจากผลการศึกษาพบว่า

1. นักการเมืองถิ่นส่วนใหญ่มีภูมิลำเนาหลังทางการศึกษาที่ดี มีสภาพทางเศรษฐกิจดีและมีสังคมที่เอื้ออำนวยต่อการเป็นนักการเมือง
2. นักการเมืองส่วนใหญ่จะอยู่ในกลุ่มตระกูลหาญสวัสดิ์ นอกจากนั้นจะได้รับเลือกตั้งเพราะชื่อเสียงของตน

3. ความสัมพันธ์ระหว่างนักการเมืองถิ่นภายในจังหวัดปทุมธานีมีน้อย

4. การหาเสียงของนักการเมืองถิ่นในจังหวัดปทุมธานีในปัจจุบันมีความสัมพันธ์กับพรรคการเมือง และนโยบายพรรค

5. กลุ่มผลประโยชน์ทางธุรกิจมีความสัมพันธ์กับ ส.ส. น้อย

6. การรวมตัวของกลุ่มตระกูลหาญสวัสดิ์กับพรรคไทยรักไทยถือได้ว่าเป็นการรวมกันระหว่างอิทธิพลท้องถิ่นกับอิทธิพลระดับชาติ

ณรงค์ บุญสวยขวัญ (2549) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง นักการเมืองถิ่นจังหวัดนครศรีธรรมราช โดยใช้เทคนิควิจัยเชิงคุณภาพด้วยการวิเคราะห์เอกสาร และการสัมภาษณ์นักการเมือง รวมทั้งการสัมภาษณ์บุคคลที่เกี่ยวข้องหรือรับรู้ปรากฏการณ์ทางการเมือง พบว่า ปฏิบัติการทางการเมืองจะสัมพันธ์กันทั้งบริบทการเมืองระดับชาติ และบริบทสังคมวิทยา ในส่วนของภาพลักษณ์นักการเมืองถิ่นจะเป็นผู้มีความรู้สูง มีการศึกษาค้นคว้าตลอดเวลา มีความใกล้ชิดกับประชาชน มีระบบอุปถัมภ์ภายใต้โครงการพัฒนาทางกายภาพ มีความสามารถในการสร้างวาทกรรมทางการเมือง มีความกล้าหาญที่จะชี้หน้าประชาชนให้เห็นความไม่ถูกต้อง ความไม่เหมาะสมของข้าราชการและคู่ต่อสู้ทางการเมืองอย่างไม่เกรงกลัว เน้นกลวิธีการหาเสียงมากกว่าการเมืองเชิงนโยบาย กระบวนการสร้างเครือข่ายการหาเสียงใน

ช่วงแรกมีการใช้พรรคพวก ญาติ เครือข่ายวิชาชีพครู เครือข่าย สถาบันการศึกษาหรือชมรมศิษย์เก่าของสถาบันการศึกษา เครือข่ายสตรี กลไกศาสนา และนักการเมืองจากพรรคประชาธิปัตย์ ซึ่งเป็นพรรคหลักที่ชนะการเลือกตั้งต่อเนื่องมาหลายสมัย พยายาม จะเชื่อมโยงสภาพความเป็นนักการเมืองประชาธิปัตย์กับความมี มาตรฐานทางการเมืองถิ่น

บุษอริ ยีหมะ (2549) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง นักการเมืองถิ่นจังหวัดปัตตานี โดยใช้เทคนิคการวิจัยเชิงคุณภาพ ด้วยการศึกษจากเอกสารที่เกี่ยวข้อง และการสัมภาษณ์บุคคลทั้ง นักการเมือง และบุคคลผู้สามารถให้ข้อมูลเกี่ยวกับเหตุการณ์ทางการเมืองได้ตามประเด็นศึกษา รวมทั้งการสังเกตกรณี พฤติกรรมทางการเมืองในพื้นที่ศึกษา จากการศึกษาพบว่าการเมืองของปัตตานีสามารถแบ่งพัฒนาการได้เป็น 3 ยุคคือ

ยุคแรก (พ.ศ.2476-2528) เป็นการต่อสู้ช่วงชิงทางการเมืองระหว่างตระกูลอดีตเจ้าเมืองกับตระกูลนักการศาสนา และเครือข่าย โดยตระกูลอดีตเจ้าเมืองได้แก่ ตระกูลพิพิธภักดี และตระกูลอับลุดบุตร ส่วนตระกูลนักการศาสนาประกอบด้วย ตระกูลอับลูกาเดร์หรือโต๊ะมีนา โดยภาพรวมเป็นการต่อสู้กันในการเข้าสู่อำนาจทางการเมือง โดยใช้อำนาจ และอิทธิพลของ นักปกครองกับอำนาจอิทธิพลทางจิตวิญญาณ

ยุคที่สอง (พ.ศ.2529-2543) มีการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองในพื้นที่ปัตตานีคือ การรวมกลุ่มทางการเมืองของ ส.ส. และ อดีต ส.ส. ที่กระจายอยู่กับพรรคการเมืองต่างๆ ในพื้นที่ 5 จังหวัดชายแดนใต้ อันเป็นผลมาจากการเปลี่ยนแปลงสภาพ

ทางการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมได้เกิดกลุ่ม “วะตะห์หรือเอกภาพ” เพื่อสร้างอำนาจต่อรองกับพรรคการเมืองทั้งในเชิงการผลักดันนโยบายที่เกี่ยวข้องกับพื้นที่ และการรับตำแหน่งทางการเมืองของสมาชิกกลุ่มและสมาชิกกลุ่มนี้ได้รับความสำเร็จทางการเมืองสูงมากในยุครัฐบาลพรรคความหวังใหม่ ในขณะที่เดียวกันก็เกิดการต่อสู้กับฐานการเมืองของพรรคประชาธิปัตย์โดยมี ดร.สุรินทร์ พิศสุวรรณ เป็นแกนนำสำคัญ และแนวทางการต่อสู้ของนักการเมืองสองฝ่ายนี้ก็ใช้แนวทางการต่อสู้ผ่านการอธิบายการทำลายความน่าเชื่อถือด้วยหลักการหรือคำอธิบายตามหลักศาสนาอิสลาม เช่น วิธีการประกอบพิธีกรรมการอุทิศส่วนกุศลให้แก่ผู้ล่วงลับ สตรีกับสิทธิทางการเมือง โดยที่กลุ่มวะตะห์ใช้ฐานสำนักงานคณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัดปัตตานีเป็นฐานสังคม ในขณะที่พรรคประชาธิปัตย์ใช้ฐานโต๊ะครูเจ้าของปอเนาะเป็นฐานทางสังคม

ยุคปัจจุบัน (2544-2549) เป็นยุคเฟื่องฟูของนโยบายพรรคไทยรักไทย ซึ่งหลายประเด็นที่ทำให้มีมุสลิมในจังหวัดปัตตานีปฏิเสธนโยบายประชานิยม และวิธีการปฏิบัติทางการเมืองในการแก้ไขปัญหาของรัฐบาลส่งผลให้กลุ่มวะตะห์แพ้การเลือกตั้งให้แก่ผู้สมัครหน้าใหม่ของพรรคประชาธิปัตย์

ดังนั้นกล่าวได้ว่าพฤติกรรมทางการเมืองของนักการเมือง และการเมืองในจังหวัดปัตตานีมีความสัมพันธ์ระหว่างการเมืองกับศาสนา นักการเมืองใช้ศาสนาเป็นฐานในการเคลื่อนไหวทางการเมืองหรือกลยุทธ์ในการเลือกตั้งทั้งในเชิงของเนื้อหาสาระหลักปฏิบัติทางศาสนาและในเชิงขององค์กรทาง

ศาสนาได้แก่ คณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัด หรือโต๊ะครู
เจ้าของโรงเรียนปอเนาะหรือโต๊ะอิหม่ามประจำมัสยิด

ชาญณรงค์ ไชยรักษา (2549) ได้ศึกษาวิจัย
นักการเมืองถิ่นจังหวัดพิษณุโลก โดยใช้เทคนิคการวิจัยเชิง
คุณภาพด้วยการวิเคราะห์เอกสารเผยแพร่ เอกสารทางวิชาการ
และการสัมภาษณ์บุคคล ผลการศึกษาพบว่าในช่วงแรกผู้ได้รับการ
เลือกตั้งจะเป็นผู้เคยดำรงตำแหน่งข้าราชการ และเป็นกลุ่มบุคคล
ชั้นนำในสังคมจนถึง พ.ศ.2512 สภาพการเมืองเริ่มเปลี่ยนแปลงไป
นักการเมืองที่ชนะการเลือกตั้งจะเป็นผู้มี ความผูกพันกับจังหวัด
พิษณุโลกอย่างใกล้ชิดกับประชาชนมาตั้งแต่รุ่นบิดา มารดา
บางคนมีบิดามารดาเป็นนักการเมืองท้องถิ่นมาก่อน บางคนเป็น
นักธุรกิจที่มีชื่อเสียง บางคนบิดาเคยเป็น ส.ส. มาก่อน สำหรับ
ยุทธวิธีการหาเสียงมีหลายรูปแบบ เช่น การพบปะชาวบ้านในพื้นที่
เลือกตั้งเพื่อคลุกคลี พูดคุยสร้างความคุ้นเคยทั้งก่อนเลือกตั้ง และ
หลังเลือกตั้ง การปราศรัยหาเสียง การฉายหนังกลางแปลงแล้วค้น
ด้วยการปราศรัยหาเสียง การใช้สื่อประชาสัมพันธ์และการใช้รถแห่
กระจายเสียง เป็นต้น ในส่วนของปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จใน
การเลือกตั้งนั้นประกอบด้วยปัจจัยสำคัญดังนี้

1. ความสัมพันธ์ของผู้สมัครที่มีต่อชุมชน
2. ค่าใช้จ่ายในการใช้หาเสียง
3. การมีเครือข่ายทางสังคมของผู้สมัคร
4. ความสัมพันธ์กับนักการเมืองระดับท้องถิ่นและ

ผู้นำชุมชน

5. การสร้างระบบอุปถัมภ์ผ่านการช่วยเหลือในลักษณะต่างๆ

ประกายศรี ศรีรุ่งเรือง (2550) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง นักการเมืองถิ่นจังหวัดเชียงรายโดยใช้เทคนิควิธีการวิจัยเชิงคุณภาพด้วยการศึกษา วิเคราะห์เอกสาร การสัมภาษณ์บุคคลและการสังเกตแล้วนำข้อมูลมาจัดระบบนำเสนอทั้งในเชิงปริมาณและการพรรณนาความ ผลการศึกษาพบว่า นักการเมืองถิ่นจังหวัดเชียงรายมี 3 กลุ่มอาชีพคือ นักธุรกิจ นักกฎหมายและอดีตข้าราชการ ความนิยมของประชาชนมีต่อตัวบุคคลผู้สมัครรับเลือกตั้งมากกว่าความนิยมต่อนโยบายพรรค ซึ่งจะเห็นได้จากการเลือกตั้งส่วนใหญ่ นักการเมืองจังหวัดเชียงรายจะเปลี่ยนพรรคอยู่เสมอ แต่โดยภาพรวมความสัมพันธ์ในระบบเครือข่ายจะผูกโยงต่อสถานภาพการดำรงตำแหน่งทางการเมืองระดับชาติมีน้อย มีผู้แทนราษฎรที่เป็นสตรีเพียง 3 คน (ร้อยละ 5.77) ในขณะที่เป็นเพศชาย 49 คน (ร้อยละ 94.23) ผู้ได้รับการเลือกตั้งบางรายไม่มีภูมิลำเนาอยู่ในจังหวัดเชียงราย ไม่มีอาชีพ ไม่มีธุรกิจอยู่ในจังหวัดเชียงรายก็สามารถได้รับการเลือกตั้งเป็น ส.ส. เชียงรายได้ หากนักการเมืองและผู้มีอิทธิพลในท้องถิ่นให้การสนับสนุนกลยุทธ์การหาเสียงที่นำมาใช้มีหลากหลายวิธี ได้แก่ การแจกสิ่งของ แจกเงิน การปราศรัย การใช้แผ่นปลิว การติดป้ายประชาสัมพันธ์ การพาไปทัศนศึกษา การพนันขันต่อ การซื้อบัตรประชาชน การสัญญาว่าจะให้ การใช้อิทธิพลข่มขู่

สุเชาว์ มินหนองหว่า และกิติรัตน์ สีหพันธ์ (2549) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง นักการเมืองถิ่นจังหวัดอุบลราชธานี โดย

ใช้เทคนิควิธีการวิจัยเชิงคุณภาพด้วยการศึกษาเอกสาร การสัมภาษณ์บุคคล และการสังเกตการณ์ ผลการศึกษาวิจัยพบว่า ภูมิหลังและอาชีพของนักการเมืองในจังหวัดอุบลราชธานี ตั้งแต่ พ.ศ.2476 - 2548 สามารถแบ่งได้เป็น 2 ยุคคือ ยุคของนักการเมืองที่เป็นข้าราชการ (พ.ศ.2476 - พ.ศ.2514) และยุคของนักธุรกิจการเมือง (พ.ศ.2518 - พ.ศ.2548) นักการเมืองมีการรวมกลุ่มกันเป็นบางช่วงเพื่อช่วยเหลือกันในการเลือกตั้ง ในส่วนรูปแบบการหาเสียงในอดีต และแตกต่างจากปัจจุบัน โดยที่ในอดีตจะใช้การปราศรัยในแหล่งชุมชน มีเครือข่าย และเพื่อนช่วยเหลือ แต่ในยุคปัจจุบันใช้วิธีการบริหารจัดการห้วคະແນນในชุมชนควบคู่ไปกับระบบอุปถัมภ์ การเข้าร่วมกิจกรรมกับชุมชน ผู้สมัครรับเลือกตั้ง ส.ส. ที่มีวิธีการบริหารจัดการห้วคະແນນที่ดีจะชนะการเลือกตั้ง

นิรันดร์ กุลทานันท์ (2549) ได้ศึกษาวิจัยเรื่องนักการเมืองถิ่นจังหวัดบุรีรัมย์ โดยใช้วิธีวิจัยเชิงคุณภาพพบว่า เครือข่ายความสัมพันธ์ระหว่างนักการเมืองจะเป็นความสัมพันธ์ผ่านการทำธุรกิจ และการแบ่งปันผลประโยชน์ งบประมาณพัฒนาในพื้นที่เลือกตั้ง มีความสัมพันธ์เชิงเครือข่าย และผ่านกลุ่มผลประโยชน์ เช่น หอการค้า สภาอุตสาหกรรม องค์การกุ๊ภักย ส่วนความสัมพันธ์ระหว่างนักการเมืองกับพรรคการเมืองจะสัมพันธ์ผ่านมุ้งการเมืองที่ตนสังกัดอยู่ ในด้านวิธีการหาเสียงมีหลายรูปแบบ ได้แก่ การเดินเคาะประตูบ้าน การจัดมหรสพแล้วปราศรัยหาเสียง การทำโปสเตอร์ บ้ายโฆษณา การแจกสิ่งของ เช่น ลูกเปิด กล้าไม้ รองเท้า น้ำปลา อาหาร ยารักษาโรค เสื้อผ้า แจกเงิน ในด้านรูปแบบการจัดตั้งห้วคະແນນจะเริ่มจากรูปแบบง่ายๆ

ผ่านผู้นำท้องถิ่นข้าราชการผู้นำกลุ่มสตรีมาเป็นการวางเครือข่าย คล้ายธุรกิจขายตรง มีสัดส่วนหัวคะแนนต่อผู้ใช้สิทธิเลือกตั้ง มีการจัดตั้งกองทุนให้กลุ่มชาวบ้าน การอบรม การพาไปศึกษาดูงาน การจัดเลี้ยง การแจกเบี้ยเลี้ยง เป็นต้น

สมบัติ จันทรวงศ์ (2535) ได้วิจัยเรื่อง การเลือกตั้ง ไทยกับพฤติกรรมเบี่ยงเบนในการหาเสียง: ปัญหาพื้นฐาน และแนวทางแก้ไข ผลการศึกษาพบว่า พฤติกรรมเบี่ยงเบนในการหาเสียงเลือกตั้ง ส่วนใหญ่มีอยู่บนรากฐานประเพณีวัฒนธรรมของท้องถิ่น เช่น การจัดเลี้ยง การจัดงานแสดงมหรสพ การช่วยเหลือในด้านต่างๆ หรือแม้แต่การแจกเงินซื้อเสียงก็เป็นวิธีการที่อาศัยความสัมพันธ์ระหว่างหัวคะแนนกับประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งคืออาศัยโครงสร้างทางสังคม และอำนาจที่เน้นการพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกันยามปกติของสังคมชนบทเป็นหลักซึ่งเกิดมาจากปัจจัยต่างๆ ดังนี้

1. ความเหลื่อมล้ำทางด้านเศรษฐกิจสังคม ระหว่างสังคมเมืองกับสังคมชนบท
2. วัฒนธรรม และทัศนคติของผู้เลือกตั้ง
3. ความไม่เหมาะสมของกฎหมายเลือกตั้งบาง ส่วน และความย่อหย่อนในการบังคับใช้
4. เขตเลือกตั้งที่ใหญ่เกินไป
5. ความอ่อนแอ และด้อยพัฒนาของระบบ พรรคการเมือง

6. ระบบการเลือกตั้งแบบแบ่งเขตเรียงเบอร์
7. บทบาทของนักธุรกิจการเมือง

ข้อมูลนักรการเมืองถิ่น จังหวัดเลย

3.1 ข้อมูลพื้นฐานการเลือกตั้ง

ภายหลังเกิดการเปลี่ยนแปลงการเมืองการปกครองจากระบบสมบูรณาญาสิทธิราชย์มาเป็นระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุขเมื่อวันที่ 24 มิถุนายน พ.ศ.2475 ได้กำหนดให้ประเทศไทยมีรูปแบบการปกครองรูปแบบใหม่และเกิดสถาบันทางการเมืองที่สำคัญคือ รัฐสภากับคณะรัฐมนตรี แต่เนื่องจากความผันแปรทางการเมืองทำให้มีการยกเลิก การแก้ไขเพิ่มเติม และการประกาศใช้รัฐธรรมนูญหลายฉบับ ดังนั้นที่มาของ รัฐสภาไทย จำนวนสมาชิกรัฐสภา รูปแบบรัฐสภา หลักเกณฑ์ต่างๆ ในการเลือกตั้งจึงแตกต่างกันออกไปตามสารบัญญัติของรัฐธรรมนูญ และสถานการณ์บ้านเมือง ในส่วนของสภาพทางการเมือง และนักรการเมืองถิ่นจังหวัดเลยในแต่ละชุดมีรูปแบบที่มา และจำนวนสมาชิกรัฐสภาดังนี้

3.1.1 รัฐสภาชุดที่ 1

พระราชบัญญัติธรรมนูญการปกครองแผ่นดินสยามชั่วคราว พุทธศักราช 2475 กำหนดให้มีสภาเดียว คือ สภาผู้แทนราษฎร

สภาผู้แทนราษฎรประกอบด้วย ผู้แทนราษฎรชั่วคราวที่คณะผู้รักษาพระนครฝ่ายทหารใช้อำนาจแต่งตั้งแทนคณะราษฎร จำนวน 70 คน เมื่อวันที่ 28 มิถุนายน 2475 พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว พระราชทานพระที่นั่งอนันตสมาคม ให้ใช้เป็นที่ประชุมสภาผู้แทนราษฎร

สภาผู้แทนราษฎรชุดนี้ปฏิบัติหน้าที่ระหว่างวันที่ 28 มิถุนายน 2475 ถึงวันที่ 15 พฤศจิกายน 2476 และสิ้นสุดเมื่อวันที่ 15 พฤศจิกายน 2476 ภายหลังจากที่มีการเลือกตั้งสมาชิกประเภทที่ 1 และมีการแต่งตั้งสมาชิกประเภทที่ 2 ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรสยาม พุทธศักราช 2475 รวมเวลาที่สมาชิกอยู่ในตำแหน่ง 1 ปี 4 เดือน 27 วัน ในรัฐสภาชุดนี้ไม่มีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจากจังหวัดเลย

3.1.2 รัฐสภาชุดที่ 2

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรสยาม พุทธศักราช 2475 กำหนดให้มีสภาเดียวคือ สภาผู้แทนราษฎร ประกอบด้วยสมาชิกสองประเภท คือ สมาชิกประเภทที่ 1 และสมาชิกประเภทที่ 2 มีจำนวนสมาชิกเท่ากัน

สมาชิกประเภทที่ 1 มาจากการเลือกตั้งทั่วไปครั้งที่ 1 มีจำนวน 78 คน มาจากการเลือกตั้งทางอ้อม โดยวิธีรวมเขต

จังหวัด ซึ่งให้ราษฎรเลือกผู้แทนตำบลก่อนแล้วให้ ผู้แทนตำบลเลือกผู้แทนราษฎร เมื่อวันที่ 15 พฤศจิกายน 2476 โดยถือเกณฑ์จำนวนราษฎรสองแสนคนต่อผู้แทนราษฎรหนึ่งคน สิ้นสุดลงเมื่อวันที่ 9 ธันวาคม 2480 เพราะครบวาระ

สมาชิกประเภทที่ 2 มีจำนวน 78 คน เท่ากับสมาชิกประเภทที่ 1 โดยได้รับการแต่งตั้งเมื่อวันที่ 9 ธันวาคม 2476 เมื่อสมาชิกประเภทที่ 1 พ้นจากตำแหน่งตามวาระแล้ว สมาชิกประเภทที่ 2 ยังคงอยู่ในตำแหน่งต่อไป

สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดเลยในรัฐสภาชุดนี้คือ นายบุญมา เสริฐศรี รวมเวลาที่เป็นสมาชิกประเภทที่ 1 อยู่ในตำแหน่ง 4 ปี 25 วัน

3.1.3 รัฐสภาชุดที่ 3

รัฐสภาชุดนี้มีสภาเดียว คือ สภาผู้แทนราษฎรประกอบด้วย สมาชิกสองประเภทคือ สมาชิกประเภทที่ 1 และสมาชิกประเภทที่ 2

สมาชิกประเภทที่ 1 มาจากการเลือกตั้งทั่วไปครั้งที่ 2 มีจำนวน 91 คน มาจากการเลือกตั้งของราษฎรโดยตรง เมื่อวันที่ 7 พฤศจิกายน 2480 เป็นการเลือกโดยวิธีแบ่งเขตเลือกตั้งแต่ละเขตให้มีผู้แทนราษฎรได้หนึ่งคน และถือเกณฑ์จำนวนประชากรสองแสนคนต่อผู้แทนราษฎรหนึ่งคน

สมาชิกประเภทที่ 1 ชุดนี้ปฏิบัติหน้าที่ระหว่างวันที่ 7 พฤศจิกายน 2480 ถึงวันที่ 11 กันยายน 2481 สิ้นสุดโดยการยุบสภาผู้แทนราษฎร อันมีเหตุมาจากการที่สภาผู้แทนราษฎรมีมติ

รับยุติแก้ไขข้อบังคับการประชุมของสภาผู้แทนราษฎรเกี่ยวกับวิธีการเสนอร่างพระราชบัญญัติงบประมาณรายจ่ายประจำปีไว้พิจารณา เพื่อให้รัฐบาลเสนอรายละเอียดตามงบประมาณโดยชัดเจน แต่รัฐบาลไม่สามารถปฏิบัติตามเงื่อนไขได้ จึงยุบสภาผู้แทนราษฎรในวันที่ 11 กันยายน 2481 เพื่อให้มีการเลือกตั้งสมาชิกประเภทที่ 1 ขึ้นใหม่

สมาชิกประเภทที่ 2 มีจำนวน 91 คน มาจากการแต่งตั้งจากสมาชิกชุดเดิมจำนวน 78 คน และพระมหากษัตริย์ทรงแต่งตั้งเพิ่มอีก 13 คน เมื่อวันที่ 8 ธันวาคม 2480 เพื่อให้มีจำนวนเท่ากับสมาชิกประเภทที่ 1 เมื่อมีการยุบสภาผู้แทนราษฎรแล้วสมาชิกประเภทที่ 2 ยังคงอยู่ในตำแหน่งต่อไป

สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดเลยในรัฐสภาชุดนี้คือ นายเฉลิม ศรีประเสริฐ รวมเวลาที่สมาชิกประเภทที่ 1 อยู่ในตำแหน่ง 1 ปี 5 วัน (สมาชิกภาพยังคงอยู่จนกว่าจะมี ส.ส. ใหม่)

3.1.4 รัฐสภาชุดที่ 4

รัฐสภาชุดนี้มีสภาเดียวคือ สภาผู้แทนราษฎรประกอบด้วย สมาชิกสองประเภท คือ สมาชิกประเภทที่ 1 และสมาชิกประเภทที่ 2

สมาชิกประเภทที่ 1 มาจากการเลือกตั้งทั่วไปครั้งที่ 3 มีจำนวน 91 คน มาจากการเลือกตั้งโดยตรง เมื่อวันที่ 12 พฤศจิกายน 2481 โดยวิธีแบ่งเขตเลือกตั้ง แต่ละเขตเลือกตั้งมีผู้แทนราษฎรได้หนึ่งคน และถือเกณฑ์จำนวนประชากรสองแสนคนต่อผู้แทนราษฎรหนึ่งคน สมาชิกประเภทที่ 1 ชุดนี้ ปฏิบัติหน้าที่

ระหว่างวันที่ 12 พฤศจิกายน 2481 ถึงวันที่ 15 ตุลาคม 2488 ทั้งนี้ได้มีการขยายเวลาอยู่ในตำแหน่งของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร 2 ครั้ง ครั้งละไม่เกิน 2 ปี โดยพระราชบัญญัติขยายกำหนดเวลาอยู่ในตำแหน่งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ซึ่งออกตามรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พุทธศักราช 2485 เนื่องจากมีกรณีพิพาทอินโดจีน และสงครามมหาเอเชียบูรพา และสิ้นสุดโดยการยุบสภาผู้แทนราษฎร เมื่อวันที่ 15 ตุลาคม 2488 เพื่อให้มีการเลือกตั้งสมาชิกประเภทที่ 1 ใหม่ อันมีสาเหตุมาจากสภาผู้แทนราษฎรมีมติไม่เห็นชอบด้วยกับร่างพระราชบัญญัติอาชญากรรมสงครามที่รัฐบาลเสนอเพื่อให้ลงโทษผู้ก่อให้เกิดการปกครองตามลัทธิเผด็จการ

สมาชิกประเภทที่ 2 มีจำนวน 91 คน ชุดเดิมมาจากการแต่งตั้ง เมื่อมีการยุบสภาผู้แทนราษฎรแล้ว สมาชิกประเภทที่ 2 ยังคงอยู่ในตำแหน่งต่อไป

สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดเลยในรัฐสภาชุดนี้คือพระยาศรีนครไชย (ประวงษ์ อมาตยกุล) รวมเวลาที่สมาชิกประเภทที่ 1 อยู่ในตำแหน่ง 6 ปี 11 เดือน 4 วัน

3.1.5 รัฐสภาชุดที่ 5

รัฐสภาชุดนี้มีสภาเดียว คือ สภาผู้แทนราษฎร ประกอบด้วย สมาชิกสองประเภทคือ สมาชิกประเภทที่ 1 และสมาชิกประเภทที่ 2

สมาชิกประเภทที่ 1 มาจากการเลือกตั้งทั่วไปครั้งที่ 4 มีจำนวน 96 คน มาจากการเลือกตั้งโดยตรง เมื่อวันที่ 6

มกราคม 2489 โดยวิธีแบ่งเขตเลือกตั้ง แต่ละเขตเลือกตั้งมีผู้แทนราษฎรหนึ่งคน และถือเกณฑ์จำนวนประชากรสองแสนคนต่อผู้แทนราษฎรหนึ่งคน สมาชิกประเภทที่ 1 ชุดนี้ ปฏิบัติหน้าที่ระหว่างวันที่ 6 มกราคม 2489 ถึงวันที่ 8 พฤศจิกายน 2490

อนึ่งเมื่อมีการประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2489 ในวันที่ 9 พฤษภาคม 2489 สมาชิกประเภทที่ 1 ยังคงอยู่ในตำแหน่งต่อไปในฐานะสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร

สมาชิกประเภทที่ 2 มีจำนวน 96 คน มาจากการแต่งตั้ง เป็นสมาชิกชุดเดิม 91 คน และได้มีการแต่งตั้งเพิ่มเติมอีก 5 คน เมื่อวันที่ 30 มกราคม 2489 เพื่อให้มีจำนวนเท่ากับสมาชิกประเภทที่ 1 สมาชิกประเภทที่ 2 ชุดนี้ สิ้นสุดลงเมื่อวันที่ 10 พฤศจิกายน 2489 เนื่องจากมีการประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2489

สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดเลยในรัฐสภาชุดนี้ คือ ร.ต.ท.สงกรานต์ อุดมสิทธิ์ รวมเวลาที่สมาชิกประเภทที่ 1 อยู่ในตำแหน่ง 1 ปี 10 เดือน 4 วัน

3.1.6 รัฐสภาชุดที่ 6

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2489 กำหนดให้รัฐสภามีสองสภา คือ สภาผู้แทนราษฎรและพฤฒสภา

สภาผู้แทนราษฎร มีสมาชิกจำนวน 178 คน ประกอบด้วยสมาชิกประเภทที่ 1 ในรัฐสภาชุดที่ 5 จำนวน 96 คน

และได้มีการเลือกตั้งเพิ่มขึ้นอีก 82 คน เมื่อวันที่ 5 สิงหาคม 2489 ใน 47 จังหวัด เนื่องจากพระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ได้กำหนดเกณฑ์จำนวนประชากรต่อผู้แทนราษฎรหนึ่งคนลดลงจากสองแสนคนเป็นหนึ่งแสนห้าหมื่นคน เป็นการเลือกตั้งโดยตรง โดยวิธีแบ่งเขตเลือกตั้ง แต่ละเขตเลือกตั้งให้มีผู้แทนราษฎรได้หนึ่งคน

พฤษภาคม มีสมาชิกจำนวน 178 คน มาจากการเลือกตั้งของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร เมื่อวันที่ 24 พฤษภาคม 2489 (ตามบทเฉพาะกาลของรัฐธรรมนูญ) พฤษภาคมชุดนี้ปฏิบัติหน้าที่ระหว่างวันที่ 24 พฤษภาคม 2489 ถึงวันที่ 8 พฤศจิกายน 2490 รัฐสภาชุดนี้สิ้นสุดลงเนื่องจากการยึดอำนาจการปกครองประเทศเมื่อวันที่ 8 พฤศจิกายน 2490 โดย “คณะทหารของชาติ” ภายใต้การนำของ พลโท ผิน ชุณหะวัณ

สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดเลยในรัฐสภาชุดนี้ซึ่งได้มาจากการเลือกตั้งเพิ่มอีกหนึ่งคน คือ นายทองหนัก สุวรรณสิงห์ รวมเวลาที่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรอยู่ในตำแหน่ง 1 ปี 3 เดือน 6 วัน (นับเวลาจากการเลือกตั้งเพิ่ม)

3.1.7 รัฐสภาชุดที่ 7

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช 2490 กำหนดให้รัฐสภามีสองสภา คือ วุฒิสภาและสภาผู้แทนราษฎร

วุฒิสภา มีสมาชิกจำนวน 100 คน มาจากการแต่งตั้งเมื่อวันที่ 18 พฤศจิกายน 2490 วุฒิสภาชุดนี้ปฏิบัติหน้าที่

ระหว่างวันที่ 18 พฤศจิกายน 2490 ถึงวันที่ 29 พฤศจิกายน 2494

สภาผู้แทน มีสมาชิกจำนวน 99 คน มาจากการเลือกตั้งโดยตรง เมื่อวันที่ 29 มกราคม 2491 โดยวิธีรวมเขตจังหวัด และถือเกณฑ์จำนวนประชากรหนึ่งแสนห้าหมื่นคนต่อผู้แทนราษฎรหนึ่งคน ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2492 ในวันที่ 5 มิถุนายน 2492 ได้มีการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเพิ่มขึ้นใน 19 จังหวัด จำนวน 21 คน โดยวิธีรวมเขตจังหวัด และถือเกณฑ์จำนวนประชากรหนึ่งแสนห้าหมื่นคนต่อผู้แทนราษฎรหนึ่งคน ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2492 (ไม่มีจังหวัดเลย)

อนึ่งเมื่อประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2492 รัฐธรรมนูญกำหนดให้สมาชิกวุฒิสภา และสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรอยู่ในตำแหน่งต่อไปจนครบวาระ

รัฐสภาชุดนี้สิ้นสุดลงเนื่องจากการยึดอำนาจการปกครองประเทศเมื่อวันที่ 29 พฤศจิกายน 2494 โดย “คณะบริหารประเทศชั่วคราว” ภายใต้การนำของพลเอกผิน ชุณหะวัณ

สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดเลยในรัฐสภาชุดนี้คือ นายมา เสริฐศรี (เดิมชื่อนายบุญมา เสริฐศรี) รวมเวลาที่อยู่ในตำแหน่ง 3 ปี 10 เดือน 3 วัน

3.1.8 รัฐสภาชุดที่ 8

การยึดอำนาจการปกครองประเทศเมื่อวันที่ 29 พฤศจิกายน 2494 คณะบริหารประเทศชั่วคราวได้นำรัฐธรรมนูญ

แห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2475 มาใช้บังคับใหม่ ซึ่งกำหนดให้มีสภาเดียว คือ สภาผู้แทนราษฎร ประกอบด้วยสมาชิกสองประเภท คือ สมาชิกประเภทที่ 1 และสมาชิกประเภทที่ 2

สมาชิกประเภทที่ 1 มาจากการเลือกตั้งทั่วไปครั้งที่ 6 มีจำนวน 123 คน มาจากการเลือกตั้งโดยตรง เมื่อวันที่ 26 กุมภาพันธ์ 2495 โดยวิธีรวมเขตจังหวัด และถือเกณฑ์จำนวนประชากรหนึ่งแสนห้าหมื่นคนต่อผู้แทนราษฎรหนึ่งคน

สมาชิกประเภทที่ 2 มีจำนวน 123 คน มาจากการแต่งตั้ง เมื่อวันที่ 30 พฤศจิกายน 2494 เมื่อสมาชิกประเภทที่ 1 พ้นจากตำแหน่งตามวาระแล้ว สมาชิกประเภทที่ 2 ยังคงอยู่ในตำแหน่งต่อไป

สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดเลยในรัฐสภาชุดนี้ คือ ร.ต.ต.สัมฤทธิ์ อินทรตระกูล รวมเวลาที่อยู่ในตำแหน่ง 4 ปี 11 เดือน 27 วัน

3.1.9 รัฐสภาชุดที่ 9

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2475 แก้ไขเพิ่มเติม พุทธศักราช 2495 กำหนดให้มีสภาเดียว คือ สภาผู้แทนราษฎร ประกอบด้วยสมาชิกสองประเภท คือ สมาชิกประเภทที่ 1 และสมาชิกประเภทที่ 2

สมาชิกประเภทที่ 1 มาจากการเลือกตั้งทั่วไปครั้งที่ 7 มีจำนวน 160 คน มาจากการเลือกตั้งโดยตรงเมื่อวันที่ 26 กุมภาพันธ์ 2500 โดยวิธีรวมเขตจังหวัด ถือเกณฑ์จำนวนประชากรหนึ่งแสนห้าหมื่นคนต่อผู้แทนราษฎรหนึ่งคน

สมาชิกประเภทที่ 2 มีจำนวน 123 คน มาจากการแต่งตั้งเป็นสมาชิกประเภทที่ 2 ชุดเดิม

สภาผู้แทนราษฎรนี้สิ้นสุดลงเนื่องจากการยึดอำนาจการปกครองประเทศเมื่อวันที่ 16 กันยายน 2500 โดยคณะทหารภายใต้การนำของจอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์

การเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในรัฐสภาชุดนี้ได้มีการประกาศใช้พระราชบัญญัติพรรคการเมืองเป็นครั้งแรกของรัฐสภาไทย โดยจอมพล ป.พิบูลสงคราม นายกรัฐมนตรีเป็นผู้เสนอร่างพระราชบัญญัตินี้ต่อสภาผู้แทนราษฎร และสภาเห็นชอบ

สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดเลยในรัฐสภาชุดนี้คือ นายบัวพัน ไชยแสง พรรคเสรีประชาธิปไตย รวมเวลาที่อยู่ในตำแหน่ง 6 เดือน 18 วัน

3.1.10 รัฐสภาชุดที่ 10

ภายหลังการยึดอำนาจการปกครองประเทศเมื่อวันที่ 16 กันยายน 2500 มีพระบรมราชโองการให้ใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2475 แก้ไขเพิ่มเติม พุทธศักราช 2495 ต่อไปภายใต้เงื่อนไขที่ผู้รักษาพระนครฝ่ายทหารกำหนด ซึ่งกำหนดให้มีสภาเดียว คือ สภาผู้แทนราษฎร ประกอบด้วยสมาชิกสองประเภทคือ สมาชิกประเภทที่ 1 และสมาชิกประเภทที่ 2

สมาชิกประเภทที่ 1 มาจากการเลือกตั้งทั่วไปครั้งที่ 8 เมื่อวันที่ 15 ธันวาคม 2500 โดยวิธีรวมเขตจังหวัด ถือเป็นครั้งแรกจำนวนประชากรหนึ่งแสนห้าหมื่นคนต่อผู้แทนราษฎรหนึ่งคน มีจำนวน 160 คน ต่อมาวันที่ 1 มกราคม 2501 คณะรัฐมนตรีได้

ประกาศจำนวนผู้มีสิทธิเลือกตั้งที่จับชั้นประถมศึกษา ตามมาตรา 116 ของรัฐธรรมนูญเป็นผลให้สมาชิกประเภทที่ 2 ต้องจับสลากออก 26 คน เมื่อวันที่ 8 กุมภาพันธ์ 2501 ในวันที่ 31 มีนาคม 2501 จึงมีการเลือกตั้งสมาชิกประเภทที่ 1 ใน 5 จังหวัด จำนวน 26 คน รวมสมาชิกประเภทที่ 1 จำนวน 186 คน

สมาชิกประเภทที่ 2 มีจำนวน 121 คน มาจากการแต่งตั้ง เมื่อวันที่ 18 กันยายน 2500

สมาชิกประเภทที่ 2 จับสลากออกจำนวน 26 คน เมื่อวันที่ 8 กุมภาพันธ์ 2501 จึงเหลือสมาชิกประเภทที่ 2 จำนวน 95 คน

สภาผู้แทนราษฎรชุดนี้ปฏิบัติหน้าที่ตั้งแต่วันที่ 18 กันยายน 2500 สิ้นสุดลงเนื่องจากการยึดอำนาจการปกครองประเทศของทหาร เมื่อวันที่ 20 ตุลาคม 2501 โดยคณะปฏิวัติ ภายใต้การนำของจอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์

สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดเลยในรัฐสภาชุดนี้ คือ นางเอื้ออารี อุดมสิทธิ์ สังกัดพรรคชาติสังคม รวมเวลาที่อยู่ในตำแหน่งนับจากวันเลือกตั้งเป็นเวลา 10 เดือน 7 วัน

3.1.11 รัฐสภาชุดที่ 11

ธรรมนูญการปกครองราชอาณาจักร พุทธศักราช 2502 กำหนดให้มีสภาเดียว คือ สภาร่างรัฐธรรมนูญ มีจำนวนสมาชิก 240 คน มาจากการแต่งตั้งเมื่อวันที่ 3 กุมภาพันธ์ 2502

สภาร่างรัฐธรรมนูญปฏิบัติหน้าที่ระหว่าง 3

กุมภาพันธ์ 2502 ถึง วันที่ 20 มิถุนายน 2511 สิ้นสุดลงโดยการประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2511

สภาชุดนี้ไม่มีสมาชิกรัฐสภาจังหวัดเลย เนื่องจากไม่มีการเลือกตั้ง

3.1.12 รัฐสภาชุดที่ 12

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2511 กำหนดให้รัฐสภามีสองสภา คือ วุฒิสภาและสภาผู้แทนราษฎร

วุฒิสภา มีสมาชิกจำนวน 164 คน พระมหากษัตริย์ทรงแต่งตั้งตั้งเมื่อวันที่ 4 กรกฎาคม 2511 จำนวน 120 คน และทรงแต่งตั้งเพิ่มอีก 44 คน เมื่อวันที่ 25 กุมภาพันธ์ 2512 เพื่อให้มีจำนวน 3 ใน 4 ของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรตามที่กำหนดในรัฐธรรมนูญจนถึงวันที่ 3 กรกฎาคม 2514 สมาชิกวุฒิสภามีอายุครบ 3 ปี ต้องจับสลากออกกึ่งหนึ่งจำนวน 82 คน และพระมหากษัตริย์ทรงแต่งตั้งสมาชิกเท่าจำนวนที่ต้องออกไปเข้ามาแทนที่วุฒิสภาชุดนี้ปฏิบัติหน้าที่ระหว่างวันที่ 4 กรกฎาคม 2511 ถึงวันที่ 17 พฤศจิกายน 2514

สภาผู้แทนราษฎร มาจากการเลือกตั้งทั่วไปครั้งที่ 9 มีสมาชิกจำนวน 219 คน มาจากการเลือกตั้งโดยตรงเมื่อวันที่ 10 กุมภาพันธ์ 2512 โดยวิธีรวมเขตจังหวัด ถือเกณฑ์จำนวนประชากรหนึ่งแสนห้าหมื่นคนต่อผู้แทนราษฎรหนึ่งคน สภาผู้แทนราษฎรชุดนี้ปฏิบัติหน้าที่ระหว่างวันที่ 10 กุมภาพันธ์ 2512 ถึงวันที่ 17 พฤศจิกายน 2514

รัฐสภาชุดนี้สิ้นสุดลง เนื่องจากการยึดอำนาจการปกครองประเทศเมื่อวันที่ 17 พฤศจิกายน 2514 โดยคณะปฏิวัติ ภายใต้การนำของ จอมพลถนอม กิตติขจร

สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดเลยในรัฐสภาชุดนี้มี 2 คน คือ นายประชา บุญเนตร ไม่สังกัดพรรค และนาย สะดวก เชื้อบุญมี สังกัดพรรคประชาชน (ได้ ส.ส. ทั่วประเทศ 2 คน เป็นอันดับ 5) รวมเวลาที่อยู่ในตำแหน่ง 2 ปี 9 เดือน 5 วัน

3.1.13 รัฐสภาชุดที่ 13

ธรรมนูญการปกครองราชอาณาจักร พุทธศักราช 2515 กำหนดให้มีสภาเดียว คือ สภานิติบัญญัติแห่งชาติ มีสมาชิกจำนวน 299 คน มาจากการแต่งตั้งเมื่อวันที่ 16 ธันวาคม 2515

สภานิติบัญญัติแห่งชาติชุดนี้ปฏิบัติหน้าที่ระหว่างวันที่ 16 ธันวาคม 2515 ถึงวันที่ 16 ธันวาคม 2516

สภานิติบัญญัติแห่งชาติชุดนี้ สิ้นสุดลงโดยพระราชกฤษฎีกายุบสภานิติบัญญัติแห่งชาติ เมื่อวันที่ 16 ธันวาคม 2516 อันมีสาเหตุมาจาก ภายหลังเกิดเหตุการณ์วันมหาวิปโยค 14 ตุลาคม 2516 มีสมาชิกฯ ขอลาออกจำนวนมาก จนไม่เพียงพอจะเป็นองค์ประชุมได้

รัฐสภาชุดนี้ไม่มีสมาชิกรัฐสภาจากจังหวัดเลย เนื่องจากไม่มีการเลือกตั้ง

3.1.14 รัฐสภาชุดที่ 14

รัฐสภาชุดนี้มีสภาเดียว คือ สภานิติบัญญัติแห่งชาติ มีสมาชิกจำนวน 299 คน มาจากการเลือกตั้งโดยสมัชชาแห่งชาติ ซึ่งมีจำนวน 2,347 คน ตามพระบรมราชโองการตั้งสมัชชาแห่งชาติ ลงวันที่ 10 ธันวาคม 2516 เพื่อให้สมาชิกสมัชชาแห่งชาติเลือกตั้งกันเอง เมื่อวันที่ 19 ธันวาคม 2516 และพระมหากษัตริย์ทรงแต่งตั้งสมาชิกสภานิติบัญญัติแห่งชาติ ตามมติของสมัชชาแห่งชาติ เมื่อวันที่ 23 ธันวาคม 2516

สภานิติบัญญัติแห่งชาติชุดนี้ปฏิบัติหน้าที่ระหว่างวันที่ 23 ธันวาคม 2516 ถึงวันที่ 25 มกราคม 2518 สิ้นสุดลงเนื่องจากมีการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเป็นการทั่วไปตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2517

รัฐสภาชุดนี้ไม่มีสมาชิกรัฐสภาจากจังหวัดเลย เนื่องจากไม่มีการเลือกตั้ง

3.1.15 รัฐสภาชุดที่ 15

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2517 กำหนดให้รัฐสภามีสองสภาคือ วุฒิสภาและสภาผู้แทนราษฎร

วุฒิสภา มีสมาชิกจำนวน 100 คน พระมหากษัตริย์ทรงแต่งตั้งเมื่อวันที่ 26 มีนาคม 2518

เมื่อมีการยุบสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภายังคงอยู่ในตำแหน่งต่อไปจนถึงวันที่ 6 ตุลาคม 2519 จึงสิ้นสุดลงโดยการยึดอำนาจของคณะปฏิรูปการปกครองแผ่นดิน

สภาผู้แทนราษฎร มาจากการเลือกตั้งทั่วไปครั้งที่ 10 มีสมาชิกจำนวน 269 คน มาจากการเลือกตั้งโดยตรงเมื่อวันที่ 26 มกราคม 2518 โดยจังหวัดที่มีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรไม่เกินสามคนให้ถือเขตจังหวัดเป็นเขตเลือกตั้ง จังหวัดที่มีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเกินสามคน ให้แบ่งเขตจังหวัดออกเป็นเขตเลือกตั้ง ในแต่ละเขตเลือกตั้งมีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรได้ไม่เกินสามคน และไม่น้อยกว่าสองคน ถือเป็นจำนวนประชากรหนึ่งแสนห้าหมื่นคนต่อผู้แทนราษฎรหนึ่งคน สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรชุดนี้ปฏิบัติหน้าที่ระหว่างวันที่ 26 มกราคม 2518 ถึงวันที่ 12 มกราคม 2519 สิ้นสุดโดยพระราชกฤษฎีกายุบสภาผู้แทนราษฎรเมื่อวันที่ 12 มกราคม 2519 มีสาเหตุจากพรรคการเมืองร่วมรัฐบาลขาดเอกภาพทำให้เกิดปัญหา และอุปสรรคในการบริหารราชการแผ่นดิน สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดเลยในรัฐสภาชุดนี้มี 3 คน คือ นายปรีชา เพชรสิงห์ พรรคธรรมสังคม (ได้ ส.ส.มากเป็นอันดับสอง) นายประดิษฐ์ เสวีศรีพรรคสังคมนิยม (ได้ ส.ส.มากเป็นอันดับหก) นายชาญยุทธ สุทธิรักษ์ พรรคธรรมสังคม (ได้ ส.ส.มากเป็นอันดับสอง) รวมเวลาที่อยู่ในตำแหน่ง 11 เดือน 17 วัน

3.1.16 รัฐสภาชุดที่ 16

รัฐสภาชุดนี้มีสองสภาคือ วุฒิสภา และสภาผู้แทนราษฎร

วุฒิสภา มีสมาชิกจำนวน 100 คน เป็นสมาชิกวุฒิสภาชุดเดิมที่ได้รับแต่งตั้งเมื่อวันที่ 26 มกราคม 2518

สภาผู้แทนราษฎร มาจากการเลือกตั้งทั่วไปครั้งที่

11 มีสมาชิกจำนวน 279 คน มาจากการเลือกตั้งโดยตรงเมื่อวันที่ 4 เมษายน 2519 โดยจังหวัดที่มีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรไม่เกินสามคนให้ถือเขตจังหวัดเป็นเขตเลือกตั้ง จังหวัดที่มีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเกินสามคน ให้แบ่งเขตจังหวัดออกเป็นเขตเลือกตั้งในแต่ละเขตเลือกตั้งมีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรได้ไม่เกินสามคน และไม่น้อยกว่าสองคน ถือเกณฑ์จำนวนประชากรหนึ่งแสนห้าหมื่นคนต่อผู้แทนราษฎรหนึ่งคน สภาผู้แทนราษฎรชุดนี้ปฏิบัติหน้าที่ระหว่างวันที่ 4 เมษายน 2519 รัฐสภาชุดนี้สิ้นสุดเนื่องจากการยึดอำนาจการปกครองประเทศเมื่อวันที่ 6 ตุลาคม 2519 โดยคณะปฏิรูปการปกครองแผ่นดินภายใต้การนำของ พลเรือเอกสงัด ชะลออยู่

สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดเลยในรัฐสภาชุดนี้มี 3 คนคือ พ.ต.อ.กฤษ สังขทรัพย์พรรคชาติไทย (ได้ ส.ส. มากเป็นอันดับสอง) นายประชา บุญญเนตร พรรคกิจสังคม (ได้ ส.ส. มากเป็นอันดับสาม) นายวัชรินทร์ เกตะวันดี พรรคประชาธิปไตย (ได้ ส.ส. มากเป็นอันดับหนึ่ง) รวมเวลาที่อยู่ในตำแหน่ง 6 เดือน 2 วัน

3.1.17 รัฐสภาชุดที่ 17

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2519 กำหนดให้มีสภาเดียวคือ สภาปฏิรูปการปกครองแผ่นดิน แต่ในระหว่างที่ยังมิได้แต่งตั้งสมาชิกสภาปฏิรูปการปกครองแผ่นดินให้สภาที่ปรึกษานายกรัฐมนตรี ทำหน้าที่สภาปฏิรูปการปกครองแผ่นดินแทนไปพลางก่อน มีสมาชิกจำนวน 24 คน มาจากการแต่งตั้งเมื่อวันที่ 22 ตุลาคม 2519 สภาที่ปรึกษานายกรัฐมนตรี ได้

ทำหน้าที่สภาปฏิรูปการปกครองแผ่นดินตั้งแต่วันที่ 22 ตุลาคม 2519 สิ้นสุดลงเนื่องจากมีการแต่งตั้งสมาชิกสภาปฏิรูปการปกครองแผ่นดินเมื่อวันที่ 20 พฤศจิกายน 2519

รัฐสภาชุดนี้ไม่มีสมาชิกรัฐสภาจากจังหวัดเลย เนื่องจากไม่มีการเลือกตั้ง

3.1.18 รัฐสภาชุดที่ 18

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2519 กำหนดให้มีสภาเดียวคือ สภาปฏิรูปการปกครองแผ่นดิน มีสมาชิกจำนวน 340 คน มาจากการแต่งตั้งตั้งแต่วันที่ 30 พฤศจิกายน 2519

รัฐสภาชุดนี้ไม่มีสมาชิกรัฐสภาจากจังหวัดเลย เนื่องจากไม่มีการเลือกตั้ง

3.1.19 รัฐสภาชุดที่ 19

รัฐธรรมนูญการปกครองราชอาณาจักร พุทธศักราช 2520 กำหนดให้มีสภาเดียว คือ สภานิติบัญญัติแห่งชาติ มีสมาชิก 360 คน มาจากการแต่งตั้งตั้งแต่วันที่ 15 พฤศจิกายน 2520

สภานิติบัญญัติแห่งชาติชุดนี้ปฏิบัติหน้าที่ระหว่างวันที่ 15 พฤศจิกายน 2520 ถึงวันที่ 21 เมษายน 2522 สิ้นสุดลงเนื่องจากมีการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเป็นการทั่วไป เมื่อวันที่ 22 เมษายน 2522 ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2521

รัฐสภาชุดนี้ไม่มีสมาชิกรัฐสภาจากจังหวัดเลย
เนื่องจากไม่มีการเลือกตั้ง

3.1.20 รัฐสภาชุดที่ 20

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2521 กำหนดให้รัฐสภามีสองสภาคือ วุฒิสภา และสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ภายใต้บทเฉพาะกาลของรัฐธรรมนูญฉบับนี้ ห้ามใช้คำว่าพรรคการเมืองในการหาเสียงเลือกตั้ง ส.ส. จึงได้มีการใช้ชื่อกลุ่มการเมืองแทนพรรคการเมือง เพราะรัฐบาลพลเอกเกรียงศักดิ์ ชมะนันทน์ เกรงว่าจะเสียเปรียบนักการเมืองจึงพยายามเหนียวรั้งไม่ให้กฎหมายพรรคการเมืองมีผลบังคับใช้

วุฒิสภา มีสมาชิกจำนวน 225 คน มาจากการแต่งตั้งเมื่อวันที่ 22 เมษายน 2522 เมื่อครบ 2 ปี ในวันที่ 22 เมษายน 2524 สมาชิกจำนวนหนึ่งในสามของจำนวนสมาชิกทั้งหมดคือจำนวน 75 คน พ้นจากตำแหน่งโดยวิธีจับฉลาก และมีการแต่งตั้งเข้ามาแทนตำแหน่งที่ว่างจำนวน 75 คน

สภาผู้แทนราษฎร มาจากการเลือกตั้งทั่วไปครั้งที่ 12 มีสมาชิกจำนวน 301 คน มาจากการเลือกตั้งโดยตรง เมื่อวันที่ 22 เมษายน 2522 โดยจังหวัดที่มีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรไม่เกินสามคนให้ถือเขตจังหวัดเป็นเขตเลือกตั้ง จังหวัดที่มีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเกินสามคนให้แบ่งเขตจังหวัดออกเป็นเขตเลือกตั้ง ในแต่ละเขตเลือกตั้งมีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรได้ไม่เกินสามคน และไม่น้อยกว่าสองคน ถ้อยแถลงจำนวนประชากรหนึ่งแสนห้าหมื่นคนต่อผู้แทนราษฎรหนึ่งคน สภาผู้แทนราษฎรชุดนี้ปฏิบัติหน้าที่

ระหว่างวันที่ 22 เมษายน 2522 ถึงวันที่ 19 มีนาคม 2526 สิ้นสุดลง เนื่องจากมีพระราชกฤษฎีกายุบสภาผู้แทนราษฎรเมื่อวันที่ 19 มีนาคม 2526 อันมีสาเหตุมาจากสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรมีความคิดเห็นที่แตกต่างกันเกี่ยวกับวิธีการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรตามบทเฉพาะกาลของรัฐธรรมนูญ

สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดเลยในรัฐสภาชุดนี้มี 3 คน คือ พ.ต.อ.กฤษ สังขทรัพย์ กลุ่มชาติไทย (37,824 คะแนน) ถึงแก่กรรมเมื่อวันที่ 5 กันยายน 2524 และมีการเลือกตั้งซ่อมนายทศพล สังขทรัพย์ พรรคชาติไทย ได้รับเลือกตั้งแทน เมื่อวันที่ 29 พฤศจิกายน 2524 (มี ส.ส.มากอันดับสาม) นายสะดวก เชื้อบุญมี กลุ่มสยามประชาธิปไตย (37,084 คะแนน) นายประชา บุญยเนตร พรรคกิจสังคม (31,389 คะแนน) จังหวัดเลยมีผู้มาใช้สิทธิลงคะแนนร้อยละ 52.46 จากผู้มาใช้สิทธิทั่วประเทศร้อยละ 43.90 (พรรคกิจสังคมมี ส.ส.มากเป็นอันดับหนึ่ง) รวมเวลาที่อยู่ในตำแหน่ง 3 ปี 10 เดือน 27 วัน

3.1.21 รัฐสภาชุดที่ 21

รัฐสภาชุดนี้มีสองสภาคือ วุฒิสภา และสภาผู้แทนราษฎร

วุฒิสภา ประกอบด้วยสมาชิกวุฒิสภาจำนวน 243 คน มาจากวุฒิสภาชุดเดิม จำนวน 225 คน ในวันที่ 22 เมษายน 2526 ได้แต่งตั้งสมาชิกวุฒิสภาเพิ่มเติมจำนวน 18 คน เพื่อให้ได้สัดส่วนสามในสี่ของจำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรตามรัฐธรรมนูญ

สภาผู้แทนราษฎรมาจากการเลือกตั้งทั่วไปครั้งที่ 13 มีสมาชิกจำนวน 324 คน มาจากการเลือกตั้งเมื่อวันที่ 18 เมษายน 2526 โดยจังหวัดที่มีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรไม่เกินสามคนให้ถือเขตจังหวัดเป็นเขตเลือกตั้ง จังหวัดที่มีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรได้เกินสามคนให้แบ่งเขตจังหวัดออกเป็นเขตเลือกตั้ง แต่ละเขตเลือกตั้งมีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรได้ไม่เกินสามคน และไม่น้อยกว่าสองคน โดยถือเกณฑ์จำนวนประชากรหนึ่งแสนห้าหมื่นคนต่อผู้แทนราษฎรหนึ่งคน

สภาผู้แทนราษฎรชุดนี้สิ้นสุดลง เนื่องจากการยุบสภาผู้แทนราษฎรเมื่อวันที่ 1 พฤษภาคม 2529 โดยมีสาเหตุมาจากสภาผู้แทนราษฎรลงมติไม่อนุมัติพระราชกำหนดแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติการขนส่งทางบก พ.ศ. 2522

สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดเลยในรัฐสภาชุดนี้มี 3 คน คือ

1. นายประชา บุญเนตร
พรรคกิจสังคม (37,791 คะแนน)
มี ส.ส. มากอันดับสอง
  2. นายทศพล สังขทรัพย์
พรรคชาติไทย (36,746 คะแนน)
มี ส.ส. มากอันดับหนึ่ง
  3. นายวัชรินทร์ เกตะวันดี
พรรคประชาธิปไตย (34,160 คะแนน)
มี ส.ส. มากอันดับสาม
- รวมเวลาที่อยู่ในตำแหน่ง 3 ปี 13 วัน

3.1.22 รัฐสภาชุดที่ 22

รัฐสภาชุดนี้มีสองสภาคือ วุฒิสภา และสภาผู้แทนราษฎร

วุฒิสภา ประกอบด้วยสมาชิกวุฒิสภาจำนวน 260 คน มาจากวุฒิสภาชุดเดิมจำนวน 243 คน และวันที่ 28 กรกฎาคม 2529 มีการแต่งตั้งสมาชิกวุฒิสภาเพิ่มเติมจำนวน 17 คน เพื่อให้มีสัดส่วนสามในสี่ของจำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรตามรัฐธรรมนูญ

สภาผู้แทนราษฎรมาจากการเลือกตั้งทั่วไปครั้งที่ 14 มีสมาชิกจำนวน 347 คน มาจากการเลือกตั้งเมื่อวันที่ 27 กรกฎาคม 2529 โดยจังหวัดที่มีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรไม่เกินสามคนให้ถือเขตจังหวัดเป็นเขตเลือกตั้ง จังหวัดที่มีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรได้เกินสามคน ให้แบ่งเขตจังหวัดออกเป็นเขตเลือกตั้ง แต่ละเขตเลือกตั้งมีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรได้ไม่เกินสามคน และไม่น้อยกว่าสองคน โดยถือเกณฑ์จำนวนประชากรหนึ่งแสนห้าหมื่นคนต่อสภาผู้แทนราษฎรหนึ่งคน

สภาผู้แทนราษฎรชุดนี้สิ้นสุดเนื่องจากการยุบสภาผู้แทนราษฎรเมื่อวันที่ 29 เมษายน 2531 โดยมีสาเหตุมาจากพรรคการเมืองร่วมรัฐบาลขาดเอกภาพก่อให้เกิดปัญหาอุปสรรคในการบริหารราชการแผ่นดินและการพัฒนาประเทศ

สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดเลยในรัฐสภาชุดนี้มี 3 คนคือ

1. นายปรีชา เร่งสมบุญสุข
พรรคสหประชาธิปไตย (70,083 คะแนน)
มี ส.ส. มากเป็นอันดับสี่
  2. นายทศพล สังข์ทรัพย์
พรรคชาติไทย (65,781 คะแนน)
มี ส.ส. มากเป็นอันดับสอง
  3. นายวัชรินทร์ เกตะวันดี
พรรคประชาธิปไตย (44,944 คะแนน)
มี ส.ส. มากเป็นอันดับหนึ่ง
- รวมเวลาที่อยู่ในตำแหน่ง 1 ปี 9 เดือน 2 วัน

3.1.23 รัฐสภาชุดที่ 23

รัฐสภาชุดนี้มีสองสภาคือ วุฒิสภา และสภาผู้แทนราษฎร

วุฒิสภา ประกอบด้วยสมาชิกวุฒิสภาจำนวน 267 คน มาจากวุฒิสภาชุดเดิม จำนวน 260 คน และวันที่ 25 กรกฎาคม 2531 ได้แต่งตั้งสมาชิกวุฒิสภาเพิ่มเติม 7 คน เพื่อให้มีสัดส่วนสามในสี่ของจำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรตามรัฐธรรมนูญ

สภาผู้แทนราษฎร มาจากการเลือกตั้งทั่วไปครั้งที่ 15 มีสมาชิกจำนวน 357 คน มาจากการเลือกตั้งเมื่อวันที่ 24 กรกฎาคม 2531 โดยจังหวัดที่มีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรไม่เกินสามคนให้ถือเขตจังหวัดเป็นเขตเลือกตั้ง จังหวัดที่มีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรได้เกินสามคนให้แบ่งเขตจังหวัดออกเป็นเขตเลือกตั้ง

แต่ละเขตเลือกตั้งมีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรได้ไม่เกินสามคน และไม่น้อยกว่าสองคน โดยถือเกณฑ์จำนวนประชากรหนึ่งแสนห้าหมื่นคน ต่อสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหนึ่งคน รัฐสภาชุดนี้สิ้นสุดเนื่องจากการยึดอำนาจการปกครองประเทศ เมื่อวันที่ 23 กุมภาพันธ์ 2534 โดยคณะรักษาความสงบเรียบร้อยแห่งชาติ ภายใต้การนำของพลเอกสุนทร คงสมพงษ์ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดเลยในรัฐสภาชุดนี้มี 4 คน ใน 2 เขตเลือกตั้งคือ

เขตเลือกตั้งที่ 1 ประกอบด้วย

1. พลเอกอาทิตย์ กำลังเอก
พรรคปวงชนชาวไทย มี ส.ส.มากอันดับ 8
2. นายประชา บุญญเอนตร
พรรคปวงชนชาวไทย

เขตเลือกตั้งที่ 2 ประกอบด้วย

1. นายพินิจ สิทธิโ
พรรคปวงชนชาวไทย
2. นายทศพล สังขทรัพย์
พรรคชาติไทย มี ส.ส.มากอันดับหนึ่ง
รวมเวลาที่อยู่ในตำแหน่ง 2 ปี 7 เดือน 8 วัน

3.1.24 รัฐสภาชุดที่ 24

ธรรมนูญการปกครองราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2534 กำหนดให้มีสภาเดียวคือ สภานิติบัญญัติแห่งชาติ มีสมาชิก 292 คน จากจำนวนที่กำหนดไม่น้อยกว่า 200 คน แต่ไม่เกิน 300 คนมาจากการแต่งตั้งเมื่อวันที่ 15 มีนาคม 2534

มีหน้าที่สองประการ คือ

- (1) พิจารณาร่างพระราชบัญญัติ
- (2) จัดทำรัฐธรรมนูญ

วันที่ 4 เมษายน 2534 สภานิติบัญญัติแห่งชาติได้ตั้งคณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญ จำนวน 20 คน เพื่อร่างรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ เมื่อคณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญแล้วเสร็จเสนอให้สภานิติบัญญัติแห่งชาติพิจารณาให้ความเห็นชอบและเมื่อสภานิติบัญญัติแห่งชาติลงมติให้ความเห็นชอบแล้วพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงลงพระปรมาภิไธยประกาศใช้เมื่อวันที่ 9 ธันวาคม 2534 สภานิติบัญญัติแห่งชาติชุดนี้ ปฏิบัติหน้าที่ตั้งแต่วันที่ 15 มีนาคม 2534 และสิ้นสุดเนื่องจากการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเป็นการทั่วไปเมื่อวันที่ 22 มีนาคม 2535 ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2534

ไม่มีสมาชิกรัฐสภาจากจังหวัดเลย เนื่องจากไม่มีการเลือกตั้ง

3.1.25 รัฐสภาชุดที่ 25

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2534 กำหนดให้รัฐสภามีสองสภาคือ วุฒิสภาและสภาผู้แทนราษฎร

วุฒิสภา ประกอบด้วยสมาชิกวุฒิสภาจำนวน 270 คน ซึ่งพระมหากษัตริย์ทรงแต่งตั้งตั้งแต่วันที่ 22 มีนาคม 2535

สภาผู้แทนราษฎร เป็นการเลือกตั้งทั่วไปครั้งที่ 16

ประกอบด้วยสมาชิกจำนวน 360 คน มาจากการเลือกตั้งทั่วไปเมื่อวันที่ 22 มีนาคม 2535 โดยจังหวัดที่มีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรไม่เกินสามคนให้ถือเขตจังหวัดเป็นเขตเลือกตั้ง แต่ละเขตเลือกตั้งมีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรได้ไม่เกินสามคน และไม่น้อยกว่าสองคน จำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของแต่ละจังหวัดคำนวณจากเกณฑ์จำนวนราษฎร ต่อผู้แทนราษฎรหนึ่งคน ซึ่งเฉลี่ยจากจำนวนราษฎรทั้งประเทศ สภาผู้แทนราษฎรชุดนี้สิ้นสุดลงเนื่องจากการยุบสภาผู้แทนราษฎร เมื่อวันที่ 30 มิถุนายน 2535 มีสาเหตุมาจากเกิดวิกฤตการณ์ทางการเมือง เมื่อเดือนพฤษภาคม 2535

สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจากจังหวัดเลยมี 4 คน จาก 2 เขตการเลือกตั้งคือ

เขตเลือกตั้งที่ 1 ประกอบด้วย

1. พลเอกอาทิตย์ กำลังเอก
พรรคสามัคคีธรรม มี ส.ส.มากอันดับหนึ่ง
2. นายวัชรินทร์ เกตะวันดี
พรรคประชาธิปไตย มี ส.ส.มากอันดับสี่

เขตเลือกตั้งที่ 2 ประกอบด้วย

1. นายทศพล สังขทรัพย์
พรรคชาติไทย มี ส.ส.มากอันดับสอง
  2. นายปรีชา เร่งสมบูรณ์สุข
พรรคกิจสังคม มี ส.ส.มากอันดับหก
- รวมเวลาดำรงตำแหน่ง 3 เดือน 11 วัน

3.1.26 รัฐสภาชุดที่ 26

รัฐสภาชุดนี้มีสองสภาคือ วุฒิสภา และสภาผู้แทนราษฎร

วุฒิสภา ประกอบด้วยสมาชิกวุฒิสภาชุดเดิมมีจำนวน 270 คน

สภาผู้แทนราษฎรเป็นการเลือกตั้งทั่วไปครั้งที่ 17 ประกอบด้วยสมาชิกจำนวน 360 คน มาจากการเลือกตั้งทั่วไปเมื่อวันที่ 13 กันยายน 2535 สภาผู้แทนราษฎรชุดนี้สิ้นสุดลงเนื่องจากการยุบสภาผู้แทนราษฎรเมื่อวันที่ 19 พฤษภาคม 2538 โดยมีสาเหตุมาจากเกิดความขัดแย้งระหว่างพรรคการเมืองร่วมรัฐบาลก่อให้เกิดปัญหา และอุปสรรคในการบริหารราชการแผ่นดิน

สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดเลย มี 4 คน มาจาก 2 เขตเลือกตั้งคือ

เขตเลือกตั้งที่ 1 ประกอบด้วย

1. พลเอกอาทิตย์ กำลังเอก
พรรคชาติพัฒนา มี ส.ส.มากอันดับสาม
2. นายวัชรินทร์ เกตะวันดี
พรรคประชาธิปไตย มี ส.ส.มากอันดับหนึ่ง

เขตเลือกตั้งที่ 2 ประกอบด้วย

1. นายทศพล สังขทรัพย์
พรรคชาติไทย มี ส.ส.มากอันดับสอง

2. นายปรีชา เร่งสมบูรณ์สุข

พรรคกิจสังคม มี ส.ส. มากอันดับหก

รวมเวลาดำรงตำแหน่ง 3 ปี 8 เดือน 6 วัน

3.1.27 รัฐสภาชุดที่ 27

รัฐสภาชุดนี้มีสองสภาคือ วุฒิสภา และสภาผู้แทน
ราษฎร

วุฒิสภา ประกอบด้วยสมาชิกวุฒิสภาชุดเดิม
จำนวน 270 คน วันที่ 21 มีนาคม 2539 สมาชิกวุฒิสภาต้องพ้น
จากตำแหน่งตามวาระในวันที่ 22 มีนาคม 2539 พระมหากษัตริย์
ทรงแต่งตั้งสมาชิกวุฒิสภาชุดใหม่จำนวน 260 คน หรือสองในสาม
ของจำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรตามบทบัญญัติรัฐธรรมนูญ
แห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 5) พุทธศักราช 2538

สภาผู้แทนราษฎร มาจากการเลือกตั้งทั่วไปครั้งที่
18 ประกอบด้วยสมาชิกจำนวน 391 คน มาจากการเลือกตั้งทั่วไป
เมื่อวันที่ 2 กรกฎาคม 2538 สภาผู้แทนราษฎรชุดนี้สิ้นสุดลง
เนื่องจากการยุบสภาผู้แทนราษฎรเมื่อวันที่ 27 กันยายน 2539 โดย
มีสาเหตุมาจากพรรคการเมืองร่วมรัฐบาลขาดเอกภาพก่อให้เกิด
ปัญหาอุปสรรคในการบริหารราชการแผ่นดิน และการพัฒนา
ประเทศ

สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจากจังหวัดเลยมี 4 คน
จาก 2 เขตเลือกตั้งคือ

เขตเลือกตั้งที่ 1 ประกอบด้วย

1. นายสมศักดิ์ แสงเจริญรัตน์
พรรคประชาธิปัตย์ มี ส.ส.มากอันดับสอง
  2. พลเอกอาทิตย์ กำลังเอก
พรรคชาติพัฒนา มี ส.ส.มากอันดับสี่
- เขตเลือกตั้งที่ 2 ประกอบด้วย
1. นายพินิจ สิทธิโ
พรรคชาติพัฒนา
  2. นายปรีชา เร่งสมบุญสุข
พรรคกิจสังคม มี ส.ส.มากอันดับหก
- รวมเวลาดำรงตำแหน่ง 1 ปี 2 เดือน 25 วัน

3.1.28 รัฐสภาชุดที่ 28

รัฐสภาชุดนี้มีสองสภาคือ วุฒิสภา และสภาผู้แทนราษฎร

วุฒิสภา ประกอบด้วยสมาชิกวุฒิสภาจำนวน 262 คน มาจากวุฒิสภาชุดเดิม จำนวน 260 คน วันที่ 17 พฤศจิกายน 2539 มีการแต่งตั้งสมาชิกวุฒิสภาเพิ่มเติม 2 คน เพื่อให้มีสัดส่วนสองในสามของจำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร

สภาผู้แทนราษฎร มาจากการเลือกตั้งทั่วไปครั้งที่ 19 ประกอบด้วยสมาชิกจำนวน 393 คน มาจากการเลือกตั้งทั่วไปเมื่อวันที่ 17 พฤศจิกายน 2539 โดยจังหวัดใดมีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรไม่เกินสามคน ให้ถือจังหวัดเป็นเขตเลือกตั้ง และจังหวัดใดมีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรได้เกินสามคน ให้แบ่งเขตจังหวัดออกเป็นเขตเลือกตั้งในแต่ละเขตเลือกตั้งมีสมาชิกสภา

ผู้แทนราษฎรได้ไม่เกินสามคน และไม่ไม่น้อยกว่าสองคนโดยถือ
เกณฑ์จำนวนราษฎรหนึ่งแสนห้าหมื่นคน ต่อสมาชิกสภาผู้แทน
ราษฎรหนึ่งคน

วันที่ 26 ธันวาคม 2539 รัฐสภาได้ดำเนินการเลือก
ตั้งสมาชิกสภาร่างรัฐธรรมนูญจำนวน 99 คน เพื่อทำหน้าที่ร่าง
รัฐธรรมนูญฉบับใหม่ และเมื่อร่างแล้วเสร็จเสนอต่อรัฐสภา
เพื่อพิจารณาให้ความเห็นชอบ เมื่อวันที่ 27 กันยายน 2540 และ
พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงลงพระปรมาภิไธยประกาศใช้ใน
วันที่ 11 ตุลาคม 2540 สภาผู้แทนราษฎรสิ้นสุดลงเพราะมีการยุบ
สภาเมื่อวันที่ 9 พฤศจิกายน 2543

สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจากจังหวัดเลยมี 4 คน
มาจาก 2 เขตเลือกตั้งคือ

เขตเลือกตั้งที่ 1 ประกอบด้วย

1. นายสมศักดิ์ แสงเจริญรัตน์
พรรคประชาธิปัตย์ มี ส.ส.มากอันดับสอง
2. นางพวงเพ็ชร ชุนละเอียด
พรรคชาติพัฒนา มี ส.ส.มากอันดับสี่

เขตเลือกตั้งที่ 2 ประกอบด้วย

1. นายปรีชา เร่งสมบูรณ์สุข
พรรคกิจสังคม มี ส.ส.มากอันดับหก
2. นายธนเทพ ทิมสุวรรณ
พรรคความหวังใหม่ มี ส.ส.มากอันดับสาม
รวมเวลาสมาชิกอยู่ในตำแหน่ง 3 ปี 11 เดือน 22 วัน

3.1.29 รัฐสภาชุดที่ 29

รัฐสภาชุดนี้มีสองสภาคือ วุฒิสภา และสภาผู้แทนราษฎร

วุฒิสภา ประกอบด้วยจำนวนสมาชิก 200 คน มาจากการเลือกตั้งทั่วไปครั้งแรกเมื่อวันที่ 4 มีนาคม 2543 ตามบทบัญญัติรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 โดยใช้เกณฑ์จำนวนประชากรต่อสมาชิกหนึ่งคนให้คำนวณจากจำนวนประชากรทั้งประเทศตามหลักฐานทะเบียนประชากรที่ประกาศในที่สุดท้ายก่อนปีที่มีการเลือกตั้งเฉลี่ยด้วยจำนวนสมาชิกวุฒิสภาสองร้อยคน มีวาระดำรงตำแหน่ง 6 ปี ส่วนจำนวนสมาชิกวุฒิสภาที่แต่ละจังหวัดจะพึงมีให้นำจำนวนประชากรต่อสมาชิกวุฒิสภาหนึ่งคนมาเฉลี่ยจำนวนราษฎรในจังหวัดนั้น ซึ่งจังหวัดเลยมีสมาชิกวุฒิสภา จำนวน 2 คน คือ

1. พลเอกอาทิตย์ กำลังเอก
2. ม.ร.ว.กำลูนเทพ เทวกุล

สภาผู้แทนราษฎรมาจากการเลือกตั้งทั่วไปครั้งที่ 20 มีจำนวน 500 คนมาจากการเลือกตั้งทั่วไปเมื่อวันที่ 6 มกราคม 2544 เป็นสมาชิกซึ่งมาจากการเลือกตั้งแบบบัญชีรายชื่อจำนวน 100 คน และมาจากการเลือกตั้งแบบการแบ่งเขตเลือกตั้งเขตละ 1 คน มีจำนวน 400 คน ครบวาระเมื่อ 5 มกราคม พ.ศ. 2548

สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดเลยในรัฐสภาชุดนี้มี 4 คน มาจาก 4 เขตคือ

เขตเลือกตั้งที่ 1 นายทศพล สังขทรัพย์
พรรคไทยรักไทย (43,18 คะแนน) มี ส.ส.มาอันดับหนึ่ง

เขตเลือกตั้งที่ 2 นายธนเทพ ทิมสุวรรณ
พรรคไทยรักไทย (37,802 คะแนน)

เขตเลือกตั้งที่ 3 นายปรีชา เร่งสมบูรณ์สุข
พรรคเสรีธรรม (34,868 คะแนน) มี ส.ส.มากอันดับหก

เขตเลือกตั้งที่ 4 นายสุวิชัย โยทองยศ
พรรคเสรีธรรม (16,129 คะแนน)

รวมเวลาดำรงตำแหน่ง 4 ปี

3.1.30 รัฐสภาชุดที่ 30

รัฐสภาชุดนี้ประกอบด้วยสองสภาคือ วุฒิสภา
และสภาผู้แทนราษฎร

วุฒิสภา มีจำนวนสมาชิก 200 คน มาจากการ
เลือกตั้งทั่วไปครั้งแรกเมื่อวันที่ 4 มีนาคม 2543 เป็นสมาชิกชุด
เดียวกับชุดที่ 29 เนื่องจากยังไม่ครบวาระ

สภาผู้แทนราษฎร มาจากการเลือกตั้งทั่วไปครั้งที่
21 มีจำนวนสมาชิก 500 คน มาจากการเลือกตั้งทั่วไปเมื่อวันที่ 6
กุมภาพันธ์ 2548 เป็นสมาชิก ซึ่งมาจากการเลือกตั้งแบบบัญชีรายชื่อ
ชื่อจำนวน 100 คน และสมาชิกซึ่งมาจากการเลือกตั้งแบบแบ่งเขต
เลือกตั้งจำนวน 400 คน จาก 400 เขต

สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจากจังหวัดเลยในรัฐสภา
ชุดนี้มีจำนวน 4 คน มาจาก 4 เขตเลือกตั้งคือ

เขตเลือกตั้งที่ 1 นายทศพล สังขทรัพย์
พรรคไทยรักไทย มี ส.ส.มากอันดับหนึ่ง

เขตเลือกตั้งที่ 2 นางนันทนา ทิมสุวรรณ
พรรคไทยรักไทย

เขตเลือกตั้งที่ 3 นายปรีชา เร่งสมบุญสุข
พรรคไทยรักไทย

เขตเลือกตั้งที่ 4 นางจันทร์เพ็ญ แสงเจริญรัตน์
พรรคไทยรักไทย

มีจำนวนผู้มาใช้สิทธิทุกเขตเลือกตั้ง คิดเป็นร้อยละ
73.50 รวมเวลาดำรงตำแหน่ง 1 ปี 18 วัน

สภาผู้แทนราษฎรชุดนี้ สิ้นสุดลงเมื่อวันที่ 19
กันยายน 2549 เนื่องจากรัฐประหาร 19 กันยายน โดยคณะปฏิรูป
การเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์
เป็นประมุข (คปค.) รวมเวลาดำรงตำแหน่ง 4 เดือน 21 วัน

3.1.31 รัฐสภาชุดที่ 31

รัฐสภาชุดนี้ ประกอบด้วยสองสภาคือ วุฒิสภา
และสภาผู้แทนราษฎร

วุฒิสภายังคงอยู่ต่อไปเนื่องจากยังไม่ครบวาระ

สภาผู้แทนราษฎร ต้องเลือกตั้งใหม่ เป็นการ
เลือกตั้งทั่วไปครั้งที่ 22 เมื่อวันที่ 2 เมษายน 2549 เนื่องจากมี
สื่อมวลชน และกลุ่มพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตย
(พลตรีจำลอง ศรีเมือง และนายสนธิ ลิ้มทองกุล เป็นแกนนำ) ได้

กล่าวหานายกรัฐมนตรี พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร ว่าซุกหุ้นภาคสอง เนื่องจากการขายหุ้นบริษัทแอมเพิลริช ในเครือชินคอร์ปให้บริษัท เทมาเส็คของสิงคโปร์ เป็นเงิน 73,000 ล้านบาท โดยไม่เสียภาษี ทำให้นายกรัฐมนตรีต้องยุบสภาผู้แทนราษฎร เพื่อเลือกตั้งใหม่ในวันที่ 2 เมษายน 2549

ผลคะแนนของผู้สมัครที่ได้รับเลือกตั้งเมื่อวันที่ 2 เมษายน 2549 มีดังนี้

เขตเลือกตั้งที่ 1 นายทศพล สังขทรัพย์

พรรคไทยรักไทย (53,479 คะแนน)

มี ส.ส.มากอันดับหนึ่ง

เขตเลือกตั้งที่ 2 นางนันทนา ทิมสุวรรณ

พรรคไทยรักไทย (52,579 คะแนน)

เขตเลือกตั้งที่ 3 นายปรีชา เร่งสมบุญรณัฐ

พรรคไทยรักไทย (45,865 คะแนน)

เขตเลือกตั้งที่ 4 นางจันทร์เพ็ญ แสงเจริญรัตน์

พรรคไทยรักไทย (47,059 คะแนน)

การเลือกตั้งครั้งนี้พรรคฝ่ายค้าน ได้แก่ พรรคประชาธิปัตย์ พรรคชาติไทย และพรรคมหาชนไม่ยอมส่งผู้สมัครรับเลือกตั้งเพื่อแข่งขันกับพรรคไทยรักไทย จึงเกิดปัญหาหลายเขตเลือกตั้ง มีพรรคเดียวที่ส่งผู้สมัครรับเลือกตั้ง และเกิดปัญหาวุ่นวายขึ้นในหลายเขตเลือกตั้งจน กกต.ต้องจัดเลือกตั้งเพิ่มเติมเป็นครั้งที่ 1 ในวันเสาร์ที่ 23 เมษายน 2549 จำนวน 39 เขตเลือกตั้ง แต่ยังได้ ส.ส. ไม่ครบตามที่รัฐธรรมนูญกำหนดไว้ กกต. จึงต้องจัด

เลือกตั้งเพิ่มเติมครั้งที่ 2 ในวันที่ 29 เมษายน 2549 จำนวน 14 เขต
เลือกตั้ง ต่อมาศาลรัฐธรรมนูญได้มีคำวินิจฉัยว่า การเลือกตั้งวันที่
2 เมษายน 2549 เป็นการเลือกตั้งที่ไม่ชอบรัฐธรรมนูญ ส.ส. เลยจึง
ยังไม่ได้ดำรงตำแหน่งในสภาผู้แทนราษฎรชุดนี้

สำหรับสถิติการเลือกตั้งทั่วไปของสมาชิกสภาผู้
แทนราษฎรทั่วประเทศครั้งที่ 1 ถึงครั้งที่ 21 แสดงไว้ในตารางที่ 2
สถิติสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจำแนกตามเพศแสดงไว้ในตารางที่ 3
รายชื่อสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดเลย (พ.ศ. 2476-2549)
แสดงไว้ในตารางที่ 4 และสรุปช่วงเวลาที่ยังดำรงตำแหน่งสมาชิก
สภาผู้แทนราษฎรแสดงไว้ในตารางที่ 5

ตารางที่ 2 สถิติการเลือกตั้งทั่วไปของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรทั่วประเทศครั้งที่ 1 ถึงครั้งที่ 21

ครั้งที่	วันที่	วิธีการเลือกตั้ง	จำนวนผู้สมัคร	จำนวน ส.ส.	ผู้มีสิทธิเลือกตั้ง	ผู้มีสิทธิเลือกตั้ง	ผู้มีสิทธิเลือกตั้ง	คิดเป็นร้อยละ	จังหวัดที่มีผู้ใช้สิทธิมากที่สุด	คิดเป็นร้อยละ
1	15 พ.ย. 2476	ทางข้อม	-	78	4,278,231	1,773,532	41.45	เพชรบุรี	78.82	
2	7 พ.ย. 2480	แบ่งเขต	-	91	6,123,239	2,462,535	40.22	นครนายก	80.5	
3	12 พ.ย. 2481	แบ่งเขตๆละ 1 คน	-	91	6,310,172	2,210,332	35.05	นครนายก	67.36	
4	6 ม.ค. 2489	แบ่งเขต	-	96	6,431,827	2,091,827	32.52	บุรีรัมย์	54.65	
5	29 ม.ค. 2491	รวมเขต	-	99	7,176,891	2,177,464	29.5	ระนอง	58.69	
6	26 ก.พ. 2495	รวมเขต		123	7,602,591	2,961,291	38.95	สระบุรี	77.78	
7	26 ก.พ. 2500	รวมเขต	699	160	9,859,039	5,668,566	57.5	สระบุรี	93.3	
8	15 ธ.ค. 2500	รวมเขต	813	160	9,917,417	4,370,789	44.07	ระนอง	73.3	
9	10 ก.พ. 2512	รวมเขต	1,253	219	14,820,400	7,289,837	49.16	ระนอง	73.95	
10	26 ม.ค. 2518	แบ่งเขตกับรวมเขต	2,199	269	20,243,791	9,549,924	47.17	ภูเก็ต	67.87	
11	4 เม.ย. 2519	แบ่งเขตกับรวมเขต	2,369	279	20,623,430	9,072,629	43.991	นครพนม	63.53	
12	22 เม.ย. 2522	แบ่งเขตกับรวมเขต	1,623	301	21,283,790	9,344,045	43.9	ยโสธร	77.11	
13	18 เม.ย. 2526	แบ่งเขตกับรวมเขต	1,880	324	24,224,470	12,295,339	50.76	ยโสธร	79.62	

ครั้งที่	วันที่	วิธีการเลือกตั้ง	จำนวนผู้สมัคร	จำนวน ส.ส.	ผู้มีสิทธิเลือกตั้ง	ผู้มีสิทธิเลือกตั้ง	ผู้มีสิทธิเลือกตั้ง	คิดเป็นร้อยละ	จังหวัดที่มีผู้ใช้สิทธิมากที่สุด	คิดเป็นร้อยละ
14	27 ก.ค. 2529	แบ่งเขตกับรวมเขต	3,813	347	26,224,305	16,070,957	61.53	85.15	ชัยภูมิ	
15	24 ก.ค. 2531	แบ่งเขตกับรวมเขต	3,612	357	26,658,638	16,944,931	63.56	90.42	ยโสธร	
16	22 มี.ค. 2535	แบ่งเขตกับรวมเขต	2,851	360	32,436,283	19,216,466	59.35	87.11	มุกดาหาร	
17	13 ก.ย. 2535	แบ่งเขตกับรวมเขต	2,417	360	31,860,156	19,622,322	61.59	90.43	มุกดาหาร	
18	2 ก.ค. 2538	แบ่งเขตกับรวมเขต	2,372	391	37,817,983	23,462,746	62.04	83.8	มุกดาหาร	
19	17 พ.ย. 2539	แบ่งเขตกับรวมเขต	2,310	393	38,564,836	24,070,744	62.42	87.71	สระแก้ว	
20	6 ม.ค. 2544	แบ่งเขต	2,276	400	42,759,001	29,904,940	69.94	83.78	ลำพูน	
		บัญชีรายชื่อ	940	100	42,759,001	29,909,271	69.95	83.78	ลำพูน	
21	6 ก.พ. 2548	แบ่งเขต	1,707	400	44,572,101	32,342,834	72.6	86.6	ลำพูน	
		บัญชีรายชื่อ	552	100	44,572,101	32,341,582	72.6	86.6	ลำพูน	

ที่มา: กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย (ครั้งที่ 1-19) คณะกรรมการการเลือกตั้ง (ครั้งที่ 20-21)

ตารางที่ 3 สถิติสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจำแนกตามเพศ ตั้งแต่ชุดที่ 1 ถึง ชุดที่ 22 (6 กุมภาพันธ์ 2548)

ชุดที่	วันเลือกตั้ง	เพศ (ร้อยละ)		รวม (คน)
		ชาย	หญิง	
1	มาจากการแต่งตั้ง	70 (100)	-	70 (100)
2	15 พ.ย. 2476	78 (100)	-	78 (100)
3	7 พ.ย. 2480	91 (100)	-	91 (100)
4	12 พ.ย. 2481 เลือกเพิ่ม 15 ก.ค. 2488	95 (100)	-	95 (100)
5	6 ม.ค. 2489 เลือกเพิ่ม 5 ส.ค. 2489	96 (100) 82 (100)	- -	96 (100) 82 (100)
6	29 ม.ค. 2491 เลือกเพิ่ม 5 มิ.ย. 2592	100 (100) 20 (95.24)	- 1 (4.765)	100 (100) 21 (100)
7	26 ก.พ. 2495	121 (98.37)	2 (1.63)	123 (100)
8	26 ก.พ. 2500	159 (99.37)	1 (0.63)	160 (100)
9	15 ธ.ค. 2500 เลือกเพิ่ม 30 มี.ค. 2501	156 (97.50) 25 (96.5)	4 (2.50) 1 (3.85)	160 (100) 26 (100)
10	10 ก.พ. 2512	213 (97.26)	6 (2.74)	219 (100)
11	26 ม.ค. 2518	266 (99.88)	3 (1.12)	269 (100)
12	4 เม.ย. 2519	279 (97.49)	7 (2.51)	279 (100)
13	22 เม.ย. 2544	292 (97.01)	9 (2.99)	301 (100)
14	18 เม.ย. 2526	311 (95.99)	13 (4.01)	324 (100)

ชุดที่	วันเลือกตั้ง	เพศ (ร้อยละ)		รวม (คน)
		ชาย	หญิง	
16	24 ก.ค. 2531	347 (92.2)	10 (2.8)	357 (100)
17	22 มี.ค. 2535	348 (96.67)	12 (3.33)	360 (100)
18	13 ก.ย. 2535	344 (95.55)	16 (4.45)	360 (100)
19	2 ก.ค. 2538	367 (93.86)	24 (6.14)	391 (100)
20	17 พ.ย. 2539	371 (94.40)	22 (5.60)	393 (100)
21	6 ม.ค. 2544 - แบ่งเขตเลือกตั้ง - บัญชีรายชื่อ	362 (90.5)	38 (9.5)	400 (100)
		94 (94)	6 (6)	100 (100)
22	6 ก.พ. 2548 - แบ่งเขตเลือกตั้ง - บัญชีรายชื่อ	353 (88.25)	47 (11.75)	400 (100)
		94 (94)	6 (6)	100 (100)

หมายเหตุ: การเลือกตั้งทั่วไปวันที่ 2 เมษายน 2549

มิชอบด้วยรัฐธรรมนูญ

ที่มา: สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร, 2549

ตารางที่ 4 แสดงรายชื่อสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดเลย ตั้งแต่ พ.ศ. 2476-2549

วัน/เดือน/ปีที่เลือกตั้ง	รายชื่อสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร	พรรคการเมืองที่สังกัด	ระยะเวลาที่อยู่ในตำแหน่ง
15 พ.ย.2476	นายบุญมา เสริฐศรี	ไม่สังกัดพรรค	4 ปี 25 วัน
7 พ.ย.2480	นายเฉลิม ศรีประเสริฐ	ไม่สังกัดพรรค	1 ปี 5 วัน
12 พ.ย.2481	พระยาศรีนครไชย (ประวงษ์ อมาตยกุล)	ไม่สังกัดพรรค	6 ปี 11 เดือน 4 วัน
6 ม.ค.2489	ร.ต.ท.สงกรานต์ อุดมสิทธิ์	ไม่สังกัดพรรค	1 ปี 10 เดือน 4 วัน
5 ส.ค.2489	นายทองหนัก สุวรรณสิงห์ (เลือกตั้งเพิ่ม)	ไม่สังกัดพรรค	1 ปี 3 เดือน 6 วัน
29 ม.ค.2491	นายมา เสริฐศรี (เปลี่ยนชื่อจากบุญมา เสริฐศรี)	ไม่สังกัดพรรค	3 ปี 10 เดือน 3 วัน
26 ก.พ.2495	ร.ต.ต.สัมฤทธิ์ อินทรตระกูล	ไม่สังกัดพรรค	4 ปี 11 เดือน 27 วัน

วัน/เดือน/ปี ที่เลือกตั้ง	รายชื่อสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร	พรรคการเมืองที่สังกัด	ระยะเวลาที่อยู่ในตำแหน่ง
26 ก.พ. 2500	นายบัวผัน ไชยแสง	เสรีประชาธิปไตย	6 เดือน 18 วัน
15 ธ.ค. 2500	นางเอื้ออารีย์ อุดมสิทธิ์	ชาติสังคม	10 เดือน 7 วัน
10 ก.พ. 2512	1. นายประชา บุญเนตร 2. นายสะอาดก เข็อบบุญมี	ไม่สังกัดพรรค ประชาชน	2 ปี 9 เดือน 5 วัน
26 ม.ค. 2518	1. นายปรีชา เพชรสิงห์ 2. นายชาบุญทศ สุทธิรักษ์ 3. นายประดิษฐ์ เสรีศรี	ธรรมสังคม ธรรมสังคม สังคมชาตินิยม	11 เดือน 17 วัน
4 เม.ย. 2519	1. พ.ต.อ. กฤษ สังขทรัพย์ 2. นายประชา บุญเนตร 3. นายวัชรินทร์ เกตะวันดี	ชาติไทย กิจสังคม ประชาธิปไตย	6 เดือน 2 วัน

วัน/เดือน/ปี ที่เลือกตั้ง	รายชื่อสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร	พรรคการเมืองที่สังกัด	ระยะเวลาที่อยู่ในตำแหน่ง
22 เม.ย. 2522	1. พ.ต.อ.กฤษ สังขทรัพย์ (ถึงแก่กรรมและนายทศพล สังขทรัพย์ ได้รับเลือกตั้งแทนในสังกัด พรรคชาติไทย) 2. นายสะอาด เทียบบุญมี 3. นายประชา บุญเนตร	กลุ่มชาติไทย กลุ่มสยามประชาธิปไตย กลุ่มกิจสังคม	3 ปี 10 เดือน 27 วัน
18 เม.ย. 2526	1. นายประชา บุญเนตร 2. นายทศพล สังขทรัพย์ 3. นายวีรินทร์ เทตะวันดี	กิจสังคม ชาติไทย ประชาธิปไตย	3 ปี 13 วัน
27 ก.ค. 2529	1. นายปรีชา เริงสมบุญสุข 2. นายทศพล สังขทรัพย์ 3. นายวีรินทร์ เทตะวันดี	สหประชาธิปไตย ชาติไทย ประชาธิปไตย	1 ปี 9 เดือน 2 วัน

วัน/เดือน/ปีที่เลือกตั้ง	รายชื่อสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร	พรรคการเมืองที่สังกัด	ระยะเวลา ที่อยู่ในตำแหน่ง
24 ก.ค. 2531	เขตเลือกตั้งที่ 1 1. พลเอกอาทิตย์ กำลังเอก 2. นายประชา บุญแยงเศตร เขตเลือกตั้งที่ 2 1. นายพินิจ สิทธิโห 2. นายทศพล สังขทรัพย์	ปวงชนชาวไทย ปวงชนชาวไทย ปวงชนชาวไทย ชาตินิยมไทย	2 ปี 7 เดือน 8 วัน
22 มี.ค. 2535	เขตเลือกตั้งที่ 1 1. พลเอกอาทิตย์ กำลังเอก 2. นายวัชรินทร์ เกตewanดี เขตเลือกตั้งที่ 2 1. นายทศพล สังขทรัพย์ 2. นายปรีชา เร่งสมบูรณ์สุข	สหาคีธรรม ประชาธิปไตย ชาตินิยม กิจสังคม	3 เดือน 11 วัน

วัน/เดือน/ปี ที่เลือกตั้ง	รายชื่อสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร	พรรคการเมืองที่สังกัด	ระยะเวลาที่อยู่ในตำแหน่ง
13 ก.ย. 2535	เขตเลือกตั้งที่ 1 1. พลเอกอาทิตย์ กำลังเอก 2. นายวัชรินทร์ เกตewanต์ เขตเลือกตั้งที่ 2 1. นายทศพล สังขทรัพย์ 2. นายปรีชา เร่งสมบูรณ์สุข	ขาติพัฒนา ประชาธิปไตย ขาติไทย กิจสังคม	2 ปี 8 เดือน 6 วัน
2 ก.ค. 2538	เขตเลือกตั้งที่ 1 1. นายสมศักดิ์ แสงเจริญรัตน์ 2. พลเอกอาทิตย์ กำลังเอก เขตเลือกตั้งที่ 2 1. นายพินิจ สิทธิไ 2. นายปรีชา เร่งสมบูรณ์สุข	ประชาธิปไตย ขาติพัฒนา ขาติพัฒนา กิจสังคม	1 ปี 2 เดือน 25 วัน

วัน/เดือน/ปีที่เลือกตั้ง	รายชื่อสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร	พรรคการเมืองที่สังกัด	ระยะเวลา ที่อยู่ในตำแหน่ง
17 พ.ย. 2539	เขตเลือกตั้งที่ 1 1. นายสมศักดิ์ แสงเจริญรัตน์ 2. นางพวงเพชร ชุนละเอียด เขตเลือกตั้งที่ 2 1. นายปรีชา เร่งสมบูรณ์สุข 2. นายธเนศเทพ ทิมสุวรรณ	ประชาธิปัตย์ ชาติพัฒนา กิ่งสังคม ความหวังใหม่	3 ปี 11 เดือน 22 วัน
6 ม.ค. 2544	เขตเลือกตั้งที่ 1 นายทศพล สังขทรัพย์ เขตเลือกตั้งที่ 2 นายธเนศเทพ ทิมสุวรรณ เขตเลือกตั้งที่ 3 นายปรีชา เร่งสมบูรณ์สุข เขตเลือกตั้งที่ 4 นายสุวิชัย โยทองยศ	ไทยรักไทย ไทยรักไทย เสรีธรรม เสรีธรรม	4 ปี

วัน/เดือน/ปี ที่เลือกตั้ง	รายชื่อสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร	พรรคการเมืองที่สังกัด	ระยะเวลาที่อยู่ในตำแหน่ง
6 ก.พ. 2548	เขตเลือกตั้งที่ 1 นายทศพล สังข์ทรัพย์ เขตเลือกตั้งที่ 2 นางนันทนา ทิมสุวรรณ เขตเลือกตั้งที่ 3 นายปรีชา เร่งสมบูรณ์สุข เขตเลือกตั้งที่ 4 นางจันทร์เพ็ญ แสงเจริญรัตน์	ไทยรักไทย ไทยรักไทย ไทยรักไทย ไทยรักไทย	1 ปี 18 วัน
2 เม.ย. 2549	เขตเลือกตั้งที่ 1 นายทศพล สังข์ทรัพย์ เขตเลือกตั้งที่ 2 นางนันทนา ทิมสุวรรณ เขตเลือกตั้งที่ 3 นายปรีชา เร่งสมบูรณ์สุข เขตเลือกตั้งที่ 4 นางจันทร์เพ็ญ แสงเจริญรัตน์	ไทยรักไทย ไทยรักไทย ไทยรักไทย ไทยรักไทย	ศาลรัฐธรรมนูญได้ตัดสิน ีขาดคดีที่ผู้ตรวจการ แผ่นดินของรัฐสภาเข้าผู้ ศาลว่า การเลือกตั้ง 2 เม.ย. 2549 ไม่ขอปด้วยรัฐธรรมนูญ

ตารางที่ 5 สรุปช่วงเวลาที่มีการเมืองในจังหวัดเลย ดำรงตำแหน่ง ส.ส. และจำนวนพรรคการเมือง
ที่สังกัดในการลงสมัครรับเลือกตั้ง ส.ส. ตั้งแต่ พ.ศ.2476 - พ.ศ.2549

ลำดับ	รายชื่อ ส.ส.จังหวัดเลย	จำนวนครั้งที่ได้รับเลือกตั้ง	ระยะเวลาเป็น ส.ส.	จำนวนพรรคที่เคยสังกัด
1	นายบุญมา เสริฐศิริ	2	7 ปี 10 เดือน 28 วัน	ไม่สังกัดพรรค
2	นายเฉลิม ศรีประเสริฐ	1	1 ปี 5 วัน	ไม่สังกัดพรรค
3	พระยาศรินครไชย (ประวงศ์ อมาตยกุล)	1	6 ปี 11 เดือน 4 วัน	ไม่สังกัดพรรค
4	ร.ต.ท.สงกรานต์ อุดมสิทธิ์	1	1 ปี 10 เดือน 4 วัน	ไม่สังกัดพรรค
5	นายทองหนัก สุวรรณสิงห์	1	1 ปี 3 เดือน 6 วัน	ไม่สังกัดพรรค
6	ร.ต.ต.สัมฤทธิ์ อินทรตระกูล	1	4 ปี 11 เดือน 27 วัน	ไม่สังกัดพรรค
7	นายบัวผัน ไชยแสง	1	6 เดือน 18 วัน	1 พรรค
8	นางเอื้ออารีย์ อุดมสิทธิ์	1	10 เดือน 7 วัน	1 พรรค
9	นายประชา บุญเนตร	5	12 ปี 9 เดือน 25 วัน	2 พรรค

ลำดับ	รายชื่อ ส.ส.จังหวัดเลย	จำนวนครั้งที่ได้รับเลือกตั้ง	ระยะเวลาเป็น ส.ส.	จำนวนพรรคที่เคยสังกัด
10	นายสะดวก เขื่อนภูมิ	2	6 ปี 8 เดือน 2 วัน	2 พรรค
11	นายปรีชา เพชรสิงห์	1	11 เดือน 17 วัน	1 พรรค
12	นายชาญยุทธ สุทธิรักษ์	1	11 เดือน 17 วัน	1 พรรค
13	นายประดิษฐ์ เสริฐศิริ	1	11 เดือน 17 วัน	1 พรรค
14	พ.ต.อ.ภท สังกทรัพย์	2	1 ปี 6 เดือน 2 วัน	1 พรรค
15	นายวัชรินทร์ เกตะวันดี	5	8 ปี 3 เดือน 4 วัน	1 พรรค
16	นายทศพล สังขทรัพย์	9	18 ปี 3 เดือน 25 วัน	2 พรรค
17	นายปรีชา เร่งสมบูรณ์สุข	8	14 ปี 11 เดือน 24 วัน	4 พรรค
18	พลเอกอาทิตย์ กำลังเอก	4	6 ปี 9 เดือน 20 วัน	3 พรรค
19	นายพินิจ สิทธิไธ	2	3 ปี 10 เดือน 3 วัน	2 พรรค
20	นายสมศักดิ์ แสงเจริญรัตน์	2	5 ปี 2 เดือน 17 วัน	1 พรรค

ลำดับ	รายชื่อ ส.ส.จังหวัดเลย	จำนวนครั้งที่ ได้รับเลือกตั้ง	ระยะเวลาเป็น ส.ส.	จำนวนพรรค ที่เคยสังกัด
21	นางพวงเพชร ชุนละเอียด	1	3 ปี 11 เดือน 22 วัน	1 พรรค
22	นายธนเทพ ทิมสุวรรณ	2	7 ปี 11 เดือน 22 วัน	2 พรรค
23	นายสุวิทย์ โยทองยศ (พรรคเดิมนับรวมกับไทยรักไทย)	1	4 ปี	2 พรรค
24	นางนันทนา ทิมสุวรรณ	2	1 ปี 18 วัน	1 พรรค
25	นางจันทร์เพ็ญ แสงเจริญรัตน์	2	1 ปี 18 วัน	1 พรรค

3.2 พุทธกรรมทางการเมือง ของนักการเมืองถิ่นจังหวัดเลย

จะกล่าวถึงข้อมูลส่วนบุคคลของนักการเมืองถิ่น รูปแบบการหาเสียง เครือข่าย และความสัมพันธ์ของนักการเมืองกับหัวหน้าคณะ และประชาชน บทบาทของกลุ่มผลประโยชน์ และกลุ่มที่ไม่เป็นทางการอื่น ๆ ที่มีส่วนในการส่งเสริมสนับสนุนนักการเมืองถิ่นให้ได้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง โดยจะนำเสนอข้อมูลเป็นรายบุคคลเรียงตามลำดับเวลาที่ดำรงตำแหน่งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร กรณีศึกษาพุทธกรรมการเมืองเลือกตั้งทั่วไป ครั้งที่ 18 วันที่ 2 กรกฎาคม 2538 และครั้งที่ 19 วันที่ 17 พฤศจิกายน 2539 พุทธกรรมเบี่ยงเบนในการหาเสียงเลือกตั้ง และการสร้างความสัมพันธ์กับประชาชน พ.ศ.2538 - พ.ศ.2548 พุทธกรรมทางการเมืองในรูปแบบธนาภิการเมืองยุค พ.ศ.2537 - พ.ศ.2548 บทบาทและความสัมพันธ์ของกลุ่มผลประโยชน์ที่สนับสนุนนักการเมืองถิ่น พุทธกรรมการซื้อเสียงและการตรวจสอบคะแนนนิยมของผู้สมัคร ส.ส. โดยมีสาระแต่ส่วนดังนี้

3.2.1 พุทธกรรมทางการเมืองของนักการเมืองถิ่น

1) นายบุญมา เสริฐศรี (พ.ศ.2476 - 2494)

จังหวัดเลยในช่วงการเลือกตั้งทางอ้อม พ.ศ. 2476 มีประชากรประมาณ 97,705 คน มีเขตปกครอง 5 อำเภอ การเลือกตั้งครั้งนี้มีการเลือกผู้แทนตำบลแล้วให้ผู้แทนตำบลมาเลือกผู้แทนจังหวัด ซึ่งผลการเลือกตั้ง นายบุญมา เสริฐศรี ได้รับเลือกตั้ง พันพนายบุญมา เสริฐศรีเป็นคนเมืองเลยโดยกำเนิด เป็น

ชาวบ้านขอนแก่น ตำบลนาอาวน อำเภอเมืองเลย เดิมมีอาชีพเป็นครู และเป็นผู้บริหารโรงเรียนในหลายพื้นที่ เช่น อำเภอเชียงคาน ครูใหญ่โรงเรียนเลยสตรี เป็นต้น ทำให้มีลูกศิษย์มาก เป็นผู้พูดจาเก่ง มีไหวพริบดี มีผู้คนรู้จักมาก เมื่อลงสมัครรับเลือกตั้งจะหาเสียงโดยการใช้จักรยานขี่ไปหาเสียงตามหมู่บ้านต่างๆ เมื่อถึงพื้นที่สูงเส้นทางไม่สะดวกจะใช้วิธีจูงจักรยานเดินไป ได้ขี่จักรยานเดินทางไปหาเสียงในอำเภอต่างๆ นโยบายที่ใช้ในการหาเสียงก็จะพูดถึงการพัฒนาถนนหนทาง การแก้ปัญหาสาธารณสุข และการพัฒนาการเกษตรกรรมให้พืชผลมีราคาสูงขึ้น เป็นต้น นายบุญมา เสริฐศรีได้เป็น ส.ส. 2 สมัยคือ การเลือกตั้งครั้งที่ 1 วันที่ 15 พฤศจิกายน 2476 และการเลือกตั้งวันที่ 29 มกราคม 2491 ทั้ง 2 สมัยไม่สังกัดพรรคการเมือง โดยในการดำรงตำแหน่ง ส.ส. ครั้งที่ 2 ได้เปลี่ยนชื่อเป็น นายมา เสริฐศรี เป็นนักการเมืองที่มีที่ดินในจังหวัดเลยมากคนหนึ่ง

ในช่วงที่เป็น ส.ส. สมัยแรก นายบุญมา เสริฐศรี ได้บรรยายกล่าวถึง สภาพทั่วไปของจังหวัดเลยทางสถานีวิทยุกระจายเสียงเมื่อวันที่ 27 กุมภาพันธ์ 2477 ตามคำเชิญของสำนักงานโฆษณาการ (กรมประชาสัมพันธ์) โดยได้กล่าวถึงจังหวัดเลยว่าเป็นเมืองอยู่ในหุบเขา มีป่าทึบ มีไข้ป่าชุกชุม ข้าราชการเมื่อถูกย้ายมาอยู่จังหวัดเลยจะกลัวบางคนถึงกับลาออก มีความรู้สึกเหมือนว่าเมืองเลยเป็นดินแดนไซบีเรียในสยาม และการให้ย้ายมาอยู่เมืองเลยเหมือนเป็นการเนรเทศ แต่เป็นจังหวัดที่คนส่วนใหญ่ปฏิบัติธรรมจึงมีการกระทำผิดในคดีอาญาน้อย อาชีพส่วนใหญ่คือทำนาและทำไร่ บางปีฝนแล้งติดต่อกัน 7-8 ปี เช่น ในปี พ.ศ.2468

ราษฎรขออยากต้องชุดกลอย ชุดมัน มะขี (ผลไม้) หยวกกล้วยกิน แทนข้าว ปัจจุบันมีความเป็นอยู่ดีขึ้น ข้าวเปลือกขายได้หาบละ 50 สตางค์ ข้าวสารขายได้หาบละหนึ่งบาท การทำไร่จะมีมากในเขตอำเภอด่านซ้าย ท่าลี่ และเชียงคาน โดยจะทำไร่ตามเนินเขา เช่น ไร่ฝ้าย ไร่พริก ฝรั่ง และยาสูบ ผลผลิตส่วนใหญ่จะขายกันเองในระหว่างชุมชน และระหว่างอำเภอ นอกจากนั้นมีการหาของป่ามาขายให้กับผู้รับซื้อ เช่น ไม้คูน เปลือกเสียด ไม้มะยมหอม ไม้ตะเคียน ไม้ซัดก เป็นต้น ชาวบ้านบางพื้นที่มีการถลุงเหล็ก และร่อนหาทองคำมาใช้ นอกจากนั้นชาวจังหวัดใกล้เคียง เช่น อุดรธานี หนองคาย นครพนม ขอนแก่นจะหาซื้อฝ้าย พริก และฝรั่งจากเมืองเลย เส้นทางคมนาคมไปมาจังหวัดเลยลำบากมาก ถนนทุกสายเกิดจากราษฎรช่วยกันทำขึ้นทั้งสิ้น ในช่วงเวลาดำรงตำแหน่ง ส.ส. จังหวัดเลย นายบุญมา เสริฐศรี ถูกโจมตีต่อว่าเรื่องไม่สามารถให้รัฐบาลมาช่วยทำถนนให้อยู่เสมอ โดยถูกโจมตีหาว่าเป็นผู้แทนใจไม่เหมือนผู้แทนจังหวัดอื่นที่ทำถนนได้ โดยนายบุญมา เสริฐศรีได้บอกกล่าวกับประชาชนว่า การทำถนนเป็นหน้าที่ฝ่ายบริหาร แต่ตนในฐานะเป็น ส.ส. ก็ได้ตั้งกระทู้ถามไปแล้วว่า เมื่อไรจะสร้างถนนสายขอนแก่น-เลย แต่ก็ไม่มีคำตอบจากรัฐบาล การเดินทางจากกรุงเทพฯ ถึงเมืองเลยก็ลำบากอย่างเช่นคราวที่เชิญรัฐธรรมนูญไปที่จังหวัดเลยต้องใช้เวลาเดินทางถึง 23 วัน (3 ตุลาคมถึง 25 ตุลาคม) มีถนนที่ใช้การได้เพียง 2 สายคือจากเลยไปวังสะพุง และเชียงคานเท่านั้นในขณะที่เส้นทางอื่นต้องใช้เกวียน จังหวัดเลยมีแพทย์คนเดียวทั้งจังหวัด ส่วนใหญ่จะรักษาข้าราชการภายในจังหวัดส่วนท้องที่ห่างไกล และระดับอำเภอจะใช้จ่ายที่บ้าน และการใช้มนต์คาถาเสกเป่า อำเภอที่มีผู้ยาตำราหลวงจะได้มา

จากกรรมการอำเภอเรียไรเงินจากราษฎรซื้อตู้ยา ในฤดูร้อนอากาศ ร้อนจัด ฤดูหนาวก็หนาวจัด (หนาวจนทำงานไม่ได้) นายบุญมา เสริฐศรี เป็นผู้เรียกร้องให้รัฐบาลเพิ่มจำนวนโรงเรียนให้มากขึ้น และเพิ่มเงินเดือนครูให้สูงขึ้น เพื่อเป็นขวัญกำลังใจครู (สรุปจากคำ ปาฐกถาเรื่อง สภาพจังหวัดเลยของนายบุญมา เสริฐศรี ทาง สถานีวิทยุกระจายเสียงวันที่ 27 กุมภาพันธ์ พ.ศ.2477)

นายบุญมา เสริฐศรี เป็น ส.ส. สมัยแรก (15 พฤศจิกายน 2476) นานถึง 4 ปี 25 วัน โดยไม่สังกัด พรรคการเมือง กล่าวได้ว่าบทบาทในการพัฒนาจังหวัดเลยของ นายบุญมา เสริฐศรีมีไม่มากนัก เนื่องจากในช่วงเวลานั้นอำนาจ หน้าที่อยู่ในส่วน ส.ส. ประเภทที่ 2 ซึ่งมาจากการแต่งตั้งของ คณะราษฎร โดย ส.ส. ชุดนี้อยู่ในตำแหน่งจนครบวาระ 4 ปี และได้จัดให้มีการเลือกตั้งทั่วไปครั้งที่ 2 ซึ่งเป็นการเลือกตั้งโดยตรง แต่ นายบุญมา เสริฐศรี ไม่ได้รับเลือกตั้งและมาได้รับการเลือกตั้งอีก ครั้งในการเลือกตั้งทั่วไปครั้งที่ 6 วันที่ 29 มกราคม 2491 และครั้งนี้ ดำรงตำแหน่งนาน 3 ปี 10 เดือน 3 วัน ก่อนที่จะมีรัฐประหาร พ.ศ. 2494 และในช่วงที่ไม่ได้รับเลือกตั้งก็เบนทิศทางมาสู่การเมือง ระดับท้องถิ่นได้เป็นสมาชิกสภาเทศบาลและนายกเทศมนตรี เมืองเลย 2 สมัย

กล่าวได้ว่าความสำเร็จทางการเมืองของ นายบุญมา เสริฐศรี มาจากบุคลิกภาพส่วนบุคคลเป็นปัจจัย สำคัญที่เป็นผู้มีความรู้ มีลูกศิษย์มาก เป็นที่รู้จักของประชาชน ทั่วไป ประกอบกับความพยายามในการเดินทางหาเสียงโดยใช้ จักรยานเป็นพาหนะอย่างไม่ย่อท้อ เข้าถึงประชาชนในเกือบทุก

พื้นที่ และเป็นผู้สมัครรับเลือกตั้งที่มีความรู้คนหนึ่งในช่วงเวลานั้น
ในสภาพที่จังหวัดเลยเป็นเมืองปิด การติดต่อกับจังหวัดอื่น ๆ และ
การรับรู้ข่าวสารของประชาชนมีน้อย

2) นายเฉลิม ศรีประเสริฐ (พ.ศ.2480 - 2481)

เป็นชาวอำเภอเชียงคาน เป็นผู้เกิดในตระกูล
เจ้าเมืองเชียงคาน ซึ่งตระกูลศรีประเสริฐเป็นตระกูลใหญ่มีญาติ
พี่น้องหรือมีผู้ใช้นามสกุลจำนวนมาก ความสำเร็จของการได้ดำรง
ตำแหน่งทางการเมืองน่าจะมาจากปัจจัยที่คนจังหวัดเลยเรียกว่า
“กอใหญ่” หรือมีญาติมาก

3) พระยาศรีนครไชย (ประวงษ์ อมาตยกุล พ.ศ.2481 - 2489)

สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดเลยคนนี้เคย
ดำรงตำแหน่งผู้ว่าราชการจังหวัดเลยคนที่ 6 ซึ่งอยู่ในตำแหน่ง
ระหว่าง พ.ศ.2466 - 2475 หลังจากเกษียณอายุราชการแล้วได้มา
ลงสมัครรับเลือกตั้ง ส.ส. ซึ่งเป็นบุคคลที่ไม่ใช่ผู้มีภูมิลำเนาอยู่ใน
จังหวัดเลย ไม่มีญาติพี่น้อง แต่อาศัยความคุ้นเคยจากการที่รับ
ราชการที่จังหวัดเลยนานถึง 9 ปี ในตำแหน่งพ่อเมือง ซึ่งเป็นช่วง
เวลายังคงอยู่ในระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์ ซึ่งผู้ปกครองมี
อำนาจตามกฎหมายค่อนข้างมาก ประกอบกับประชาชนยังม
ีความรู้น้อย ความเกรงกลัวข้าราชการยังมีอยู่มาก นอกจากนั้น
ผู้สมัครท่านนี้ลงสมัครเลือกตั้งในช่วงที่การแข่งขันทางการเมืองไม่
รุนแรง ผู้สมัครแข่งขันส่วนใหญ่เป็นบุคคลธรรมดาสามัญ ไม่มี
อำนาจทางราชการด้านการปกครองมาก่อน การหาเสียงของ ส.ส.

ท่านนี้ส่วนใหญ่จะอาศัยหัวคะแนนทางสายงานปกครองเป็นหลัก ความผูกพันกับจังหวัดเลย และประชาชนไม่มากนักจึงแทบไม่มีหลักฐานอื่นที่จะสืบค้นได้

4) ร.ต.ท.สงกรานต์ อุดมสิทธิ (พ.ศ.2489 - 2490)

เป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดเลยคนแรก ที่มีความรู้เกี่ยวกับการเมืองการปกครองโดยตรง เนื่องจากสำเร็จการศึกษาจากมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ และการเมือง (ธรรมศาสตร์บัณฑิต) ไม่ใช่ผู้มีภูมิลำเนาโดยกำเนิดในจังหวัดเลย แต่เป็นชาวหล่มสัก จังหวัดเพชรบูรณ์ มีความเกี่ยวข้องกับจังหวัดเลยอยู่บ้าง เพราะเดิมจังหวัดเลยขึ้นกับเขตปกครองของเมืองหล่มสัก คนเมืองเลยกับคนเมืองหล่มสักจึงไปมาหาสู่กัน หลังจากรับราชการตำรวจได้ระยะหนึ่งจึงลาออกจากราชการเพื่อลงสมัครรับเลือกตั้ง ส.ส. ในขณะที่มีอายุเพียง 26 ปี เนื่องจากเป็นคนที่มีความรู้ทางด้านกฎหมาย และการเมืองมีอัธยาศัยดี สำเร็จการศึกษาในระดับปริญญาตรี จึงเป็นที่ชื่นชมของประชาชนทั่วไป จึงได้รับเลือกตั้งเป็น ส.ส. และได้รับมอบหมายให้เป็นรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงศึกษาธิการ พร้อมทั้งได้รับการเลื่อนยศเป็นร้อยตำรวจเอก การหาเสียง และเครือข่ายหัวคะแนนก็จะใช้ข้าราชการตำรวจที่เป็นลูกน้องเก่า แต่ไม่ปรากฏการจ่ายเงินซื้อเสียงการหาเสียงจะมีหนังสือกลางแปลงมาขายให้ประชาชนดูเป็นหนังสือ 8 ม.ม. ขาวดำ เป็นหนังสือประเภทคาวบอยตะวันตก ไม่พากษ์ (หนังสือใบ้) และก่อนฉายภาพยนตร์จะมีแถววิ่งมาเป่าสร้างความคิดริ่ครื้น และเรียกคนดู หลังจากฉายภาพยนตร์ได้ครึ่งเรื่องผู้สมัคร

ส.ส. ก็จะออกมาพูดหาเสียงแล้วจึงจะฉายภาพยนตร์ต่อจนจบเรื่อง การหาเสียงจะมีการจัดตั้งหัวคะแนนเช่นเรียกชื่อว่า **“ผู้เล่าเรื่องไปหาพี่น้อง”** มีการเลี้ยงเหล้าชาวประชาชน ผู้นำชุมชน ขณะนั้นราคาขวดละ 2 บาท และจะพักอยู่กับบ้านผู้นำท้องถิ่นในช่วงเดินทางไปหาเสียงโดยจะจ่ายเงิน **“ค่าอยู่ค่ากิน”** ให้เจ้าของบ้าน ต่อมาจังหวัดเลยมีประชากรเพิ่มมากขึ้นจึงมีการเลือกตั้ง ส.ส. เพิ่มอีกหนึ่งคนคือ นายทองหนัก สุวรรณสิงห์ ต่อมาเกิดรัฐประหาร 8 พฤศจิกายน พ.ศ. 2490 ทำให้สภาผู้แทนราษฎรถูกยุบเลิกไป หลังจากนั้นได้ไปสมัคร ส.ส. ในเขตจังหวัดเพชรบูรณ์ และได้รับเลือกตั้งอีกหนึ่งสมัย หลังจากนั้นได้สมัครรับเลือกตั้ง ส.ส. อีกหลายครั้งในจังหวัดเพชรบูรณ์ แต่ไม่ได้รับการเลือกตั้งอีกเลย

5) นายทองหนัก สุวรรณสิงห์ (พ.ศ.2489 - 2490)

ในยุคนี้รัฐบาลได้จัดตั้งกระทรวงวัฒนธรรมขึ้น มีนโยบายนำประเทศไทยไปสู่ความทันสมัยหรือเรียกกันว่าเป็นยุค มาลानำไทย มีนโยบายปลูกฝังให้คนรักชาติ จึงเกิดวัฒนธรรมใหม่ๆ ขึ้นในอีสาน เช่น เริ่มมีประเพณีลอยกระทง เพื่อให้คนไทยมีรูปแบบวัฒนธรรมเดียวกัน ได้เปลี่ยนวันขึ้นปีใหม่มาเป็นวันที่ 1 มกราคม เป็นต้น นายทองหนัก สุวรรณสิงห์ ส.ส. จังหวัดเลยในสภาผู้แทนราษฎรชุดนี้เป็นนักการเมืองที่จัดอยู่ในกลุ่มชนชั้นนำ เพราะเกิดในตระกูลข้าราชการโดยเป็นบุตรคนที่ 5 ของ ขุนราชภักดี (บุญชู สุวรรณสิงห์) กำหนดำบลกุดป่อง ซึ่งมีเชื้อสายมาจากเจ้าเมืองเก่าคือ ท้าวคำแสนหรือต่อมาได้รับโปรดเกล้าฯ ให้เป็นพระศรีสงครามเจ้าเมืองเลยคนแรก นายทองหนักสำเร็จการ

ศึกษาชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 และสอบได้ประโยคครูมูลก่อนเข้าสู่ตำแหน่งทางการเมืองเคยรับราชการครู โรงเรียนเลยสโมสรวินิจฉัย และครูโรงเรียนบ้านขอนแก่น และอีกหลายโรงเรียนในเขตอำเภอเมือง อำเภอเชียงคาน ต่อมาสอบได้ครูประถมกสิกรรม จึงมารับราชการเป็นพนักงานส่งเสริมการเกษตร และได้เป็นหัวหน้าสถานีสิกรรม จังหวัดเลย มีความรู้เกี่ยวกับหมอยาพื้นบ้าน จึงเป็นที่รู้จักของประชาชนโดยทั่วไป เมื่อมีการเลือกตั้งก็ได้ลาออกมาสมัครรับเลือกตั้ง ส.ส. และได้เป็น ส.ส. ซึ่งรูปแบบการหาเสียงก็จะใช้วิธีการเดิน ปั่นจักรยานพบปะขอคะแนนเสียงจากประชาชน โดยมีผู้ใหญ่บ้าน กำนัน และเพื่อนเป็นหัวคะแนนสำคัญ โดยในการหาเสียงก็จะกล่าวถึงความตั้งใจที่จะพัฒนาเมืองเลยให้เจริญ ทำให้ความเป็นอยู่ของประชาชนดีขึ้น และจะพัฒนาการเกษตรให้ก้าวหน้า ต่อมาเกิดรัฐประหาร 8 พฤศจิกายน พ.ศ. 2490 และให้มีการเลือกตั้งใหม่ นายทองหนัก สุวรรณสิงห์ ได้ลงสมัครรับเลือกตั้งอีกครั้ง แต่ไม่ได้รับเลือกตั้ง จึงได้เข้าสู่เส้นทางการเมืองท้องถิ่นได้ดำรงตำแหน่ง สมาชิกสภาจังหวัดเลย ประธานสภาจังหวัดเลย สมาชิกสภาเทศบาล นายกเทศมนตรี และประธานสภาเทศบาล จนถึงปี พ.ศ.2514 จึงได้ยุติบทบาททางการเมือง ในขณะที่เป็น ส.ส. เป็นผู้ร้องขอให้รัฐบาลสร้างถนนลูกรังจากผานกเค้าอำเภอภูกระดึงถึงอำเภอเชียงคาน ได้ของงบประมาณสร้างฝายเก็บน้ำชลประทานห้วยน้ำหมาน ซึ่งเป็นฝายน้ำล้นคอนกรีตแห่งแรกของภาคอีสาน เป็นผู้ผลักดัน และพัฒนาระบบไฟฟ้าในจังหวัดเลยยุคเริ่มต้น

ปัจจัยที่ส่งผลให้ได้รับเลือกตั้งน่าจะมาจากหลายปัจจัยคือ

1. การเป็นชนชั้นนำในสังคม เนื่องจากเป็นลูกหลานผู้ปกครองท้องถิ่น
2. เป็นผู้มีความรู้ทางการศึกษา และด้านหมอยาพื้นบ้าน
3. การมีอาชีพเป็นครูหลายพื้นที่ และหัวหน้าสถานีสิกกรรม จังหวัดเลย ทำให้คุ้นเคยกับประชาชนได้ช่วยเหลือให้คำแนะนำแก่ประชาชนตามความรู้ที่มีอยู่
4. เป็นผู้ที่มีเพื่อนฝูงมาก ผู้ใหญ่บ้าน และกำนันในหลายพื้นที่นำลูกหลานมาฝากให้อาศัยอยู่ที่บ้านในเมืองเพื่อเรียนหนังสือ จึงเป็นหัวคะแนนสำคัญในช่วงลงสมัครรับเลือกตั้ง

ยุทธศาสตร์การหาเสียงที่น่าจะมีผลให้ได้รับเลือกตั้งคือ เมื่อสมัครรับเลือกตั้ง ส.ส. ก็ได้ไปขอความช่วยเหลือจากนายฮ้อยช้าง (เจ้าของฝูงช้าง) ซึ่งในเวลานั้นถือได้ว่าเป็นนักธุรกิจหรือเป็นเสียในปัจจุบัน เนื่องจากช้างจะเป็นสัตว์ที่มีความสำคัญในการรับจ้างชักลากไม้ซุง และนายฮ้อยช้างจะเป็นผู้กว้างขวางในพื้นที่มีคนรู้จักมากให้ช่วยหาเสียงสนับสนุนให้ในขณะเดียวกันก็ได้ชี้ช้างเข้าไปหาเสียงด้วยตนเองในหลายหมู่บ้าน ได้พูดหาเสียงตามงานบุญ งานศพ ในการเดินทางเข้าหมู่บ้านเพื่อหาเสียงจะใช้วิธีให้คนเป่าชนะนัย (เขาวัวที่ใช้เป่าเรียกช้าง) เพื่อเรียกคนในหมู่บ้านมาฟังการปราศรัย โดยชาวบ้านเมื่อได้ยินเสียงเป่าก็จะทราบ และบอกต่อ ๆ กันว่า ผู้แทนมาแล้วก็จะออกมารวมตัวกัน

6) ร.ต.ต.สัมฤทธิ์ อินทรตระกูล (พ.ศ.2495 - 2500)

การเลือกตั้งครั้งนี้ยังไม่มีกฎหมายพรรคการเมือง และรัฐบาลไม่ยอมให้หาเสียงในแบบพรรคการเมือง ร.ต.ต.สัมฤทธิ์ อินทรตระกูล เป็นคนเมืองเลยโดยกำเนิด โดยเกิดที่อำเภอด่านซ้าย เรียนจบธรรมศาสตร์บัณฑิตจากมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ และการเมือง ประกอบอาชีพทนายความตลอดมา จึงเป็นคนที่มีความรู้ ด้านกฎหมาย และการเมือง จะหาเสียงโดยการเดินพบปะกับ ประชาชน

7) นายบัวพันธ์ ไชยแสง (พ.ศ.2500)

เป็นคนมีภูมิลำเนา อำเภอท่าลี่ จังหวัดเลย มี อาชีพเป็นครูก่อนลาออกมาสมัครรับเลือกตั้ง ส.ส. เป็นผู้ที่มีทักษะ การปราศรัยดี พูดจาคล่องแคล่ว มีไหวพริบดี มีความจำดีจะจดจำ ชื่อบุคคลต่างๆ ได้อย่างแม่นยำ ในช่วงก่อนเป็น ส.ส. ได้เป็นแกน นำร้องเรียนความเดือดร้อนของประชาชนต่อทางจังหวัดหลายครั้ง เป็น ส.ส. ในช่วงสั้นเพียง 6 เดือน 18 วัน เพราะถูกรัฐประหารโดย จอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ เมื่อ 16 กันยายน 2500 เป็น ส.ส.เลยคน แรกที่สังกัดพรรคการเมืองคือ พรรคเสรีประชาธิปไตย

8) นางเอื้ออารีย์ อุดมสิทธิ์ (พ.ศ.2500)

เป็น ส.ส. หญิงคนแรกของจังหวัดเลย ชาติ กำเนิดเป็นลูกสาวของเจ้าเมืองแก่นท้าว (เดิมเป็นดินแดนของไทย ปัจจุบันเป็นเขตแดนของสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว) ภายหลังจากฝรั่งเศสยึดลาวได้อพยพเข้ามาตั้งรากฐานในจังหวัด

เลย เป็นภรรยาของ ร.ต.ท.สงกรานต์ อุดมสิทธิ์ อดีต ส.ส.เลย (6 มกราคม 2489) เป็นครอบครัวที่มีฐานะทางเศรษฐกิจดี เป็นผู้ที่พูดจาไพเราะ อ่อนน้อม พื่อหน้าสวย ในช่วงที่จังหวัดเลยมีงานบุญสำคัญจะเป็นผู้พื่อนำแสดงให้ประชาชนดู ซึ่งได้รับคำชื่นชมอย่างมาก หลังจาก ร.ต.ท.สงกรานต์ อุดมสิทธิ์ ได้รับเลือกตั้งเป็น ส.ส. เพชรบูรณ์ และได้ดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงมหาดไทยก็ได้ส่งภรรยามาลงสมัครรับเลือกตั้งที่จังหวัดเลย โดยอาศัยคุณลักษณะส่วนบุคคลดังกล่าวข้างต้น และเป็นญาติกับหลวงปู่หลุยส์ พระเกจิอาจารย์ชื่อดังของจังหวัดเลย และของอีสาน ทำให้ได้รับเลือกตั้งเป็น ส.ส. ในสังกัดพรรคชาติสังคม นอกจากนั้นในการหาเสียงได้นำเอาวิธีการของสามีที่เคยใช้หาเสียงมาใช้ เช่น การนำภาพยนตร์มาฉายให้ชาวบ้านดู โดยในยุคนี้ภาพยนตร์จะก้าวหน้ามากขึ้นเป็นภาพยนตร์ของบริษัท Twenty Century Fox มาฉายโดยมีนักพากษ์ แต่ยังคงเป็นหนังขาวดำ 16 ม.ม. ในการหาเสียงจะมีปลาร้าใส่ถุงไว้แจกชาวบ้าน และหวัคะแนน ในบางช่วงจะมีปลาหู ซึ่งเป็นอาหารทะเลที่หากินได้ยาก และมีราคาแพงในจังหวัดเลย แจกชาวบ้าน บางพื้นที่แจกซองเท้าข้างเดียวอีกข้างให้มารับหลังจากได้รับเลือกตั้งแล้ว เนื่องจากเป็น ส.ส. ที่มีฐานะร่ำรวย มีที่ดินในจังหวัดเลย และเพชรบูรณ์มาก กล่าวกันว่าในจังหวัดเลยมีที่ดินในย่านธุรกิจมากถึงร้อยละ 50 ของที่ดินในย่านธุรกิจทั้งหมด หลังจากเกิดรัฐประหารวันที่ 20 ตุลาคม 2501 โดยจอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ ทำให้รัฐสภาสิ้นสุดลง หลังจากนั้นนางเอื้ออารีย์ อุดมสิทธิ์ ได้ลงสมัครรับเลือกตั้งอีก 2 ครั้ง แต่ไม่ได้รับเลือกตั้ง และเสียชีวิตที่กรุงเทพมหานคร

9) นายประชา บุญยเนตร (พ.ศ.2512 - 2531)

การเมืองในยุคนี้ของจังหวัดเลยถือได้ว่าเป็นยุคสมัยที่มีการเปลี่ยนแปลงวัฒนธรรมทางการเมืองมากยุคหนึ่ง เนื่องจากสภาพการเมืองภายหลังรัฐประหารโดย จอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ ในปี พ.ศ.2501 และถูกสืบทอดอำนาจโดย จอมพลถนอม กิตติขจร ยาวนานเว้นว่างไม่มีการเลือกตั้งถึง 11 ปี โดยมีการเลือกตั้งอีกครั้งเมื่อวันที่ 10 กุมภาพันธ์ 2512 และการเลือกตั้งครั้งนี้จังหวัดเลยมี ส.ส. ได้ 2 คน โดยผู้สมัครรับเลือกตั้ง ส.ส. จะสังกัดพรรคหรือไม่สังกัดพรรคก็ได้ ซึ่งนายประชา บุญยเนตร ได้รับเลือกตั้งเป็น ส.ส. เลยสมัยแรกไม่สังกัดพรรคการเมืองมีเวลาดำรงตำแหน่ง 2 ปี 9 เดือน 5 วัน สมัยที่สองเป็นการเลือกตั้งวันที่ 4 เมษายน 2519 พรรคกิจสังคม สมัยที่สามเป็นการเลือกตั้งวันที่ 22 เมษายน 2522 สังกัดกลุ่มกิจสังคมสมัยที่สี่เป็นการเลือกตั้งวันที่ 18 เมษายน 2526 พรรคกิจสังคม และสมัยที่ 5 เป็นการเลือกตั้งวันที่ 24 กรกฎาคม 2531 สังกัดพรรคปวงชนชาวไทย

นายประชา บุญยเนตร เคยเป็นข้าราชการในสังกัดเทศบาลเมืองเลยมาก่อนลงสมัครรับเลือกตั้ง และเป็นผู้ที่มีความสัมพันธ์กับชาวบ้านเป็นอย่างดี พูดจาไพเราะ มีความเป็นกันเองกับชาวบ้าน เมื่อมีงานบุญที่ใดก็จะไปร่วมงานบุญเสมอ และจะทำกิจกรรมต่าง ๆ ร่วมกับชาวบ้านอยู่เสมอ เช่น งานบุญบั้งไฟที่บ้านนาอ้อ อำเภอเมืองเลย จะมีการละเล่นพื้นบ้านที่เรียกว่า “ถั่งบั้งกึ่ง” ซึ่งการละเล่นนี้จะเป็นกระทู้ผิวดิน (ถั่ง) ด้วยไม้ไผ่ (บั้ง) จะมีเสียงดังคล้ายเสียงกลอง (กึ่ง) เป็นเครื่องมือใช้กำกับจังหวะเพื่อให้ชาวบ้านที่มาร่วมงานบุญบั้งไฟได้พ้องรำ ซึ่งบางครั้ง

นายประชา บุญญเณตร จะไปพื่อนร่วมชบวนกับชาวบ้าน และในโอกาสเดียวกันนั้นก็ซื้อเสื้อผ้าขายให้ชาวบ้าน ทำให้ได้รับความชื่นชมอย่างมาก โดยชาวบ้านจะพูดว่าเป็นเจ้านายแล้วก็ไม่ถือตัว เมื่อไปร่วมงานก็จะแจกใบปลิวหาเสียงด้วย ซึ่งการหาเสียงจะไม่ปราศรัยเป็นจุดๆ และไม่เดินหาเสียง แต่จะใช้วิธีการหาเสียงโดยผ่านหัวคะแนนในหมู่บ้าน และไปร่วมกิจกรรมงานบุญใหญ่ๆ เป็นครั้งคราว หากใครมาหาที่บ้านพักก็จะให้เงินค่ารถกลับบ้าน 20-50 บาท ตามเส้นทางใกล้ไกล นายประชา บุญญเณตร จะมีกลยุทธ์ที่เป็นจุดเด่นในการหาเสียง และการสร้างคะแนนนิยมได้แก่

1. การจดจำชื่อบุคคลที่ค่อนข้างแม่นยำ ประชาชนรู้สึกว่าคุณสำคัญเพราะผู้แทนจำชื่อได้
2. เมื่อมีคนมาหาหรือพบปะกับคนบางคนก็จะถามข่าวคราว ถามถึงอีกคนหนึ่งในชุมชนนั้นที่ไม่ได้มาด้วย โดยจะบอกว่า

“ให้ไปบอกด้วยว่าคิดถึงเหลือเกิน อยู่สบายดีหรือไม่ มีอะไรให้ช่วยก็ให้ส่งข่าวมา จะช่วยเหลือดูแลให้”

“ฝากไปบอกลุงทองไหลด้วยเด้อว่าคิดถึงอดหลายว่างเมื่อไรจะไปหา”

ทำให้ผู้ได้รับทราบเรื่องนี้ดีใจมาก และจะประทับใจ ส.ส. อยู่เสมอไปพูดกับใครที่ไหนก็จะเล่าเรื่องนี้ให้ฟังเพื่อแสดงให้เห็นถึงความเอาใจใส่ ห่วงใยของ ส.ส. ที่มีต่อคนในหมู่บ้าน

3. ใช้ยุทธวิธีลี้มเรื่องความขัดแย้งที่เคยมีมาแต่ก่อนทั้งหมดไม่ผูกใจเจ็บ และพยายามเป็นเพื่อนกับทุกคน โดยไม่เลือกกลุ่มเหล่า
4. พยายามให้ตามที่ชาวบ้านร้องขอเพื่อตอบสนองความต้องการ และสร้างระบบอุปถัมภ์
5. จะจดชื่อหัวคะแนนไว้ในสมุดจัดแยกเป็นเล่มๆ ตามพื้นที่คล้ายทำระบบบัญชี และจะเปิดสมุดรายชื่ออ่านทบทวน และจัดความสัมพันธ์หรือการให้สิ่งของแก่หัวคะแนนคนสำคัญอยู่เสมอ

นายประชา บุญเนตร มีความสัมพันธ์ทางธุรกิจที่ตีแนบแน่นกับพ่อค้าไม้ ผู้มีอิทธิพลภาคตะวันออกที่เรียกกันว่า “เท่งซัง” และในช่วงนี้เองที่กลุ่มเจ้าพ่อ และนักธุรกิจค้าไม้จากภาคตะวันออกเข้ามาตั้งโรงเลื่อย และรับสัมปทานไม้ในจังหวัดเลย ตลอดจนเริ่มเข้าสมัครเป็นสมาชิกสภาจังหวัด และมีอำนาจบทบาทควบคุมการเมืองท้องถิ่นยาวนานติดต่อกันมา 40 ปี จนถึงปัจจุบัน และได้ลงหุ้นกันสัมปทานไม้ ตั้งโรงเลื่อยไม้ขนาดใหญ่ที่ด่านซ้าย และวังสะพุง และการเมืองเริ่มใช้เงินซื้อเสียงควบคู่กับการใช้อิทธิพลข่มขู่ในจังหวัดเลย

การหาเสียงในยุคของนายประชา บุญเนตร ตอนลงสมัครรับเลือกตั้งครั้งแรกจะใช้วิธีการจัดการ และสร้างความสัมพันธ์กับหัวคะแนน โดยใช้ปัจจัยทางการเงินในขณะที่ผู้สมัคร ส.ส. คนอื่นๆ จะใช้จักรยานยนต์เดินทางไปหาเสียง บางคนจัดฉายภาพยนตร์ในหมู่บ้าน บางคนจัดเลี้ยงอาหาร

กลยุทธ์ทางการเมืองในช่วงปี พ.ศ.2512 ถึง พ.ศ.2518 มีการใช้กลยุทธ์ลวงคะแนนนิยม โดยให้หัวหน้าคะแนของผู้สมัครบางคนให้ข้อมูลกับคู่แข่งชั้นว่ามีคะแนนเสียงดีมาก ประชาชนชอบไม่ต้องมาหาเสียงก็ชนะแน่นอน แต่เมื่อผลคะแนออกมาปรากฏว่าไม่มีคะแนเลยแม้แต่คะแนเดียว นอกจากนั้น ในช่วงเวลานี้ผู้สมัคร ส.ส. ที่ไม่ใช่ผู้สมัครที่มีภูมิลำเนาโดยการเกิดที่จังหวัดเลยจะถูกโจมตีว่าเป็น “หมาหลง” และคนจังหวัดเลยก็จะพูดเปรียบเทียบกับภาษาถิ่นว่า “ไก่ฟ้าหรือจะตีเท่าไก่ขวัญ” (ไก่ขวัญหมายถึง ไก่เลี้ยงหรือไก่บ้าน)

การพูดจาปราศรัยแลกเปลี่ยนความคิดเห็นทางการเมืองจะมีน้อย เฉพาะกลุ่มคนที่สนใจโดยจะพูดจาเรื่องการเมืองกันตามคุ้มบ้าน ศาลาวัด และในวงการเล่นไพ่ตอง แม้จะมีความคิดเห็นทางการเมืองที่แตกต่างกันบ้างก็จะไม่โกรธแค้นกัน ไม่อาฆาตและให้น้ำหนักสำคัญกับผู้สมัครที่มีเงินหรือมีอำนาจ

ในยุคสมัยของผู้แทนราษฎรชุดนี้ทั้งนายประชา บุญญเณตร และนายสะตวก เชื้อบุญมีต่างก็ได้ร่วมมือกันผลักดันให้มีการก่อตั้งวิทยาลัยครูเลย (มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย) และสถานวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย จังหวัดเลยขึ้นมา ซึ่งเป็นหน่วยงานที่มีส่วนสำคัญในการพัฒนาท้องถิ่นในเวลาต่อมา

10) นายสะตวก เชื้อบุญมี (พ.ศ.2512 - 2522)

ได้รับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรสองสมัย สมัยแรกในการเลือกตั้งวันที่ 10 กุมภาพันธ์ พ.ศ.2512 สังกัดพรรคประชาชน ดำรงตำแหน่ง 2 ปี 9 เดือน 5 วัน สมัยที่สองใน

การเลือกตั้งวันที่ 22 เมษายน พ.ศ.2522 สังกัดกลุ่มสยาม
ประชาธิปไตย

นายสะดวก เชื้อบุญมี จบการศึกษาระดับ
ศาสตรบัณฑิต เป็นผู้มีความสามารถด้านซ้าย มีญาติมาก
พูดจาดี ปราศรัยเก่ง พูดจาเสียงดังชัดเจน ไม่กลัวใคร ในการไปหา
เสียงจะใช้ยาทันทใจ (ท่มใจ) ซึ่งเป็นยาแก้ไข้ แก้ปวด แจกประชาชน
ผู้มีสิทธิ์เลือกตั้ง การเดินทางไปหาเสียงจะใช้รถยนต์ และมีเสบียง
อาหารติดตัวไปด้วย เมื่อเดินทางไปหาเสียง คำไหนจะนอนที่นั่น
ทำอาหารกินกัน จึงมีความคุ้นเคยกับประชาชน และจะใช้สโลแกน
หาเสียงว่า “หากพี่น้องอยากได้รับความสะดวกให้เลือก
สะดวกเป็นผู้แทน”

11) นายปรีชา เพชรสิงห์ (พ.ศ.2518)

ได้รับเลือกตั้งเพียงสมัยเดียวในการเลือกตั้งวันที่
26 มกราคม 2518 สังกัดพรรคธรรมสังคม มีเวลาดำรงตำแหน่ง
ส.ส. 11 เดือน 17 วัน

ภูมิลำเนาเกิดที่บ้านหนองแขง อำเภอกุเวียง
จังหวัดขอนแก่น สำเร็จการศึกษาชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ได้สมรส
กับนักธุรกิจเชื้อสายจีนในจังหวัดเลย เคยเป็นพนักงานขับรถเมลล์
นายเลิศ สายมักกะสัน-บางลำภู 2 ปี เคยสมัครรับราชการตำรวจ
เคยเป็นครูอัตราจ้างสอนช่างยนต์ที่จังหวัดร้อยเอ็ด มาอยู่ที่จังหวัด
เลยโดยนายทองหนัก สุวรรณสิงห์ ชักชวนให้มาขับรถยนต์ที่
จังหวัดเลย เนื่องจากจังหวัดเลยได้รับรถดออสจากสหประชาชาติ 4
คัน เป็นรถที่ฝ่ายพันธมิตรใช้ในสงครามโลกครั้งที่สองสู้รบกับญี่ปุ่น

โดยรถดังกล่าวนี้จะมาใช้ขนดินเพื่อสร้างถนนสายผานกเค้าถึงจังหวัดเลย โดยใช้เวลาสร้างนาน 2 ปี และในระหว่างที่มาทำงานก็ได้พักอาศัยอยู่กับนายทองหนัก สุวรรณสิงห์ เป็นเวลา 4 ปี จุดเริ่มต้นทางการเมืองเริ่มจากนายประชุม บุญยเนตร ได้ชักชวนให้เข้าร่วมเป็นสมาชิกสภาเทศบาลเมืองเลยโดยได้ดำรงตำแหน่ง 1 สมัย และต่อมาได้ดำรงตำแหน่งสมาชิกสภาจังหวัดเลย 1 สมัย หลังจากนั้นได้ลงสมัครรับเลือกตั้ง ส.ส. จังหวัดเลยในปี พ.ศ. 2512 สังกัดพรรคสหประชาไทย แต่ไม่ได้รับเลือกตั้งจึงได้กลับไปดำรงตำแหน่งประธานสภาจังหวัดเลย และได้ลงสมัครรับเลือกตั้งอีกครั้งในเวลาต่อมาจนได้รับเลือกตั้งเป็น ส.ส.

รูปแบบที่ใช้ในการหาเสียงจะอาศัยความคุ้นเคยกับประชาชนจากการเป็นพนักงานขับรถทำถนนมาก่อน และมีอาชีพรับซื้อพืชไร่ ชาววิสดุก่อสร้างทำให้คุ้นเคยกับประชาชนเป็นอย่างดี การหาเสียงได้ใช้วิธีการปราศรัยและเข้าไปขอความช่วยเหลือจาก ผู้ใหญ่บ้าน กำนัน แต่ยังไม่มีการจ่ายเงินซื้อเสียงจะมีการจ่ายเงินบ้างก็เป็นการให้เงินซื้อสุรา ซื้อบุหรี่เพียงเล็กน้อย ผลงานที่สำคัญคือการนำนโยบายเงินผันของรัฐบาลมาใช้ในจังหวัดเลย และได้ผลักดันให้มีการตั้งโรงเรียนเลยอนุกุลวิทยา โครงการพัฒนาแหล่งน้ำ ห้วยลั่นควาย และเสนอโครงการสร้างเขื่อนกั้นลำน้ำโขงที่อำเภอเชียงคาน

เมื่อจากนายปรีชา เพชรสิงห์ มีธุรกิจโรงภาพยนตร์แห่งแรกในจังหวัดเลย ดังนั้นการหาเสียงได้เปิดฉายภาพยนตร์ให้ประชาชนเข้าชมฟรี และมีหนังสือกลางแปลงไปฉายให้ประชาชนได้ชมตามหมู่บ้านต่างๆ สลับกับการปราศรัย

เหตุที่ได้ดำรงตำแหน่ง ส.ส. เพียงสมัยเดียวอาจเป็นผลมาจากสภาพธุรกิจของครอบครัวที่ค้าขายไม่เอื้อต่อการสร้างคะแนนนิยมเนื่องจากชาวบ้านจะมาขอวัสดุอุปกรณ์ เช่น สังกะสีมุงหลังคาบ้านที่ร้านวัสดุ แต่ครอบครัวซึ่งค้าขายอยู่ที่ร้านจะไม่ให้โดยบอกว่า “มีไว้ขาย ไม่ได้มีไว้แจก”

12) นายชาญยุทธ สุทธิรักษ์ (พ.ศ.2518)

เป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรสมัยเดียวในการเลือกตั้งวันที่ 26 มกราคม พ.ศ.2518 สังกัดพรรคธรรมสังคม มีภูมิลำเนาเกิดที่จังหวัดเลย เคยเป็นข้าราชการสังกัดสำนักงานเร่งรัดพัฒนาชนบท (ร.พ.ช) มาก่อน เป็นผู้ผลักดันงบประมาณมาทำถนนร่วมใจ (ถนนสายหลักเข้าสู่ตัวเมืองย่านธุรกิจของจังหวัดเลย) และในการหาเสียงจะอ้างกับประชาชนว่าหากได้เป็น ส.ส. สามารถทำถนนให้ประชาชนได้รับประโยชน์ และมีความสะดวกมากกว่านี้

ในยุคนี้มีการซื้อเสียงบ้างโดยผู้สมัครที่ซื้อเสียงจะนำเงินใส่ซองไปให้แม่บ้านหรือคนในครอบครัว และบอกว่าผู้สมัครคนใดฝากมาให้ และขอให้ช่วยเหลือลงคะแนนให้ด้วย นอกจากนี้ผู้สมัครบางคนยังได้นำเงินไปมอบให้หัวหน้าส่วนราชการที่มีอำนาจในระดับจังหวัดเลยด้วย เพื่อให้ช่วยสนับสนุน

13) นายประดิษฐ์ เสริฐศรี (พ.ศ.2518)

เป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดเลยหนึ่งสมัย สังกัดพรรคสังคมชาตินิยม ในการเลือกตั้งเมื่อวันที่ 26 มกราคม 2518 เป็นบุตรนายบุญมา เสริฐศรี จึงได้รับแรงกระตุ้น

จากการซึ่มซึบบรรยากาศการเมืองจาก ส.ส. คนแรกของจังหวัด
เลยผู้เป็นบิดา ครอบครัวประกอบอาชีพธุรกิจ คำส่ง และคำปลีก
สุรา เบียร์ น้ำอัดลม บุหรี่ กล่าวกันว่าเป็นธุรกิจที่ได้รับความช่วย
เหลือมาจากนายประสิทธิ์ กาญจนวัฒน์ นักการเมืองคนสำคัญใน
ขณะนั้น ดังนั้นจึงมีเครือข่ายผู้ค้าสุรา และคำบุหรึกระจายอยู่ในทุก
อำเภอ และในการหาเสียงก็จะสร้างคะแนนนิยมจากการแจก
เหล้าขาว และบุหรึให้หัวคะแนน และประชาชน มีการให้เงินแก่
หัวคะแนนและประชาชนในบางพื้นที่ การหาเสียงไม่นิยมปราศรัย
ในรูปแบบเวทีใหญ่ แต่จะใช้วิธีการพูดคุยกับประชาชนเป็นกลุ่ม
ย่อยๆ โดยมีหัวคะแนนในพื้นที่ประสานงานเชิญจัดให้มีการพบปะ
พูดคุย อย่างไรก็ตามนายประดิษฐ์ เสริฐศรีจะมีเพื่อนมาก และจะ
เข้าร่วมกิจกรรมที่ชุมชนจัดขึ้นเสมอ นอกจากนั้นการที่มีเพื่อนสนิท
เป็นผู้สื่อข่าวหนังสือพิมพ์ไทยรัฐประจำจังหวัดเลย และประชาชน
จังหวัดเลยจะอ่านหนังสือพิมพ์นี้ ซึ่งมีข่าวคราวการเข้าร่วม
กิจกรรมชุมชนของนายประดิษฐ์ เสริฐศรีอยู่เสมอ ทำให้เป็นที่รู้จัก
และชื่นชมของประชาชน

14) พ.ต.อ.กฤษ สังขทรัพย์ (พ.ศ.2519 - 2522)

เดิมชื่อ อนุญเลิศ สังขทรัพย์ เกิดที่จังหวัด
นครสวรรค์ แต่มาอยู่ในจังหวัดเลยนานหลายปี จบการศึกษาจาก
โรงเรียนนายร้อยตำรวจสามพราน รุ่นที่ 8 พ.ศ.2496 และได้
ประกอบอาชีพทางธุรกิจด้วย ต่อมาได้ลาออกจากราชการ และลง
สมัครรับเลือกตั้ง ส.ส. และได้เป็น ส.ส. 2 สมัยในสังกัดพรรค
ชาติไทย คือการเลือกตั้งวันที่ 4 เมษายน 2519 และวันที่ 22
เมษายน 2522 บุคลิกภาพเป็นผู้มีความเข้มแข็ง พูดจาตรงไป

ตรงมา เคยเป็นผู้บังคับบัญชาตำรวจในท้องที่อำเภอเชียงคาน อำเภอด่านซ้าย อำเภอเมืองเลยและดำรงตำแหน่งผู้กำกับการ ตำรวจภูธรจังหวัดเลย ในช่วงเวลานั้นจังหวัดเลยเป็นเขตคุกคาม ของคอมมิวนิสต์ ซึ่งในการปฏิบัติหน้าที่สู้รบครั้งหนึ่งในขณะดำรง ตำแหน่งยศพันตำรวจตรีได้นำกำลังตำรวจ 30 คน เข้ายึดหมู่บ้าน ภูซี้เฒ่า ซึ่งอยู่แนวเขตรอยต่อจังหวัดเลยกับจังหวัดพิษณุโลก และ ติดอยู่ในวงล้อมผู้ก่อการร้ายนานถึง 15 วัน ต่อมาทางราชการได้ ส่งกองกำลังไปช่วยรบจนได้รับชัยชนะ จนสื่อมวลชนขนานนามให้ ว่า “อัศวินภูซี้เฒ่า” และเป็นสัญลักษณ์ประจำตัวที่สำคัญที่นำมา ใช้เป็นเครื่องมือหรือเป็นสัญลักษณ์ในการสร้างความนิยมทาง การเมือง เนื่องจากเป็นชื่อเสียงที่คนทั่วไปยกย่องชื่นชม เมื่อลง สมัครับเลือกตั้งจึงได้รับการเลือกตั้ง 2 สมัยติดต่อกัน ในช่วงเป็น ส.ส. เคยดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงเกษตรและ สหกรณ์ จึงได้ส่งเสริมงานการเกษตรหลายด้าน เช่น การจัดตั้ง สถานีประมงน้ำจืดจังหวัดเลย สร้างสะพานข้ามแม่น้ำเลยบริเวณ ตลาดเช้า บุคลิกภาพส่วนตัวเป็นคนพูดจาดีการหาเสียงจะใช้ เครือข่ายตำรวจที่เคยเป็นลูกน้องมาช่วยเหลือ จะเดินหาเสียงตาม ชุมชนต่างๆ และมักใช้ความเชื่ออีสานเป็นเครื่องมือสร้างความ นิยมโดยเล่าเหตุการณ์สู้รบที่ภูซี้เฒ่า และบอกว่าที่รอดชีวิตมาได้ เพราะมีฆ้องดีติดตัวคือ ฆ้องผ้าถุงแม่พับเป็นสามเหลี่ยมห้อยคอ ซึ่ง สอดคล้องกับความเชื่อของคนอีสานจึงได้รับการกล่าวถึงอย่าง ชื่นชมทั้งในทางวีรกรรมทางราชการ และภูมิปัญญาความเชื่อของ คนอีสานอาจกล่าวได้ว่าความสำเร็จทางการเมืองเกิดมาจากปัจจัย ส่วนบุคคลมากกว่าปัจจัยอื่น เช่น ชื่อเสียง และเครือข่ายตำรวจที่ เป็นกำลังสำคัญในการหาเสียง

15) นายวัชรินทร์ เกตะวันดี (พ.ศ.2519 - พ.ศ.
2535)

เป็นผู้มีภูมิลำเนาเกิดที่บ้านปากหมาก ตำบลนาอ้อ อำเภอเมือง จังหวัดเลย สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาโท ด้านบริหารการศึกษาศึกษาจากมหาวิทยาลัยมอนเตออลโล่ สหรัฐอเมริกา เคยรับราชการครู และเป็นวิทยากรฝ่ายวางแผนการศึกษาของกรมสามัญศึกษามาก่อนลงสมัครรับเลือกตั้ง เมื่อลาออกจากราชการมาลงสมัคร ส.ส. ได้รับเลือกตั้งเป็น ส.ส. ยาวนานถึง 5 สมัย คือ พ.ศ.2519, พ.ศ.2526, พ.ศ.2529, พ.ศ.2535/1 และ พ.ศ.2535/2 เคยดำรงตำแหน่งสำคัญทางการเมืองหลายตำแหน่ง ได้แก่ เลขาธิการประจำสำนักนายกรัฐมนตรี ที่ปรึกษานายกรัฐมนตรี กรรมการประสานงาน ส.ส. (วิป) ประธานคณะกรรมการการศึกษาของสภาผู้แทนราษฎร และรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงสาธารณสุข (พ.ศ.2529 - 2531) เป็นนักการเมืองจังหวัดเลยที่ให้ความสำคัญกับการศึกษา และการเผยแพร่ความรู้ประชาธิปไตยให้แก่ประชาชนจังหวัดเลยมากที่สุดคนหนึ่ง ดังจะเห็นได้จากในช่วงดำรงตำแหน่ง ส.ส. ได้จัดสรรงบประมาณ ส.ส. กับการพัฒนาการศึกษาเพื่อซื้ออุปกรณ์การเรียนการสอนหลายครั้ง ในส่วนการเผยแพร่ความรู้ด้านประชาธิปไตยนั้นได้จัดอบรมสัมมนาให้ความรู้ด้านการเมือง และกฎหมายแก่ประชาชนอยู่เสมอปีละประมาณ 5 ครั้ง โดยจะจัดในหลายรูปแบบ เช่น การจัดอบรมให้ความรู้แก่หัวหน้าและประชาชนที่ห้องประชุมของสาขาพรรคประชาธิปัตย์จังหวัดเลย การประสานงบประมาณให้วิทยาลัยครูเลย จัดสัมมนาให้ความรู้แก่ประชาชน และนักศึกษาโดยเชิญ

วิทยากรผู้มีชื่อเสียงของพรรคประชาธิปัตย์จากกรุงเทพฯ มาให้ความรู้ เป็นต้น

รูปแบบการหาเสียงจะใช้การพบปะแกนนำ ชุมชน เครือญาติ และห้วคະແນนเป็นครั้งคราวเพื่อประเมินผลการทำงาน ตรวจสอบคະແນนนิยม ประเมินคู่แข่งชั้นทางการเมือง ให้ประสานงานในพื้นที่เพื่อเชิญประชาชนมาฟังการหาเสียง โดยจะใช้การปราศรัย และการแจกแผ่นพับเป็นวิธีการหลักในการหาเสียง จะชูนโยบายพรรค หัวหน้าพรรค ภาพลักษณ์ของพรรค และความสามารถของตนเอง จะเดินทางไปหาเสียงพบปะประชาชนด้วยตนเองทุกหมู่บ้าน การเข้าร่วมกิจกรรมตามประเพณีของชุมชน อย่างสม่ำเสมอ การอาศัยเครือข่ายผู้ใหญ่บ้าน กำนัน ครู เป็นห้วคະແນน การใช้เงินในการซื้อเสียงไม่ปรากฏชัดเจนในวงกว้าง เนื่องจากไม่ใช่บุคคลที่มีฐานะทางเศรษฐกิจที่ร่ำรวย แต่มีผู้ให้ข้อมูลว่าได้จ่ายเงินให้กับประชาชนบ้างประมาณ 20 ถึง 50 บาท มีการใช้มหรสพประเภทหมอลำมาแสดงในการหาเสียง การบริหารจัดการห้วคະແນนในพื้นที่จะจัดออกเป็นทีมหรือเป็นกลุ่ม มีการมอบหมายให้หัวหน้าทีมเป็นผู้รับเงินจากผู้สมัครหรือ ส.ส. เพื่อไปซื้ออาหารการกินมาจัดเลี้ยงกันตามคุ้มบ้าน มีการมอบเงินให้งานสาธารณะเพื่อให้ชุมชนใช้ประโยชน์ร่วมกัน และในช่วงที่ดำรงตำแหน่ง ส.ส. จะกลับมาพบปะประชาชนในพื้นที่อย่างสม่ำเสมอ และประชาชนเข้าพบปะได้ง่าย

ผลงานสำคัญในช่วงการดำรงตำแหน่งทางการเมืองได้แก่การผลักดันให้เกิดโรงเรียนมัธยมศึกษาประจำตำบล ผลักดันให้ก่อสร้างโรงพยาบาลประจำอำเภอทุกอำเภอในจังหวัด

เลย ผลักดันให้วัดเลยหลงเป็นพระอารามหลวง ให้ก่อสร้างสะพานข้ามแม่น้ำเลยหน้าบริเวณสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย จังหวัดเลย ให้ก่อสร้างโรงเรียนจุฬารัตนราชวิทยาลัยเลย ผลักดันให้ก่อสร้างโรงพยาบาลจิตเวชเลย เป็นต้น การประชาสัมพันธ์ตนเอง และผลงานจะใช้วิธีการสร้างศาลาที่พักผู้โดยสารริมทาง มีชื่อ ส.ส. บนหลังคาศาลาเช่นเดียวกับ ส.ส. คนอื่นในยุคนั้นเหมือนกัน การแจกจ่ายสิ่งของให้ชาวบ้านมิให้พบเห็นน้อย มีข้อดีอยู่ประการหนึ่ง แม้จะเป็นผู้รับสัมปทานคลื่นวิทยุ อ.ส.ม.ท. เลย ในขณะนั้น แต่ไม่ได้ใช้สื่อวิทยุเป็นเครื่องมือทางการเมืองของตน และพยายามให้สถานีวิทยุจัดรายการเผยแพร่ความรู้ด้านประชาธิปไตย

จุดหักเหทางการเมืองจนทำให้ไม่ประสบความสำเร็จทางการเมืองหลังการเลือกตั้ง พ.ศ.2535/2 เกิดมาจากเสียงวิพากษ์วิจารณ์ถึงความไม่เหมาะสมบางประเด็นที่เกี่ยวข้องกับ ส.ส. เช่น ปัญหานมโรงเรียน ปัญหาการสัมปทาน ขุดหินแกรนิตที่ภูถ้ำพระ ตำบลกกตุ้ ความขัดแย้งกับนักการเมืองท้องถิ่นที่เป็นผู้สนับสนุนประกอบกับผู้สมัครแข่งขันทางการเมืองในทีมเดียวกันเป็นนักธุรกิจที่ร่ำรวย และมีเครือข่ายนักการเมืองท้องถิ่นสนับสนุนมาก จึงทำให้ไม่ได้รับเลือกตั้งในการสมัคร ส.ส. หลายครั้งในเวลาต่อมา

16) นายทศพล สังขทรัพย์ (พ.ศ.2522 - 2549)

สำเร็จการศึกษาศิลปศาสตรบัณฑิต จากสถาบันราชภัฏเพชรบุรีวิทยาลัยการณ มีอาชีพเป็นพนักงานการไฟฟ้าส่วนภูมิภาค ก่อนลงสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดเลยยาวนานถึง 9 สมัย ในระยะเวลา 18 ปี 3 เดือน

25 วัน ในสังกัดพรรคชาติไทย และพรรคไทยรักไทย โดยสมัครรับเลือกตั้งครั้งแรกเป็นการเลือกตั้งซ่อมในปี พ.ศ. 2524 เนื่องจากบิดาซึ่งเป็น ส.ส. จังหวัดเลยเสียชีวิต เคยดำรงตำแหน่งทางการเมืองที่สำคัญหลายตำแหน่ง เช่น ที่ปรึกษารัฐมนตรีว่าการกระทรวงสาธารณสุข และกระทรวงมหาดไทย ผู้ช่วยเลขานุการรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย เลขานุการรัฐมนตรีประจำสำนักนายกรัฐมนตรี เลขานุการรัฐมนตรีว่าการกระทรวง ทบวงมหาวิทยาลัย เลขานุการรัฐมนตรีว่าการกระทรวงวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและการพลังงาน และเลขานุการรัฐมนตรีว่าการกระทรวงวัฒนธรรม

ในช่วงการลงสมัครรับเลือกตั้งครั้งแรกในสังกัดพรรคชาติไทยเป็นผู้สมัครที่ไม่ถนัดในการปราศรัยหาเสียง เนื่องจากไม่คุ้นเคยกับการหาเสียงมาก่อน เมื่อขึ้นปราศรัยตัวบนเวทีหาเสียงจะกล่าวคำพูดซ้ำๆ กันทุกเวทีว่า **“ถ้าคิดถึงพ่อผมให้เลือกผมนะครับ ผมพูดไม่เก่ง แต่ผมจะทำงานเหมือนพ่อผมเลือกผมนะครับ”**

รูปแบบการหาเสียงจะใช้โปสเตอร์ คัดเอาที่ขนาดใหญ่ ติดกระจายอย่างทั่วถึงในทุกชุมชน มีรถแห่กระจายเสียง เป็นผู้สมัครที่สร้างความสัมพันธ์ และมีระบบอุปถัมภ์ที่ดีมาก ทำให้มีเครือข่ายทางการเมืองที่เข้มแข็งทั้งผู้ใหญ่บ้าน กำนัน สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัดและองค์การบริหารส่วนตำบล แต่ไม่มีคะแนนนิยมมากนักในเขตพื้นที่เมือง เนื่องจากเป็นนักการเมืองที่ไม่ให้ความสำคัญกับการหาเสียงในเขตพื้นที่ชนบทจะพบเห็นการเข้าร่วมกิจกรรม และการบริจาคเงิน มอบสิ่งของในหมู่บ้าน

ต่างๆ อย่างสม่ำเสมอ เช่นการมอบเงินช่วยเหลือการมาปณิกิจศพ 3,000 ถึง 5,000 บาท การเป็นเจ้าของภาพทอดผ้าป่า ทอดกฐิน เจ้าภาพแต่งงาน เป็นต้น การจัดการองค์กรทางการเมืองในพื้นที่ เลือกลงจะมีรูปแบบที่ดี แบ่งบทบาทหน้าที่ของทีมงานอย่างชัดเจน และมีค่าตอบแทนทีมงานอย่างทั่วถึง และเป็นทีพอใจของทีมงาน จะเห็นได้จากความภาคภูมิใจของทีมงานการเมืองจะมีสูง หัวคะแนนไม่ เปลี่ยนชั่วสลับสนุน และมีข่าวคราวเสียหายปรากฏออกสู่สังคม น้อยมาก นอกจากนั้นเป็นนักการเมืองที่ประชาสัมพันธ์ผลงาน ตนเองน้อยมาก สำนักงาน ส.ส. ก็ไม่ค่อยมีประชาชนเข้ามา มากนัก การปรากฏตัวต่อกิจกรรมทางสังคมในระดับจังหวัดมีค่อนข้าง น้อย แต่เมื่อถึงคราวลงสมัครเลือกตั้งจะได้คะแนนค่อนข้างสูง ทิ้งห่างผู้สมัครแข่งขันด้วยคะแนนจำนวนมากทุกครั้ง อาจจะมีเกิด มาจากปัจจัยสนับสนุน 3 ประการคือ

1. การใช้บุคคลที่มีความเป็นมืออาชีพทางการเมือง ควบคุม จัดการ รักษาคะแนนนิยมในพื้นที่ เลือกลงได้อย่างมีประสิทธิภาพ
2. การสร้างเครือข่ายระบบอุปถัมภ์อย่างมี ประสิทธิภาพ ตอบสนองความต้องการของ ประชาชน หัวคะแนน และผู้นำชุมชนได้อย่างพึง พอใจ
3. การไม่มีข่าวคราวที่สร้างความเสียหายในตำแหน่ง สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร แม้ไม่มีผลงานที่เด่นชัด แต่ประชาชนก็ยังยอมรับได้

17) นายปรีชา เร่งสมบุญสุข (พ.ศ.2529 - 2549)

เป็นคนที่ มีภูมิลำเนาเกิดในจังหวัดเลย ครอบครัวมีอาชีพธุรกิจรับเหมาก่อสร้างรายใหญ่ สำเร็จการศึกษา ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (ไทยศึกษาเพื่อการพัฒนา) มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย ได้รับการเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร จังหวัดเลย 8 สมัยรวมเวลา 14 ปี 11 เดือน 24 วัน เป็นผู้สมัคร ส.ส. จังหวัดเลยที่เปลี่ยนพรรคที่สังกัดมากที่สุดถึง 4 พรรค เข้าสู่สนามการเลือกตั้ง ส.ส. ตามคำแนะนำของนายประชา บุญยนตร อธิบดี ส.ส.เลย เคยดำรงตำแหน่งการเมืองสำคัญคือ เลขานุการรัฐมนตรีว่าการกระทรวงวิทยาศาสตร์ และเทคโนโลยีและเลขานุการรัฐมนตรีว่าการกระทรวงสาธารณสุข (นายรักเกียรติ สุขธนะ)

รูปแบบการหาเสียงจะสร้างความสัมพันธ์ในระบบอุปถัมภ์กับนักการเมืองท้องถิ่นทั้งสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัดเลย องค์การบริหารส่วนตำบล และกลุ่มองค์กรต่างๆ ที่จัดตั้งขึ้นเอง และหน่วยงานราชการจัดตั้งขึ้น เช่น กลุ่มสตรี กลุ่มแม่บ้าน กลุ่มผู้สูงอายุ ชมรมกำนันผู้ใหญ่บ้าน เป็นต้น โดยจะสนับสนุนเงินให้แก่องค์กรหรือกลุ่มเหล่านี้ เพื่อทำกิจกรรมร่วมกัน จะจัดประกวดอาหาร การแสดง และอื่นๆ การสนับสนุนเงิน วัสดุ สิ่งของ ถ้วยรางวัล เพื่อให้แก่กลุ่มต่างๆ นำประชาชนและกลุ่มองค์กรต่างๆ ไปทัศนศึกษาโดยไม่ต้องเสียค่าใช้จ่าย สนับสนุนเงินทุนให้กลุ่มอาชีพหลายตำบลในเขตเลือกตั้ง มีการจัดระบบสวัสดิการให้แก่กลุ่มสตรี เช่น ฌาปนกิจสงเคราะห์สตรี กองทุนสวัสดิการสตรี ทุนช่วยเหลือการศึกษานูตร จัดอบรมสตรีให้ความรู้

เกี่ยวกับสังคม และการเมืองโดยใช้ทีมงานของตนเอง จัดตั้ง กองทุนกิจกรรมสตรีในระดับจังหวัดด้วยเงินทุน 500,000 บาท และ กองทุนในระดับอำเภอ อำเภอละ 90,000 บาท เป็นต้น นอกจากนี้ ในช่วงการหาเสียงเลือกตั้ง ส.ส. จะใช้เทคนิคเข้าพื้นที่ที่ติด โปสเตอร์หาเสียงที่บ้านของประชาชนในเขตเลือกตั้งประมาณ ครึ่งเรือนละ 500 บาท ทั้งนี้ไม่ให้ติดโปสเตอร์ผู้สมัครคนอื่น ๆ

การบริหารจัดการทางการเมืองจะมีทีมงานที่มีหน้าที่ต่างกัน มีการจัดระบบทีมงาน มีการประชุมทีมงานอย่างสม่ำเสมอทุกเดือน เพื่อวิเคราะห์สถานการณ์ในพื้นที่ ติดตามความเคลื่อนไหวของผู้แข่งขันทางการเมือง และการจัดทำกำหนดการ เข้าร่วมกิจกรรมในพื้นที่ซึ่งชุมชนจัดขึ้น

ในด้านการให้บริการช่วยเหลือประชาชนเป็น ส.ส. คนแรกที่มีการจัดรถบริการรับส่งศพ มีบริการรถเครื่องขยายเสียงเคลื่อนที่ไว้บริการประชาชน โดยด้านข้างของรถจะเขียนข้อความว่า ส.ส. ปรีชามาช่วยแล้ว มีบริการน้ำดื่มบรรจุขวดติดชื่อ ส.ส. ไว้บริการในงานต่างๆ มีทีมงานบริการช่วยเหลืออำนวยความสะดวกในการจัดงานพิธีกรรมต่างๆ ทั้งงานศพ งานแต่งงาน งานทำบุญ เป็นต้น ในช่วงที่ดำรงตำแหน่ง ส.ส. มีงบประมาณ ส.ส. ใช้สำหรับการจัดซื้อ แก้ว อี เต็นท์ และห่อกระดาษขาวไว้ให้กับผู้นำชุมชนที่เป็นทีมงานการเมืองของตนไว้ให้บริการแก่ประชาชน

โดยภาพรวมเป็น ส.ส. ที่เข้าร่วมประชุมสภาผู้แทนสมอบจนได้รับโล่เกียรติคุณจากประธานสภาผู้แทนราษฎร แม้ภาพรวมในบทบาทหน้าที่ ของผู้แทนราษฎรในระบอบประชาธิปไตยไม่ชัดเจนมากนัก แต่ได้รับเลือกตั้งด้วยคะแนนสูงทุก

ครั้ง ปรากฏตัวในงานระดับจังหวัดน้อย ผลงานส่วนใหญ่จะเป็น
รูปธรรมในงานก่อสร้างสะพานคอนกรีต ถนนลาดยาง เป็นต้น

ในส่วนของเครือข่ายผู้สนับสนุนทางการเมืองจะ
ประกอบด้วย เครือข่ายผู้นำท้องถิ่น เช่น กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน
ผู้บริหาร และสมาชิกสภาท้องถิ่นในเขตพื้นที่เลือกตั้ง มีระบบ
ประណอมผลประโยชน์ทางการเมือง เพื่อลดความขัดแย้งทางการเมือง
เมืองกับคู่แข่งชนทางการเมืองได้อย่างลงตัว มีเครือข่ายธุรกิจจับ
เหมาก่อสร้างที่กว้างขวาง มีเครื่องมืออุปกรณ์ในอาชีพมากและ
จัดสรรปันส่วนให้เครือข่ายผู้สนับสนุนทางการเมืองได้อย่างทั่วถึง

18) พลเอกอาทิตย์ กำลังเอก

1. บทบาทก่อนเข้าสู่การดำรงตำแหน่งทางการเมือง

พลเอกอาทิตย์ กำลังเอก เกิดที่กรุงเทพมหานคร
สำเร็จการศึกษาจากโรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า เคยรับ
ราชการทหารหลายหน่วยในหลายจังหวัด ได้แก่ จังหวัดเพชรบุรี
สระบุรี ลพบุรี นครราชสีมา นครพนม สกลนคร อุตรธานี
หนองคาย สระแก้ว เลย และกรุงเทพมหานคร เคยรับราชการใน
กองกำลังทหารไทยประจำประเทศเกาหลี (พ.ศ.2493 - 2494) เคย
รับราชการในตำแหน่งผู้บังคับที่פקกองพลทหารอาสาสมัครประจำ
ประเทศเวียดนาม เคยเป็นผู้บัญชาการทหารบก ลำดับที่ 24
(1 ตุลาคม 2525 - 27 พฤษภาคม 2529) และเคยเป็นผู้บัญชาการ
ทหารสูงสุด เป็นบุคคลที่ได้รับรางวัลเกียรติยศมากมาย เช่น ได้รับ
เลือกเป็นคนไทยตัวอย่าง (พ.ศ.2520) จากมูลนิธิธารน้ำใจ ได้รับ
รางวัลกิตติคุณสัมพันธ์สังข์เงิน (พ.ศ.2525) จากสมาคม

นักประชาสัมพันธ์แห่งประเทศไทย ได้รับรางวัลบุคคลแห่งปีในฐานะผู้เสียสละมุ่งมั่นทำประโยชน์อันมีผลงานสูงเด่นกับสังคม (พ.ศ.2527) ได้รับรางวัลเมขลาหรือรางวัลผลงานดีเด่นทางโทรทัศน์ประจำปี 2528 ประเภทรายการส่งเสริมความเข้าใจอันดีต่อประชาชน ได้รับรางวัลเอกลักษณ์ดีเด่นจากสำนักนายกรัฐมนตรีสาขาความมั่นคง (พ.ศ.2534) ได้รับรางวัลพระราชทาน เสนมาทองคำ สาขาส่งเสริมพุทธศาสนา (พ.ศ.2539)

2. บทบาททางการเมืองก่อนสมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดเลย

เคยดำรงตำแหน่งทางการเมืองที่สำคัญ เช่น สมาชิกสภานิติบัญญัติแห่งชาติ (พ.ศ.2514 และ พ.ศ.2520) สมาชิกวุฒิสภาที่มาจากการแต่งตั้ง (พ.ศ.2522 และ พ.ศ.2526)

3. อาชีพก่อนลงสมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดเลยเป็นข้าราชการทหาร

4. ผลงานสำคัญในจังหวัดเลย

ก่อนที่พลเอกอาทิตย์ กำลังเอก จะเข้าสู่ตำแหน่งทางการเมืองด้วยการลงสมัครรับเลือกตั้ง ส.ส. นั้น เคยดำรงตำแหน่งผู้บังคับการกรมผสมที่ 23 หรือผู้บังคับหน่วยกองกำลังผสมพลเรือนตำรวจทหารที่ 1718 (ผบ.พตท. 1718) ในช่วง พ.ศ. 2521 ถึง พ.ศ.2523 ซึ่งหน่วยกองกำลังนี้มีภารกิจทางด้าน การข่าว การรบ และการสร้างแนวร่วมประชาชนเพื่อสู้รบกับคอมมิวนิสต์ พลเอก อาทิตย์ กำลังเอกได้นำยุทธศาสตร์การเมืองนำทหาร มาใช้โดยได้ริเริ่มจัดตั้งกองกำลังไทยอาสาป้องกันตนเอง (ทสป.)

ต่อมาได้ปรับมาเป็นกองกำลังไทยอาสาป้องกันชาติ (ทสปช.) และได้รับความร่วมมือตลอดจนความรู้สึกชื่นชมในยุทธวิธีนี้จากประชาชนจังหวัดเลยอย่างมาก อีกทั้งพลเอกอาทิตย์ กำลังเอก เป็นผู้ทีพูดจาใจม่นวล ไม่แสดงอำนาจกับประชาชน จึงเป็นที่ชื่นชอบรักใคร่ทุกพื้นที่ในจังหวัดเลย ดังจะเห็นได้จากจะมีรูปโปสเตอร์ พันเอกอาทิตย์ กำลังเอก (ยศขณะนั้น) ในชุดเครื่องแบบทหาร สีแดงติดอยู่ทั่วไปตามร้านค้า ร้านตัดผม ร้านกาแฟ บ้านผู้นำชุมชน ทั้งในเขตเทศบาลเมืองเลย และในชุมชนชนบทกิจกรรมสำคัญของจังหวัดพลเอกอาทิตย์ กำลังเอกจะเข้าร่วมกิจกรรมที่จัดขึ้นบ่อยครั้ง พบเห็นได้ง่าย จึงเป็นบุคคลที่ประชาชนจังหวัดเลยกล่าวถึงอยู่เสมอในแวดวงการศึกษา

5. เหตุการณ์สำคัญที่เป็นผลให้ลงสมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร

ในปี พ.ศ.2524 เกิดปัญหาวิกฤตเศรษฐกิจในประเทศไทย ราคาหุ้นในตลาดหลักทรัพย์ตกต่ำ เศรษฐกิจขยายตัวเพียงร้อยละ 5.6 ในขณะที่ต้องปรับเปลี่ยนอัตราแลกเปลี่ยนเงินตราของไทยจาก 21 บาทต่อดอลลาร์สหรัฐฯ มาเป็น 23 บาทต่อดอลลาร์สหรัฐฯ ผลจากความตกต่ำทางเศรษฐกิจนำไปสู่การรวมกลุ่มของนายทหาร จปร. 7 หรือกลุ่มยังเติร์กเพื่อรัฐประหารรัฐบาลพลเอกเปรม ติณสูลานนท์ โดยมีพันเอกมัญญู รูปขจรเป็นแกนนำ แต่ไม่สำเร็จ ต่อมาได้เรียกเหตุการณ์นี้ว่า ขบถเมษาฮาวาย (เมษายน 2524) ซึ่งในการปราบปรามผู้ก่อการรัฐประหารครั้งนี้ พลเอกอาทิตย์ กำลังเอกเป็นผู้มีบทบาทอย่างสำคัญในการต่อต้านกลุ่มขบถ และใช้เวลาเพียงสามวันกลุ่มผู้ก่อการรัฐประหารก็

ยอมจำนน สื่อมวลชนนำเสนอข่าวสารอย่างต่อเนื่องนานหลายวัน และทุกวันจะมีภาพ และข่าวพลเอกอาทิตย์ กำลังเอก ทำให้คนจังหวัดเลยที่ติดตามข่าวสารเหล่านั้นพูดถึงบทบาทของพลเอกอาทิตย์ กำลังเอก อย่างภาคภูมิใจเสมือนหนึ่งเป็นผู้มีกำเนิดภูมิในจังหวัดเลย ผลพวงจากเหตุการณ์ขบถเมษายนทำให้พลเอกอาทิตย์ กำลังเอกเป็นนายทหารคูใจ พลเอกเปรม ติณสูลานนท์ นายกรัฐมนตรี และได้รับไว้วางใจให้ดำรงตำแหน่งที่สูงขึ้นอย่างรวดเร็วจนกระทั่งมีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ ให้ดำรงตำแหน่งผู้บัญชาการทหารบกเมื่อวันที่ 1 ตุลาคม 2525

ต่อมาในปี พ.ศ.2527 ได้เกิดวิกฤตเศรษฐกิจในประเทศไทยอีกครั้ง และนำไปสู่การลดค่าเงินบาทอีกครั้งจากอัตราแลกเปลี่ยน 23 บาทต่อดอลลาร์สหรัฐฯ เป็น 27 บาท ต่อดอลลาร์สหรัฐฯ หรือค่าเงินบาทลดลงจากเดิมร้อยละ 17.4 มีผลให้ธุรกิจขนาดใหญ่หลายแห่งเป็นหนี้สินจากเงินกู้ต่างประเทศจำนวนมาก ผลการลดค่าเงินครั้งนี้พลเอกอาทิตย์ กำลังเอกไม่ทราบมาก่อนเนื่องจากเดินทางไปต่างประเทศ เมื่อกลับมาประเทศไทยก็แสดงความไม่เห็นด้วยกับแนวทางการแก้ไขปัญหาของรัฐบาล และได้ใช้สื่อโทรทัศน์วิพากษ์วิจารณ์รัฐบาล ในเวลาต่อมาพลเอกเปรม ติณสูลานนท์ นายกรัฐมนตรีได้เสนอเรื่อง และมีพระบรมราชโองการปรับตำแหน่ง พลเอกอาทิตย์ กำลังเอกให้พ้นจากตำแหน่งผู้บัญชาการทหารบกและให้ดำรงตำแหน่งผู้บัญชาการทหารสูงสุด เมื่อวันที่ 27 พฤษภาคม 2529 และได้อยู่ในตำแหน่งดังกล่าวนี้จนเกษียณอายุราชการ ตลอดเวลาที่อยู่ในตำแหน่งผู้บัญชาการทหารบก และผู้บัญชาการทหารสูงสุด พลเอกอาทิตย์ กำลังเอก

เดินทางมาจังหวัดเลยบ่อยๆ เนื่องจากได้มีบ้านที่ปลูกสร้างไว้ที่จังหวัดเลยหนึ่งหลังชื่อบ้านเวณิกา (ต่อมาได้ขายให้แก่นักธุรกิจไป) ดังนั้นพลเอกอาทิตย์ กำลังเอกจึงมีความผูกพันกับจังหวัดเลย และขณะดำรงตำแหน่งผู้บัญชาการทหารสูงสุดในช่วงปี พ.ศ.2530 ได้เดินทางมาเป็นประธานเปิดกิจกรรมต่างๆ ที่พลังมวลชนหรือส่วนราชการจัดขึ้นในจังหวัดเลยอย่างสม่ำเสมอ และทุกครั้งที่มาร่วมกิจกรรมก็มักจะมีผู้นำชุมชน เช่น ตัวแทน กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน กลุ่มพลังมวลชน นักธุรกิจจังหวัดเลย และกลุ่มข้าราชการได้เชิญชวน และร้องขอให้ลงสมัครรับเลือกตั้ง ส.ส. ในจังหวัดเลยทุกเวที ทุกครั้งที่มีการพูดถึงเรื่องนี้ ก็จะมีเสียงปรบมือจากประชาชนที่เข้าร่วมกิจกรรมครั้งนั้นๆ อย่างกึกก้อง

6. การเข้าสู่เส้นทางการเมือง

อาจกล่าวได้ว่า พลเอกอาทิตย์ กำลังเอก เข้าสู่เส้นทางการเมืองในการเข้ามาเป็นหัวหน้าพรรคปวงชนชาวไทย ซึ่งได้จัดตั้งมาก่อน (พ.ศ.2525) เป็นความตั้งใจไม่ใช่เหตุบังเอิญ เนื่องจากตลอดเวลาที่รับราชการทหารนั้นพลเอกอาทิตย์ กำลังเอกคลุกคลีกับภาคการเมืองมาก่อนทั้งดำรงตำแหน่งสมาชิกสภานิติบัญญัติแห่งชาติ 2 ครั้ง และสมาชิกวุฒิสภาที่มาจากการแต่งตั้ง 2 ครั้ง จึงได้ซึมซับการเมืองมากพอสมควร และช่วงดำรงตำแหน่งผู้นำทหารก็ได้คุยคุยกับนักธุรกิจหลายคนที่พร้อมสนับสนุนทางการเงินหากเข้ามาสู่เส้นทางการเมือง ซึ่งหนึ่งในนักธุรกิจเหล่านั้นที่ เป็นผู้สนับสนุนสำคัญคือ นายสุวัจน์ ลิปตพัลลภ ประกอบกับพลเอกอาทิตย์ กำลังเอกมีฐานมวลชนหนาแน่นที่จังหวัดเลย ดังนั้นเมื่อตัดสินใจเข้าสู่เส้นทางการเมืองจึงเลือกเป็น

หัวหน้าพรรคเล็กที่ไม่เคยมี ส.ส. มาก่อนคือ พรรคปวงชนชาวไทย และเล็กลงสมัครรับเลือกตั้ง ส.ส. ที่จังหวัดเลย ในคราวการเลือกตั้งทั่วไปครั้งที่ 15 วันที่ 24 กรกฎาคม 2531 และพรรคปวงชนชาวไทยได้รับเลือกตั้งเข้าสภาทั้งหมด 17 คน มีจำนวน ส.ส. มากเป็นอันดับ 8 จาก 6 จังหวัดในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ (เลย อุตรธานี ขอนแก่น หนองคาย อุบลราชธานี และนครราชสีมา) 1 จังหวัดในภาคเหนือ (อุตรดิตถ์) และ 1 จังหวัดในภาคกลาง (ราชบุรี) โดยในพื้นที่จังหวัดเลยเป็น ส.ส. ในสังกัดพรรคปวงชนชาวไทย 3 คนจาก 4 คน พรรคปวงชนชาวไทยได้เข้าร่วมรัฐบาลพลเอกชาติชาย ชุณหะวัณ หลังจากพรรคประชาธิปัตย์แกนนำฝ่ายค้านเปิดอภิปรายไม่ไว้วางใจรัฐบาลกล่าวหาว่าทุจริตในโครงการยกระดับทางรถไฟในกรุงเทพฯ หรือโครงการโฮปเวลล์ และโครงการสัมปทานโทรศัพท์ 3 ล้านเลขหมาย ทำให้ต้องลาออกจากตำแหน่งนายกรัฐมนตรี และได้กลับมาเป็นนายกรัฐมนตรีอีกครั้ง และพลเอกอาทิตย์ กำลังเอกได้รับตำแหน่งรองนายกรัฐมนตรีระหว่างวันที่ 9 ธันวาคม 2533 ถึงวันที่ 23 กุมภาพันธ์ 2534 นอกจากนั้นในช่วงดำรงตำแหน่งรองนายกรัฐมนตรีในรัฐบาลนี้ นั้นเกิดเหตุการณ์สำคัญที่นำไปสู่จุดเปลี่ยนทางการเมืองไทย และเส้นทางทางการเมืองของพลเอกอาทิตย์ กำลังเอกคือหลังจากที่พลเอก เชาวลิต ыงใจยุทธ พ้นจากตำแหน่งผู้นำทหาร (ผบ.ทบ.) ก็ได้รับเชิญให้เข้าร่วมรัฐบาลพลเอกชาติชาย ชุณหะวัณ โดยได้ดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม แต่ต่อมาได้ขอลาออกจากตำแหน่ง เนื่องจากถูกกล่าวหาเชิงประจักษ์จากนักการเมือง ทำให้พลเอกชาติชาย ชุณหะวัณได้ทูลเกล้าเสนอชื่อพลเอกอาทิตย์ กำลังเอกให้ดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงกลาโหมอีก

ตำแหน่งหนึ่งเมื่อวันที่ 19 กุมภาพันธ์ 2534 เหตุการณ์นี้นำไปสู่ความขัดแย้งระหว่างผู้นำรัฐบาลกับผู้นำเหล่าทัพ ซึ่งมีพลเอกสุจินดา คราประยูร (จปร.5) ผู้บัญชาการทหารบกเป็นแกนนำ จนกระทั่งนำไปสู่การยึดอำนาจในวันที่ 23 กุมภาพันธ์ 2534 โดยคณะรักษาความสงบเรียบร้อยแห่งชาติ (รสช.) ได้ประกาศยุบสภาผู้แทนราษฎร

ต่อมาภายใต้บทบัญญัติรัฐธรรมนูญ พุทธศักราช 2534 ได้กำหนดให้มีสภาผู้แทนราษฎรมาจากการเลือกตั้งจำนวน 360 คน จึงได้มีการเลือกตั้งทั่วไปครั้งที่ 16 เมื่อวันที่ 22 มีนาคม 2535 พลเอกอาทิตย์ กำลังเอก จึงได้ลงสมัครรับเลือกตั้งอีกครั้งในสังกัดพรรคสามัคคีธรรม (มีตำแหน่งเป็นประธานที่ปรึกษาพรรคสามัคคีธรรม) และได้รับเลือกตั้งเป็นครั้งที่ 2 พรรคสามัคคีธรรมเป็นแกนนำจัดตั้งรัฐบาล ในขณะที่พรรคเดิมคือ ปวงชนชาวไทยก็ส่งผู้สมัครรับเลือกตั้งและได้รับเลือกตั้ง 1 คน แต่ได้เกิดเหตุการณ์ไม่สงบขึ้นที่ถนนราชดำเนินระหว่างวันที่ 17-20 พฤษภาคม 2535 ซึ่งประชาชนส่วนใหญ่เรียกว่า เหตุการณ์พฤษภาทมิฬ โดยเกิดจากประชาชนเรียกร้องให้พลเอกสุจินดา คราประยูร ลาออกจากนายกรัฐมนตรี และเรียกร้องให้แก้ไขรัฐธรรมนูญ แต่รัฐบาลได้ใช้กำลังทหารเข้าปราบปรามผู้ชุมนุม และนายกรัฐมนตรียอมลาออก มีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ ให้นายอานันท์ ปันยารชุนเป็นนายกรัฐมนตรี เพื่อแก้ไขสถานการณ์ และแก้ไขรัฐธรรมนูญตามที่ประชาชนเรียกร้อง ต่อมาได้ยุบสภาเมื่อวันที่ 30 มิถุนายน 2535 และได้กำหนดให้มีการเลือกตั้งทั่วไปครั้งที่ 17 เมื่อวันที่ 13 กันยายน 2535 พลเอกอาทิตย์ กำลังเอกได้ลงสมัครรับเลือกตั้ง

ส.ส. อีกครั้งในสังกัดพรรคชาติพัฒนา และได้รับเลือกตั้งเป็นสมัยที่ 3 สภาผู้แทนราษฎรชุดนี้อยู่ในวาระค่อนข้างนานคือ 2 ปี 8 เดือน 6 วัน แต่พรรคชาติพัฒนาเป็นพรรคร่วมฝ่ายค้าน ในขณะที่รัฐบาลผสมมี 5 พรรคคือ ประชาธิปัตย์ ความหวังใหม่ พลังธรรมกิจสังคม และเอกภาพ ซึ่งในช่วงนี้พลเอกอาทิตย์ กำลังเอกได้ใช้เวลาในการทำกิจกรรมร่วมกับองค์กรชุมชนในจังหวัดเลยอย่างมาก ใช้เวลาในจังหวัดเลยติดต่อกันนานกว่าในช่วงอื่นๆ และได้สร้างสาธารณูปโภค สาธารณูปการในจังหวัดเลยจำนวนมาก ในช่วงปี 2538 ได้เกิดความขัดแย้งในพรรคร่วมรัฐบาล และมีความขัดแย้งระหว่างสภาผู้แทนราษฎรกับรัฐบาลจนนำไปสู่การยุบสภาเมื่อวันที่ 19 พฤษภาคม 2538 และให้มีการเลือกตั้งทั่วไปครั้งที่ 18 เมื่อวันที่ 2 กรกฎาคม 2538 พลเอกอาทิตย์ กำลังเอก ได้ลงสมัครรับเลือกตั้งในเขตเลือกตั้งที่ 1 จังหวัดเลย และได้รับการเลือกตั้งเป็น ส.ส. อีกครั้งนับเป็นครั้งที่ 4 และเป็นครั้งสุดท้ายที่เป็น ส.ส. จังหวัดเลยและพรรคชาติพัฒนาเป็นพรรคร่วมฝ่ายค้านอีกครั้งหนึ่ง ต่อมาได้มีพระราชกฤษฎีกายุบสภาผู้แทนราษฎร และกำหนดให้มีการเลือกตั้งทั่วไปครั้งที่ 19 เมื่อวันที่ 17 พฤศจิกายน 2539 พลเอกอาทิตย์ กำลังเอก ลงสมัครรับเลือกตั้ง ส.ส. อีกครั้งในสังกัดพรรคชาติพัฒนาคู่กับนางพวงเพ็ชร ชุนละเอียดในเขตเลือกตั้งที่ 1 จังหวัดเลย และในการเลือกตั้งครั้งนี้พลเอกอาทิตย์ กำลังเอก ไม่ได้รับเลือกตั้งในขณะที่นางพวงเพ็ชร ชุนละเอียด ผู้สมัครหน้าใหม่และไม่ใช่นักการเมืองที่มีชื่อเสียงที่สมัครคู่กันได้รับเลือกตั้ง ทำให้มีกระแสข่าวว่าพลเอกอาทิตย์ กำลังเอกเสียใจมากที่ไม่ได้รับเลือกตั้ง และได้จัดทำแถลงการณ์ และใช้รถแห่กระจายเสียงพูดแสดงความรู้สึกเสียใจที่ไม่ได้รับการเลือกตั้ง และประชาชนจังหวัด

เลยไม่ให้การสนับสนุนต่างๆ ที่ได้สร้างคุณประโยชน์ให้แก่วงการ
ศึกษา และศาสนาในจังหวัดเลยมากมายหลายปี หลังจากทราบ
ผลการเลือกตั้งในคืนวันที่ 19 พฤศจิกายน 2539 และทราบว่าไม่
ได้รับการเลือกตั้ง ในเช้าวันรุ่งขึ้น (20 พฤศจิกายน 2539) พลเอก
อาทิตย์ กำลังเอก ก็เดินทางกลับบ้านพักที่กรุงเทพฯ โดยทันที
(สัมภาษณ์แบบไม่มีโครงสร้าง นางยอดคิม บำรุงราชหิรัญ, 20
ตุลาคม 2550) และนำไปสู่การประกาศขายบ้าน เวนนิกา ที่เคย
เป็นสำนักงาน ส.ส. ตลอดมาให้แก่ภักธุรกิจ ซึ่งเหตุการณ์นี้นำไปสู่
การวิพากษ์วิจารณ์เหตุการณ์ทางการเมืองจังหวัดเลยอย่างกว้าง
ขวางว่าเป็นการเลือกตั้งที่มีการใช้เงินซื้อเสียงอย่างมากมายที่ไม่
เคยเกิดขึ้นมาก่อนในการจังหวัดเลย และในคืนก่อนลงคะแนน
เลือกตั้งครั้งนี้มีผู้สมัคร ส.ส.คนหนึ่งได้โทรศัพท์มาพูดคุยเพื่อขอให้
ซื้อเสียง โดยใช้เงิน 5 ล้านบาท แต่พลเอกอาทิตย์ กำลังเอกปฏิเสธ
ที่จะซื้อเสียงจนทำให้ไม่ได้รับเลือกตั้ง

7. ยุทธวิธีทางการเมือง

แนวคิดในด้านการเมืองพลเอกอาทิตย์ กำลังเอก
เป็นนักการเมืองที่เชื่อมั่นในระบบประชาธิปไตย และเชื่อมั่นใน
อำนาจประชาชน ไม่สนับสนุนการเข้าสู่ตำแหน่งทางการเมืองโดย
การซื้อเสียง ดังจะเห็นได้จากคำกล่าวในการปฐมนิเทศผู้สมัคร
ส.ส. ของพรรคปวงชนชาวไทย จำนวน 248 คน ที่โรงแรมแอมบาส-
ซาเดอร์ กรุงเทพฯ เมื่อวันที่ 15 มิถุนายน 2531 ว่าการลง
เลือกตั้งขออย่าทุ่มเทเงินทอง ควรทำงานการเมืองในรูปแบบใหม่
และควรเป็นนักการเมืองที่พูดความจริงและทำได้จริง (หนังสือพิมพ์
ดาวสยาม วันที่ 17 มิถุนายน 2531)

ในช่วงเดือนมิถุนายน พ.ศ.2531 ซึ่งเป็นช่วงเวลา ระหว่างการหาเสียงมีกระแสข่าวโจมตีพลเอกอาทิตย์ กำลังเอก อย่างมาก ทั้งในรูปใบปลิว จดหมาย ไปรษณียบัตร และพยายาม ไม่ให้มีการเสนอข่าวทางสื่อมวลชนอีกทั้งมีกระแสข่าวว่า ผู้บริหาร บ้านเมืองระดับสูงในขณะนั้นต้องการให้พลเอกอาทิตย์ กำลังเอก สอบตก เนื่องจากเป็นหัวหน้าพรรคการเมืองที่ประกาศตัวจะเป็น นายกรัฐมนตรีคนต่อไป และได้ปราศรัยหลายจังหวัด แสดงความ เห็นว่า พลเอกเปรม ติณสูลานนท์ ควรจะยุติบทบาททางการเมือง ได้แล้ว เพราะได้ทำงานทางการเมืองอย่างเหน็ดเหนื่อยตรากตรำ มานานหลายปี (หนังสือพิมพ์ดาวสยาม วันที่ 20 มิถุนายน 2531)

ในช่วงเดือน กรกฎาคม 2531 พลเอกอาทิตย์ กำลังเอก ยังคงใช้ยุทธศาสตร์การหาเสียง โดยการปราศรัยต่อไป อย่างต่อเนื่องในหลายจังหวัดทางภาคอีสาน เพื่อช่วยสร้างคะแนน นิยมให้แก่ผู้สมัคร ส.ส.พรรคปวงชนชาวไทย และเสนอตัวเป็น นายกรัฐมนตรีคนต่อไป และเป็นนายกรัฐมนตรีที่มาจาก การเลือกตั้งจะขอแก้ไขปัญหาความทุกข์ยากของคนอีสานในขณะที่ได้ มีกลุ่มอ้างตัวว่า เป็นกลุ่มกระทิงแดงเข้ามาก่อวุ่นสร้าง สถานการณ์โจมตีให้ข่าวร้ายต่อพลเอกอาทิตย์ กำลังเอกอย่าง ต่อเนื่อง จนทำให้มีการรวมกลุ่มของ ทส.ปช. และลูกเสือชาวบ้าน ในเขตจังหวัดเลยต้องแสดงตน และตั้งกลุ่มผลักดันให้กลุ่มกระทิง แดงออกไปจากจังหวัดเลย สิ่งเหล่านี้ได้สร้างกระแสความเห็นใจ ต่อพลเอกอาทิตย์ กำลังเอกอย่างมาก

นอกจากนั้นในช่วงเวลาใกล้เคียงกันนี้ได้มี พ.ต.ต.อนันต์ เสนาพันธ์ แกนนำขบวนการชนวนได้มาเปิดเวที ปราศรัยโจมตีพลเอกอาทิตย์ กำลังเอกอย่างรุนแรงในจังหวัดเลย

ทำให้ประชาชนในจังหวัดเลยมีการวิพากษ์วิจารณ์เหตุการณ์ดังกล่าวอย่างมาก และรู้สึกสงสารผู้ถูกกล่าวหาว่าไม่ได้รับความเป็นธรรม

การหาเสียงอีกรูปแบบหนึ่งของพลเอกอาทิตย์ กำลังเอก ที่นำมาใช้ในการลงสมัครรับเลือกตั้ง ส.ส. ปี 2531 คือ การเขียนจดหมายด้วยลายมือตนเองแล้วนำอัดสำเนาเป็นแผ่นปลิวให้ทีมงานแจกจ่ายให้กับประชาชนในจังหวัดเลย โดยมีข้อความดังนี้

“กราบเรียน พี่น้องประชาชนที่เคารพกระผม และทุกคนที่ร่วมอยู่ในพรรคปวงชนชาวไทย ขอให้คำมั่นว่าจะปฏิบัติหน้าที่เพื่อชาติบ้านเมืองด้วยความตั้งใจจริงใจอย่างถูกต้อง สุจริต และยุติธรรมเพื่อพัฒนาชาติ และประชาชนให้อยู่ดีมีสุขตามขั้นตอนจนบรรลุผลสำเร็จตามเป้าหมายที่พี่น้องประชาชนชาวไทยปรารถนาทุกประการ”

พลเอกอาทิตย์ กำลังเอก
หัวหน้าพรรคปวงชนชาวไทย

ผลจากการเลือกตั้งเมื่อวันที่ 24 กรกฎาคม 2531 พลเอกอาทิตย์ กำลังเอกได้รับเลือกตั้งพร้อมกับผู้สมัครในจังหวัดอื่นๆ ที่สังกัดพรรคปวงชนชาวไทย รวมทั้งสิ้น 17 คน มี ส.ส. มากเป็นลำดับที่ 8 (พรรคชาติไทยมี ส.ส. มากเป็นอันดับ 1 จำนวน 87 คน) ต่อจากนั้นหนังสือพิมพ์ดาวสยามฉบับวันที่ 26 กรกฎาคม 2531 ได้ลงตีพิมพ์คำให้สัมภาษณ์ของพลเอกอาทิตย์ กำลังเอกใน

ฐานะหัวหน้าพรรคปวงชนชาวไทย โดยคำให้สัมภาษณ์นั้นได้แสดงเจตนารมณ์ทางการเมืองอย่างแน่วแน่ที่จะสนับสนุนให้นายกรัฐมนตรีต้องมาจากการเลือกตั้ง เพราะผู้มาจากการเลือกตั้งโดยประชาชนจะรู้ และเข้าใจความทุกข์ยาก ความต้องการของประชาชนดีที่สุด

ยุทธวิธีการหาเสียงของพลเอกอาทิตย์ กำลังเอก ไม่ได้ใช้วิธีการใหม่ๆ ที่แปลกไปกว่าเดิม ส่วนใหญ่จะทำการปราศรัยเป็นจุดใหญ่ๆ ที่มีการรวมคนมาไว้เป็นจุดๆ และการปราศรัยก็ใช้เวลาไม่นาน เนื่องจากเป็นผู้สูงอายุ และไม่ใช่นักปราศรัย แต่การที่เป็นบุคคลที่มีชื่อเสียงมาก่อน ทำให้ได้รับความนิยมนมาก และได้รับการสนับสนุนจากผู้นำชุมชน ส่วนราชการ และประชาชนส่วนใหญ่จะรู้จักพลเอกอาทิตย์ กำลังเอกทุกช่วงอายุ เพราะร่วมกิจกรรมมากในพื้นที่จังหวัดเลยทั้งเขตชนบทและชุมชนเมือง นอกจากนี้ใช้โปสเตอร์ แผ่นพับแนะนำตัว คัดเอาท์ขนาดใหญ่ เทปเพลงเสนอสโลแกน และนโยบายของพรรคชาติพัฒนา เป็นต้น ในการเข้าสู่ตำแหน่งทางการเมืองไม่มีการกล่าวถึงการใช้เงินซื้อเสียง แต่มีการให้เงินแก่หัวคะแนนในพื้นที่เพื่อนำไปใช้ทำกิจกรรมในชุมชน โดยไม่จ่ายเงินเป็นรายบุคคลให้แก่ผู้มีสิทธิลงคะแนน ในการออกไปร่วมงานที่ชุมชนในเขตเลือกตั้งจัดขึ้นส่วนใหญ่จะเป็นประธานจัดงาน แต่ไม่เดินทักทายประชาชนหรือเดินยกมือไหว้ประชาชนทั่วไปที่มาร่วมงานดังเช่นนักการเมืองคนอื่นๆ ที่ทำกัน

8. เครือข่ายผู้สนับสนุนทางการเมือง และแหล่งเงิน

ผู้สนับสนุนด้านการเมืองพลเอกอาทิตย์ กำลังเอก ส่วนใหญ่จะเป็นกลุ่มผู้นำชุมชน กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ข้าราชการครู

อันเนื่องมาจากเป็นกลุ่มผู้สามารถติดตามข่าวสารได้ รัฐ
สถานการณ์ทางสังคม และการเมือง ประกอบกับพลเอกอาทิตย์
เป็นบุคคลที่มีชื่อเสียง เป็นบุคคลชั้นนำของประเทศ เมื่อสมัครรับ
เลือกตั้ง ส.ส. จึงมีแต่ผู้คนจะเข้าไปอาสาช่วยเหลืองานทางการเมือง
เมือง ไม่ต้องสร้างเครือข่ายความช่วยเหลือจากนักการเมืองท้องถิ่น
ไม่มีกลุ่มก้อนทางการเมือง ไม่สร้างความสัมพันธ์กับ ส.ส. คนอื่นๆ
เพื่อสร้างพลัง และฐานทางการเมืองระดับท้องถิ่น

สำหรับแหล่งเงินที่นำมาใช้ในทางการเมืองนั้นไม่
ทราบข้อมูลที่ชัดเจน แต่พบว่าพลเอกอาทิตย์ กำลังเอมาใช้เงินก้อน
ใหญ่จำนวนหนึ่งฝากรับดอกเบี้ยไว้กับสหกรณ์ออมทรัพย์ครูเลย
นำดอกผลที่ได้จากเงินฝากนี้มาใช้ทำกิจกรรมทางการเมือง เช่น
การตั้งมูลนิธิอาทิตย์ กำลังเอก (ด้านการศึกษา) การบูรณะวัด
เป็นต้น นอกจากนี้ยังเป็นยังใช้เงินสนับสนุนกลุ่มชมรมสามล้อ
เครื่องรับจ้างอำเภอเมืองเลยเป็นเงินช่วยเหลือสวัสดิการ เป็นต้น

9. ภาพรวมเส้นทางการเมือง ในตำแหน่งสำคัญมีดังนี้

เคยดำรงตำแหน่งสมาชิกสภาธิบดีบัญญัติแห่งชาติ
ใน พ.ศ.2514 และ พ.ศ.2520 เคยดำรงตำแหน่งสมาชิกวุฒิสภา
ที่มาจากการแต่งตั้งใน พ.ศ.2522 และ พ.ศ.2526 เคยดำรง
ตำแหน่ง ส.ส.จังหวัดเลย 4 ครั้ง รวมเวลาอยู่ในตำแหน่ง ส.ส. ทั้ง
สิ้น 6 ปี 9 เดือน 20 วัน สังกัดพรรคการเมือง 3 พรรค คือ พรรค
ปวงชนชาวไทย พรรคสามัคคีธรรมและพรรคชาติพัฒนา เคยดำรง
ตำแหน่งรองนายกรัฐมนตรี (พ.ศ.2533) รัฐมนตรีช่วยว่าการ
กระทรวงกลาโหม (พ.ศ.2534) และประธานที่ปรึกษารัฐมนตรี
ว่าการกระทรวงคมนาคม (พ.ศ.2540)

10. องค์ประกอบที่นำไปสู่ความสำเร็จและความพลาดหวัง ทางการเมือง

10.1 องค์ประกอบที่นำไปสู่ความสำเร็จทางการเมือง ประกอบด้วย

10.1.1 การเป็นบุคคลที่มีชื่อเสียงระดับประเทศ มาตั้งแต่ พ.ศ.2523 ควบคู่กับ พลเอกเปรม ติณสูลานนท์ ทำให้ประชาชนชื่นชอบ และเห็นว่าเป็นผู้มีความสามารถ มีบารมีในสังคม

10.1.2 การมีบทบาททางสื่อมวลชนจนได้รับรางวัลสังข์เงินในปี พ.ศ.2525 จากสมาคมนักประชาสัมพันธ์แห่งประเทศไทย และรางวัลเมขลาในปี พ.ศ.2528 ทำให้ประชาชนรู้จัก

10.1.3 การเคยดำรงตำแหน่งผู้บังคับหน่วย พตท. 1718 รับผิดชอบในเขตจังหวัดเลย อุตรธานี หนองคาย โดยมีผลงานด้านการปราบปรามคอมมิวนิสต์ในช่วงปี พ.ศ.2519 - 2522 โดยคุ้นเคยกับพื้นที่จังหวัดเลยอย่างมาก

10.1.4 การจัดตั้งหน่วยกองกำลังไทยอาสาป้องกันตนเองตามแนวชายแดนไทย-ลาว และได้ทำกิจกรรมร่วมกันเสมอ ทำให้เป็นที่รู้จักคุ้นเคยกับประชาชนในพื้นที่อย่างดี เมื่อลงสมัครรับเลือกตั้ง ส.ส. จึงได้รับการสนับสนุนจากประชาชนอย่างดี โดยไม่ต้องใช้เงินซื้อเสียงรายบุคคล

10.1.5 เมื่อได้เป็น ส.ส. แล้วยังคงทำงานการเมืองในพื้นที่อย่างสม่ำเสมอ และให้ความสำคัญกับการ

พัฒนาการศึกษาในจังหวัดเลยอย่างมากหลายปีติดต่อกัน ซึ่งได้จัดตั้งมูลนิธิอาทิตย์ กำลังเอก ในทุกอำเภอๆ ละหลายโรงเรียน กล่าวได้ว่าจะพบเห็นมูลนิธินี้ในสถานศึกษามากกว่า 40 แห่ง นอกจากนั้นยังได้จัดสร้างค่ายลูกเสืออาทิตย์ กำลังเอก ห้องปฏิบัติการคอมพิวเตอร์ ศูนย์ภาษาอังกฤษ การสร้างเมรุ ชุดบ่อน้ำบาดาล การทำถนน สะพาน เขื่อนหินทิ้ง การบริจาคเงินให้แก่โรงพยาบาล การสร้างหอกระจายข่าว การบูรณะวัด เป็นต้น โดยใช้งบประมาณจากส่วนงบ ส.ส. และงบประมาณส่วนตัว

10.1.6 ในช่วงเป็น ส.ส. จะเดินทางกลับมาจังหวัดเลยเสมอ และจะเข้าร่วมกิจกรรมของชุมชนในหลายลักษณะ เช่น เป็นประธานงานแต่งงาน ประธานงานกิจกรรมของสถาบันการศึกษา งานฌาปนกิจ ประธานเปิดงานประชุมสัมมนาทางวิชาการ เป็นต้น จึงกล่าวได้ว่าเป็นนักการเมืองที่ให้ความสำคัญกับงานในพื้นที่เลือกตั้งอย่างมาก ส่วนใหญ่จะรับคำเชิญร่วมงาน ซึ่งต่างกับ ส.ส. ที่เป็นนักธุรกิจจะมาร่วมกิจกรรมทางวิชาการน้อยกว่ากิจกรรมของชุมชนในชนบท ส่วนใหญ่ประชาชนจะเชิญให้เข้าร่วมเพื่อหวังผลจากเงินในไส้ของสมทบกิจกรรม และนักการเมืองเข้าร่วมเพื่อมอบเงิน เมื่อท่านไปเกี่ยวพันกับองค์กรหรือสถาบันใดก็จะแก้ปัญหาของสถาบันให้ดีขึ้น เช่น การเป็นนายกสภาสถาบันราชภัฏเลย (มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย) ก็ประสานงานให้มีที่ทำกรไปรษณีย์และธนาคารทหารไทย สาขาย่อยขึ้นในมหาวิทยาลัยตามที่สโมสรนักศึกษาร้องขอหรือในช่วงเป็น ส.ส. สมัยแรกก็ได้ผลักดันให้มีการติดตั้งสถานีถ่ายทอดสัญญาณโทรทัศน์ช่อง 7 สีขึ้นที่ภูผาสาด อำเภอภูเรือ ทำให้ประชาชน

สามารถรับสัญญาณโทรศัพท์นี้ได้ชัดเจน นอกจากนี้หากมีประชาชนเจ็บป่วยอาการหนักหรือเป็นโรคที่โรงพยาบาลเลยรักษาไม่ได้ก็จะมีการเขียนจดหมายให้ผู้ป่วยถือเข้าไปยื่นขอรักษาอาการป่วยจากโรงพยาบาลมงกุฎเกล้า ตึกคุณหญิงประภาศรี กำลังเอก (ภรรยาคนแรก) ทำให้เป็นที่ชื่นชอบ ชื่นชมของคนจังหวัดเลยอย่างมาก (สัมภาษณ์นางยอดคิม บำรุงราษฎร์ศิริ, 12 ตุลาคม 2550) ในส่วนของบพัฒนาจังหวัดที่ ส.ส. รับผิดชอบ หากนำไปสร้างสาธารณะประโยชน์ก็จะมีป้ายติดบอกไว้ว่า บพัฒนาพลเอกอาทิตย์ กำลังเอก เช่น การปรับปรุงถนนในซอย การทำห้องสมุด เป็นต้น

10.2 องค์ประกอบที่นำไปสู่ความพลาดหวังทางการเมือง เกิดจากองค์ประกอบดังนี้

10.2.1 สภาพความเป็นผู้สูงอายุทำให้อ่อนเพลียและเหน็ดเหนื่อยในการเข้าร่วมกิจกรรมทางสังคม และทางการเมือง จะเห็นได้จากในช่วงปี พ.ศ.2538 - พ.ศ.2540 เมื่อได้รับเชิญเป็นประธานกิจกรรมจะพูดช้าลง มีอาการเหนื่อยล้าเห็นได้ชัด การกราบพระพุทธรูปบูชาจะลุกยืนช้า ทำให้ประชาชนส่วนใหญ่พูดวิจารณ์ในประเด็นความเป็นผู้สูงอายุมากขึ้น และเกิดความรู้สึกต้องการให้ท่านพักผ่อน

10.2.2 การออกพบปะเยี่ยมเยียนประชาชนในเขตเลือกตั้งมีน้อยลง

10.2.3 การทำงานกิจกรรมทางการเมืองในช่วง พ.ศ.2538 หลังได้รับเลือกตั้งในเขตเลือกตั้งที่ 1 ประชาชนจะนำไป

เปรียบเทียบกับ ส.ส. อีกคนหนึ่งในเขตเดียวกัน ที่ใช้เงินในการทำกิจกรรมมาก หัวคะแนน ผู้นำชุมชนได้รับเงินเป็นค่าใช้จ่ายในการทำกิจกรรม ในขณะที่พลเอกอาทิตย์ กำลังเอก มีแต่ความรู้สึกว่าเป็นคนดีที่ไม่แจกเงิน ทำให้ในการเลือกตั้งครั้งต่อมา (17 พฤศจิกายน 2539) ซึ่งมีการใช้เงินซื้อเสียงกันมากประมาณหัวละ 500 บาท ทำให้พลเอกอาทิตย์ กำลังเอก ไม่ได้รับการเลือกตั้ง ในขณะที่ประชาชนในชนบทยังชื่นชมท่าน และพูดว่าหากท่านจ่ายเงินซื้อเสียงบ้างเพียงหัวละ 20-50 บาทท่านก็จะได้รับเลือกตั้ง

10.2.4 การไม่สร้างความสัมพันธ์หรือสร้างเครือข่ายทางการเมืองกับนักการเมืองในระดับท้องถิ่น เช่น สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัด (ส.จ.) หรือหากมีความสัมพันธ์อยู่บ้างก็จะเป็นความสัมพันธ์ในแนวตั้งในลักษณะนายกับลูกน้อง ดังจะเห็นได้จากคำสรรพนามที่ใช้เรียกพลเอกอาทิตย์ กำลังเอก ว่า “นาย” ตลอดเวลา อีกทั้งการที่พลเอกอาทิตย์ กำลังเอกอยู่ในระบบราชการมานานทำให้รูปแบบความสัมพันธ์ที่มีต่อกลุ่มผู้สนับสนุนค่อนข้างเป็นความสัมพันธ์ในรูปแบบเป็นพิธีการ ซึ่งเป็นความสัมพันธ์ที่ค่อนข้างแข็งมีความยืดหยุ่นน้อย จึงไม่สร้างความประทับใจให้กับกลุ่มผู้สนับสนุน แต่ไม่หวังผลประโยชน์ตอบแทน

10.2.5 ในช่วงตั้งแต่ พ.ศ.2538 เป็นต้นมามีกลุ่มนักธุรกิจสนใจเข้ามาทำงานทางการเมืองมากขึ้น ทั้งระดับ ส.จ. และ ส.ส. โดยกลุ่มนักธุรกิจเหล่านี้จะใช้เงินซื้อหัวคะแนน และซื้อเสียงจากผู้มีสิทธิเลือกตั้งมากขึ้น ทำให้ผู้นำชุมชน กำนัน ผู้ใหญ่บ้านหลายคนที่เคยเป็นกลุ่มผู้สนับสนุนพลเอกอาทิตย์ กำลังเอก

ได้หันไปสนับสนุนนักธุรกิจที่ลงสมัครรับเลือกตั้งแทน โดยได้มีการประมาณการณ์ว่า นักธุรกิจที่มาลงสมัครรับเลือกตั้งในช่วงนั้นต้องใช้จ่ายเงินซื้อเสียงไม่น้อยกว่าสามสิบล้านบาท

19) นายพินิจ สิทธิโห (พ.ศ.2531 - 2538)

เป็นผู้มีภูมิลำเนาเกิดที่บ้านห้วยเตี้อ อำเภอนหนองหิน จังหวัดเลย ครอบครัวยุโรปประกอบอาชีพเกษตรกรรม สำเร็จการศึกษาครุศาสตรบัณฑิตจากสถาบันราชภัฏเลย ก่อนลงสมัครรับเลือกตั้ง ส.ส. เคยเป็นครูใหญ่หลายโรงเรียน เป็นผู้อำนวยการครูจังหวัดเลย และองค์การครูภาคอีสาน เคยดำรงตำแหน่ง ส.ส. 2 สมัย สังกัดพรรคปวงชนชาวไทย พ.ศ.2531 และพรรคชาติพัฒนา พ.ศ.2538

นายพินิจ สิทธิโห เป็นนักการเมืองที่มีทักษะการปราศรัยหาเสียงดีมาก พูดจาฉะฉานมีมุมมองทางการเมืองที่แหลมคม การปราศรัยนำติดตาม ดั่งนั้นการหาเสียงจึงใช้การปราศรัยบนเวทีเป็นหลัก โดยนำนโยบายของพรรค และเสนอแนวทางแก้ไขปัญหาของเกษตรกรเป็นหลัก มีเครือข่ายญาติพี่น้องและเครือข่ายวงการครูเป็นผู้สนับสนุนที่สำคัญ มีภาพลักษณ์ของนักการเมืองผู้ต่อสู้เพื่อความถูกต้อง และเพื่อความเป็นธรรม อยู่ในความทรงจำของประชาชนจังหวัดเลยทั้งจังหวัด แต่ภายหลังจากการไม่ได้รับการเลือกตั้งก็ไม่ได้มาร่วมทำกิจกรรมกับประชาชน จึงห่างจากพื้นที่เลือกตั้งไปนานประกอบกับเป็นผู้มีทุนทรัพย์น้อยเมื่อดลงมาสมัครรับเลือกตั้งจึงมีหนี้สินจำนวนมาก นอกจากนั้นการประกาศตัวเป็นนักการเมือง และเคยเป็น ส.ส. มาก่อนจึงมักจะมีประชาชนมาขอรับรองให้ช่วยเหลือ และขอเงินช่วยเหลืออยู่เสมอจึง

ต้องไปทำงานที่อื่นไม่ทำกิจกรรมต่อเนื่องในพื้นที่ เมื่อเกิดข่าวลือเสียหายตามมาก็ไม่สามารถแก้ไขได้ บางครั้งเมื่อหวัคະแนนติดต้อให้กลับมาทำกิจกรรมกับชาวบ้านในเขตเลือกตั้งก็ไม่มาตามที่ตกลงรับปากกันไว้ ทำให้หวัคະแนนในพื้นที่หลายคนไม่พอใจและไม่ช่วยเหลือในการเลือกตั้งครั้งต่อๆ มา แต่อย่างไรก็ตาม ทุกครั้งที่ลงสมัครรับเลือกตั้งทั้ง ส.ส. และ ส.ว. ก็มีหวัคະแนนที่ค่อนข้างสูงกว่าผู้สมัครที่ไม่ได้รับเลือกตั้งคนอื่นๆ หรือมีหวัคະแนนสูงในกลุ่มแพ้เลือกตั้ง และยังคงเป็นผู้สมัครรับเลือกตั้งที่เป็นผู้แข่งขันที่สำคัญของนักการเมืองในจังหวัดเลยทุกสมัย อย่างไรก็ตามในการจ่ายเงินเพื่อหาหวัคະแนนในการเลือกตั้งก็มีการจ่ายเงินให้หวัคະแนนนำไปให้ผู้มีสิทธิลงหวัคະแนนเช่นกันด้วยจำนวนที่น้อยกว่าคนอื่น

20) นายสมศักดิ์ แสงเจริญรัตน์ (พ.ศ.2538 - 2539)

มีภูมิลำเนาเกิดที่จังหวัดขอนแก่น มีธุรกิจในจังหวัดเลยหลายประเภทที่เป็นนักธุรกิจหลัก ได้แก่ บัมน้ำมันโรงไม้หิน ธุรกิจรับเหมาก่อสร้างรายใหญ่ เริ่มเข้าสู่สนามการเมืองโดยการลงสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัดเลยเขตอำเภอเมืองเลย และลงสมัครรับเลือกตั้ง ส.ส. ได้รับเลือกตั้งในครั้งแรกที่ลงสมัคร ส.ส. และได้รับเลือกตั้งติดต่อกัน 2 สมัย ในสังกัดพรรคประชาธิปไตยในเขตเลือกตั้งที่ 1 หลังจากนั้นไม่ได้รับเลือกตั้ง และได้เปลี่ยนแนวทางมาสมัครรับเลือกตั้งเป็นนายกเทศมนตรีเทศบาลเมืองเลย และได้รับเลือกตั้ง ส่วน ส.ส. ได้ส่งภรรยา (นางจันทร์เพ็ญ แสงเจริญรัตน์) ลงสมัครรับเลือกตั้งแทนในสังกัดพรรคไทยรักไทย

เครือข่ายทางการเมืองของนายสมศักดิ์
แสงเจริญรัฐมาจากการสนับสนุนของนักการเมืองท้องถิ่น เช่นมี
ส.จ. หลายอำเภอให้การสนับสนุน และมีกำนัน ผู้ใหญ่บ้านในเขต
เลือกตั้งให้การสนับสนุนในช่วงหาเสียงเลือกตั้งจะมีกำนัน ผู้ใหญ่
บ้าน อสม. เป็นผู้ช่วยหาเสียงจำนวนมาก การสร้างความสัมพันธ์
กับทีมงานการเมืองมีหลายรูปแบบ เช่นการจ้างงานให้ช่วยหาเสียง
ในการติดโปสเตอร์ แจกใบปลิว ช่วยบอกกล่าวหาเสียงด้วยคำจ้าง
ในอัตราสูง การจัดหาเที่ยวโดยมีค่าใช้จ่ายให้ การให้เงินสนับสนุน
การจัดกิจกรรมในชุมชน การสร้างความผูกพันด้วยเครือข่ายทาง
ธุรกิจการรับเหมาบรรทุกหิน และบรรทุกดิน โดยจะให้ความช่วย
เหลือด้านการเงินแก่กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ผู้นำชุมชน ให้เขาซื้อรถ
บรรทุกเล็ก 6 ล้อเพื่อใช้ในการรับเหมาช่วงการบรรทุกหิน ทราย
และดินลูกรังในส่วนความสัมพันธ์กับผู้มีอำนาจทางราชการจะมี
ของขวัญของกำนัลให้ในราคาแพงในช่วงเทศกาลสำคัญ หัวหน้า
ส่วนราชการบางคนเมื่อย้ายมารับราชการที่จังหวัดเลยจะซื้อที่ดิน
ชานเมืองเพื่อก่อสร้างบ้านพักส่วนตัวก็จะได้รับความอนุเคราะห์ถม
ดิน ถมหิน อิฐบล็อก วัสดุสำหรับก่อสร้างบ้าน เมื่อย้ายไปรับ
ราชการที่อื่นหรือเกษียณอายุราชการก็จะขายทรัพย์สินเหล่านั้น
ดังนั้นในช่วงที่เป็น ส.ส. อยู่จะมีเจ้าหน้าที่ตำรวจ และเจ้าหน้าที่ใน
หน่วยงานราชการอื่นๆ คอยช่วยเหลือทำให้ภาพลักษณ์ภายนอกดู
เป็นผู้มีบารมี และมีอำนาจ ซึ่งนำไปสู่การเกิดความรู้สึกอำนาจ
นิยมในตัวนักการเมืองและเป็นภาพลักษณ์บุคลิกภาพประจำตัว
ของ ส.ส. ในขณะที่ดำรงตำแหน่งทางการเมืองมีกระแสข่าวจะย้าย
ผู้ว่าราชการจังหวัด และข้าราชการในอีกหลายหน่วยงานที่ตนรู้สึก

ไม่พอใจ ตลอดจนมีข่าวคราวปรากฏทางหนังสือพิมพ์หลายฉบับที่สร้างความเสียหายให้กับชื่อเสียงของ ส.ส. หลายกรณี จึงเกิดเสียงวิจารณ์ของประชาชนในเขตเลือกตั้งอย่างต่อเนื่อง และนำไปสู่การไม่ได้รับเลือกตั้ง ส.ส. ในการสมัครครั้งต่อๆ มา

ในส่วนของสร้างความนิยามในกลุ่มประชาชนในเขตเลือกตั้งนั้นจะเป็นนักการเมืองที่มุ่งเน้นการสร้างผลงานประเภทการสร้างถนน การขุดลอก และพัฒนาปรับปรุงแหล่งน้ำเป็นหลัก มีการทำป้ายชื่อถนนสายที่ก่อสร้าง โดยใช้นามสกุลตนเองเช่นเดียวกับ ส.ส. หลายสมัยของจังหวัดขอนแก่น เช่น ถนนแสงเจริญรัตน์ มีการสร้างอาคารที่พักผู้โดยสารริมถนนหลังศาลาลำน้ำชื่อ ส.ส. มีเต็นท์ แก้วพลาสติก รถบรรทุกมีเครื่องขยายเสียงไว้ให้บริการ จัดทำแก้วนํ้า ถ้วยชาม เสื้อยืด เสื้อแจ๊คเก็ต ปักชื่อแจกจ่ายให้ประชาชน เมื่อไปร่วมงานกิจกรรมต่างๆ จะขึ้นเวทีร้องเพลง 2-3 เพลง มีความสัมพันธ์ที่ดีกับกลุ่มพ่อค้าในจังหวัดเลย มักนำนักการเมืองที่มีชื่อเสียงหรือเป็นรัฐมนตรีมาตรวจเยี่ยมงานที่จังหวัดเลยบ่อยๆ เช่น นายพินิจ จารุสมบัติ เป็นต้น

21) นางพวงเพชร ชุนละเอียด (พ.ศ.2539)

ภูมิลำเนาโดยการเกิดอยู่ที่กรุงเทพมหานคร เข้าสู่สนามการเมืองในจังหวัดเลย โดยการชักชวน และสนับสนุนโดยนักธุรกิจค้าวัสดุก่อสร้างรายใหญ่คนหนึ่งในจังหวัดเลยที่มีความคุ้นเคยกัน โดยก่อนหน้านี้มีกระแสเล่าลือว่า นางพวงเพชร ชุนละเอียด เคยลงสมัครรับเลือกตั้ง ส.ส. ที่จังหวัดเชียงใหม่มาก่อน แต่ไม่ได้รับเลือกตั้ง เมื่อมาทำงานทางการเมืองที่จังหวัดเลยได้เริ่มต้นโดยการลงสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาองค์การบริหาร

ส่วนจังหวัดเลยเขตอำเภอภูเรือ ในช่วงเริ่มเปิดตัวนั้นสร้างความสนใจให้แก่ประชาชนชาวภูเรืออย่างมากเนื่องจากได้นำโทรศัพท์มือถือมาให้ที่มงานการเมือง และผู้นำท้องถิ่นใช้ ซึ่งในขณะนั้นมีราคาแพงนับหมื่นบาทต่อหนึ่งเครื่อง ที่มงานการเมืองไปหาเสียงกับชาวบ้านในพื้นที่ว่าเราต้องเลือกคนรวยเป็น ส.จ. เพื่อให้เขามาช่วยเหลือเรา มาช่วยพัฒนาภูเรือ และได้รับเลือกตั้งเป็น ส.จ. ด้วยเป็นผู้มีฐานะเศรษฐกิจดีได้สร้างบารมีทางการเมืองให้เกิดขึ้นในกลุ่มนักรการเมืองท้องถิ่นอย่างรวดเร็วมี ส.จ. หลายอำเภอให้การสนับสนุน และได้มาซื้ออาคารสำนักงานไว้ทำงานการเมืองในตัวเมืองเลยมีผู้คนมาติดต่อขอความช่วยเหลือ ขออนุญาตขุดสระห้วยวัดศุ-อุปกรณกีฬฯ ขอเงินรางวัลในการจัดกิจกรรมและอื่นๆ อยู่เสมอ แต่การติดต่อดังกล่าวนี้นี้ประชาชนไม่ได้พบกับนักรการเมืองโดยตรง แต่มีที่มงานคอยรับเรื่อง และประสานงานจัดหาให้ตามความต้องการ หลังจากนั้นได้ลงสมัครรับเลือกตั้ง ส.ส. เขตเลือกตั้งที่ 1 ในการเลือกตั้งทั่วไป วันที่ 17 พฤศจิกายน 2539 คู่กับพลเอกอาทิตย์ กำลังเอก ในสังกัดพรรคชาติพัฒนา และได้รับเลือกตั้งด้วยคะแนนมากถึง 109,880 คะแนน ในขณะที่พลเอกอาทิตย์ กำลังเอก อดีต ส.ส. หลายสมัยสอบตกได้คะแนนเพียง 56,952 คะแนน

เนื่องจากนางพวงเพ็ชร ชุนละเอียด เป็นผู้สมัคร ส.ส. ที่ไม่ได้มีภูมิลำเนาในพื้นที่จังหวัดเลย และเริ่มต้นงานทางการเมืองโดยการลงสมัครรับเลือกตั้ง ส.จ. เขตอำเภอภูเรือซึ่งเป็นอำเภอขนาดเล็ก เมื่อมาสมัครรับเลือกตั้ง ส.ส. ในเขตเลือกตั้งที่ 1 ซึ่งมีพื้นที่ครอบคลุมหลายอำเภอจึงต้องเร่งหาคะแนนเสียง

และหาผู้สนับสนุนที่เป็นทีมงานการเมืองในพื้นที่ โดยได้จัดกิจกรรมที่นักการเมืองส่วนใหญ่ในขณะนั้นนิยมทำกันคือ การจัดแข่งขันชกมวยสากลชิงแชมป์โลก นางพวงเพชร ชุนละเอียด ก็ได้จัดกิจกรรมนี้ขึ้นในจังหวัดเลย ซึ่งเป็นครั้งแรกที่มีกิจกรรมลักษณะนี้เกิดขึ้นในจังหวัดเลย ทำให้มีประชาชนกล่าวขวัญถึงผู้สมัคร ส.ส. คนนี้อย่างกว้างขวางว่าเป็นผู้มีบารมี มีเงิน และเป็นผู้กว้างขวางในหลายวงการ ผลจากกิจกรรมนี้ทำให้นางพวงเพชร ชุนละเอียดเป็นที่รู้จักอย่างรวดเร็วของประชาชนจังหวัดเลยในเวลาอันสั้น และในช่วงเวลานั้นหากใครต้องการขอสนับสนุนเงินหรือสิ่งของอื่นใด ก็จะไปขอรับความช่วยเหลือและได้รับมา

สำหรับการเตรียมการในการสร้างความรู้จักสร้างบารมีในพื้นที่เลือกตั้งนั้นก่อนการเลือกตั้งนางพวงเพชร ชุนละเอียด ได้สร้างทีมงานโดยอาศัยเครือข่ายที่ทีมงานของ ส.จ. ในเขตพื้นที่เลือกตั้ง โดยให้ ส.จ. ที่เป็นทีมงานจัดประชุมแกนนำกลุ่มต่างๆ ในพื้นที่เลือกตั้ง เช่น กลุ่มกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน อสม. ข้าราชการครู โดยจ่ายเงินค่าตอบแทนการเข้าร่วมกิจกรรมครั้งแรกคนละ 500 บาท และเพิ่มจำนวนเงินมากขึ้นในครั้งต่อๆ มาเป็นการสร้างความผูกพันกับแกนนำชุมชนลักษณะนี้หลายครั้ง และทำกิจกรรมลักษณะนี้ในทุกตำบลที่อยู่ในเขตเลือกตั้ง ซึ่งตนเองจะลงสมัครรับเลือกตั้ง ส.ส. โดยผู้ให้ข้อมูลคาดคะเนว่าก่อนจะถึงวันสมัครรับเลือกตั้งน่าจะใช้จ่ายเงินทำกิจกรรมต่างๆ ไม่น้อยกว่า 25 ล้านบาท และเมื่อได้รับเลือกตั้งแล้วยังมีทีมงานจัดรายการวิทยุทางสถานีวิทยุกองทัพภาคที่ 2 จังหวัดเลย โดยรายงานความเคลื่อนไหว และให้ข้อมูลเกี่ยวกับนางพวงเพชร ชุนละเอียด อยู่

ตลอดเวลว่าได้รับบริจาคหรือทำกิจกรรมอะไรบ้าง ในขณะที่ตัวของ
นักการเมืองเองกลับมาจากจังหวัดเลยน้อยมาก การพบปะผู้คนในเขต
เลือกตั้งมีน้อย และประชาชนรู้สึกว่ภายหลังที่ได้เป็น ส.ส. แล้ว
ระบบอุปถัมภ์ และการให้ความอนุเคราะห์ต่างๆ ลดน้อยลง
นอกจากนั้นในช่วงระยะเวลาหลังๆ มีเสียงพูดและคำล่ำลือหลาย
เรื่องที่เกี่ยวข้องกับตัวของนักการเมืองในทางที่เสียหายต่อชื่อเสียง
ทำให้ไม่ได้รับเลือกตั้งในการลงสมัครครั้งต่อมา

นอกจากนั้นในช่วงดำรงตำแหน่งทางการเมือง
ได้สร้างเครือข่ายทางธุรกิจกับผู้นำท้องถิ่นหลายรูปแบบ เช่น การมี
ท่าคูดทราย และมีโรงโมหีน ทำให้สามารถสร้างรายได้และสร้าง
ความผูกพันกับผู้นำท้องถิ่นที่มีอาชีพเป็นผู้รับเหมารายย่อยในท้อง
ถิ่นได้เป็นอย่างดี

จากการที่นางพวงเพ็ชร ชุนละเอียด ลงสมัคร
รับเลือกตั้ง ส.ส. ครั้งแรกในจังหวัดเลย และได้รับเลือกตั้งด้วย
คะแนนมากกว่าหนึ่งแสนคะแนนทั้งๆ ที่ไม่ใช่ผู้มีภูมิลำเนาใน
จังหวัดเลย และชนะพลเอกอาทิตย์ กำลังเอก ผู้เคยเป็นอดีต ส.ส.
จังหวัดเลยถึง 4 สมัย ซึ่งได้รับคะแนนเพียงห้าหมื่นคะแนนเศษ ได้
นำไปสู่การวิพากษ์ วิจารณ์ทางการเมืองมากมายถึงการใช้จ่ายซื้อ
เสียงในเขตเลือกตั้งที่ 1 นอกจากนั้นจากการที่ภายหลังการเลือก
ตั้งนางพวงเพ็ชร ชุนละเอียด มีความสัมพันธ์กับประชาชนในเขต
เลือกตั้งน้อยมาก ทำให้ประชาชนในเขตเลือกตั้งที่ 1 เริ่มมีการ
วิพากษ์ วิจารณ์กันมากและเกิดความรู้สึกว่เป็นเพราะ ส.ส. ไม่ใช่
คนในพื้นที่จึงไม่มีความผูกพันกับประชาชน (สัมภาษณ์นายเสนาะ
ไชโยแสง เมื่อ 20 กันยายน 2550) นอกจากนั้นเริ่มมีความต้องการ

ให้คนพื้นที่หรือคนที่มีภูมิปัญญาในจังหวัดเลยเป็น ส.ส. จังหวัดเลย ในการเลือกตั้งครั้งต่อไป สิ่งนี้อาจกล่าวได้ว่าปรากฏการณ์ทางการเมืองในช่วงนั้น (พ.ศ.2538 - 2540) ได้สร้างสำนึกทางการเมือง (Political Consciousness) ให้เกิดขึ้น เนื่องจากประชาชนได้เรียนรู้สภาพความสัมพันธ์ระหว่าง ส.ส. กับประชาชนโดยผ่านการพูดคุย แสดงความคิดเห็นในโอกาสต่าง ๆ แต่อย่างไรก็ตามสภาพนี้เกิดขึ้นกับกลุ่มประชาชนเพียงกลุ่มหนึ่งที่สนใจสภาพการเมืองเท่านั้น ในขณะที่ประชาชนส่วนใหญ่ยังมีความรู้สึกเช่นนี้ไม่มากนัก

22) นายธนเทพ ทิมสุวรรณ (พ.ศ.2539 - 2544)

มีภูมิปัญญาโดยการเกิดที่อำเภอสารภี จังหวัดเชียงใหม่ สำเร็จการศึกษานิติศาสตรบัณฑิต มหาวิทยาลัยรามคำแหง เริ่มต้นเส้นทางการเมืองด้วยการเป็นสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัดเลย เคยดำรงตำแหน่งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดเลยสองสมัยในช่วงเป็น ส.ส. เคยดำรงตำแหน่งที่ปรึกษารัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย กรรมการสิทธิฯ สภาผู้แทนราษฎร และผู้ช่วยเลขานุการรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลัง เป็นนักการเมืองที่มีอนาคต เนื่องจากเป็นคนหนุ่ม มีความรู้ดี มีฐานทางการเงิน และธุรกิจของครอบครัวที่มั่นคง เช่น การรับเหมาก่อสร้าง โรงไม้หิน สัมปทานแร่ จำหน่ายพืชพันธุ์และอุปกรณ์การเกษตร มีฐานการสนับสนุนจากนักการเมืองท้องถิ่นกลุ่ม ส.จ. จำนวนมาก มีการจัดองค์การบริหารการเมืองที่เป็นรูปแบบ และมีทีมงานบริหารจัดการทางการเมืองในพื้นที่อย่างมีประสิทธิภาพ บิดามีเครือข่ายทางธุรกิจและเครือข่ายทางการเมืองที่เข้มแข็ง และบิดาเคยเป็น

นายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดมานานหลายสมัย

การสร้างคะแนนนิยมทางการเมืองในพื้นที่เลือกตั้งจะมีระบบอุปถัมภ์หลายรูปแบบ เช่น การให้บริการน้ำดื่มบรรจุขวด การมีพวงหรีด รถรับส่งไปโรงพยาบาล และรับส่งศพ การให้ทุนการศึกษาให้นักเรียนให้บริการอำนวยความสะดวกต่างๆ ในงานแต่งงาน เช่น เต็นท์ เก้าอี้ สำหรับงานบรรพชา กิจกรรมของชุมชน อุปกรณ และรางวัลกีฬาและสิ่งอื่นๆ ตามที่ประชาชนร้องขอ โดยให้บริหารผ่านทางนักการเมืองท้องถิ่น และผู้นำชุมชน เช่น ผู้ใหญ่บ้าน กำนัน อสม. เป็นต้น นอกจากนั้นยังได้จัดตั้งกลุ่มองค์กรต่างๆ ขึ้นในชุมชนที่อยู่ในเขตเลือกตั้ง เช่น กลุ่มสตรี เครือข่าย อสม. เครือข่ายกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน เป็นต้น จุดเด่นของการบริหารจัดการทางการเมืองที่เห็นได้ชัดเจนกว่าผู้สมัคร ส.ส. คนอื่นๆ คือการสร้างความสัมพันธ์ในระบบอุปถัมภ์กับประชาชนในพื้นที่เลือกตั้งอย่างต่อเนื่องไม่ใช่เฉพาะในช่วงเลือกตั้งเท่านั้น ทีมงานการเมืองท้องถิ่นมีความผูกพัน และจงรักภักดีสูงมีความขัดแย้งกันน้อย และสามารถประสานประโยชน์ทางการเมืองได้อย่างลงตัวเพื่อรักษาพื้นที่ และโอกาสทางการเมืองของกลุ่มการเมืองของตนเอง และลดความรุนแรงในการแข่งขันทางการเมืองกับกลุ่มชั่วคราวทางการเมืองอื่น ให้มีความรุนแรงลดลง โดยเฉพาะอย่างยิ่งการแข่งขันทางการเมืองกับกลุ่มตระกูลเร่งสมบุญรณสุข ในช่วงเทศกาลสำคัญเช่นปีใหม่หรือช่วงที่จัดกิจกรรมวันหรือโอกาสพิเศษอื่น จะมีการจัดเลี้ยงเป็นประจำมีนักการเมืองคนสำคัญ และข้าราชการชั้นผู้ใหญ่ในจังหวัดเลยมาร่วมกิจกรรมมาก ทำให้หัวคะแนน และผู้นำชุมชนที่ได้รับเชิญมา

ร่วมงานได้เห็นบารมีทางการเมือง และเกิดความรู้สึกชื่นชม และเชื่อมั่นที่จะเป็นทีมงานการเมืองต่อไป

23) นายสุวิชัย โยทองยศ (พ.ศ.2544 - 2548)

ภูมิำเนาโดยการเกิดที่จังหวัดขอนแก่น สำเร็จ การศึกษาระดับปริญญาเอกสาขาบริหารการศึกษาศึกษาจาก มหาวิทยาลัยในฟิลิปปินส์ (University of Northern Philippines) ก่อนเข้าสู่สนามการเมือง เคยรับราชการครูมาก่อน และเป็นผู้ทำ กิจกรรมการเมืองครูมาหลายระดับ เช่น ดำรงตำแหน่งนายก สมาคมครูชนบทจังหวัดเลย เป็นต้น มีวาระดำรงตำแหน่งสมาชิก สภาผู้แทนราษฎรเพียงสมัยเดียว และเคยดำรงตำแหน่งที่ปรึกษา รัฐมนตรีช่วยว่าการคมนาคม และกระทรวงมหาดไทย

เป็นนักการเมืองที่มีความมุ่งมั่นพยายามสูง มาก โดยได้ลงสมัครรับเลือกตั้ง ส.ส. หลายครั้งนานกว่า 10 ปี จึงมี โอกาสได้รับเลือกตั้ง โดยปัจจัยที่ทำให้ประสบความสำเร็จเกิดมา จากความพยายามในการเดินหาเสียง โดยใช้การปราศรัย พบปะ ผู้คน และติดโปสเตอร์เป็นวิธีการหลัก นอกจากนั้นได้นำวิธีการ ผูกเสี่ยว (เพื่อนที่ผูกพันรักใคร่กันของอีสาน) มาใช้ในการหาเสียง จะมีเสี่ยวอยู่ทุกหมู่บ้าน ประกอบกับเป็นคนี่พูดจาดี มีความเป็น กันเองกับทุกคน และเพื่อนๆ ในวงการครูให้ความช่วยเหลือจึงได้ รับเลือกตั้งในช่วงเป็น ส.ส. และช่วงหาเสียงจะทำให้วิถีชีวิต กลมกลืนกับวัฒนธรรมชาวบ้าน เช่น กินอาหารเหมือนชาวบ้าน การแต่งกายใช้สไตร์ชาวบ้านมีผ้าขาวม้าคาดพุงเสมอ ซึ่งนักการเมืองคนอื่น ๆ ไม่มีบุคลิกเช่นนี้ แต่เนื่องจากเป็นนักการเมืองที่มี สถานะทางเศรษฐกิจไม่ดี ไม่มีธุรกิจครอบครัวยอมรับในขณะที่มีความ

คาดหวังของประชาชนต่อ ส.ส. ในเชิงระบบอุปถัมภ์มีมาก ทำให้คะแนนนิยมของนายสุวิชัย โยทองยศ ลดลงอย่างรวดเร็ว ประกอบกับมีข่าวลือที่ทำให้เกิดความเสื่อมเสียชื่อเสียงเกิดขึ้นหลายเรื่อง นอกจากนี้การบริหารจัดการทางการเมืองในพื้นที่เลือกตั้งไม่มีระบบที่ดีไม่มีมืออาชีพอาช่วย ประกอบกับเครือข่ายนักการเมืองในระดับท้องถิ่นให้การสนับสนุนน้อยทำให้ไม่ได้รับเลือกตั้งในครั้งต่อๆ มา

24) นางนันทนา ทิมสุวรรณ (พ.ศ.2548 - 2549)

มีภูมิลำเนาโดยการเกิดที่ชลบุรี สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาโทสาขาไทยคดีศึกษาจากมหาวิทยาลัยราชภัฏเลยได้สมรสกับนายธนเทพ ทิมสุวรรณ อดีต ส.ส. จังหวัดเลยสองสมัย ก่อนลงสมัครรับเลือกตั้ง ส.ส. เคยมีประสบการณ์เป็นสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัดเลยมาก่อน โดยเป็น ส.จ.เพียงสมัยแรกก็ได้รับการแต่งตั้งเป็นประธานสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัดเลย

ในด้านการเมืองนอกจากจะเป็นนักการเมืองท้องถิ่นมาก่อนแล้วยังเป็นผู้ช่วยงานของสามี ซึ่งเป็น ส.ส. มาก่อนอีกด้วย ทำให้สามารถเข้าใจสภาพการเมืองได้ดี สำหรับความสำเร็จทางการเมืองเกิดจากเครือข่ายในระบบอุปถัมภ์เครือข่ายของนักการเมืองท้องถิ่น และเครือข่ายผู้นำชุมชนที่เข้มแข็งต่อเนื่องมาอย่างยาวนาน จนมีความเชื่อกันว่าในพื้นที่เลือกตั้งของตระกูลทิมสุวรรณส่งใครลงสมัครก็ชนะ โดยมีคำสัญลักษณ์ที่ใช้เรียกหรือกล่าวถึงกันในทางการเมืองของตระกูลนี้ว่า “บ้านใหญ่วังสะพุง”

25) นางจันทร์เพ็ญ แสงเจริญรัตน์ (พ.ศ.

2548 - 2549)

เป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดเลย ในคราวเลือกตั้งทั่วไปวันที่ 6 กุมภาพันธ์ 2548 สังกัดพรรคไทยรักไทย มีภูมิลำเนาเกิดที่จังหวัดเลย สำเร็จการศึกษาปริญญาโทรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิตจากมหาวิทยาลัยปทุมธานี ครอบครัวยุโรปประกอบอาชีพธุรกิจ มีกิจการรับเหมาก่อสร้าง บัมน้ำมัน และโรงโม่หินในจังหวัดเลย ก่อนสมัครรับเลือกตั้งเป็น ส.ส. เคยดำรงตำแหน่งนายกเทศมนตรีเทศบาลเมืองเลยมาก่อนหนึ่งสมัย และเคยเป็นสมาชิกสภาเทศบาลเมืองเลยสองสมัย กล่าวได้ว่าเป็นบุคคลที่มีมนุษยสัมพันธ์ดี และเข้าถึงกลุ่มประชาชนได้ดี และเป็นผู้สนับสนุนงานด้านการเมืองของสามีที่เป็นอดีต ส.ส. ตลอดมา ต่อมาเมื่อสามีป่วยแพ้การเลือกตั้งจึงได้ลงสมัครรับเลือกตั้ง ส.ส. แทนสามี และได้รับเลือกตั้งในครั้งแรกที่ลงสมัคร โดยได้รับการช่วยเหลือสนับสนุนจากกลุ่มพ่อค้า นักธุรกิจหลายสาขาในจังหวัดเลย ในการลงสมัครรับเลือกตั้ง ส.ส. ครั้งแรกพรรคไทยรักไทยในเขตเลือกตั้งที่ 4 จังหวัดเลยกล่าวได้ว่า ค่อนข้างเหนือความคาดหมายของประชาชน เนื่องจากนางจันทร์เพ็ญ แสงเจริญรัตน์ ถือได้ว่าเป็นคนที่ไม่คุ้นเคยกับพื้นที่ในเขตเลือกตั้งนี้มาก่อน แต่ได้รับการสนับสนุนจากนายพินิจ จารุสมบัติ เพราะเป็นนักการเมืองที่อยู่ในกลุ่มนี้ให้ลงสมัครรับเลือกตั้งอย่างกะทันหันแทนอดีต ส.ส. คนเดิมคือ นายสุวิชัย โยทองยศ ที่กระแสดความนิยมทางการเมืองลดลง

ความสำเร็จในการดำรงตำแหน่งทางการเมือง มาจากการสร้างความสัมพันธ์ในเชิงอุปถัมภ์ และความเข้มแข็งทางการเงิน โดยจะบริหารจัดการสร้างควาามนิยมโดยผ่านทางผู้นำชุมชน ผู้ใหญ่บ้าน กำนัน และนักการเมืองท้องถิ่น ซึ่งความสัมพันธ์ระหว่างกันเกิดจากการให้ความช่วยเหลือด้านการเงินแก่ผู้นำท้องถิ่นด้วยจำนวนเงินค่อนข้างสูง และมักมีกิจกรรมสัมพันธ์กับห้วคณะน ผู้นำชุมชนหลายรูปแบบ เช่น การจัดรถทัศนศึกษา การจัดเลี้ยงสังสรรค์ การให้เงินจัดกิจกรรมในชุมชน เป็นต้น

3.3 กรณีศึกษาพฤติกรรม การเลือกตั้ง

ส.ส. ครั้งที่ 18

วันที่ 2 กรกฎาคม 2538

การเลือกตั้งครั้งนี้เป็นกรณีศึกษาที่น่าสนใจ เนื่องจากเป็นจุดเริ่มต้นของธนกิจการเมือง โดยกลุ่มทุนท้องถิ่น มีจำนวนผู้มาใช้สิทธิเลือกตั้ง 384,445 คน มีผู้มาใช้สิทธิลงคะแนน 256,005 คน คิดเป็นร้อยละ 66.59

การเลือกตั้งครั้งนี้แบ่งเป็น 2 เขตเลือกตั้ง โดยเขตเลือกตั้งที่ 1 ประกอบด้วยอำเภอเมือง อำเภอเขียงคาน อำเภอหนาแห้ว อำเภอด่านซ้าย อำเภอทาลี อำเภอภูเรือ และอำเภอภูหลวง มีจำนวนประชากรผู้มีสิทธิเลือกตั้ง 194,217 คน มีจำนวนผู้สมัครรับเลือกตั้ง 12 คน ผู้ที่ได้รับการเลือกตั้งเป็น ส.ส. 2 คน ได้แก่ พลเอกอาทิตย์ กำลังเอก พรรคชาติพัฒนา(63,450 คะแนน) และนายสมศักดิ์ แสงเจริญรัตน์ พรรคประชาธิปไตย (57,802 คะแนน) มีอดีต ส.ส. ในการเลือกตั้งที่ผ่านมาสอบตก โดยได้คะแนนในลำดับ

ที่ 4 (29,446 คะแนน) คือ นายวัชรินทร์ เกตะวันดี พรรค ประชาธิปัตย์ อยู่ในกลุ่มร่วมฝ่ายค้านทั้งคู่

3.3.1 กลยุทธ์การหาเสียงของผู้สมัครที่ได้รับเลือกตั้ง และผู้มีคะแนนนิยมในพื้นที่เขตเลือกตั้ง

หมายเลข 1 นายวัชรินทร์ เกตะวันดี อดีตผู้แทนราษฎรเลย 5 สมัย ใช้กลยุทธ์หาเสียงโดยการติดโปสเตอร์ตามพื้นที่ต่างๆ ใช้รถแห่ป้าย เปิดสปอร์ตบันทึกลีเสียงตามหมู่บ้านต่างๆ การปราศรัยหาเสียงตามชุมชนโดยเสนอว่า หากได้เป็น ส.ส. จะนำงบประมาณมาพัฒนาจังหวัดเลย เช่น ทำถนน 4 เลน เป็นต้น

หมายเลข 2 นายสมศักดิ์ แสงเจริญรัตน์ พรรค ประชาธิปัตย์ เนื่องจากเป็นนักธุรกิจ และลงสมัคร ส.ส. เป็นครั้งแรก แม้เคยเป็น ส.จ. เขตอำเภอเมืองเลยมาก่อน แต่ไม่มีความถนัดในการปราศรัยจึงได้ใช้เครือข่าย ส.จ. ในเขตพื้นที่เลือกตั้งเป็นฐาน และได้ใช้กลยุทธ์ในการสร้างคะแนนนิยมหลายรูปแบบ ซึ่งประชาชนวิพากษ์วิจารณ์กันมากว่าเป็นไปตามที่กฎหมายเลือกตั้งได้กำหนดไว้หรือไม่ เช่น การแจกเสื้อที่มีชื่อด้านหลัง ด้านหลัง การแจกแก้วน้ำสลักชื่อ การแจกถ้วยชาม จานข้าวที่มีชื่อผู้สมัคร เป็นต้น

หมายเลข 7 พลเอกอาทิตย์ กำลังเอก พรรคชาติพัฒนา เนื่องจากเป็นบุคคลที่มีชื่อเสียง และเป็น อดีต ส.ส. มาก่อน และเป็นผู้ที่ใช้งบ ส.ส. พัฒนาท้องถิ่นอย่างต่อเนื่อง จึงมีคะแนนนิยมดี ใช้โปสเตอร์ปิดตามต่างๆ มีคัตเอาท์ขนาดใหญ่ ติดตั้งตามชุมชน และริมถนนที่เป็นทางแยกแต่ไม่เน้นการใช้เวทีปราศรัย และได้รับเลือกตั้งในครั้งนี้

หมายเลข 9 นายสุวิทย์ โยทองยศ พรรคนำไทย จะชุกภาพลักษณ์ของหัวหน้าพรรคว่าเป็นผู้มีความรู้ด้านเศรษฐกิจ คือ นายอำนาจ วีรวรรณ ในการเลือกตั้งครั้งนี้มีคะแนนลำดับที่ 3 (39,680 คะแนน) โดยหัวคะแนนส่วนใหญ่จะเป็นข้าราชการครู เนื่องจากว่า นายสุวิทย์ โยทองยศ เคยเป็นผู้นำในองค์กรครูในระดับจังหวัดมาก่อน

ในการเลือกตั้งครั้งนี้มีผู้สมัคร รับเลือกตั้งสังกัด พรรคความหวังใหม่ได้ให้ข้อมูลว่า ได้รับเงินค่าใช้จ่ายมาครั้งแรก 5 ล้านบาท เพื่อนำมาสร้างฐานโดยจัดตั้งแกนนำชุมชน แต่เนื่องจาก พรรคจ่ายเงินให้ล่าช้า ใกล้เคียงเลือกตั้งเมื่อติดต่อกับจัดตั้งแกนนำและ หัวคะแนน ไม่สามารถหาแกนนำได้ครบตามจำนวนเป้าหมาย เนื่องจาก หัวคะแนนปฏิเสธที่จะรับเงิน โดยให้เหตุผลว่าได้รับเงินจากผู้สมัครที่เป็นนักธุรกิจคนหนึ่งไว้ก่อนแล้ว หลังจากนั้นเมื่อก่อนถึงกำหนดวันลงคะแนนประมาณ 2 ถึง 3 วัน ผู้สมัครท่านนี้ได้นำไปจ่ายให้ชาวบ้านในเขตตำบลธาตุ ประชาชนได้ปฏิเสธที่จะรับเงินที่จ่ายให้หัวละ 100 บาท โดยให้เหตุผลว่า รับเงินของผู้สมัครหมายเลขอื่นไว้แล้ว จึงไม่ขอรับเงินของผู้สมัครคนนี้อีก เพราะหาก รับเงินแล้วไม่ลงคะแนนให้ก็จะเป็นบาปเป็นกรรม

3.3.2 กลยุทธ์การหาเสียงของผู้สมัครรับเลือกตั้งและผู้มีคะแนนนิยมดีในพื้นที่เลือกตั้งที่ 2

มีจำนวนผู้สมัครรับเลือกตั้ง 10 คน ผู้สมัครที่เป็นจุดเด่นอยู่ในความสนใจของประชาชนได้แก่ หมายเลข 1 นายปรีชา เร่งสมบุญรณัฐช พรรคกิจสังคม ผู้สมัครเคยเป็น ส.ส. ในเขตนี้หลายสมัย ในช่วงที่เป็น ส.ส. อยู่จะได้รับบ ส.ส. พัฒนาจังหวัด

จัดซื้อโต๊ะ เก้าอี้ เติ้นท์ หอกระจายข่าวให้กับชุมชน ออกพบปะประชาชนตามงานบุญอย่างสม่ำเสมอ และจะให้เงินช่วยเหลือรวมทั้งจัดหามหรสพให้ด้วย ในช่วงหาเสียงจะติดป้ายโฆษณา คัดเอาที่ขนาดใหญ่ มีรถกระจายเสียง ให้เงินสนับสนุนกลุ่มแม่บ้าน ทำกิจกรรม มีรถบริการรับส่งศพ บริจาคโลงศพ ให้นำน้ำดื่มบริการ เมื่อสังเกตการณ์ในช่วงเลือกตั้งพบว่า ในเขตเลือกตั้งบ้านเรือน บางส่วนจะติดโปสเตอร์หาเสียงของผู้สมัครเพียงคนเดียว 2 ถึง 3 ใบ ไม่พบเห็นโปสเตอร์ของผู้สมัครคนอื่น ภายหลังการเลือกตั้ง พรรคกิจสังคมได้เป็นพรรคร่วมรัฐบาล

หมายเลข 7 นายพินิจ สิทธิโห พรรคชาติพัฒนา เคยเป็นอดีต ส.ส. ในเขตนี้มา 1 ครั้ง ในการหาเสียงจะเน้นการปราศรัยเป็นหลัก โดยเสนอว่าหากได้เป็น ส.ส. จะแก้ปัญหาประชาชนที่เป็นปัญหามาก่อน เช่น จะลดดอกเบี้ยเงินกู้ของธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์ (ธกส.) จากร้อยละ 12.5 ให้เหลือร้อยละ 6 จะประกันราคาปุ๋ย จะให้มีโรงปุ๋ยแห่งชาติ จะผลักดันให้เกิดสภาเกษตรแห่งชาติ จะให้เกษตรกรมีส่วนร่วมในการพัฒนาประเทศ เป็นต้น ภายหลังการเลือกตั้งอยู่ในกลุ่มพรรคร่วมฝ่ายค้าน

หมายเลข 5 นายทศพล สังขทรัพย์ พรรคชาติไทย เคยเป็น ส.ส. เขตนี้มาก่อน การหาเสียงจะใช้ชื่อเสียงของพ่อมาอ้างอิง ในช่วงเป็น ส.ส. เขตนี้ได้นางบประมาณ ส.ส. มาจัดทำ เติ้นท์ ชื่อเก้าอี้ จัดทำศาลาพักผู้โดยสาร (บนหลังคาจะชื่อมี ส.ส. ทศพล สังขทรัพย์) ในการหาเสียงครั้งนี้ถูกคู่แข่งปราศรัยโจมตีเรื่อง ความเกี่ยวข้องกับโรงโม่หินที่ตำบลผาน้อย ซึ่งเป็นเหตุการณ์ ความขัดแย้งที่ประชาชนสนใจมาก

3.3.3 การซื้อเสียงในเขตเลือกตั้ง 1 และ 2 ในการเลือกตั้งวันที่ 2 กรกฎาคม 2538

จากการศึกษาเอกสารบันทึกเหตุการณ์ในการเลือกตั้งครั้งนี้ พบว่า มีการซื้อเสียงในรูปแบบต่างๆ ในหลายอำเภอทั้ง 2 เขต เลือกตั้งดังนี้

อำเภอเมือง ผู้สมัคร ส.ส. จะได้ห้วคะแนนหนึ่งคน รับผิดชอบ 50 คริวเรือน มีการนำสำเนาทะเบียนบ้านมาวิเคราะห์คะแนน และความต้องการของประชาชน มีการจัดเลี้ยงสังสรรค์เป็นกลุ่มๆ ตามจุดที่กำหนดไว้ และก่อนวันลงคะแนนจะจ่ายเงินซื้อเสียงคนละ 200 ถึง 300 บาท

อำเภอเชียงคาน มีข้อมูลการซื้อเสียงในหลายตำบล เช่น ตำบลเชียงคาน บุษม นาข้าว นาบอน และธาตุ เป็นต้น โดยผู้สมัครจะซื้อห้วคะแนนที่เป็นผู้นำท้องถิ่นผ่านนายหน้าติดต่อให้มาพบกับผู้สมัคร ส.ส. หลังจากนั้นผู้สมัคร ส.ส. จะจัดประชุมเป็นชุดๆ ให้ห้วคะแนนไปจดชื่อผู้มีสิทธิลงคะแนนแล้วนำมาเบิกเงินเพื่อนำไปจ่ายให้ประชาชนตามรายชื่อโดยแต่ละหมู่บ้านจะจ่ายเงินไม่เท่ากัน ซึ่งหากผู้สมัครมีคะแนนนิยมอยู่ในพื้นที่นั้นจะจ่ายเงินคนละ 200 บาท ถึง 300 บาท แต่หากคะแนนนิยมต่ำจะจ่ายเงินถึงคนละ 500 บาท นับว่าเป็นจำนวนเงินที่สูงขึ้นมากจากการซื้อเสียงในครั้งก่อนๆ มากกว่า 3 เท่าตัว

อำเภอนาดวง พบการซื้อเสียงในหลายตำบล เช่น ตำบลนาดอกคำ ท่าสะอาด นาดวง ท่าสวรรค์ เป็นต้น การจ่ายเงินเขตอำเภอนี้ค่อนข้างต่ำ โดยจ่ายเพียง 50 บาทถึง 100 บาท

ผู้สมัครบางรายมีอาชีพรับเหมาก่อสร้างทำถนนก็จะนำเครื่องมือมาซ่อมแซมถนนให้ มีการแจกสุรา และเลี้ยงอาหารหลายชุมชน คณะกรรมการของผู้สมัครในอำเภอนี้จะเกาะกลุ่มกัน 2 ถึง 3 คน แต่ในขั้นตอนการลงคะแนนประชาชนจะลงคะแนนให้กับผู้จ่ายเงิน และลงคะแนนให้แก่ผู้สมัครตามที่ถูกนำทองถิ่นขึ้นมาให้เลือก

อำเภอปากชม พบพฤติกรรมการซื้อเสียง และแจกสิ่งของในหลายตำบล เช่น ตำบลห้วยบ่อซืน ตำบลเซียงกลม ตำบลปากชม เป็นต้น การซื้อเสียงจะมีผู้นำชุมชนที่เป็นหัวคะแนน จุดซื้อผู้มีสิทธิเลือกตั้งแล้วนำเงินมาจ่ายตามรายชื่อก่อนวันลงคะแนนหนึ่งวัน เป็นเงิน 50 บาทถึง 100 บาท นอกจากนั้นในหนึ่งสัปดาห์ก่อนวันลงคะแนนจะมีการฆ่าวัว ควาย หมู มาจัดเลี้ยงกัน

อำเภอภูหลวง พบพฤติกรรมการซื้อเสียงแจกสิ่งของในหลายตำบล เช่น ภูหอ หนองคัน ห้วยสีเสียด แก่งศรีภูมิ เลย์วังไสย เป็นต้น หัวคะแนนที่เป็นผู้นำชุมชนจะมาจดรายชื่อผู้มีสิทธิลงคะแนนแล้วนำเงินมาจ่ายให้ในวันก่อนการเลือกตั้งหนึ่งวัน (คืนหมาหอน) เป็นเงินคนละ 50 บาทถึง 100 บาท แตกต่างไปตามคะแนนนิยมในพื้นที่ หากคะแนนนิยมดีจะจ่ายน้อย มีการแจกสิ่งของก่อนแจกเงิน

อำเภอวังสะพุง พบพฤติกรรมการซื้อเสียงในตำบลศรีสงคราม ตำบลผาน้อย ในเขตอำเภอนี้จะมีการแข่งขันกันสูงมาก ดังนั้นหัวคะแนนของผู้สมัครแต่ละคนจะแยกกันอย่างชัดเจน มีการแจกเชื้อ แก้วน้ำ ถ้วยชาม หลอดหยูบ้าน การแจกเงินจะสูงถึงครึ่ง 100 บาทถึง 200 บาท และในตำบลมีการแจก 2 ครั้ง เพื่อให้มั่นใจในคะแนนที่จะได้รับเลือก ในเขตนี้มีพฤติกรรมที่ไม่พบใน

เขตอื่นๆ เช่น ชาวบ้านจะรวมตัวกันห้าถึงสิบครอบครัวจัดซื้อไป
ขอรับเงินเอง โดยตรงจากผู้สมัครโดยไม่ผ่านหัวคะแนน

ข้อสังเกตการเลือกตั้งครั้งนี้ มีข้อสรุปที่สำคัญดังนี้

1. มีพฤติกรรมการกระทำผิดตามกฎหมายเลือกตั้งของผู้สมัครบางคน เช่น การแจกเชื้อ แจกแก้วน้ำ แจกถ้วยชาม (มีชื่อผู้สมัคร) แต่ปัจจัยที่มีผลต่อการได้รับเลือกตั้งของผู้สมัครบางคนเป็นการใช้เงินซื้อหัวคะแนนและซื้อเสียงของประชาชน
2. บุคคลที่ผู้สมัครใช้สร้างความนิยม และเป็นทีมงานหาเสียงให้แก่ผู้สมัครมากที่สุด คือ ผู้นำท้องถิ่น และผู้ใหญ่บ้าน กำนัน
3. เมื่อวิเคราะห์เหตุผลที่ใช้เงินซื้อเสียงน่าจะมาจากสาเหตุที่ผู้สมัครใหม่ เป็นนักธุรกิจ ที่มีเงินแต่ไม่คุ้นเคยพื้นที่ เมื่อต้องการชนะการเลือกตั้งต้องใช้เงินซื้อเสียง เพราะไม่มีเวลาคลุกคลีกับชาวบ้านก่อนการเลือกตั้ง อีกทั้งไม่มีทักษะการปราศรัยหาเสียงบนเวที
4. ผู้สมัครที่เป็นผู้มีเงินทุนมาก นิยมใช้การบันทึกเสียง บอกชื่อผู้สมัคร ชื่อพรรค และหมายเลขผู้สมัครโดยใช้รถติดป้ายโฆษณา และกระจายเสียงจำนวนหลายคัน หรือใช้คัดเอาทีใหญ่และโปสเตอร์ขนาดใหญ่ติดตามสถานที่แหล่งชุมชนและบริเวณทางแยก
5. การเลือกตั้งครั้งนี้เริ่มใช้การพนันขันต่อมาช่วย โดยมี การพนันก่ต๋อรอง 2 กรณี คือ ใครจะได้รับเลือกตั้ง และมีคะแนนต่างกันเท่าใด

3.4 กรณีศึกษาพฤติกรรมกรรมการเลือกตั้ง ส.ส. ครั้งที่ 19 วันที่ 17 พฤศจิกายน 2539

จากผลการศึกษา พบว่า ในช่วงระหว่างปี พ.ศ.2530 ถึง พ.ศ.2538 แร้งงานส่วนใหญ่ในจังหวัดเลย ยังเป็นแรงงานภาคเกษตร คิดเป็นร้อยละ 70 ถึงร้อยละ 75 รายได้เฉลี่ยของประชากรต่อหัวในปี 2537 19,584 บาทต่อคนต่อปี สูงเป็นอันดับที่ 6 ของภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ในด้านการเมือง ภายหลังกองรัฐบาลผสมของนายบรรหาร ศิลปอาชา นายกรัฐมนตรี ยุคพรรคร่วมฝ่ายค้านที่มีพรรคประชาธิปไตยเป็นแกนนำ อภิปรายไม่ไว้วางใจนายกรัฐมนตรีและได้ยุบสภาเมื่อวันที่ 27 กันยายน 2539 ภายหลังกองอภิปรายไม่ไว้วางใจยาวนานถึง 6 วัน ในการเลือกตั้งครั้งนี้มี ส.ส. ย้ายพรรคกันมาก เกิดการแข่งขันทางการเมืองเป็น 2 ขั้ว คือ ขั้วประชาธิปไตยกับขั้วความหวังใหม่

สำหรับการเลือกตั้งในจังหวัดเลย แบ่งเขตเลือกตั้งเป็น 2 เขต โดยเขตเลือกตั้งที่หนึ่งมีผู้มีสิทธิเลือกตั้งจำนวน 197,684 คน มาใช้สิทธิลงคะแนนร้อยละ 75.15 ผู้ได้คะแนนมาเป็นอันดับหนึ่งคือ นางพวงเพ็ชร ชุนละเอียด พรรคชาติพัฒนา (109,880 คะแนน) อันดับที่สอง นายสมศักดิ์ แสงเจริญรัตน์ พรรคประชาธิปไตย (84,488 คะแนน) ในขณะที่พลเอกอาทิตย์ กำลังเอก ได้อันดับที่สาม (56,925 คะแนน) ส่วนในเขตเลือกตั้งที่ 2 มีผู้มีสิทธิลงคะแนนเลือกตั้ง 193,829 คน มาใช้สิทธิลงคะแนนร้อยละ 66.14 ผู้ได้รับเลือกตั้งโดยมีคะแนนมากเป็นอันดับหนึ่งคือ นายธนเทพ ทิมสุวรรณ พรรคความหวังใหม่ (79,900 คะแนน) และลำดับที่สอง

คือ นายปรีชา เร่งสมบุญณัฐช พรรคกิจสังคม (72, 403 คะแนน) ในขณะลำดับที่ 3 คือ นายพินิจ สิทธิโห พรรคชาติพัฒนา (53,582 คะแนน) ในเขตเลือกตั้งที่สองนี้มีข้อสังเกตสำหรับการเลือกตั้งครั้งนี้ คือ คะแนนของผู้ที่ได้ลำดับที่ 1 ถึง 3 จะสูงมากในทุกๆ เขตเลือกตั้ง มีสัดส่วนคะแนนต่างจากลำดับที่ 4 ถึงลำดับที่ 10 มากกว่า 10 เท่า โดยที่กลุ่มคะแนนมากจะเกาะกลุ่มนำ 3 คน และมีคะแนนทิ้งห่างมากในทุกเขตเลือกตั้ง

ข้อสังเกตการเลือกตั้งครั้งนี้มีข้อสรุปที่สำคัญดังนี้

1. ในเขตเลือกตั้งที่ 1 มีผู้สมัคร 8 คน จาก 4 พรรคการเมือง ซึ่งเมื่อนำมาจัดกลุ่มจะแบ่งได้เป็น 3 กลุ่มคือ
  - 1.1 กลุ่มอำนาจทางการเมืองเก่า เป็นกลุ่มผู้สมัครที่มีอำนาจทางการเมืองด้วยการเป็นอดีต ส.ส. ในเขตเลือกตั้งมาหลายสมัย ประกอบด้วย พลเอกอาทิตย์ กำลังเอก และนายวัชรินทร์ เกตะวันดี
  - 1.2 กลุ่มนักธุรกิจการเมืองใหม่ เป็นกลุ่มผู้สมัคร ส.ส. ที่มีพื้นฐานมาจากการเมืองท้องถิ่น (ส.จ.) มีฐานการเงินจากอาชีพนักธุรกิจ ได้แก่ นายสมศักดิ์ แสงเจริญรัตน์ ผู้สมัครพรรคประชาธิปัตย์ นางพวงเพ็ชร ชุนละเอียด ผู้สมัครสังกัดพรรคชาติพัฒนา ซึ่งผู้สมัครในกลุ่มนี้ และได้รับเลือกตั้งทั้งสองคน
  - 1.3 กลุ่มผู้สนใจการเมือง เป็นกลุ่มผู้สมัคร ส.ส. ที่มีความสนใจทางการเมือง และลงสมัครรับเลือกตั้ง

เกือบทุกครั้งแต่ไม่เคยได้รับการเลือกตั้ง ได้แก่ นายกิตติชัย กิตติอุดมพิทยา และนายสุวิทย์ โยทองยศ

ในเขตเลือกตั้งนี้ ผู้ที่มีคะแนนเสียงดี และจากการทำแบบสอบถามคะแนนนิยม คาดว่า ผู้ได้รับการเลือกตั้งค่อนข้างแน่นอน คือ พลเอกอาทิตย์ กำลังเอก อดีต ส.ส. ส่วนลำดับที่สองมีคะแนนนิยมใกล้เคียงกันคือ นายสมศักดิ์ แสงเจริญรัตน์ อดีต ส.ส. และนางพวงเพ็ชร ชุนละเอียด ผู้สมัครใหม่ ในขณะที่เขตเลือกตั้งนี้มี ส.ส. ได้เพียงสองคน ดังนั้น ผู้สมัครจึงต้องใช้กลยุทธ์หลากหลายมาหาเสียง เพื่อให้ได้รับเลือกตั้ง โดยเฉพาะนางพวงเพ็ชร ชุนละเอียด ซึ่งเป็นผู้สมัครใหม่ และไม่มีฐานคะแนนเสียงเดิมในเขตเลือกตั้งนี้ ซึ่งในช่วงแรกๆ จะหาเสียงโดยอิงคู่กับพลเอกอาทิตย์ กำลังเอก เพราะเป็นผู้มีชื่อเสียงและเป็นอดีต ส.ส. เขตนี้ จะเห็นได้จาก การมีโปสเตอร์ มีรูปถ่ายคู่กันเพราะสมัครพรรคเดียวกัน แต่ต่อมาช่วงใกล้ถึงวันลงคะแนนเสียงเลือกตั้งจะเห็นภาพโปสเตอร์ของนางพวงเพ็ชร ชุนเอียด เพียงคนเดียว และมีกระแสข่าวการซื้อเสียงของผู้สมัครบางคนมากขึ้น ในขณะที่ นายสมศักดิ์ แสงเจริญรัตน์ ได้ว่าจ้างบริษัทโฆษณามาจัดทำกรรมาการประชาสัมพันธ์ มีการแต่งเพลงประจำตัวขึ้นมา โดยการดัดแปลงเนื้อ กล่าวถึงคุณลักษณะที่ดีของนายสมศักดิ์ แสงเจริญรัตน์ ใช้ทำนองเพลงสังนางของมนต์สิทธิ์ คำสร้อย ซึ่งโด่งดังมากในช่วงเวลานั้น ในการหาเสียงจะใช้เพลงที่แต่งขึ้นนี้โฆษณากระจายเสียงกับรถแห่ป้ายจำนวนมากออกตะเวนทุกตำบล ในส่วนของนางพวงเพ็ชร ก็ได้ใช้เพลงพรรคชาติพัฒนาเป็นหลักในการประชาสัมพันธ์ ในช่วง 2 อาทิตย์หลังสุดมีข่าว และกระแสการใช้เงินมากขึ้นโดยมีข่าวว่าใน

เขตอำเภอเมืองจะมีการซื้อเสียงกันหมายเลขละ 300 ถึง 500 บาท ในขณะที่เขตอำเภอรอบนอกราคาหมายเลขละ 200 ถึง 300 บาท โดยมีจุดหนึ่งน่าสังเกตว่ามี พลเอกอาทิตย์ กำลังเอก เพียงผู้เดียวที่ประชาชนให้ข้อมูลว่าไม่ซื้อเสียงผู้สมัครคนอื่นๆ มีกระแสการใช้จ่ายเงินทั้งสิ้น ในช่วงของประชาชนที่รับเงินจากหัวหน้าคณะผู้สมัครให้เหตุผลว่าใครก็ตามยากจะเป็น ส.ส. ก็ต้องให้เงินแก่ประชาชนด้วย เพราะ ส.ส. เข้าไปก็ได้รับประโยชน์จากการประกอบธุรกิจอยู่แล้ว ประชาชนเลือกใครเข้าไปก็ไม่แตกต่างกัน นอกจากข่าวสารเกี่ยวกับการใช้เงินซื้อเสียงแล้วยังมีข่าวการทำลายโปสเตอร์ของผู้สมัครด้วยโดยมีข่าวการรับซื้อโปสเตอร์ของผู้สมัครที่เป็นผู้แข่งขันแผ่นละ 100 บาทใครก็ตามที่ฉีกโปสเตอร์ของผู้สมัครคู่แข่งสามารถนำไปแลกเป็นเงินได้ ในเขตตำบลที่อยู่รอบนอกบ้านหลังใดที่ติดโปสเตอร์ของผู้สมัครคนใดคนหนึ่งเพียงคนเดียว จะได้รับค่าตอบแทนด้วยราคาโดยเฉลี่ยอยู่ระหว่างบ้านละ 500 ถึง 1,000 บาท ในส่วนของผู้สมัครบางคนจะทำสติ๊กเกอร์หาเสียง และป้ายโฆษณาขนาดเล็กติดหรือแขวนไว้กับรถโดยสารประจำทางโดยได้รับค่าตอบแทนคันละ 500 ถึง 1,000 บาท ตลอดเวลาจนเสร็จสิ้นการเลือกตั้ง ตลอดระยะเวลา 1 เดือนก่อนการเลือกตั้ง มีการจัดทำใบปลิวโจมตีเรื่องส่วนตัวของนางพวงเพ็ชร ชุนละเอียด ออกแจกจ่ายโดยทั่วไปในเขตเมือง และเขตชุมชนใหญ่ การหาเสียงใช้วิธีการปราศรัยมีน้อยมากก่อนช่วงวันเลือกตั้งทั้งนายสมศักดิ์ และนางพวงเพ็ชรจะมีการเปิดสำนักงานไว้ต้อนรับหัวหน้าคณะ และประชาชน มีการบริการอาหารเช้า อาหารกลางวัน และอาหารเย็น อาหารว่างตลอดเวลา ดังนั้นที่สำนักงานระยะนี้ จะพบเห็นชาวบ้านนั่งรถโดยสาร รถส่วนบุคคล ทั้งที่เป็นรถกระบะ และรถบรรทุกมา

รับประทานอาหารที่สำนักงานของผู้สมัครเป็นจำนวนมากโดยเฉพาะที่สำนักงานของนางพวงเพ็ชร จะมีประชาชนเข้าออกอยู่ตลอดเวลาตั้งแต่ช่วงเช้าถึงเวลาประมาณ 21.00 น. ในส่วนความสัมพันธ์กับประชาชนทั้งนายสมศักดิ์ และนางพวงเพ็ชร มีลักษณะเดียวกันคือได้รับการสนับสนุนจากสมาชิกสภาจังหวัด (ส.จ.) เนื่องจากเคยทำงานในส่วนนี้มาก่อนโดยนายสมศักดิ์เคยเป็น ส.จ. เขตอำเภอเมืองเลย และนางพวงเพ็ชร เคยเป็น ส.จ. เขตอำเภอภูเรือ นอกจากนั้นยังโยนโยนไปถึงการสร้างเครือข่ายผูกพันกับธุรกิจรายย่อยในกลุ่มผู้รับเหมาในท้องถิ่นด้วย

สำหรับรูปแบบการซื้อเสียงในเขตเลือกตั้ง ที่ 1 มีความหลากหลายวิธีการที่มีความเด่นชัด และน่าสนใจได้แก่ การให้ผลตอบแทนในลักษณะจ้างงานในท้องถิ่นด้วยค่าจ้างสูงโดยกลุ่มนักการเมืองซึ่งต่อมากลุ่มจ้างเหล่านี้จะพัฒนาเป็นหัวหน้าของ ผู้สมัคร ส.ส. โดยในช่วงเลือกตั้งก็จะจ่ายเงินซื้อเสียงอีกครั้งหนึ่ง โดยผู้ประสานงานในระดับจังหวัดและตำบล นอกจากนั้นมีการนำหัวหน้าคะแนน แคนนำหมู่บ้านไปทัศนศึกษาทั้งนอกเขต และในเขตเลือกตั้ง มีการจัดประชุมเพื่อให้หัวหน้าคะแนน และแคนนำหมู่บ้านต่างอำเภอ ต่างตำบลพากันมาพบปะพูดคุยปัญหา และแลกเปลี่ยนแนวคิดกัน โดยจุดสรุปจะมาอยู่ที่แคนนำทุกคนมีความเห็นตรงกันว่า ส.ส. เจ้าของโครงการเป็นผู้ที่มีคุณงามความดี ช่วยเหลือประชาชน ดังนั้นเมื่อจะลงคะแนนก็จะลงคะแนนเลือก ส.ส. ท่านนี้ ยิ่งได้รับเงินอีกด้วยก็จะยิ่งเชื่อมั่นในคะแนนเสียงที่ได้มากขึ้นส่วนผู้สมัคร ส.ส. อีกท่านซึ่งเป็นคนที่มีความผูกพันกับประชาชนในพื้นที่น้อย เพราะเพิ่งจะเข้ามามีบทบาททางการเมืองเพียงปีเศษ ก็จะมีทุ่มเงินเพื่อเป็นค่าใช้จ่ายสูงมาก การซื้อเสียงจะใช้เงินเป็น 2 ส่วน

คือ ส่วนหนึ่งจะซื้อผู้นำชุมชน และผู้นำหมู่บ้าน ส่วนที่ 2 จะซื้อเสียงประชาชนโดยการจ่ายเงินโดยตรงไม่ผ่านหัวคะแนน และแกนนำหมู่บ้าน โดยเชื่อมั่นว่าหากประชาชนได้รับเงินโดยตรงทั่วถึง ด้วยจำนวนเงินที่พอใจก็จะได้รับเลือกตั้ง ดังนั้นทีมจ่ายเงินจะเป็นตัวแทนของผู้สมัครจะเข้ามาสมัครอยู่ในหมู่บ้านก่อนการเลือกตั้ง โดยคนกลุ่มนี้จะไม่ใช่คนในพื้นที่แต่จะประสานงานกับประชาชนผ่านแกนนำหมู่บ้านมีการตกลงราคาที่ต้องจ่ายให้ประชาชน ซึ่งราคาจะแตกต่างกันไปตามเงื่อนไขที่ตกลงกัน เช่น ในเขตชุมชนเมืองคนละ 500 บาท ในเขตพื้นที่นอกเมือง คนละ 200 ถึง 300 บาท นอกจากนี้เขตที่มีการแข่งขันสูง และผู้สมัครมีฐานคะแนนน้อย ราคาซื้อเสียงก็จะสูงขึ้นด้วย การจะจ่ายให้ใครเท่าไรแกนนำหรือผู้นำหมู่บ้านจะทำหน้าที่เป็นเพียงผู้ประสานงานการรับเงินการชี้เป้าหมาย และการให้การรับรองจำนวนบุคคลเท่านั้น หน้าที่การจ่ายเงินเป็นของตัวแทนผู้สมัคร เมื่อรับเงินไปก็จะถูกหัวคะแนนจดชื่อ และที่อยู่ไว้เพื่อเป็นหลักฐานของการรับเงิน และการลงคะแนน อีกทั้งยังใช้เพื่อตรวจสอบผลในภายหลัง การเลือกตั้งด้วยการจ่ายเงินต้องจ่ายก่อนวันลงคะแนนเสียงประมาณ 1-2 วัน ในบางหน่วยเลือกตั้งจะมีการจ่ายเงินหน้าหน่วยเลือกตั้งก่อนจะเข้าคูหาลงคะแนน เช่นเดียวกับพฤติกรรมกรซื้อเสียงในเขตเลือกตั้งที่ 2 โดยเป้าหมายการซื้อเสียงจะซื้อประมาณ 150,000 คะแนน ดังนั้นหากซื้อเสียงด้วยจำนวนเงินเฉลี่ย 200 บาทต่อคนจะต้องใช้เงินซื้อเสียงประชาชนโดยตรงประมาณ 30 ล้านบาท นอกจากนี้ยังมีค่าใช้จ่ายอื่นๆ อีก เช่น ค่าเช่ารถประชาสัมพันธ์ประมาณวันละ 500 บาทต่อคัน มีผู้ให้ข้อมูลว่าต้องใช้รถไม่น้อยกว่า 40 คัน เวลาประมาณ 30 วัน มีค่าใช้จ่ายส่วนนี้ประมาณ 600,000 บาท ค่าตอบแทน

ห้วคณะน แคนนำหุ่มบ้านทั้งก่อน และหลังการเลือกตั้งใช้จ่ายเงินประมาณห้าล้านบาท ค่าใช้จ่ายที่มงาน ค่าจ้างติดโปสเตอร์ ค่าน้ำมันเชื้อเพลิง ค่าเลี้ยงต้อนรับประชาชน และแคนนำหุ่มบ้าน ค่าคัตเอาท์ ค่าป้ายโฆษณา ในส่วนนี้รวมกันประมาณห้าล้านบาท ดังนั้นผู้ให้ข้อมูลประมาณการว่าผู้สมัครที่ได้รับการเลือกตั้งต้องจ่ายเงินเพื่อการเลือกตั้งครั้งนี้ไม่ต่ำกว่า 40 ล้านบาทต่อคน ในส่วนที่เป็นผู้สมัครที่ใช้เงินซื้อเสียง

2. ในเขตเลือกตั้งที่ 2 มีผู้สมัครจำนวนทั้งสิ้น 12 คนจาก 6 พรรคการเมืองซึ่งนำมาจัดกลุ่มจะแบ่งได้ 3 กลุ่มคือ
  - 2.1 กลุ่มผู้สมัครที่มีความตั้งใจ และความหวังว่าจะได้รับเลือกตั้ง ประกอบด้วยผู้สมัครใหม่สังกัดพรรคความหวังใหม่หมายเลข 1 นายธนเทพ ทิมสุวรรณ สังกัดพรรคชาติพัฒนาหมายเลข 7 นายพินิจ สิทธิโ (อดีต ส.ส.) และผู้สมัครสังกัดพรรคกิจสังคมหมายเลข 9 นายปรีชา เร่งสมบุญรณัฐ (อดีต ส.ส.)
  - 2.2 กลุ่มผู้สมัครที่มีความตั้งใจ และวางรากฐานไว้เพื่อการเลือกตั้งครั้งต่อไป ประกอบด้วยผู้สมัครสังกัดพรรคประชาธิปัตย์ หมายเลข 3 พล.อ.อ.วีระ ศรีประเสริฐ และผู้สังกัดพรรคพลังธรรม หมายเลข 5 นายคุ่มพงษ์ ภูมิภูเขียว อาชีพทนายความและเป็นนักเคลื่อนไหวเชิงประเด็น ปาไม้ที่ดิน

2.3 กลุ่มผู้สมัครที่ไม่คาดหวังและไม่มีเป้าหมาย ทางการเมืองประกอบด้วยผู้สมัครคนอื่นๆ นอก เหนือจากที่กล่าวข้างต้น

ผู้สมัครในกลุ่มที่ 1 จะมีการวางยุทธศาสตร์ และการสร้าง
เครือข่ายในชุมชนรูปแบบเดียวกันคือสร้างความสัมพันธ์กับกลุ่ม
องค์กรชาวบ้านในท้องถิ่น กลุ่มอาสาสมัครสาธารณสุขหมู่บ้าน
กลุ่มอาสาพัฒนา และป้องกันตนเอง กลุ่มสหกรณ์หมู่บ้านเป็นต้น
นอกจากนั้น ยังมีการสร้างความสัมพันธ์กับผู้นำชุมชนต่างๆ ทั้ง
กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ครูอาจารย์ สาธารณสุขตำบล พนักงาน
อนามัยผดุงครรภ์ พระภิกษุ ข้าราชการอื่นๆ ผู้นำชุมชนเหล่านี้จะ
เป็นผู้ให้การสนับสนุนผู้สมัครคนสำคัญเป็นผู้มีบทบาทอย่างยิ่งใน
การที่จะติดต่อประสานงานกับสมาชิกสภาจังหวัด (ส.จ.) ของเขต
อำเภอ นั้น ๆ เนื่องจากสมาชิกสภาจังหวัดทุกอำเภอจะได้รับการ
สนับสนุนจากผู้สมัคร ส.ส. อีกทอดหนึ่งประกอบด้วย ส.จ. เป็น
บุคคลที่ คลุกคลีคุ้นเคยกับพื้นที่ซึ่งรู้จักบุคคลต่างๆ ในท้องถิ่นเป็น
อย่างดีจึงทำหน้าที่เป็นตัวกลางหรือเป็นผู้ประสานงานให้กับ
ผู้สมัคร ส.ส. ในช่วงการเลือกตั้งผู้สมัคร ส.ส. จะจ่ายเงินค่าดำเนิน
การให้กับ ส.จ. ในสังกัดของตนเองเป็นงวดๆ เพื่อให้ ส.จ.นำไป
จ่ายให้กับผู้นำชุมชนที่ให้การสนับสนุนอีกทอดหนึ่ง

ในการจ่ายเงินก็มีรูปแบบเดียวกันคือเมื่อผู้สมัครได้
หมายเลขประจำตัวแล้ว ก็会上ป้ายคัดเอาที่โนที่ต่างๆ ที่เป็น
แหล่งชุมชน มีการพิมพ์เอกสารประชาสัมพันธ์ผู้สมัครแล้ว
ผู้ประสานงานระหว่างผู้นำชุมชนกับผู้สมัครคือ ส.จ. ก็จะเดินทางไปหาผู้นำชุมชนที่เป็นเครือข่ายของตนเองพร้อมกับการจ่ายเงินให้

ผู้นำชุมชนงวดแรกประมาณ 1,000 บาท เพื่อสร้างความสัมพันธ์ต่อกัน เช่นในตำบลนั้นมีผู้ใหญ่นักบวชที่เป็นเครือข่ายของตนเองก็จะจ่ายให้คนละ 1,000 บาทเป็นการจ่ายแบบปุพรมหรือเรียกอีกอย่างหนึ่งว่า จ่ายค่าองค์กร หลังจากนั้นก็จะมีการจ่ายค่าองค์กรครั้งที่ 2 แต่ในการจ่ายค่าองค์กรครั้งที่ 2 นั้น จำนวนเงินที่จ่ายจะแตกต่างกันออกไปในแต่ละพื้นที่ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับปัจจัยประกอบหลายอย่างเช่น จำนวนเงินที่ผู้สมัครหมายเลขอื่นจ่าย จำนวนประชากรที่มีสิทธิลงคะแนนเสียงเลือกตั้งความนิยมในตัวผู้สมัคร และคะแนนเสียงที่ได้รับจากการเลือกตั้งครั้งที่ผ่านมา การเลือกตั้งครั้งนี้ค่าองค์กรในครั้งที่ 2 ก็จ่ายไม่ต่ำกว่า 1,000 บาทต่อคน การจ่ายครั้งนี้ก็เหมือนกับการจ่ายครั้งแรกคือการจ่ายแบบให้เปล่าและมีการเลี้ยงอาหาร เครื่องดื่มแอลกอฮอล์แก่ผู้สนับสนุนด้วย หลังจากนั้นก็สอบถาม พี่ช่าวว่าผู้สมัครหมายเลขอื่นจ่ายครั้งที่ 3 จำนวนเท่าไร ในการจ่ายครั้งที่ 3 จะเรียกว่าการจ่ายพร้อมยิง (จ่ายเงิน) โดยจะจ่ายค่าองค์กรให้แก่ผู้สนับสนุนอย่างต่ำ 1,000 บาท (จำนวนเงินจะแตกต่างกันออกไปตามปัจจัยที่กล่าวข้างต้น) และให้ผู้สนับสนุนหรือหัวคะแนนนำไปจ่ายให้ประชาชนผู้มีสิทธิลงคะแนนอยู่ที่ในการควบคุมดูแลของตนเองคนละ 100 บาท (จำนวนเงินนี้แตกต่างกันออกไปในแต่ละพื้นที่เช่นเดียวกัน แต่อยู่ระหว่าง 100 บาทถึง 500 บาทต่อคน) จำนวนเงินสูงสุดที่ถูกจ่ายจะถูกกำหนดในอัตราเช้าของวันลงคะแนนก่อนผู้มีสิทธิลงคะแนนเสียงเข้าคูหาเลือกตั้งโดยหลายหน่วยเลือกตั้งที่การจ่ายเงินซื้อเสียงจะจ่ายบริเวณเขตเลือกตั้ง โดยที่เจ้าหน้าที่ตำรวจหรือผู้มีหน้าที่เกี่ยวข้องมักไม่เข้าไปขัดขวางหรือจับกุม หลังจากผู้สมัครได้รับเลือกตั้งแล้วมีเงินสมนาคุณพิเศษให้แก่หัวคะแนนอีกงวดหนึ่งโดยจำนวนเงินที่

จะให้คิดจากจำนวนเสียงที่ลงคะแนนให้ผู้สมัครในหน่วยเลือกตั้งที่ หัวคะแนนดูแลอยู่คุณด้วย 20 เช่น หน่วยเลือกตั้ง ก ลงคะแนนให้ผู้สมัครหมายเลข 1 800 คะแนน หัวคะแนนที่ดูแลหน่วยนั้นจะได้รับเงิน 16,000 บาท นอกจากนั้นยังมีการให้วัวควายเพื่อเลี้ยงฉลองกัน ถ้าเป็นบ้านหมู่เล็กก็จะให้หนึ่งตัว ถ้าหมู่บ้านใหญ่ก็ให้ 2-3 ตัว เป็นต้น

ในส่วนที่ประชาชนเรียกร้องให้ผู้สมัครรับเลือกตั้งช่วยเหลือในด้านสิ่งก่อสร้าง และสาธารณูปโภคในท้องถิ่นก็มีมากเช่น ขอให้ผู้สมัครช่วยปรับปรุงถนน ปรับปรุงระบบน้ำของหมู่บ้าน เป็นต้น นอกจากนั้นยังมีงานการแข่งขันกีฬาของหมู่บ้าน กีฬาของกลุ่มโรงเรียน กีฬาอำเภอ ก็จะขอให้ผู้สมัครรับเลือกตั้งสนับสนุนเสื้อแข่งขัน อุปกรณ์การแข่งขัน ถ้วยรางวัล เป็นต้น ในส่วนของกลุ่มแม่บ้านก็ขอจักรเย็บผ้า โทรโข่ง เครื่องสำอางไฟ เสื้อใส่เป็นชุดประจำกลุ่มหรือเสื้อทีม เป็นต้น

นอกจากนั้นช่วงเวลาที่ใกล้จะถึงวันลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง มีข่าวว่า ผู้สมัครในเขตเลือกตั้งที่ 1 คนหนึ่งซึ่งสนิทสนมเป็นผู้สมัครใหม่ในเขตเลือกตั้งที่ 2 และได้รับชัยชนะในการเลือกตั้งเป็นผู้แทนราษฎรในเขตเลือกตั้งที่ 1 ด้วยได้ส่งเงินไปสนับสนุนผู้สมัครรับเลือกตั้งในเขตที่ 2 คนหนึ่งเป็นเงิน 25 ล้านบาท และมีส่วนทำให้ผู้สมัครคนนั้นได้รับเลือกตั้งเป็นผู้แทนราษฎรด้วยเช่นเดียวกัน โดยมีข้อตกลงว่าจำนวนเงินดังกล่าวนี้ไม่ต้องขอใช้คืนแต่จะให้เป็นส่วนหนึ่งในบริษัทของบิดาผู้สมัครแทน

สำหรับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในการเลือกตั้งครั้งนี้เกิดจากความนิยมในบทบาททางการเมืองมิให้เห็น

เด่นชัดเพียง 2 พรรคการเมืองคือ พรรคความหวังใหม่กับพรรค
ประชาธิปไตย โดยประชาชนได้รับทราบข่าวสาร และบทบาท
ทางการเมืองทั้งสองพรรคทางสื่อโทรทัศน์มากที่สุดรองลงมาเป็น
สื่อหนังสือพิมพ์รายวัน วิทยุ และแผ่นป้ายคัดเอาท์ประชาสัมพันธ
ของผู้สมัครรับเลือกตั้ง ตามลำดับ ผู้ที่ชื่นชอบพรรคความหวังใหม่
พอใจในจุดที่ต้องการให้คนอีสาน (พลเอกเขาวลิต ยงใจยุทธ) เป็น
นายกรัฐมนตรี ส่วนผู้ที่ชื่นชอบพรรคประชาธิปไตยพอใจในนโยบาย
พรรคที่จะสร้างความมั่นคงให้ระบบเศรษฐกิจ และเน้นความ
ซื่อสัตย์ของนักการเมือง ผลจากการลงคะแนนเสียงเลือกตั้งบาง
หน่วยเลือกตั้งแสดงให้เห็นถึงความนิยมในพรรคการเมืองได้เป็น
อย่างดีเช่นที่ ตำบลห้วยบ่อซืน อำเภอปากชม ประชาชนจะลง
คะแนนเสียงให้กับผู้สมัครในสังกัดพรรคประชาธิปไตยเป็นจำนวนมาก
ในทุกสมัยการเลือกตั้ง ทั้งที่ผู้สมัครในสังกัดพรรคประชาธิปไตย
ในเขตเลือกตั้งที่ 2 นี้ เปลี่ยนแปลงตัวผู้สมัครอยู่เสมอ และ
ผู้สมัครส่วนใหญ่ไม่ใช่คนในภูมิลำเนา นี้ นอกจากนั้นผู้สมัครยังไม่มี
ความสัมพันธ์ในลักษณะอื่น ๆ กับหน่วยเลือกตั้งนี้ไม่ว่าจะเป็น
ฐานธุรกิจหรือระบบการจัดตั้งหัวคะแนนก็ตาม สำหรับการเลือกตั้ง
ครั้งนี้ก็เช่นเดียวกันผู้สมัครสังกัดพรรคประชาธิปไตยหมายเลข 3
คือ พลอากาศเอก วีระ ศรีประเสริฐ ได้รับคะแนนเสียงในหน่วย
เลือกตั้งนี้สูงทั้งๆ ที่ไม่เคยเข้าไปปราศรัยพบปะประชาชนรวมทั้ง
ไม่มีแผ่นป้ายหาเสียงเข้าไปติดตั้ง และผู้สมัครก็ไม่ได้จ่ายเงินซื้อ
เสียงแต่ประการใด เมื่อสอบถามความคิดเห็นของประชาชนใน
ตำบลนี้ก็ให้เหตุผลการเลือกผู้สมัครพรรคประชาธิปไตยว่าเพราะ
ชอบนักการเมืองของพรรคประชาธิปไตยหลายคนเช่น นายชวน
หลีกภัย นายไตรรงค์ สุวรรณคีรี เป็นต้น นอกจากนั้นพรรค

ประชาธิปไตยได้มีบทบาททางการเมืองเด่นชัดตลอดมา

ในบางกลุ่มองค์กรประชาชน และบางกลุ่มผู้นำชุมชนมีความผูกพันกับผู้สมัครรับเลือกตั้งมาก่อน และเป็นฐานคะแนนนิยมที่มั่นคงให้กับผู้สมัคร เช่น กลุ่มสมาชิกเกษตรกรรายย่อยอีสานเลยกลุ่มผาน้อย (กลุ่มเคลื่อนไหวในพื้นที่ของครูประเวียน บุญหนัก) จะมีความผูกพัน และให้การสนับสนุนแก่ผู้สมัครหมายเลข 7 คือ นาย พินิจ สิทธิโห โดยไม่มีเงื่อนไขการสนับสนุนอื่นใด เช่น ไม่เรียกร้องเงิน ไม่เรียกร้องการปรับปรุงถนนแต่เป็นการสนับสนุนเพราะเห็นว่า นายพินิจ สิทธิโห เป็นนักต่อสู้ทางการเมือง และเป็นอดีตสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดเลยที่มีบทบาทในการอภิปราย และการตั้งกระทู้ในสภาผู้แทนราษฎร นอกจากนั้น ผู้สมัครพรรคพลังธรรมหมายเลข 5 นายคุ่มพงษ์ ภูมิภูเขียว ก็เป็นผู้สมัครอีกคนหนึ่งที่เป็นนักเคลื่อนไหวในพื้นที่ทั้งในเขตเลือกตั้งที่ 1 และเขตเลือกตั้งที่ 2 โดยเฉพาะอย่างยิ่งในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับการเมืองและสิทธิในที่ดินทำกินของเกษตรกร ทำให้ผู้สมัครหมายเลขนี้เป็นที่รู้จักของประชาชนโดยทั่วไป และประชาชนในเขตเลือกตั้งมีความเชื่อว่าผู้สมัครหมายเลขนี้เป็นผู้สมัครที่ไม่ใช้เงินซื้อคะแนนเสียงที่ได้เป็นคะแนนเสียงบริสุทธิ์จากประชาชน ส่วนกลุ่มผู้นำชุมชนอื่นๆ มีความสัมพันธ์กับผู้สมัครอื่นๆ ในรูปแบบของเครือข่ายธุรกิจ และการได้รับเงินสนับสนุน เช่น ธุรกิจการก่อสร้าง ธุรกิจ หินทราย เอเยนต์ขายเหล้าบุหรี และรับเหมาตลอดจนงานประมูลในท้องถิ่น เป็นต้น

พฤติกรรมการหาเสียงของผู้สมัครในเขตเลือกตั้งที่ 2 ไม่เน้นการปราศรัยมากนัก (ยกเว้นผู้สมัครสังกัดพรรคพลังธรรมที่ใช้

ยุทธวิธีการปราศรัยมากกว่าพรรคอื่นๆ รองลงไป ได้แก่ ผู้สมัครสังกัดพรรคชาติพัฒนาหมายเลข 7) ผู้สมัครที่มีเงิน มีอิทธิพลจะใช้ระบบการจัดการกับหวัคະແນในหลายๆ รูปแบบ เช่น การจัดเลี้ยงโต๊ะจีน การจัดประชุม การจ่ายเงิน และการให้ผลประโยชน์ตอบแทน การกระทำในลักษณะนี้จะพบเห็นได้โดยทั่วไป และบ่อยครั้งแต่ไม่มีเจ้าหน้าที่คนใดที่จะเข้าไปแก้ไข ในกรณีที่ผู้สมัครใช้วิธีการปราศรัยส่วนใหญ่จะเริ่มเวลาประมาณ 18.00 ถึง 21.00 น. ในหนึ่งวันจะปราศรัยได้ประมาณ 2 หมู่บ้าน ในช่วงเวลาระหว่าง 6.00 ถึง 18.00 น. การปราศรัยให้ผลน้อยเนื่องจากประชาชนไม่อยู่บ้าน เวทีกลางวันที่มีประชาชนรวมกันบ้างก็จะเป็นเวทีบริเวณวัดซึ่งที่มีชาวบ้านมาทำบุญ งานศพ และเวทีตลาดสด มีประชาชนที่สนใจฟังการปราศรัยของผู้สมัครอย่างตั้งใจ และติดตามมีประมาณร้อยละสิบของประชาชนในชุมชนนั้น ผู้ที่มีส่วนร่วมในการซักถามและโต้ตอบกับผู้สมัครที่ปราศรัยจะเป็นผู้ดื่มสุรา นอกจากนั้นยังถามถึงจำนวนเงินที่จะจ่ายให้กับผู้ลงคะแนน โดยถามว่านโยบายข้อสุดท้ายว่าอย่างไร (หมายถึงว่าจะจ่ายเงินให้จำนวนเท่าไร) ที่เป็นเช่นนี้เพราะประชาชนมีความเชื่อว่าเลือกใครเป็นผู้แทนก็เหมือนกัน ไม่เห็นทำอะไร เมื่อเป็น ส.ส. แล้วก็ลืมประชาชน และเข้าไปเป็น ส.ส. เพื่อประโยชน์ของตนเอง และใช้อำนาจเพื่อผลประโยชน์ทางธุรกิจสร้างความร่ำรวย ดังนั้น ถ้าเป็น ส.ส. ก็ต้องจ่ายเงินให้กับประชาชนผู้ลงคะแนน

เมื่อเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมทางการเมืองประชาชนในเขตเลือกตั้งที่ 1 กับเขตเลือกตั้งที่ 2 พบว่า มีความแตกต่างกัน โดยเขตเลือกตั้งที่ 1 สุสานการเมืองที่ประชาชนให้การสนับสนุน นักการเมืองเกิดจากความเลื่อมใสเชื่อถือเชิงเกียรติยศ เช่น พลเอก

อาทิตย์ กำลังเอก อีกทั้งได้ทำประโยชน์ให้กับเขตเลือกตั้งในเกือบทุกตำบลทั้งด้านการจัดหาแหล่งน้ำสะอาด การทำถนนการทำฝายน้ำล้น ส่งเสริมการกีฬา การประสานจัดหาไฟฟ้าเข้าหมู่บ้าน การพัฒนาการศึกษาในท้องถิ่น โดยเฉพาะในส่วนหลังนี้ได้ดำเนินการส่งเสริมการศึกษาอย่างกว้างขวาง ได้ใช้งบพัฒนาจังหวัดจัดทำห้องปฏิบัติการทางภาษา และห้องปฏิบัติการคอมพิวเตอร์ ในโรงเรียนมัธยมศึกษา และประถมศึกษากว่าหลายโรงเรียน ทุกอำเภอในเขตเลือกตั้ง ซึ่งประชาชนให้การยอมรับว่าเป็นประโยชน์ และเกิดความผูกพันกับนักการเมือง แต่ในเขตเลือกตั้งที่ 2 ประชาชนจะผูกพันกับนักการเมือง 2 ลักษณะ คือ

1. ผูกพันกับผลประโยชน์ด้านการพัฒนาสาธารณูปโภคในท้องถิ่น เช่น แหล่งน้ำ ไฟฟ้า ประปาหมู่บ้าน การบูรณะวัด การส่งเสริมการเกษตรกรรม ในส่วนนี้ประชาชนให้การยอมรับ นายปรีชา เร่งสมบุญสุข และนายธนเทพ ทิมสุวรรณ

2. ผูกพันกับบทบาททางการเมือง และการยอมรับในความรู้ความสามารถตลอดจนมีความผูกพันกับประชาชนในท้องถิ่น ในส่วนนี้ประชาชนให้การยอมรับ 2 คน ได้แก่ นายพิณิจ สิทธิโธและนายคัมพงษ์ ภูมิภูเขียว ซึ่งนักการเมืองทั้ง 2 คนนี้เป็นที่พึ่งพาและให้การช่วยเหลือให้คำแนะนำ และร่วมต่อสู้เพื่อเรียกร้องกับประชาชนที่เป็นเกษตรกรเสมอมา ไม่ว่าจะเป็นเรื่องสิทธิทำกินหรือการไม่ได้รับความเป็นธรรมในกฎหมาย

ดังนั้นความแตกต่างอย่างชัดเจนของการมีส่วนร่วมทางการเมือง และความผูกพันกับนักการเมืองของประชาชนที่นำไปสู่การสนับสนุนนักการเมืองในเขตเลือกตั้งที่ 1 กับ 2 คือกลุ่ม

สนับสนุนและการแสดงบทบาททางการเมืองของนักการเมืองต่อประชาชน โดยในเขต 1 กลุ่มที่มีความผูกพันจะเป็นเหตุผลด้านอาชีพ ด้านธุรกิจ และการจัดหา และเกษตรกรเชื่อมั่นนักการเมืองในบทบาทของตัวแทนในระบอบประชาธิปไตยไม่มากนัก แต่ในเขตเลือกตั้งที่ 2 นอกจากผูกพันในส่วนผลประโยชน์ทางธุรกิจ การจัดหาแล้วเกษตรกรยังผูกพันกับบทบาทการเป็นตัวแทนการต่อสู้อีกด้วย ดังนั้นองค์กรประชาชนในพื้นที่เขตเลือกตั้งที่ 2 จึงมีบทบาทสนับสนุนนักการเมืองเพื่อเป็นตัวแทนของตนเองตามระบอบประชาธิปไตยที่ชัดเจนที่ควรมีการสนับสนุนให้มีความเข้มแข็งมากขึ้น

3.5 พฤติกรรมเบี่ยงเบนในการหาเสียงเลือกตั้งและการสร้างความสัมพันธ์กับประชาชน (พ.ศ.2538 - พ.ศ.2548)

พฤติกรรมเบี่ยงเบนในการหาเสียงเลือกตั้ง หมายถึง กระบวนการหาเสียงของผู้สมัครรับเลือกตั้ง และพฤติกรรมการสร้างคະແນນນິຍມທາງການເມືອງຂອງນັກການເມືອງ ແລະທີ່ມາງານການເມືອງ ຈຶ່ງພຸດຕິກຣມເລ່ານັ້ນຂັດຕໍ່ກຸງໝາຍເລືອກຕັ້ງຫຼືອາຈຫໍ່າໃຫ້ການອອກເສີຍລຸງຄະແນນຂອງຜູ້ມີສິທິລຸງຄະແນນເປັນໄປໂດຍມໍ່ສຸຈຣິດ ແລະມໍ່ຍຸຕິຣຣມ ປຣາກຸງໃນການເລືອກຕັ້ງ ສ.ສ. ໃນຈັງຫວັດເລຍຕັ້ງແຕ່ການເລືອກຕັ້ງໃນປີ ພ.ສ.2538 ເປັນຕົ້ນມາ ໃນອໍາເກອຕ່າງໆ ຈຸວມ 14 ອໍາເກອມີດັ່ງນີ້

3.5.1 อำเภอนงหิน มีพฤติกรรมเบี่ยงเบนที่ปรากฏ ในการเลือกตั้ง ส.ส. ดังนี้

- 1) การแจกเงินให้แก่ผู้มีสิทธิลงคะแนนเพื่อซื้อเสียง โดยเริ่มจากที่มงานการเมืองของผู้สมัคร ส.ส. จะสำรวจความนิยมที่มีต่อผู้สมัครแต่ละคน แล้วจึงกำหนดอัตราการจ่ายเงินซื้อเสียง โดยเทียบเคียงกับคู่แข่งกันว่าจ่ายเงินหรือไม่หากจ่ายเงินจะจ่ายจำนวนเท่าใด และผู้สมัครที่ต้องการได้รับเลือกตั้ง จะต้องจ่ายกี่ครั้งๆ ละกี่บาท ดังนั้นจำนวนที่ซื้อเสียงในแต่ละครั้งจะมีจำนวนเงินไม่เท่ากัน โดยทั่วไปจำนวนเงินจะเพิ่มมากขึ้นในแต่ละครั้งที่จ่าย
- 2) การซื้อกรรมการประจำหน่วยโดยใช้หลายรูปแบบ เช่น การให้โควต้ารับประทานอาหารที่ร้านอาหาร คนละ 500-1,000 บาท แจกสิ่งของเครื่องใช้ในครัวเรือน และการให้เงิน โดยหัวหน้าคะแนนในเขตเลือกตั้งนั้นของผู้สมัครจะเป็นผู้ดำเนินการ
- 3) การจ่ายเงินผ่านร้านขายของชำในชุมชนโดยร้านค้าจะทอนเงินให้แก่ชาวบ้านในเขตเลือกตั้งมากเป็นพิเศษ และจะบอกว่าเป็นเงินที่ใครให้มา
- 4) การหลอกเก็บข้อมูล โดยการส่งที่มงานการเมืองของผู้สมัครไปเก็บบัตรประชาชนของผู้มีสิทธิเลือกตั้งมาเก็บไว้หรือเอาไปถ่ายสำเนาเก็บไว้เพื่อเป็นหลักฐานการจ่ายเงิน และรับเงินซื้อเสียง และ

เป็นระบบการจัดการจ่ายเงินที่ป้องกันการซ้ำซ้อน โดยบอกประชาชนว่าเขาไปใช้เป็นข้อมูล จปฐ. (ความจำเป็นพื้นฐาน)

- 5) การแก้งัดจับผิด โดยการใช้กล้องถ่ายภาพมาถ่าย รูปบางกิจกรรมของผู้สมัครที่มีคะแนนนิยมดีแล้ว นำมาตัดต่อส่งไปฟ่องร้อง กกต. เพื่อทำลายความ น่าเชื่อถือ และนำมาใช้ร้องคัดค้านการเลือกตั้ง
- 6) ในช่วงใกล้เลือกตั้งจะจัดสรรงบประมาณให้ผู้ นำ ชุมชนโดยอ้างว่าเป็นงบประมาณช่วยเหลือภัย แล้งภัยหนาวให้ชุมชน หรือมอบค่าน้ำมันดีเซลให้ สำหรับการสูบน้ำลงไร่นาครอบครัว 10 ลิตร เพื่อ ช่วยในการปลูกพืช
- 7) การให้เบี้ยยังชีพแก่กลุ่มผู้สูงอายุ และให้เงิน สนับสนุนกิจกรรมกลุ่มสตรี
- 8) การจ่ายค่าเวรยามให้ประชาชนอยู่เวรยามระวาง เหตุในชุมชน
- 9) การจัดสัมมนาพระสงฆ์ และไวยาวัจกร โดยไม่ ร่วมกับส่วนราชการที่เกี่ยวข้อง และสอบถาม ความต้องการจากวัดและจากประชาชนที่ใกล้ชิด ศึกษาวัดว่าต้องการให้ปรับปรุงอะไรก็จะทำให้ตามที่ ร้องขอ
- 10) การแจกเสื้อพรรคมีชื่อผู้สมัครรับเลือกตั้ง และ แจกอุปกรณ์กีฬา

- 11) การเกณฑ์ชาวบ้านมาเป็นสมาชิกพรรคโดย
โฆษณาว่าจะได้รับสิทธิประโยชน์จากพรรค
- 12) การจัดทัศนศึกษาให้กับกลุ่มต่างๆ เช่น อสม.
กลุ่มสตรี กลุ่มเยาวชน กลุ่มผู้นำชุมชน
- 13) การให้สัญญาว่าจะช่วยปลดหนี้ให้ จะสร้างถนน
จะขุดแหล่งน้ำ จะตัดไฟฟ้าถนนให้ จะสร้าง
ประปาหมู่บ้านให้ เป็นต้น
- 14) จะมีทีมงานการเมืองในพื้นที่เพื่อคอยประสานงาน
จัดหาสิ่งต่างๆ ที่ประชาชนต้องการให้ เช่น เติมน้ำ
โตะแก้อื้อ น้ำดื่ม โรงทาน รถรับส่งศพหรือผู้ป่วย

3.5.2 อำเภอกูกระดิง มีพฤติกรรมเบี่ยงเบนที่ปรากฏใน การเลือกตั้ง ส.ส.

เหมือนกับพฤติกรรมที่เกิดขึ้นในเขตอำเภอหนองหิน
เพราะเป็นอำเภอที่มีพื้นที่ติดต่อกัน และอำเภอ
หนองหินเป็นอำเภอใหม่ที่แยกพื้นที่ออกจากอำเภอ
กูกระดิง

3.5.3 อำเภอเอราวัณ มีพฤติกรรมเบี่ยงเบนในการ เลือกตั้ง ส.ส.ที่ปรากฏดังนี้

- 1) การซื้อเสียงจะจ่ายให้ผู้นำชุมชนคนละ 1,000
บาท และจัดตั้งหัวคะแนนในแต่ละเขตชุมชนให้
หัวคะแนนหนึ่งคนรับผิดชอบหาเสียง และจ่ายเงิน
ให้ผู้มีสิทธิลงคะแนนคนละ 200-500 บาท

- 2) มีการแจกสิ่งของ เช่น ยาสามัญประจำบ้าน ถ้วยจาน แก้วน้ำ ครั้วเรือนละ 6 ชุด
- 3) แจกเสื้ออุปกรณ์กีฬา ถ้วยรางวัล และเงินรางวัลในการแข่งขันกีฬาหมู่บ้าน
- 4) สัญญาว่าจะปรับปรุงระบบสาธารณสุขปก

3.5.4 อำเภอวังสะพุง มีพฤติกรรมเบี่ยงเบนที่ปรากฏในการเลือกตั้ง ส.ส. ดังนี้

- 1) ก่อนวันเลือกตั้งที่มงานการเมืองจะเชิญผู้นำชุมชน และแกนนำในหมู่บ้านเข้าประชุมที่บ้านของผู้สมัครเพื่อชี้แจงแนวทางการควบคุมคะแนนเสียงในพื้นที่เลือกตั้ง โดยผู้เข้าร่วมประชุมจะได้รับเสื้อมีชื่อผู้สมัคร และเงินค่าพาหนะ 200 - 300 บาท แตกต่างกันตามระยะทางหลังจากนั้นแกนนำจะกลับไปจัดทำบัญชีรายชื่อผู้มีสิทธิ์ลงคะแนนเสียงเลือกตั้งที่ตนสามารถควบคุมเสียงได้ตามเขตพื้นที่ (Zone) ที่ได้จัดแบ่งไว้ หลังจากนั้นจึงนำรายชื่อมาขอรับเงินจากสำนักงานผู้สมัคร ส.ส. เพื่อนำไปจ่ายให้กับผู้มีสิทธิ์ลงคะแนนในเขตที่ตนรับผิดชอบในอัตราครั้งแรก 100-200 บาท แตกต่างกันตามระดับความรุนแรงของการแข่งขัน ซึ่งในวันจ่ายเงินจะมีตัวแทนของผู้สมัครที่มีหน้าที่ควบคุมเสียงในระดับเขตอำเภอเป็นผู้คอยสังเกตการณ์และควบคุมอีกทอดหนึ่งเพื่อให้มีการจ่ายเงินถึง

มือของผู้มีสิทธิเลือกตั้งจริง ในช่วงก่อนการลงคะแนนเสียงอาจมีการจ่ายเงิน 1-2 ครั้ง

- 2) ในช่วงวันลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง แกนนำในชุมชนจะคอยตรวจสอบ และตรวจนับจำนวนผู้มาใช้สิทธิที่ได้รับเงินไปแล้วว่าใครมาหรือยังไม่มาลงคะแนนเพื่อจะติดตามตัวให้มาลงคะแนนให้ทันตามกำหนดเวลา
- 3) หลังวันเลือกตั้งถ้าผู้สมัครที่จ่ายเงินซื้อเสียงได้รับเลือกตั้งก็จะจ่ายเงินตอบแทนให้แก่แกนนำคนละ 1,000-2,000 บาท และหากได้คะแนนสูงมากกว่าที่กำหนดไว้ก็จะให้เงินตอบแทนมากขึ้นรวมทั้งให้หมูหรือวัวไปฆ่าแหละเลี้ยงกันในหมู่บ้านเป็นการขอบคุณที่ลงคะแนนให้
- 4) การสัญญาว่าจะปรับปรุงสาธารณูปโภค และการพัฒนาหมู่บ้านจะดำเนินการโดยช่วงก่อนการเลือกตั้งจะประชุมแกนนำในแต่ละหมู่บ้านเพื่อให้เสนอความต้องการของแต่ละหมู่บ้าน และสัญญาว่า หากได้รับเลือกตั้งจะดำเนินการให้ เช่น การทำถนนเข้าหมู่บ้าน การพัฒนาแหล่งน้ำเพื่อการเกษตร การทำศาลากลางบ้าน การสร้างหอกระจายข่าว การช่วยสนับสนุนงบประมาณการศึกษา และงบกิจกรรมกลุ่มสตรี กลุ่มเยาวชน และกลุ่มผู้สูงอายุ เป็นต้น เพื่อให้แกนนำชุมชนนำไปบอกกล่าวกับผู้ลงคะแนนในหมู่บ้านว่า ผู้สมัคร

คนใดจะสนับสนุน และอนุเคราะห์ในสิ่งที่ร้องขอ จากนั้นก็จะนัดหมายประชุมชาวบ้านเพื่อกำหนด ช่วงเวลาจัดกิจกรรมหรือช่วงเวลาที่จะให้ผู้สมัคร มาพบหาเสียงกับชาวบ้าน ซึ่งจะมีผู้เข้าร่วม ประชุมจำนวนมาก และเป็นการประชุมที่ทุกฝ่าย มีความสุขเพราะชาวบ้านจะได้สิ่งที่ร้องขอ หัวคะแนนจะได้เงินค่าประสานงานกิจกรรมหรือ ค่าจัดองค์กร และผู้สมัครรับเลือกตั้งได้รับการ ต้อนรับอย่างอบอุ่นจากผู้มีสิทธิลงคะแนน ใน กรณีที่ขั้นตอนการดำเนินงานดังกล่าวนี้มีอุปสรรค ที่ทีมงานคนสำคัญของผู้สมัครก็จะจัดประชุมแกน นำในชุมชนเพื่อวิเคราะห์ปัญหาที่เกิดขึ้น

- 5) ในอดีตกิจกรรมการสร้างคะแนนนิยมของผู้สมัคร ส.ส. จะดำเนินการเอง โดยอาจมีญาติหรือบุคคล ในครอบครัวเป็นผู้ดำเนินการให้ แต่ในระยะต่อมา หลังปี พ.ศ.2540 มีบทลงโทษของกฎหมายเกี่ยวกับการกระทำผิดในการเลือกตั้งสูงขึ้น ดังนั้นการ ดำเนินการต่างๆ จึงต้องใช้ทีมงานหัวคะแนนใน หมู่บ้านเป็นผู้ดำเนินการเพื่อป้องกันไม่ให้เกิด ความผิดนั้นมาถึงตัวผู้สมัคร
- 6) ในอดีตการจ่ายเงินซื้อเสียงจะเป็นปัจจัยสำคัญ ที่สุดที่จะทำให้ได้รับเลือกตั้ง แต่ปัจจุบันต้อง ใช้ กิจกรรมอื่นๆ ประกอบด้วย และการจ่ายเงิน ซื้อเสียงในคืนหมาหอน (คืนก่อนวันลงคะแนน)

ทำได้ยากขึ้น ในอดีตก่อนการเลือกตั้งตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2540 เขตเลือกตั้งนี้จะใช้รศปึกอัฟจอดปิดหัวถนนซอย และทำยถนนชอยเพื่อให้ทีมงานนำเงินไปจ่ายให้ผู้มีสิทธิลงคะแนนในช่วงค่ำ ซึ่งเป็นช่วงเวลาที่จะตรกรจะกลับจากไร่นา และมารวมกลุ่มกันที่บ้านหลังใดหลังหนึ่งที่หัวคะแนนประสานงานไว้

3.5.5 อำเภอมาวว มีพฤติกรรมเบี่ยงเบนที่ปรากฏในการเลือกตั้ง ส.ส. ดังนี้

- 1) การใช้เงินซื้อเสียงในช่วงใกล้วันเลือกตั้งคนละ 200-500 บาท แตกต่างกันตามพื้นที่หากมีคะแนนนิยมดีจะจ่ายน้อย แต่ถ้าคะแนนนิยมไม่ดีจะจ่ายมาก นอกจากนั้นยังขึ้นกับอัตราที่ผู้สมัครแข่งขันจ่ายด้วยว่ามากน้อยเพียงใด
- 2) การสนับสนุนเงินทำกิจกรรมต่างๆ ในชุมชน เช่น การแข่งขันกีฬา งานประเพณีต่างๆ
- 3) การแจกเสื้อ อุปกรณ์กีฬา ถ้วยรางวัล
- 4) การให้เงินช่วยเหลือในงานศพ งานแต่งงาน และรถเครื่องเสียง
- 5) การใช้สื่อในท้องถิ่น เช่น วิทยุชุมชนประชาสัมพันธ์ การเมือง และโจมตีพรรคการเมืองที่ไม่ชอบ
- 6) การสัญญาว่าจะช่วยเหลือปรับปรุงพัฒนาท้องถิ่น เช่น แหล่งน้ำ ถนน วัด โรงเรียน

3.5.6 อำเภอปากชมมีพฤติกรรมเบี่ยงเบนที่ปรากฏในการเลือกตั้ง ส.ส. ดังนี้

- 1) มีการแจกเงิน แจกเสื้อผ้า แจกถ้วยชาม 5 ใบต่อครอบครัวก่อนการเลือกตั้งประมาณ 2 เดือน หรือหากใกล้วันลงคะแนนก็จะแจกสิ่งของที่มีการระบุวัน เดือน ปีไว้ให้รู้ว่าเป็นการดำเนินการก่อนมีพระราชกฤษฎีกากำหนดวันเลือกตั้ง เพื่อหลีกเลี่ยงความผิด
- 2) หัวคะแนนที่เป็น อสม. หรือผู้ใหญ่บ้าน กำหนด ส.จ. จะพูดคุยสอบถามความเห็นก่อนว่าชอบผู้สมัครคนไหน แล้วนำมาจัดแบ่งกลุ่มเพื่อจ่ายเงินในเวลาต่อมา ซึ่งวิธีนี้จะจ่ายเงินครั้งแรกให้คนที่ชอบ และจะสนับสนุนผู้สมัครก่อนประมาณ 200 บาทในครั้งแรก และหากเสียงดีขึ้นก็จะจ่ายให้อีกในครั้งต่อมา หากพบว่าไม่ชอบผู้สมัครที่จ่ายเงินก็จะเกลี้ยกล่อมให้เลือกโดยเสนอเงินตอบแทน หากซื้อไม่ได้ก็จะขอซื้อแบ่งเสียงในครอบครัว เช่น ในครอบครัวมีสมาชิก 5 คนก็ขอซื้อแบ่งคะแนน 2 คน โดยอาศัยความสัมพันธ์ และความคุ้นเคย ร้องขอให้ช่วยแบ่งคะแนนให้เพื่อประโยชน์ในการพัฒนาหมู่บ้านในภายหลัง
- 3) การให้เงินช่วยเหลือสนับสนุนกิจกรรมที่ชุมชนจัดขึ้นประมาณครั้งละ 10,000-30,000 บาท โดยการปรึกษาก่อนการเลือกตั้งด้วยตนเองผ่านผู้นำชุมชน

เช่น นายก อบต. กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน เป็นต้น

- 4) การจัดเลี้ยงห้วคະແນนในช่วงเทศกาล และโอกาสพิเศษ

3.5.7 อำเภอเชียงคาน มีพฤติกรรมเบี่ยงเบนที่ปรากฏในการเลือกตั้ง ส.ส. ดังนี้

พฤติกรรมก่อนการเลือกตั้ง มีพฤติกรรมดังนี้

- 1) ผู้เสนอตัวสมัครรับเลือกตั้ง จะมอบหมายให้ห้วคະແນนหรือตัวแทนระดับอำเภอของผู้สมัครรับเลือกตั้ง ซึ่งได้จัดตั้งไว้ก่อนหน้าแล้ว ออกไปพบปะพูดคุยกับกลุ่มผู้นำระดับหมู่บ้าน ตำบล เช่น กำนัน สารวัตรกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน สมาชิก อบต. และข้าราชการบางคนที่มิถุมิลำเนาอยู่ในหมู่บ้าน ในเขตเลือกตั้งที่ตนเองจะลงสมัคร เพื่อชักจูงให้มาเป็นห้วคະແນนให้กับผู้สมัครเลือกตั้ง และเสนอผลประโยชน์ที่จะได้รับ
- 2) ห้วคະແນนหรือตัวแทนระดับอำเภอ (เพื่อสนิทหรือญาติของผู้สมัครเลือกตั้ง) จะนัดหมายวัน เวลา สถานที่ที่จัดไว้ให้กลุ่มผู้นำต่างๆ ของหมู่บ้านต่างๆ ของแต่ละอำเภอไปพบปะพูดคุย และรับประทานอาหารร่วมกับผู้สมัครเลือกตั้ง
- 3) เมื่อผู้สมัครเลือกตั้งได้พบกับกลุ่มผู้นำระดับหมู่บ้านแล้ว จึงได้เสนอนโยบายของพรรคที่ตนเองสังกัดอยู่ และอ้างเหตุผลที่ตนเองต้องลง

สมัครเลือกตั้ง พร้อมกับสอบถามกลุ่มผู้นำระดับหมู่บ้านต่างๆ ถึงสภาพความเป็นอยู่ และปัญหาต่างๆ ของหมู่บ้าน เมื่อทราบถึงสภาพปัญหาของหมู่บ้านต่างๆ แล้วผู้สมัครเลือกตั้งเป็น ส.ส. ก็ขออาสาจะแก้ปัญหาให้ และขอให้กลุ่มผู้นำต่างๆ ช่วยเป็นหัวคะแนนระดับหมู่บ้านให้กับตนเอง ให้ได้รับเลือกตั้งเป็น ส.ส. และเสนอรางวัลผลประโยชน์ให้กับกลุ่มผู้นำระดับหมู่บ้านเมื่อตนเองได้เป็น ส.ส. ก่อนแยกย้ายจากกัน ผู้สมัครเลือกตั้งได้ให้หัวคะแนนหรือตัวแทนระดับอำเภอ แจกจ่ายเงินให้กับผู้เข้าร่วมประชุมรายละเอียด 500 บาท เพื่อเป็นค่าพาหนะเดินทางกลับบ้าน (ส่วนมากจะนัดหมายพบปะพูดคุยกัน ระหว่างเวลา 18.00 - 21.00 น.)

- 4) หัวคะแนนหรือตัวแทนระดับอำเภอจะได้เงินจากผู้สมัครเลือกตั้ง ประมาณ 30,000-50,000 บาท (ตามจำนวนประชากรที่มีสิทธิลงคะแนนเลือกตั้ง) เพื่อจ้างเหมารถยนต์พร้อมเครื่องขยายเสียง ติดป้ายหาเสียง และจ้างเหมารถยนต์เพื่อรับเอาหัวคะแนนระดับหมู่บ้านสมาชิกพรรคที่รัก และนับถือในตัวผู้สมัครเลือกตั้งไปช่วยเชียร์ ในวันเดินทางไปสมัคร ส.ส. ตามวัน เวลาสถานที่ที่ กกต. เปิดรับสมัคร
- 5) ผู้สมัครเลือกตั้งหลายครั้งที่สังกัดพรรคการเมืองที่ตั้งขึ้นมาใหม่หรือย้ายพรรคก็จะเดินทางไปพบกับ

หัวคะแนนหรือตัวแทนระดับอำเภอที่ตนเองเคยจัดตั้งไว้ในอดีตให้ช่วยตนเอง และให้หาหัวคะแนนระดับหมู่บ้านให้ เมื่อได้หัวคะแนนระดับหมู่บ้านตามที่ต้องการแล้ว ก็จะให้หัวคะแนนหรือตัวแทนระดับอำเภอ นัดหมายวัน เวลา สถานที่ ให้หัวคะแนนระดับหมู่บ้านไปพบกับผู้สมัครเลือกตั้งเพื่อแสดงตัว และเจตนาว่า จะลงสมัครเลือกตั้งในนามของพรรคการเมืองที่ตั้งขึ้นใหม่ โดยอ้างถึงเหตุผลต่างๆ นานาที่ตนเองต้องย้ายพรรคจากนั้นได้ขอให้หัวคะแนนระดับหมู่บ้านช่วยหาสมาชิกพรรคระดับหมู่บ้านให้ พร้อมกับได้มอบเอกสารการสมัครเป็นสมาชิกพรรค และเงินจำนวน 10,000 บาท ให้กับหัวคะแนนระดับหมู่บ้าน โดยผู้สมัครเลือกตั้งจะบอกหัวคะแนนว่า ผู้สมัครเป็นสมาชิกพรรคจะได้เงินรายละ 500 บาท แต่ให้หัวคะแนนระดับหมู่บ้าน จ่ายเงินให้กับผู้สมัครเป็นสมาชิกรายละ 200 บาทก่อนเมื่อได้สมาชิกพรรคครบตามจำนวนที่ต้องการแล้วก็ให้หัวคะแนนระดับหมู่บ้านมารับฟังนโยบายของพรรค และรับเงินส่วนที่เหลือรายละ 300 บาท ไปจ่ายให้กับสมาชิกพรรคในกลุ่มที่ตนรับผิดชอบอยู่

เสียงเลือกตั้ง

- 1) ผู้สมัครเลือกตั้งจะนัดหมายให้หัวคะแนนหรือตัวแทนระดับอำเภอ นำเงินไปจ่ายให้กับหัวคะแนน

ระดับหมู่บ้าน และประชาชนที่หวัคະແນระดับหมู่บ้านจัดตั้งไว้รายละเอียด 300-500 บาท เพื่อเดินทางไปให้กำลังใจ และสนับสนุนให้ตนเองลงสมัครเลือกตั้งที่บริเวณที่ กกต.เปิดรับสมัคร

- 2) เมื่อผู้สมัครเลือกตั้งผ่านกรรมวิธีการรับสมัคร และได้หมายเลขเรียบร้อยแล้ว ก็จะทำให้ลูกน้องรับดำเนินการเขียนหมายเลขที่ตัวเองได้ใส่ลงในป้ายหาเสียงที่ผู้สมัครเลือกตั้งได้จัดเตรียมมาก่อนหน้านี้แล้ว โดยผู้สมัครเลือกตั้งบางคนก็จะขึ้นไปยืนบนกระบะรถยนต์ที่จัดเตรียมไว้ นำหน้าด้วยขบวนรถยนต์ที่ติดตั้งเครื่องเสียง และป้ายโฆษณาขบวนรถยนต์ของหวัคະແນ และประชาชนที่หวัคະແນนำมาให้ไปตามอำเภอ ตำบล หมู่บ้าน ในเขตที่ตนเองลงสมัครเลือกตั้ง เพื่อเปิดตัวเองหมายเลขเบอร์ที่ได้ และนโยบายของพรรคที่ตนเองสังกัดอยู่หรือบางครั้งผู้สมัครเลือกตั้งเดินทางถึงแหล่งชุมชนที่มีประชาชนอาศัยอยู่ ก็จะลงจากรถยนต์เดินไปกราบไหว้แนะนำตนเองพร้อมกับหมายเลขที่ได้ แนะนำพรรคที่ตนเองสังกัดอยู่ และขอร้องให้ประชาชนช่วยสนับสนุนตนเอง และไปลงคะแนนให้กับตนเอง และพรรคของตนเองในวันลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง
- 3) ผู้สมัครบางคนก็จะเปิดเวทีปราศรัยหาเสียงในระดับอำเภอ ตำบล โดยให้หวัคະແນระดับ

หมู่บ้านนำประชาชนที่รับเงินจากหัวคะแนน แล้วไปฟังปราศรัยจากหัวหน้าพรรคการเมืองหรือ ตัวแทนของพรรคการเมืองที่ได้รับมอบหมาย และ ผู้สมัครเลือกตั้งที่กล่าวถึงนโยบายของพรรค และ แนวความคิดของผู้สมัครว่า เมื่อได้เป็น ส.ส. แล้ว ก็จะนำปัญหาความเดือดร้อนของประชาชนไปแก้ ปัญหา และขอร้องให้ประชาชนช่วยลงคะแนน เสียงให้กับพรรคตนเอง และตัวผู้สมัครด้วย

- 4) เมื่อผู้สมัครเลือกตั้งเปิดตัวเองแล้ว ก็จะมอบหมายให้หัวคะแนนหรือตัวแทนระดับอำเภอ ตรวจสอบกับหัวคะแนนระดับหมู่บ้าน ประชาชนที่มี สิทธิลงคะแนนเสียงเลือกตั้งว่าที่อาศัยอยู่ใน หมู่บ้านจริงจำนวนเท่าไร และผู้ที่ทำงานอยู่นอก เขตเลือกตั้งที่สามารถเดินทางกลับมาลงคะแนน เสียงได้มีจำนวนเท่าไร เมื่อได้จำนวนประชาชนที่ มีสิทธิลงคะแนนเสียงเลือกตั้งจริงแล้ว หัวคะแนน หรือตัวแทนระดับอำเภอก็จะมอบเงินให้กับ หัวคะแนนระดับหมู่บ้านนำไปจ่ายให้กับประชาชน ที่มีสิทธิลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง รายละเอียด 300-500 บาท ตามแต่ผู้สมัครเลือกตั้งของแต่ละ พรรคการเมืองจะเสนอให้
- 5) พรรคการเมืองบางพรรคจะโอนเงินเข้าบัญชี ธนาคารของหัวคะแนนระดับอำเภอหรือหัวหน้า หน่วยราชการบางหน่วยที่ปฏิบัติหน้าที่ในเขต

เลือกตั้งให้ช่วยเหลือพรรคของตนได้เป็นพรรค
แกนนำในการจัดตั้งรัฐบาลและผู้สมัครเลือกตั้งใน
นามพรรคของตนได้เป็นพรรคแกนนำในการจัดตั้ง
รัฐบาล และผู้สมัครเลือกตั้งในนามพรรคของตน
ได้เป็น ส.ส.

- 6) ผู้สมัครเลือกตั้งบางคนก็จะมอบหมายให้
หัวหน้าคณะหรือตัวแทนระดับอำเภอ 1 คน ควบคุม
กำกับดูแลหัวหน้าคณะระดับหมู่บ้านได้ไม่เกิน 10
คน หัวหน้าคณะระดับหมู่บ้าน 1 คน ควบคุมกำกับ
ดูแลประชาชนที่มีสิทธิลงคะแนนเลือกตั้ง 5-10 คน
และหัวหน้าคณะระดับหมู่บ้านจะได้รับเงินตอบแทน
จากผู้สมัครเลือกตั้งรายละ 3,000-5,000 บาท (ข้อ
เท็จจริงแล้ว หัวหน้าคณะระดับหมู่บ้านจะเป็น
หัวหน้าคณะให้กับผู้สมัครเลือกตั้งหลายๆ คนใน
คราวเดียวกัน ซึ่งบางครั้งผู้สมัครเลือกตั้งอาจจะ
อยู่ในพรรคเดียวกันหรือคนละพรรค)
- 7) ก่อนวันลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง 3-4 วัน ผู้สมัคร
เลือกตั้งจะมอบหมายให้หัวหน้าคณะหรือตัวแทน
ระดับอำเภอ ออกตรวจสอบคะแนนเสียงจริงๆ ว่า
มีเท่าไร ถ้าตรวจสอบได้ว่าคะแนนเสียงสูงสู้กับ
คู่แข่งหรือคิดว่าตัวเองจะแพ้ก็จะให้หัวหน้าคณะหรือ
ตัวแทนระดับอำเภอ นำเงินไปให้กับหัวหน้าคณะ
ระดับหมู่บ้าน เพื่อจ่ายให้กับประชาชนที่มีสิทธิ
เลือกตั้งในคืนวันก่อนที่จะมีการลงคะแนนเสียง

เลือกตั้ง อีก 1 เท่า เช่น จ่ายก่อนแล้วรายละเอียด 500 บาท ก็จะจ่ายเพิ่มอีกรายละเอียด 500 บาท เพื่อต้องการให้ตัวเองชนะคู่แข่งอย่างเด็ดขาดและได้เป็น ส.ส.

8) ผู้สมัครเลือกตั้งบางคนจะจ้างมือปืน 3-5 คน ไปซ่อนไว้ที่เซฟเฮาส์ของผู้มีอิทธิพลระดับอำเภอหรือเซฟเฮาส์ของนักการเมืองท้องถิ่นที่มีความสนิทสนมกับหัวหน้าส่วนราชการบางหน่วย เพื่อออกไปข่มขู่หัวคะแนนหรือตัวแทนระดับอำเภอ และหัวคะแนนระดับหมู่บ้านที่ควบคุมกำกับดูแลประชาชนให้ไปใช้สิทธิ และลงคะแนนให้กับตน ถ้าตนไม่ได้เป็น ส.ส. ก็จะทำให้มือปืนไปทำร้ายหัวคะแนน

9) สำหรับรถยนต์ที่ติดเครื่องขยายเสียง และป้ายโฆษณาหาเสียงก็จะดำเนินการหาเสียงให้กับผู้สมัครเลือกตั้งไปตามหมู่บ้านต่างๆ ในเขตเลือกตั้งตลอดเวลาตั้งแต่ 06.00-20.00 น. ของแต่ละวันและจนถึงเวลา 18.00 น. ก่อนวันลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง 1 วันก็จะหยุดกิจกรรมการหาเสียง โดยในช่วง 2 วันสุดท้ายจะเปลี่ยนสปอร์ตโฆษณาเน้นเฉพาะชื่อ และหมายเลขผู้สมัคร

พฤติกรรมหลังลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง

1) ผู้สมัครเลือกตั้งจะมอบหมายให้หัวคะแนนหรือตัวแทนระดับอำเภอ และระดับหมู่บ้านตรวจเช็คจำนวนประชาชนที่มีสิทธิลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง

จำนวนเท่าไร และลงคะแนนเสียงให้กับตนเอง
จำนวนเท่าไร ชนะคู่แข่งหรือไม่เป็นอันดับแรก

- 2) หลังจากนั้นจะมอบหมายให้หัวคะแนนหรือ
ตัวแทนระดับอำเภอรายงานผลการนับคะแนนจริง
ให้ทราบ และให้ข้อมูลวิเคราะห์ผลคะแนนที่ได้
- 3) ผู้สมัครเลือกตั้งที่แพ้การเลือกตั้งก็จะให้มือปืนไป
ทวงถามเอาเงินคืนจากหัวคะแนนระดับต่างๆ ก็
จะทำร้ายร่างกายหัวคะแนนที่ไม่ได้คะแนนตาม
เป้าหมาย เช่น รุมซ้อมร่างกายจนเกิดความพิการ
หรือทำให้เกิดอุบัติเหตุทางรถยนต์ถึงขั้นเสียชีวิต
- 4) ผู้สมัครเลือกตั้งที่ชนะการเลือกตั้งก็จะเชิญ
หัวคะแนนระดับหมู่บ้าน ระดับอำเภอไปเลี้ยง
ขอบคุณ

นอกจากนั้นยังพบการแจกสิ่งของเครื่องใช้ให้แก่ผู้มี
สิทธิเลือกตั้ง เช่น จาน ถ้วยชาม แก้วน้ำ การให้เต็นท์ แก้อื้อแก่
ชุมชน การแจกโทรศัพท์มือถือให้กับ อสม. ผู้นำชุมชน อบต.
ผู้ใหญ่บ้าน และกำนัน การมอบเครื่องใช้ไฟฟ้าเป็นของขวัญเพื่อจับ
รางวัลในกิจกรรมชุมชน เป็นต้น

3.5.8 อำเภอนาดวง มีพฤติกรรมเบี่ยงเบนที่ปรากฏใน การเลือกตั้ง ส.ส. ดังนี้

- 1) การแจกเสื้อและผ้าหมักกันหนาว
- 2) มอบระบบกรองน้ำประปาให้หมู่บ้าน วัด และ
โรงเรียน

- 3) มอบวัสดุ และเงินสมทบการก่อสร้างวัด และโรงเรียน
- 4) การแจกข้าวสาร อาหารแห้ง เมล็ดพันธุ์พืชผัก
- 5) แจกปุ๋ย ยาฆ่าแมลง
- 6) แจกพันธุ์ปลา ลูกเปิด ลูกไก่
- 7) ให้เงินหัวคะแนน 1,000-3,000 บาท
- 8) ให้เงินผู้มีสิทธิลงคะแนนคนละ 200-500 บาท ผ่านหัวคะแนน และหากได้รับเลือกตั้งก็จะจ่ายเพิ่มให้อีก
- 9) มอบเงินช่วยเหลือกิจกรรมตามเทศบาลที่ชุมชนจัดขึ้น
- 10) สัญญาว่าจะช่วยปรับปรุงถนน ขุดแหล่งน้ำ
- 11) การซื้อบัตรประชาชนมาเก็บไว้ในช่วงหาเสียง และจะคืนให้ตอนวันลงคะแนนพร้อมให้เงินซื้อเสียง 200 บาท
- 12) จัดรถรับส่งมาลงคะแนนที่หน่วยเลือกตั้งสำหรับผู้ที่อยู่ไกลหรือมีผู้สูงอายุเพื่ออำนวยความสะดวก
- 13) การเรียกประชุมผู้นำชุมชนเพื่อจัดตั้งทีมงานหาเสียงในพื้นที่ และให้ค่าตอบแทน 500 บาท ส่วนใหญ่จะดำเนินการก่อนจะมีการเลือกตั้ง ยกเว้นการแจกเงินซื้อเสียง และการเก็บบัตรประชาชนซึ่งจะดำเนินการช่วงใกล้เลือกตั้งประมาณหนึ่งสัปดาห์ก่อนวันลงคะแนน

3.5.9 อำเภอท่าลี่มีพฤติกรรมเบี่ยงเบนที่ปรากฏในการเลือกตั้ง ส.ส. ดังนี้

- 1) การนำผู้นำชุมชน ผู้สูงอายุ เยาวชนไปทัศนศึกษาเป็นกลุ่มๆ
- 2) การบริจาคเงินสนับสนุนกิจกรรมทั้งส่วนรวมและส่วนบุคคล
- 3) การนำรถแห่ รถขยายเสียงมาช่วยงานที่ชุมชนจัดขึ้น เช่น งานกีฬา งานประเพณี
- 4) การจัดตั้งทีมงาน และหวัคะแนนในพื้นที่โดยให้ค่าตอบแทนสูง 3,000-5,000 บาท
- 5) การใช้เงินซื้อเสียงคนละ 300-500 บาท โดยให้ผู้นำท้องถิ่นเป็นผู้แจกเงิน และจะมีทีมงานผู้สมัครคอยกำกับ และตรวจสอบอีกครั้งเพื่อให้ผู้ลงคะแนนได้รับเงิน
- 6) การจัดเลี้ยงหวัคะแนนช่วงใกล้เลือกตั้ง

3.5.10 อำเภอเมืองเลย มีพฤติกรรมเบี่ยงเบนที่ปรากฏในการเลือกตั้ง ส.ส. ดังนี้

- 1) การจัดนำหวัคะแนน และผู้นำชุมชนไปทัศนศึกษาเริ่มมีตั้งแต่การเลือกตั้งในปี พ.ศ.2531
- 2) การบริจาคเงินให้วัด และให้เงินสมทบการจัดงานบุญตามประเพณี

- 3) มีการซื้อเสียงตั้งแต่หัวละ 100 บาท ถึง 500 บาท แตกต่างกันไปตามช่วงเวลาที่มีการเลือกตั้ง และเริ่มปรากฏการณ์ใช้เงินแจกผู้มีสิทธิลงคะแนนอย่างแพร่หลายในการเลือกตั้งในปี พ.ศ.2519 และการซื้อเสียงจะมีจำนวนเงินมากขึ้นตามลำดับ
- 4) การใช้เจ้าหน้าที่ของรัฐเป็นเครื่องมือช่วยเหลือในการทำผิดกฎหมายเลือกตั้ง เช่น ใช้เจ้าหน้าที่ตำรวจคุ้มกัน การใช้เครือข่ายสาธารณสุขช่วยหาเสียงโดยมีค่าจ้าง และเป็นเครือข่ายจ่ายเงินซื้อเสียง
- 5) การให้ผู้มีสิทธิลงคะแนนสมัครเป็นสมาชิกพรรคการเมืองโดยให้เป็นสิ่งของแลกเปลี่ยน เช่น แก้วน้ำ ถ้วยชาม เสื้อที่มีชื่อของนักการเมืองติดอยู่ในช่วงใกล้เลือกตั้ง แต่ระบุวันที่ไว้ในสิ่งของที่แจกย้อนหลังประมาณ 6 เดือน เพื่อหลีกเลี่ยงการกระทำผิดกฎหมายเลือกตั้ง
- 6) การมีป้ายชื่อนักการเมืองหรือนามสกุลของนักการเมืองติดแสดงไว้ในสิ่งก่อสร้าง เช่น ถนน ศาลา สะพาน เป็นต้น
- 7) การนำผู้นำชุมชนไปทัศนศึกษานอกสถานที่ ส่วนใหญ่นิยมไปภาคตะวันออก และจ่ายเงินให้แก่ผู้เดินทางร่วมคณะคนละ 500-1,000 บาท ตามความสำคัญของกลุ่ม โดยวิธีการนี้จะปรากฏ

ชัดเจนตั้งแต่การเลือกตั้งในปี พ.ศ.2538
หวัคະແນນຜູ້ຊາຍຈະນຳໄປຫຼີຍວກລາງດິນຈັງຫວັດ
ຊອນແກ້ນແລະອຸດຣຣາໜີ

3.5.11 ອຳເກອູຫລວງ ມີພຸດທິກຣມເບິຍງເບນທີ່ປຣາກູໄນ ການເລືອກຕັ້ງ ສ.ສ. ດັ່ງນີ້

- 1) ການໃຫ້ເງິນຊ່ວຍເຫຼືອເລື່ອງານສພ ແລະງານບຸນຸຸປຣະເພດນີ
- 2) ການແຈກສິ່ງຂອງ ເຊັ່ນ ເສື້ອຜ້າ ດ້ວຍຈານ ອາຫານແຫ່ງ
ມີຊີ້ອນັກການເມືອງຕິດອຸ່ ແລະຈະດຳເນີນການກ່ອນ
ຊ່ວງມີການເລືອກຕັ້ງ
- 3) ການໃຫ້ທຸນການສຶກສາ
- 4) ການໃຫ້ເງິນຊື້ເສື້ຍງ
- 5) ການແຈກບຸ່ຍ ຍາປຣາບສັດຣູຟີຊ ການແຈກພັນຣູຟີຊ
ແລະແຈກລູກເປັດ ລູກໄກ່
- 6) ການໃຫ້ເງິນຊ່ວຍເຫຼືອໃນການເພາະປລູກໂດຍໃຫ້ກູ້ຢືມ
ໃນອັຕຣາດອກເບື້ຍຕ່ຳ ແລະມີເຫຼືອແນນໃນພື້ນທີ່ເປັນ
ຄນຄ້ຳປຣະກັນ ສ່ວນໂຫຼ່ຍໃຫ້ກູ້ໃນຈຳນວນມໍເກີນ
5,000 ບາທ

3.5.12 ອຳເກອນາແຫ້ວ ມີພຸດທິກຣມເບິຍງເບນທີ່ປຣາກູໄນ ການເລືອກຕັ້ງ ສ.ສ.ດັ່ງນີ້

- 1) ມີພຸດທິກຣມການແຈກສຸຣາຊາວ ແລະການຈັດເລື້ຍງ
ອາຫານໂດຍຜູ້ສມັຄຣ ສ.ສ. ດັ່ງເປັ ພ.ສ.2518

- 2) การจัดการรถยนต์ให้แก่หัวคะแนนในหมู่บ้านไว้บริการประชาชนในเขตเลือกตั้ง เนื่องจากเป็นพื้นที่อยู่ห่างไกลจากตัวจังหวัดเลย
- 3) การจัดหาเมล็ดพันธุ์พืช และปุ๋ยเคมีให้แก่เกษตรกร
- 4) การใช้จ่ายเงินซื้อเสียงในการเลือกตั้งปี พ.ศ. 2518 จะจ่ายเงินให้ผู้มีสิทธิเลือกตั้งคนละ 10-20 บาท และเพิ่มสูงขึ้นเป็น 500 บาท ในปี พ.ศ.2548
- 5) การแจกสิ่งของ และการให้เงินจัดเลี้ยงแก่หัวคะแนนในพื้นที่

3.5.13 อำเภอด่านซ้าย มีพฤติกรรมเบี่ยงเบนที่ปรากฏในการเลือกตั้ง ส.ส. ดังนี้

- 1) การสร้างฐานสนับสนุน และหาเครือข่ายทางการเมือง ผู้สมัคร ส.ส. จะเข้าไปขอความสนับสนุนจากแกนหลักใน 3 ตระกูลซึ่งมีญาติมาก และเป็นที่รู้จักของคนด่านซ้าย ได้แก่ ตระกูล เสนานุชตระกูล เชื้อบุญมี และตระกูลนนทโคตร
- 2) การแจกเงินให้ประชาชนผู้มีสิทธิลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง
- 3) การให้ความช่วยเหลือทางการเงินแก่ผู้นำชุมชนในช่วงหาเสียงเลือกตั้ง ผู้ใหญ่บ้าน กำหนด อบต. เพื่อเป็นฐานเสียงในการสมัคร ส.ส. ของตนโดยจะเลือกสนับสนุนผู้สมัครที่มีโอกาสได้รับเลือกตั้งไม่เกิน 2 คน

- 4) การจัดกิจกรรมอบรม สัมมนา การประกวดชิงเงินรางวัล ตามโครงการที่นักรการเมืองจัดขึ้น และเป็นผู้สนับสนุนงบประมาณทั้งหมด
- 5) การแจกสิ่งของ เช่น แก้วน้ำ ถ้วยชาม โทรศัพทืเสื้อ วัสดุอุปกรณ์กีฬา น้ำดื่ม ข้าวสาร อาหารกระป๋อง ยาสามัญประจำบ้าน โดยจะนำมามอบให้ก่อนจะมีการเลือกตั้ง
- 6) การให้บริการรถรับส่งศพ รถเครื่องขยายเสียง
- 7) การจัดทัศนศึกษา
- 8) การให้ทุนการศึกษาแก่นักเรียน และการมอบเงินพัฒนาวัด

3.5.14 อำเภอบึงสามพัน มีพฤติกรรมเบี่ยงเบนในการเลือกตั้ง ส.ส. ดังนี้

- 1) ในช่วงการเลือกตั้งก่อนปี พ.ศ.2512 ยังไม่ปรากฏการแจกเงินซื้อเสียงแต่จะใช้การจัดเลี้ยง แต่จะปรากฏการใช้เงินซื้อเสียงรายบุคคล และการให้เงินเป็นค่าจัดการแก้หวัคະແນນในหมู่บ้านหลังการเลือกตั้ง พ.ศ.2512 โดยใช้กลไกผู้ใหญ่บ้าน และกำนันเป็นแกนหลัก โดยมีเจ้าหน้าที่ปกครองของอำเภอเป็นผู้ให้การสนับสนุนอีกทอดหนึ่ง เนื่องจากเจ้าหน้าที่รัฐกับผู้สมัครรับเลือกตั้งที่เป็นผู้มีเงิน เป็นนักธุรกิจมักจะมีความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน และมีการใช้เงินซื้อเสียงเริ่มต้นที่ 20 บาท

และได้เพิ่มจำนวนมากขึ้นในการเลือกตั้งครั้งต่อๆ มาจนถึงการเลือกตั้งในปี พ.ศ.2548 มีการจ่าย เงินซื้อเสียงสูงถึงคนละ 500 บาท

- 2) ในบางช่วงการเลือกตั้ง เช่น ตั้งแต่ปี พ.ศ.2538 เป็นต้นมา มีการแจกสิ่งของเครื่องใช้ เช่น รองเท้า เสื้อยืด เสื้อกันหนาว ข้าวสาร ถ้วยจาน แก้วน้ำ ในช่วงใกล้การเลือกตั้งหรือมีเหตุอันแสดงถึง แนวโน้มว่าจะยุบสภาหรือใกล้ครบวาระอายุ สภาผู้แทนราษฎร โดยจะเริ่มต้นด้วยการที่ผู้สมัคร จะเดินทางมาพบผู้นำชุมชนในพื้นที่ แล้วเสนอ ผลประโยชน์ให้แลกเปลี่ยนกับการช่วยเหลือ ผู้สมัครหรือนักการเมือง แต่หลังปี พ.ศ.2538 นักการเมืองจะไม่มาหาผู้นำชุมชนที่เป็น หัวคะแนน แต่จะใช้วิธีติดต่อเชิญผู้นำชุมชนร่วม ประชุมกับนักการเมืองในตัวเมืองเลย และจ่าย เงินค่าตอบแทนให้
- 3) หลังปี พ.ศ.2538 นักการเมืองจะให้ความสำคัญ กับหัวคะแนนที่เป็นผู้นำชุมชนมากขึ้น และจ่ายค่า ตอตอบแทนสูงขึ้น หัวคะแนนที่มีศักยภาพสูงจะถูก แหยงซื้อตัว จึงมีการเปลี่ยนตัวบุคคลที่ให้การ สนับสนุนโดยในปี พ.ศ.2547 ผู้นำชุมชนบางคนที่มี ศักยภาพสูงจะได้ค่าตอบแทนคนละ 5,000 - 8,000 บาท ในการประสานจัดกิจกรรมให้นักการเมือง

- 4) การแจกสิ่งของเครื่องใช้ เช่น แก้วน้ำ ถ้วยชาม เสื้อผ้า รองเท้า ข้าวสาร ยาสามัญประจำบ้าน
- 5) การมอบเงินช่วยเหลือสมทบกิจกรรมต่างๆ ที่ชุมชนจัดขึ้นทั้งงานบุญประเพณี งานรื่นเริง และงานศพ
- 6) ในช่วงเวลาที่เจ้าหน้าที่รัฐไม่เข้มงวดเกี่ยวกับการกระทำผิดกฎหมายเลือกตั้งจะเห็นพฤติกรรมการซื้อสิทธิ์ขายเสียงอย่างโจ่งแจ้ง มีการจ่ายเงินแบบตั้งโต๊ะจุดซื้อจ่ายเงินเหมือนจ่ายเงินเดือน ค่าจ้างเกิดขึ้นในชุมชน แม้เจ้าหน้าที่ของราชการเองก็รับเงินและเป็นหัวคะแนนจ่ายเงินด้วยเช่นกัน
- 7) การใช้รถขนคนมาลงคะแนนส่วนใหญ่จะเกี่ยวพันกับการซื้อเสียง โดยหัวคะแนนที่เป็นผู้จ่ายเงินซื้อเสียงก็จะเป็นผู้จัดหารถขนคนมาลงคะแนนด้วย โดยนักรการเมืองจะเป็นผู้ออกค่าใช้จ่ายให้
- 8) การขนคนไปฟังการปราศรัยจะพบเห็นตั้งแต่การเลือกตั้งในปี พ.ศ.2531 เป็นต้นมา โดยจะจ่ายค่าจ้างให้คนที่มาฟังปราศรัยตั้งแต่ 20 บาท ในปี พ.ศ.2531 ถึง 200 บาท ในปี พ.ศ.2548 และให้ค่าจ้างเหมารถบรรทุกมาฟังปราศรัยคันละ 1,000-1,500 บาท

เมื่อศึกษาเปรียบเทียบพฤติกรรมเบี่ยงเบนในการหาเสียงเลือกตั้ง ส.ส. และการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างนักรการเมือง

กับห้วคະແນນและประชาชนผู้มีสิทธิลงคะแนนเสียงเลือกตั้งในทุกอำเภอ (14 อำเภอ) ในจังหวัดเลยพบว่า มีทั้งพฤติกรรมที่เหมือนกันในทุกอำเภอและปรากฏในบางอำเภอ ซึ่งสามารถรวบรวมเป็นกลุ่มได้ 2 กลุ่มดังนี้

1. กลุ่มพฤติกรรมเบี่ยงเบนในการหาเสียงเลือกตั้ง และการสร้างความสัมพันธ์ที่พบในเกือบทุกอำเภอ ประกอบด้วย

1.1 การใช้เงินซื้อเสียงโดยให้ห้วคະແນนซึ่งเป็นผู้นำชุมชนหรือผู้นำองค์กรเครือข่ายที่หน่วยงานราชการจัดตั้งขึ้นเป็นผู้นำไปจ่ายให้กับประชาชนโดยตรงในช่วงใกล้วันลงคะแนน ซึ่งอัตราการจ่ายจะแตกต่างกันในแต่ละครั้งที่มีการเลือกตั้ง โดยมีจำนวนเงินตั้งแต่ 20 บาทในช่วงปี พ.ศ.2512 เป็น 500 บาท-1,500 บาท (ในกรณีจ่ายมากกว่าหนึ่งครั้ง) ในการเลือกตั้ง พ.ศ.2548

1.2 การจัดตั้งทีมงานการเมืองหรือห้วคະແນนในพื้นที่จะใช้เงินเป็นค่าตอบแทนหลักและมีระบบการบริหารจัดการที่ทีมงานห้วคະແນนโดยใช้วิธีการทางธุรกิจ คือ จะสำรวจ วิเคราะห์ และจัดระดับศักยภาพของห้วคະແນนแล้วจึงกำหนดอัตราค่าตอบแทนในแต่ละครั้ง มีทีมงานของ ส.ส. หรือของผู้สมัครคอยควบคุมการทำงานอีกระดับหนึ่ง และหากทำได้ตามเป้าหมายหรือสูงกว่าเป้าหมายก็จะมีระบบตอบแทนพิเศษ อาจเป็นเงิน เครื่อง

ดื่มแอลกอฮอล์ และหมู หรือวัว เพื่อการจัดเลี้ยง
ขอบคุณประชาชนที่ลงคะแนนให้

- 1.3 การเก็บบัตรประชาชนมาเก็บไว้ จดชื่อ และจัดทำ
บัญชีการจ่ายเงินโดยจะคืนบัตรให้ในช่วงก่อนวัน
ลงคะแนน 1-2 วัน พร้อมกับเงินซื้อเสียงเพื่อ
ป้องกันการซื้อเสียงของผู้สมัครคนอื่น
  - 1.4 การให้สิ่งของที่มีชื่อผู้สมัคร ส.ส. กับครอบครัวที่
หัวคะแนนประสานงานไว้ เช่น แก้วน้ำ ถ้วยชาม
เสื้อยืดหรือเสื้อแจ๊คเก็ต เก้าอี้ เต็นท์ น้ำดื่มบรรจุ
ขวด ยาสามัญประจำบ้าน ข้าวสาร อาหารแห้ง
  - 1.5 การให้เงินในโอกาสต่างๆ แก่ชุมชน วัด โรงเรียน
และครอบครัวแกนนำ
  - 1.6 การสัญญาว่าจะจัดทำถนน และแหล่งน้ำ
  - 1.7 การจัดทัศนศึกษาโดยมีเงินค่าตอบแทน
  - 1.8 การจัดรถรับส่งศพ และรถบริการเครื่องขยายเสียง
และให้ความช่วยเหลืออื่นๆ ในการจัดงาน
  - 1.9 การแจกเมล็ดพันธุ์พืช สารเคมีปราบศัตรูพืช
และปุ๋ย
  - 1.10 การจัดอบรม สัมมนา ร่วมกันทำกิจกรรมตาม
โครงการที่นักการเมืองกำหนด โดยมีเบี้ยเลี้ยง
2. กลุ่มพฤติกรรมเบี่ยงเบนในการหาเสียงเลือกตั้ง และ
การสร้างความสัมพันธ์ที่พบในบางอำเภอประกอบด้วย

- 2.1 การให้กู้ยืมเงินเพื่อไถนา และเพาะปลูก
- 2.2 การจัดสัมมนาพระสงฆ์ และไวยาวัจกร
- 2.3 การซื้อเสียงด้วยการจ่ายเงินทอนมากกว่าปกติผ่านร้านขายของชำในชุมชน
- 2.4 การเช่าพื้นที่ติดโปสเตอร์ที่บ้านเรือนผู้มีสิทธิเลือกตั้งในชุมชน
- 2.5 การแจกพันธุ์ปลา ลูกเปิด ลูกไก่ และวัสดุก่อสร้าง
- 2.6 การจ้างฟังปราศรัย และจ้างบรรทุกคนมาลงคะแนน
- 2.7 การตั้งชื่อสิ่งของของก่อสร้างโดยใช้นามสกุลนักรการเมือง

ทั้งนี้ปัจจัยที่น่าจะมีผลมากที่สุดในการตัดสินใจลงคะแนนเสียงเลือกตั้งของประชาชนในเขตชนบทคือ จำนวนเงินซื้อเสียง ส่วนปัจจัยอื่นๆ เป็นเพียงการสร้างคะแนนนิยมในตัวผู้สมัครหรือนักรการเมืองเท่านั้น เพื่อสร้างภาพการเป็นคนดี (คือคนที่ให้สิ่งของ และช่วยเหลืออื่นๆ ตามที่ประชาชนร้องขอ) และเป็นการรักษาความสัมพันธ์กับประชาชนอย่างต่อเนื่อง ถึงแม้ได้ทำสิ่งต่างๆอย่างต่อเนื่องแล้วก็ตามเพื่อให้แน่ใจว่าจะได้รับเลือกตั้งก็จะใช้เงินซื้อเสียงด้วย อย่างเช่นกรณีอดีต ส.ส. ที่ไม่ได้รับเลือกตั้ง แม้จะได้ทำกิจกรรมร่วมกับประชาชน และพัฒนาท้องถิ่นในเขตเลือกตั้งมาอย่างต่อเนื่อง แต่ไม่ใช้เงินซื้อเสียงก็อาจไม่ได้รับเลือกตั้งดังเช่นกรณีพลเอกอาทิตย์ กำลังเอกในการเลือกตั้ง พ.ศ.2538

3.6 พหุติกรรมทางการเมือง ในรูปแบบธนากิจการเมือง ยุค พ.ศ.2538 - พ.ศ.2548

กล่าวได้ว่าการลงสมัครรับเลือกตั้ง ส.ส. ของนักการเมือง
ถิ่นจังหวัดเลยที่มีพื้นฐานอาชีพด้านธุรกิจเกือบทั้งหมดมาจากแรง
จูงใจด้านผลประโยชน์จากการรับเหมาร้างโครงสร้างพื้นฐาน
และการใช้ประโยชน์จากฐานทรัพยากรธรรมชาติในจังหวัดเลย
ทั้งในรูปของการสัมปทานตัดไม้ และธุรกิจโรงโม่หินมาตั้งแต่ยุค
การเลือกตั้งทั่วไปครั้งที่ 9 เมื่อวันที่ 10 กุมภาพันธ์ พ.ศ.2512 ซึ่ง
ส.ส. จังหวัดเลยมีอาชีพธุรกิจการค้าไม้และต่อเนื่องมาถึงยุคการ
เลือกตั้งทั่วไปครั้งที่ 22 ที่ ส.ส.เลยเกือบทั้งหมดเกี่ยวข้องกับธุรกิจ
ก่อสร้าง โรงโม่หิน และการสัมปทานแร่ ลักษณะเช่นนี้สะท้อนให้เห็นว่า
เหตุผลในการที่ผู้สมัครรับเลือกตั้ง ส.ส. นั้นมีเรื่องของ
ผลประโยชน์ด้านธุรกิจส่วนตัว และผลประโยชน์ของครอบครัวเข้ามา
เกี่ยวข้อง

รูปแบบพัฒนาการเข้าสู่เส้นทางการเมืองของกระฎุมพีท้องถิ่น
หรือพ่อค้าในจังหวัดเลยที่มีความมั่งคั่ง และอิงแอบกับผลประโยชน์
ฐานทรัพยากรธรรมชาติมีรูปแบบคล้ายคลึงกับพัฒนาการเข้าสู่เส้น
ทางการเมืองของจังหวัดอื่นๆ กล่าวคือในระยะแรกจะอิงแอบกับนักการเมือง
อดีตผู้มีอำนาจทางราชการ โดยจะเป็นผู้ให้เงินสนับสนุน การช่วยจัดตั้ง
ห้วคณะแนในพื้นที การช่วยเหลือค่าใช้จ่ายในการหาเสียง แต่ในช่วงหลังปี
พ.ศ.2538 ลูกหลานของนักการเมืองเหล่านั้นเริ่มเข้าสู่อำนาจทางการเมือง
เสียเองเพื่อพิทักษ์รักษาผลประโยชน์ทางการค้าของตน เพราะใน
ระยะหลังการต่อสู้ในเชิงธุรกิจมีการแข่งขันกันสูงขึ้น ทำให้นายทุน

นักธุรกิจท้องถิ่นในจังหวัดเลยต้องแสวงหาอำนาจทางการเมือง เพื่อให้ตนเองได้เปรียบ และสามารถรักษาส่วนแบ่งของผลประโยชน์ที่เคยมีอยู่ให้ยังคงมีอยู่ต่อไป

ในอีกด้านหนึ่งที่นักธุรกิจให้เงินซื้อเสียง และแจกสิ่งของแม้จะเป็นการกระทำที่ผิดกฎหมาย และไม่ใช้กระบวนการประชาธิปไตยที่ดี แต่ก็มีส่วนทำให้ประชาชนไปใช้สิทธิลงคะแนนเสียงเลือกตั้งมากขึ้น จากการศึกษาของผู้วิจัย พบว่า การเลือกตั้งในช่วงปี พ.ศ.2539 มีผู้สมัครที่เป็นนักธุรกิจรับเหมาก่อสร้างจะให้หัวหน้าคะแนนไปสำรวจรายชื่อบุคคลผู้มีสิทธิลงคะแนนเสียงเลือกตั้งในเขตอำเภอนาดวง จังหวัดเลย ที่ไปทำงานต่างจังหวัดหรือไปเรียนหนังสือในกรุงเทพฯ เดินทางกลับภูมิลำเนาเพื่อมาลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง โดยได้จ่ายเงินเป็นค่าเดินทางไปกลับให้คนละ 500 บาท ทำให้สถิติการไปใช้สิทธิลงคะแนนของอำเภอนี้สูงต่างๆ ที่มีผู้คนอาศัยในบ้านน้อย ซึ่งส่วนใหญ่เป็นผู้สูงอายุ ดังนั้นจึงแสดงให้เห็นว่าการที่มีประชาชนออกไปใช้สิทธิเลือกตั้งที่สูงขึ้นไม่ได้แสดงถึงความสนใจทางการเมืองหรือการมีส่วนร่วมทางการเมืองอย่างมีคุณภาพ แต่อาจมีผลมาจากปัจจัยการใช้เงินซื้อเสียงด้วย

การเข้าสู่อำนาจทางการเมืองของกลุ่มนักการเมืองในจังหวัดเลยได้พัฒนารูปแบบการบริหารจัดการหัวหน้าคะแนนให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น โดยใช้วิธีการทางธุรกิจ โดยเริ่มต้นจากการซื้อหัวหน้าคะแนนจากนักการเมืองคนเก่าให้มาสนับสนุนตนแล้วใช้หัวหน้าคะแนนเป็นตัวกลางเชื่อมไปหาประชาชนเพื่อควบคุมฐานคะแนนเสียงของตนจนถึงระดับล่างสุด โดยพยายามพึ่งพาคนกลางที่ไม่มีผลประโยชน์ร่วมกันระยะยาวให้น้อยที่สุดเพื่อป้องกันปัญหาการซื้อตัวหัวหน้าคะแนนหรือการเพิ่มบารมีทางการเมืองให้หัวหน้าคนที่อาจ

เป็นคู่แข่งชั้นทางการเมืองของตนเองในอนาคต จากการใช้อำนาจทางการเงิน และการนำวิธีการจัดการทางธุรกิจมาบริหารงานการเลือกตั้ง ทำให้กลุ่มธนาภิการเมืองไม่ต้องเดินหาเสียงแบบเข้าถึงค้ำ พักค้ำคืนที่วัดหรือบ้านผู้สนับสนุนเหมือนเช่นในอดีต แต่จะใช้วิธีการให้หวัคะแนนนัดแกนนำกลุ่มย่อยหรือนัดประชาชนมารวมกันเป็นกลุ่มที่จุดใดจุดหนึ่งเพื่อรพบ ส.ส. หรือผู้สมัคร ซึ่งในการพบกันแต่ละครั้งก็จะมีสิ่งของแจก เช่น เสื้อ ถ้วยชาม แก้วน้ำ ขนมปัง อาหารแห้ง ยารักษาโรค ผลไม้ และได้รับเงินเป็นค่าเบี้ยเลี้ยงกลับบ้านโดยรถยนต์ที่จัดเหมามารับส่งประชาชน ในขณะที่หวัคะแนนก็จะได้รับเงินค่าจัดการให้เกิดกิจกรรมด้วย ดังนั้นจึงทำให้กลุ่มธนาภิการเมืองมีความสำเร็จทางการเมืองมากขึ้น และยากที่ผู้สมัครรับเลือกตั้ง ส.ส. ที่มีเงินน้อยจะมาหลายเครือข่ายลักษณะนี้ได้

3.7 บทบาท และความสัมพันธ์ ของกลุ่มผลประโยชน์ที่สนับสนุน นักการเมืองถิ่น

ผู้สมัคร ส.ส. เลยที่เป็นนักธุรกิจรับเหมาก่อสร้างจะระดมทุนจากเครือข่ายผู้รับเหมาก่อสร้างในเขตจังหวัดใกล้เคียง เช่น ขอนแก่น อุดรธานี หนองคาย หนองบัวลำภู เลย ในลักษณะเป็นเงินยืมเพื่อนำมาใช้จ่ายในการหาเสียง การใช้จ่ายในการจัดตั้งระบบหวัคะแนน และการซื้อเสียงในช่วงก่อนการเลือกตั้งเป็นเงินจำนวนหลายล้านบาท โดยมีข้อสังเกตที่น่าสนใจว่านักธุรกิจรับเหมาก่อสร้างที่เป็นผู้สมัครรับเลือกตั้งนั้นเป็นผู้มีฐานะทางการเงิน

ดี แต่ไม่นำเงินส่วนตัวของตนมาใช้ทั้งหมด การยืมเงินของกลุ่ม
นักธุรกิจในจังหวัดข้างเคียงเป็นวิธีการระดมทรัพยากร ศักยภาพ
และเครือข่ายของกลุ่มต่างๆ ที่ตนเข้าไปมีข้อผูกพันทางการเงินให้
นำทรัพยากรที่มีอยู่มาระดมพลังช่วยเหลือผู้สมัคร ส.ส.ที่ตนให้
ความช่วยเหลือทางการเงินไป ทั้งนี้เพื่อประโยชน์ของกลุ่มธุรกิจ
2 ประการคือ

1. เพื่อให้มีตัวแทนของธุรกิจรับเหมาก่อสร้างอยู่ในอำนาจ
ทางการเมือง ซึ่งจะมีประโยชน์ในการผลักดันงบประมาณการ
ก่อสร้างถนนหรือโครงการต่างๆ ที่สอดคล้องกับอาชีพธุรกิจ
รับเหมา และจะได้รับการจัดสรรปันส่วนให้มีงานรับเหมาในเขต
พื้นที่ธุรกิจของตน

2. เพื่อรวมกลุ่มพลังทางธุรกิจให้เป็นกลุ่มผลประโยชน์ที่มี
พลังต่อรอง และผลักดัน มีอำนาจเชิงอิทธิพล มีภาพลักษณ์เป็นทุน
อำนาจที่ควบคุมทุนระดับกลุ่มจังหวัดและกลุ่มทุนระดับท้องถิ่น
เพื่อนำทุนพลังอำนาจ และอิทธิพลทางการเมือง ทุนอำนาจการเงิน
ไปควบคุม บริหารจัดการทุนท้องถิ่นให้เป็นเครือข่ายการเมือง
และเป็นหัวคะแนนให้แก่นักการเมืองระดับชาติ โดยแลกเปลี่ยนกับ
การปันส่วนทางธุรกิจ และการส่งเสริมสนับสนุนให้มีตำแหน่ง
ทางการเมืองระดับท้องถิ่น

3.8 พฤติกรรมการซื้อเสียง

แม้ว่าการซื้อเสียงจะเกิดขึ้นมานานแล้วในการเลือกตั้ง ส.ส.
จังหวัดเลยแต่ใช้เงินซื้อเสียงไม่มากนักด้วยจำนวนเงิน 20-50 บาท

ทั้งนี้จะขึ้นกับคู่แข่งที่น่าเกรงขามในแต่ละครั้ง และขึ้นกับความเชื่อมั่นในคะแนนเสียงของผู้สมัครว่ามีโอกาสได้รับเลือกตั้งมากหรือน้อย แต่ในช่วงการเลือกตั้งทั่วไปครั้งที่ 9 เมื่อวันที่ 10 กุมภาพันธ์ 2512 ถือได้ว่าเริ่มมีการใช้เงินซื้อเสียงมากขึ้น โดยผู้สมัครคนหนึ่งซึ่งมีอาชีพเป็นผู้ประกอบธุรกิจบริษัทค้าไม้ มีบ้านพักอยู่ในเมืองเลยในคืนก่อนวันเลือกตั้ง (คืนมหาหอน) มีรถกระบะวิ่งเข้าออกบริเวณบ้านพักตั้งแต่ช่วงเย็นจนถึงช่วงดึก ซึ่งผู้ให้ข้อมูลหลักเชื่อว่าจะมีการนำเงินมาให้หัวคะแนนนำไปแจกให้กับประชาชนในเขตที่หัวคะแนนรับผิดชอบต่างอำเภอในเขตเลือกตั้ง น่าจะมีจำนวนเงินนับสิบล้านบาท โดยจ่ายเงินให้ผู้มีสิทธิลงคะแนนคนละ 100 บาท และได้รับการเลือกตั้ง

แม้จะไม่สามารถสรุปอย่างแน่ชัดได้ว่านักการเมืองถิ่นจังหวัดเลยคนใดเป็นผู้สมัครคนแรกที่ใช้เงินซื้อเสียง แต่อาจกล่าวได้ว่าภายหลังจากการเลือกตั้งในปี 2535 การซื้อเสียงเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้ผู้สมัคร ส.ส.ได้รับเลือกตั้ง การใช้เงินซื้อเสียงของผู้สมัครประชาชนมีการพูดถึงกันกว้างขวางเป็นที่รับรู้กันโดยทั่วไปทุกเขตเลือกตั้งในจังหวัดเลย แต่ไม่เคยถูกกฎหมายลงโทษ และผู้สมัคร ส.ส.ที่ได้รับเลือกตั้งที่มาจาก การซื้อเสียงก็ยังคงเป็นบุคคลที่มีเกียรติยศได้รับการนับถือจากสังคม

ผู้สนใจเกี่ยวกับการซื้อเสียงของนักการเมืองถิ่นจังหวัดเลย มีข้อสังเกตว่า เหตุที่การซื้อเสียงของนักการเมืองถิ่นจังหวัดเลยทวีความรุนแรงมากขึ้นในช่วงหลังจากการเลือกตั้งปี พ.ศ.2535/1 เพราะความไม่ชัดเจนของทัศนะบุคคล 4 กลุ่มคือ ผู้สมัครรับเลือกตั้ง ประชาชน คณะผู้จัดการเลือกตั้ง และสื่อมวลชนท้องถิ่น โดยที่

ผู้สมัครรับเลือกตั้งที่ใช้เงินซื้อเสียงเกือบทุกคนจะไม่มีทักษะการปราศรัยเวที ไม่เข้าใจนโยบายพรรคอย่างท่องแท้ อาจเป็นเพราะย้ายพรรคบ่อยหรือไม่เห็นความสำคัญของการหาเสียงเชิงนโยบาย การแจกเงินจะใช้เวลาน้อยกว่าการตั้งเวทีปราศรัย และการเดินเคาะประตู ประชาชนจังหวัดเลยไม่นิยมฟังการปราศรัยหาเสียง และสิ่งที่สำคัญที่สุดคือการซื้อเสียงจะเป็นปัจจัยสำคัญที่สุดที่ทำให้สามารถชนะการเลือกตั้งได้ เช่น การเลือกตั้งทั่วไปครั้งที่ 18 วันที่ 2 กรกฎาคม 2538 และการเลือกตั้งทั่วไปครั้งที่ 19 วันที่ 17 พฤศจิกายน 2539 ผู้สมัครที่ใช้เงินซื้อเสียงจำนวนมาก คาดกันว่าน่าจะใช้เวลาไม่น้อยกว่า 30 ล้านบาท และได้ทำให้อดีต ส.ส. ที่มีผลงานด้านพัฒนาท้องถิ่นที่ไม่ซื้อเสียงต้องแพ้การเลือกตั้งจนนำไปสู่การไม่ประสบความสำเร็จในเวที ส.ส. อีกเลย ในส่วนของประชาชนจังหวัดเลย ก่อนที่นักธุรกิจจะเข้ามาสู่การเมืองทางการเมืองโดยไม่รับเลือกตั้งเป็น ส.ส. จะกล่าวถึงการใช้น้อยมาก ไม่เรียกร้องเงินจากผู้สมัคร แต่ภายหลังมีการซื้อเสียงมากขึ้น ประชาชนบางส่วนจะเรียกร้องเงินโดยประชาชนจะพูดว่านักการเมืองจะเข้าไปเอาผลประโยชน์ ดังนั้นหากจะต้องให้ประชาชนลงคะแนนให้ นักการเมืองก็ต้องจ่ายเงินให้ประชาชนก่อน ใครจ่ายเงินให้มากกว่าก็จะลงคะแนนให้คนนั้น ซึ่งพฤติกรรมแบบนี้จะปรากฏชัดเจนในเขตชุมชนเมืองในช่วงการเลือกตั้ง พ.ศ.2538 แต่สำหรับในเขตชนบทความคิดแบบนี้ยังไม่เด่นชัดอาจพบได้ในบางคน แต่ส่วนใหญ่จะรับเงินผู้สมัคร ส.ส. คนใดคนหนึ่งเพียงคนเดียว แต่อาจรับมากกว่าหนึ่งครั้งและหากรับเงินของคนใดแล้วจะไม่รับเงินของผู้สมัครคนอื่นอีก รวมทั้งจะลงคะแนนให้กับผู้ใช้น้ำเงินซื้อเสียงอย่างแน่นอน เนื่องจากเชื่อว่าหากรับเงินแล้วไม่ลงคะแนนให้จะ

เป็นบาปเป็นกรรม ด้วยความเชื่อเช่นนี้จึงทำให้ผู้สมัครที่ใช้เงินซื้อเสียงในจังหวัดเลยประสบความสำเร็จทุกครั้ง จนสามารถกล่าวได้ว่า ไม่มีนักการเมืองถิ่นจังหวัดเลยคนใดที่ใช้เงินมากกว่า 20 ล้านบาทแล้วไม่ได้รับเลือกตั้ง นอกจากนั้นสื่อมวลชนท้องถิ่นก็มีบทบาทเสนอข่าวสารการซื้อเสียงน้อยมาก

รูปแบบการซื้อเสียงของนักการเมืองถิ่นจังหวัดเลยมีไม่หลากหลายรูปแบบ ส่วนใหญ่จะซื้อโศด และซื้อฟ่ง เช่น ในการเลือกตั้งทั่วไปครั้งที่ 15 วันที่ 24 กรกฎาคม 2531 ซึ่งมีการแบ่งเขตเลือกตั้งของจังหวัดเลยเป็น 2 เขต เขตละ 2 คน ในเขตเลือกตั้งที่ 1 ผู้สมัคร ส.ส. ในเขตเลือกตั้งเดียวกับพลเอกอาทิตย์ กำลังเอก จะซื้อโศด (ซื้อเสียงเฉพาะให้เลือกตนเองคนเดียว) ประมาณเสียงละ 300 ถึง 500 บาท ขึ้นกับความนิยม และฐานคะแนนในพื้นที่ และในคราวการเลือกตั้งทั่วไปครั้งที่ 18 วันที่ 2 กรกฎาคม 2538 ผู้สมัครในเขตเลือกตั้งเดียวกับนายวัชรินทร์ เกตะวันดี ก็ใช้วิธีการซื้อโศดเสียงละประมาณ 200-300 บาท ก็ได้รับเลือกตั้งเช่นกัน

ส่วนการซื้อฟ่งจะพบในการเลือกตั้งทั่วไปครั้งที่ 19 วันที่ 17 พฤศจิกายน 2539 โดยนักการเมืองถิ่นจังหวัดเลยในเขตเลือกตั้งที่ 1 ซึ่งชนะการเลือกตั้งในครั้งที่ผ่านมามีอยู่ยบสภา และมีการเลือกตั้งทั่วไปครั้งที่ 19 ก็ได้ลงสมัครรับเลือกตั้งอีกครั้งแต่อยู่กันคนละพรรค ผู้สมัครก็จะศึกษา และวิเคราะห์ความนิยมของผู้สมัครแต่ละคน และหากเห็นว่าคะแนนเสียงของตนดีอยู่แล้วก็จะซื้อเสียงจำนวนน้อย เช่น 200 ถึง 300 บาท แต่ในเขตชุมชนที่เสียงไม่ดีก็จะขอซื้อฟ่งกับผู้สมัครที่เสียงดี มีคะแนนนิยมมาก แต่ก็ต้องใช้จ่ายเงินมากขึ้นถึง 500 บาท ทำให้ในการเลือกตั้งครั้งนี้เป็นการเลือกตั้งที่มี

การซื้อเสียงชัดเจนมากที่สุด 2 คน จาก 2 พรรคการเมือง ซึ่งสมัครรับเลือกตั้งในเขตเดียวกันได้รับเลือกตั้งเป็น ส.ส. ทั้งคู่ ดังนั้นในการเลือกตั้งในจังหวัดเลยในเขตเลือกตั้งที่ 1 ในคราวการเลือกตั้งทั่วไปครั้งที่ 19 วันที่ 17 พฤศจิกายน 2539 จึงเป็นความสำเร็จของการซื้อเสียงแบบซื้อพวง ทำให้นักการเมืองหลายสมัยของจังหวัดเลย ซึ่งไม่มีข้อมูลด้านการซื้อเสียงที่ชัดเจนต้องสอบตก และการเลือกตั้งครั้งนั้นกล่าวได้ว่าเป็นการซื้อเสียงที่มากที่สุดในการเลือกตั้ง ส.ส.ของจังหวัดเลย

การซื้อเสียงเป็นการลงทุนที่ผู้สมัครสามารถคำนวณตัวเลขคะแนนเสียงของตนได้ ในระยะแรกที่เริ่มมีการซื้อเสียงจะมีการให้เงินแก่ผู้มีสิทธิโดยผ่านหัวคะแนนในพื้นที่หัวละ 20 บาท แล้วมีจำนวนเพิ่มขึ้นเรื่อยเป็น 50 บาท 100 บาท 200 บาท และ 500 บาท (ในขณะที่การซื้อเสียงในการเลือกตั้งในเขตเทศบาลเมืองเลยในช่วงหลังปี พ.ศ.2540 สูงถึง 3 รอบคิดเป็นเงินที่ได้รับคนละ 1,200 บาท และผู้สมัครที่ซื้อเสียงก็ได้รับเลือกตั้ง) ในช่วงมีการซื้อเสียงใหม่ๆ ผู้สมัครที่ซื้อเสียงจะหวังผลคะแนนจากการซื้อเสียงสูงถึงร้อยละ 70 แต่ในช่วงการเลือกตั้งจากปี พ.ศ.2538 เป็นต้นมาหวังผลเพียง 1 ใน 3 (ซื้อเสียง 3 คน หวังว่าจะลงคะแนนให้ 1 คน) (สัมภาษณ์อย่างไม่เป็นทางการ อดีตหัวคะแนน ส.ส.เลย เมื่อวันที่ 18 สิงหาคม 2550) ดังนั้นจะเห็นได้ว่าผู้สมัคร ส.ส.และซื้อเสียงจะต้องใช้เงินมากขึ้น แต่ยังคงเป็นวิธีที่คุ้มค่ากับการลงทุน เนื่องจากจะประสบความสำเร็จได้เป็น ส.ส. และใช้สถานภาพ ส.ส.ไปรับเหมาหรือประกอบธุรกิจของตนเองจนมีความร่ำรวยมากขึ้น และใช้เงินซื้อเสียงต่อเนื่องเป็นวงจรเช่นนี้ตลอดมา จึงเป็นการยากที่ผู้สมัคร ส.ส. หน้าที่มีเงินน้อยจะเอาชนะในการเลือกตั้งได้

สำหรับขั้นตอนการจัดการข้อเสนอนั้นในขั้นแรกผู้สมัคร ส.ส. ที่ต้องการใช้เงินซื้อเสียงจะกว้านซื้อตัวหัวคะแนนในพื้นที่เขตเลือกตั้งโดยการให้ผลประโยชน์ตอบแทนทั้งที่เป็นเงินค่าสัญญาที่จะสนับสนุนให้มีตำแหน่งในหมู่บ้าน เช่น ผู้ใหญ่บ้าน กำนัน และการให้ความช่วยเหลือในการประกอบอาชีพให้มีรายได้เพิ่มขึ้น มีการให้เงินช่วยเหลือกิจกรรมชุมชนโดยผ่านทางหัวคะแนนหรือไปจ่ายเงินด้วยตนเอง โดยมีหัวคะแนนเป็นผู้ประสานงานให้เกิดการประชุมของคนในชุมชน เมื่อใกล้กำหนดวันเลือกตั้ง ผู้สมัครก็จะนำข้อมูลผู้มีสิทธิเลือกตั้งมาวิเคราะห์ว่ามีจำนวนเท่าใด คะแนนนิยมของตนเอง และของผู้สมัครคนอื่นๆ เป็นอย่างไร หากพบว่าคะแนนของตนเองมีความนิยมน้อยก็จะวางแผนการซื้อเสียงโดยกำหนดเป้าหมายการซื้อเสียงเป็น 3 กลุ่มคือ

1. จ่ายเงินซื้อเสียง กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน นักการเมืองท้องถิ่น ผู้นำกลุ่มหรือองค์กร
2. จ่ายเงินให้หัวคะแนนในพื้นที่เพื่อสร้างคะแนนนิยมให้มากขึ้น เช่น นำเงินไปเลี้ยงอาหาร เลี้ยงสุรา ซื้อของขวัญให้ในงานมงคล ทำบุญในพิธีกรรมทางศาสนา และงานศพโดยจะกล่าวในงานนั้นๆ ว่า “ด้วยความปรารถนาดีจากท่าน (ผู้สมัคร ส.ส. หรือ ส.ส.) ท่านมีภารกิจต้องไปวิ่งเต้นทางบประมาณมาพัฒนาหมู่บ้านของเรา แต่ได้ฝากน้ำใจเล็กๆ น้อยๆ มามอบให้” (กรณีเป็นเงินสดมักจะมีจำนวน 3,000 บาทถึง 10,000 บาทแล้วแต่กรณี)
3. การจ่ายเงินให้ผู้มีสิทธิเลือกตั้งจะกระทำโดยผ่าน

หัวคะแนนที่ไว้ใจได้ มีความใกล้ชิดเป็นผู้ดำเนินการ เพราะจะต้องแน่ใจได้ในสองประการคือ เงินถึงมือผู้มีสิทธิเลือกตั้งตามเงื่อนไขเวลาหรือตามข้อตกลง และหากเกิดปัญหาขึ้นมาความผิดนั้นจะต้องไม่เกี่ยวพันมาถึงตัวนักการเมืองคนนั้น ส่วนการจะจ่ายเงินให้หัวคะแนนคนใดจำนวนเท่าไรก็จะพิจารณาจากศักยภาพหัวคะแนนว่ามีความสามารถคุ้มเสี่ยงได้เท่าใด ในบางพื้นที่เช่น อำเภอวังสะพุง อำเภอเชียงคาน อำเภอปากชม จะให้หัวคะแนนจดชื่อบุคคล จดเลขประจำตัวประชาชน จดเลขที่บ้านมาแสดงเพื่อขอรับเงินไปจ่ายให้ผู้มีสิทธิเลือกตั้งหรืออาจมีการขอเก็บบัตรประชาชนเอาไว้ แล้วนำมาคืนให้พร้อมเงินชื้อเสี่ยงในวันก่อนลงคะแนนเลือกตั้ง โดยทั่วไปหัวคะแนน 1 คน จะรับผิดชอบไม่เกิน 20 คน อย่างไรก็ตามหากในหน่วยเลือกตั้งหนึ่งมีผู้ลงคะแนนให้ได้ตามเป้าหมายหรือสูงกว่าเป้าหมาย (กรณีการเลือกตั้งก่อนรัฐธรรมนูญฯ พ.ศ. 2540 ให้นับคะแนนที่หน่วยเลือกตั้ง) หัวคะแนนในหน่วยเลือกตั้งนั้นก็ได้รับรางวัลพิเศษจากผู้สมัครที่ได้รับเลือกตั้ง เช่น ได้เงินเพิ่มหนึ่งหมื่นถึงสองหมื่นบาท หรือได้สร้อยคอทองคำหนักหนึ่งบาทถึงสองบาทเป็นระบบให้โบนัสพิเศษ เป็นต้น วิธีนี้มีข้อดีที่ในระดับตำบลหนึ่งๆ จะมีหัวคะแนนหลายคน แต่ละคนรับผิดชอบเงินไม่มากนัก การจ่ายเงินชื้อเสี่ยงจะกระจายได้ทั่วถึง และหัวคะแนนมีโอกาสโกงเงินหรือทำผิดข้อตกลงจนทำให้เกิดผลเสียต่อคะแนนนิยมของผู้สมัครมีน้อย

การจ่ายเงินซื้อเสียงในคราวการเลือกตั้งทั่วไปครั้งที่ 19 เมื่อวันที่ 17 พฤศจิกายน 2539 ซึ่งเป็นปรากฏการณ์ซื้อเสียงที่มากและชัดเจนมากที่สุดในระดับจังหวัดเลยนั้น เนื่องจากผู้สมัคร ส.ส. คนหนึ่งไม่ได้เป็นคนพื้นที่ (มีภูมิลำเนาอยู่ในจังหวัดอื่น) แต่มีเงินมากจากการประกอบธุรกิจที่อาจเกี่ยวข้องกับธุรกิจการพนัน เมื่อมาสมัคร ส.ส. ในจังหวัดเลยจะจ่ายเงินซื้อเสียงคู่กับการสร้างภาพลักษณ์ให้เห็นว่าเป็นผู้มีอิทธิพล มีลูกน้องมากที่ไม่ใช่คนในพื้นที่จนทำให้เข้าใจว่าเป็นพวกนักเลง และมีมือปืนคุ้มกัน ในการซื้อเสียงนั้นจะไม่จ่ายเงินให้หัวคะแนนโดยตรง แต่จะให้หัวคะแนนในชุมชนเป็นผู้ชี้เป้าหมายให้ทีมจ่ายเงินว่าบ้านไหนจะจ่ายให้ใครเป็นจำนวนเงินเท่าใด ทำให้ผู้มีสิทธิเลือกตั้งที่รับเงินแล้วต้องลงคะแนนให้เพราะเกรงกลัวภัย และหวาดกลัวมือปืน ส่วนผู้สมัคร ส.ส. อีกคนหนึ่งที่จ่ายเงินซื้อเสียงแต่อยู่ต่างพรรคกันจะจัดรูปแบบองค์กรรมการซื้อเสียงในรูปแบบธุรกิจโดยจัดตั้งหัวคะแนนเป็น 2 ระดับ คือระดับ ก เป็นหัวคะแนนระดับแกน มีจำนวนหมู่บ้านละ 2 ถึง 5 คน ให้ไปหาหัวคะแนนระดับ ข อีกคนละ 5 คน แล้วให้หัวคะแนนระดับ ข ไปหาลูกทีมที่เป็นชาวบ้านอยู่ในสังกัดการขึ้นการลงคะแนนเสียงเลือกตั้งของตนอีกคนละ 5 คนถึง 20 คน การจัดองค์กรลักษณะนี้จะมีประสิทธิภาพมาก โดยให้หัวคะแนนระดับ ก เป็นหัวคะแนนระดับนำในหมู่บ้าน ทำหน้าที่ควบคุมการหาเสียงและการจ่ายเงินผ่านหัวคะแนนระดับ ข หรือหัวคะแนนย่อย ซึ่งมีหน้าที่จ่ายเงินให้ผู้มีสิทธิเลือกตั้งโดยตรง และเป็นผู้ช่วยหาเสียงหลักในชุมชน นอกจากนั้นยังมีรูปแบบการซื้อเสียงทางอ้อมอีกหลายวิธี เช่น การว่าจ้างให้เป็นผู้ติดโปสเตอร์ด้วยค่าจ้างสูงเกินจริง การจ่ายเงินให้เจ้าของบ้านที่ยินยอมให้ติดโปสเตอร์ที่ผ้าบ้าน

เพียงคนเดียว โดยไม่ให้ผู้สมัครคนอื่น ๆ มาติดโปสเตอร์ด้วยการให้เงินสนับสนุนกิจกรรมกลุ่มสตรี การจัดประกอบอาหาร การให้เงินบำรุงกลุ่มองค์กรในชุมชนการพาไปทัศนศึกษาโดยให้เบียดเบียนและไม่เก็บค่าใช้จ่าย (นิยมไปภาคตะวันออกชายฝั่งทะเล)

3.9 การตรวจสอบคะแนนนิยม ของผู้สมัครรับเลือกตั้ง ส.ส.

ยุคที่มีการใช้เงินซื้อเสียงตั้งแต่ พ.ศ.2512 ถึง พ.ศ.2531 การตรวจสอบคะแนนนิยมของผู้สมัครรับเลือกตั้งแต่ละคนว่าใครมีคะแนนเสียงดีหรือไม่ดีอย่างไรจะดูจากการเปลี่ยนแปลงข้อสนับสนุนผู้สมัครของหัวคะแนนหรือผู้นำชุมชน โดยปกติผู้สมัครที่มีบารมีมาก มีชื่อเสียง มีฐานะทางการเงินดี อยู่ในเกณฑ์ที่อาจได้รับเลือกตั้งจะมีหัวคะแนน และผู้นำชุมชนให้การสนับสนุนมาก บางคนเข้ามาสนับสนุนผู้สมัครเพราะได้รับการติดต่อให้ช่วยเหลือ บางคนเดินมาเสนอตัวขอช่วยเหลือโดยมีเงื่อนไขต่อรองด้านค่าใช้จ่าย ซึ่งใช้คำเรียกกันว่า “ค่าน้ำมันหล่อลื่น” ดังนั้นหากผู้สมัครรับเลือกตั้งคนใดมีหัวคะแนนหรือผู้นำชุมชนให้การสนับสนุนมากก็มีโอกาสมากที่จะได้รับเลือกตั้ง และก็ต้องมีค่าใช้จ่ายที่สูงมากเช่นเดียวกัน ในทางกลับกันหากผู้สมัครรับเลือกตั้งรายใด หัวคะแนนเปลี่ยนแปลงข้อสนับสนุนอาจเกิดจากการซื้อหัวคะแนนหรือหัวคะแนนไม่สนับสนุนต่อไปอาจเกิดจากค่าใช้จ่ายไม่เป็นไปตามที่ตกลงกันไว้ ทำให้จำนวนหัวคะแนนลดลงก็เป็นการยากที่ผู้สมัครรับเลือกตั้งรายนั้นจะได้รับเลือกตั้ง ดังนั้นจึงอาจกล่าวได้ว่า การเมืองยุคการซื้อเสียงความสำเร็จทางการเมืองจะอยู่ที่ความสามารถในการหา

หัวคะแนน และการบริหารจัดการหัวคะแนน เนื่องจากผู้สมัครรับเลือกตั้งที่เป็นนักธุรกิจ และใช้เงินซื้อเสียงมีความคุ้นเคย และคลุกคลีกับประชาชนน้อย และด้วยเหตุนี้เองเมื่อมีการจ่ายเงินซื้อเสียงผ่านหัวคะแนนหรือมีการจ่ายเงินให้กับหัวคะแนนจำนวนมาก โดยได้รับคำรับรองว่าจะต้องได้รับเลือกตั้งเมื่อผลการเลือกตั้งออกมาแล้วปรากฏว่าไม่ได้รับเลือกตั้ง ผู้สมัคร ส.ส. บางคนจึงไปขอเงินคืน แต่ผู้สมัครบางคนใช้วิธีการจ้างมือป็นยิงหัวคะแนนเสียชีวิตหลายคนในช่วงระหว่างปี พ.ศ.2518 ถึง พ.ศ.2531 ต่อมาในช่วงปี พ.ศ.2531 ถึง พ.ศ.2540 อดีต ส.ส. หรือผู้สมัครรับเลือกตั้งจะให้ความสำคัญกับการจ่ายเงินให้แก่หัวคะแนนหรือผู้นำชุมชนในช่วงใกล้วันเลือกตั้งลดลง โดยได้จัดระบบการบริหารจัดการหัวคะแนนความสัมพันธ์ระหว่างนักการเมืองกับหัวคะแนน และความสัมพันธ์ระหว่างนักการเมืองกับประชาชนในเขตเลือกตั้งใหม่ โดยใช้ระบบการสร้างเครือข่ายความสัมพันธ์เชิงแลกเปลี่ยนผลตอบแทนทางธุรกิจ เช่น เมื่อ ส.ส. มีโครงการรับเหมาก่อสร้างในพื้นที่ก็จะแบ่งปันโอกาสการได้รับผลประโยชน์ให้แก่หัวคะแนนในพื้นที่ด้วยเช่นการรับเหมาช่วง ขุดลอกแหล่งน้ำโครงการขนาดเล็ก การรับเหมาถมดิน และหิน รับเหมาแรงงานก่อสร้าง เป็นต้น ดังนั้นคะแนนนิยมของ ส.ส. จึงสามารถดูได้จากการจ้างเหมางานในพื้นที่ หากมีโครงการพัฒนาในรูปแบบต่าง ๆ มาก โดยผ่านการประสานการจัดการของนักการเมืองคนใดมาก นักการเมืองนั้นจะมีคะแนนนิยมดี ในขณะที่เดียวกันนักการเมืองก็จะทำกิจกรรมโดยตรงกับกลุ่มพลังมวลชนในพื้นที่มากขึ้น มีการบริจาคโดยตรงให้แก่มวลชนกิจกรรมต่าง ๆ จะผ่านหัวคะแนนน้อยลง ดังนั้นในช่วงเวลาหลังปี พ.ศ. 2531 หัวคะแนนที่ถูกมือป็นยิงเสียชีวิต เนื่องจากรับเงินจาก

นักการเมืองแล้วคะแนนเสียงไม่เป็นไปตามข้อตกลงจึงไม่ปรากฏเหตุการณ์เช่นนี้ในจังหวัดเลย

ในช่วงปี พ.ศ.2538 เป็นต้นมาการวิเคราะห์ และตรวจสอบคะแนนนิยมของผู้สมัครในแต่ละพรรคการเมืองโดยเฉพาะพรรคการเมืองหลัก เช่น พรรคประชาธิปัตย์ พรรคชาติไทย พรรคไทยรักไทยจะนำเทคนิค SWOT หรือการวิเคราะห์จุดอ่อน จุดแข็ง อุปสรรค และโอกาสมาใช้วิเคราะห์คะแนนนิยมผู้สมัครในช่วงหนึ่งถึงสองเดือนสุดท้ายก่อนจะถึงวันลงคะแนนเสียงเลือกตั้งเพื่อที่พรรคจะได้ส่งเสริม สนับสนุน งบประมาณให้แก่ผู้สมัครของพรรค หากพบว่าคะแนนเสียงดีก็จะได้รับเงินจากพรรคมากขึ้น แต่หากคะแนนนิยมไม่เพิ่มขึ้น และไม่มีโอกาสได้รับการเลือกตั้งพรรคก็จะงดการสนับสนุน ซึ่งผู้สมัคร และหัวหน้าคะแนนจะใช้คำพูดว่า “ถูกถอดปลั๊ก”

3.10 ปัจจัยนำไปสู่ความสำเร็จทางการเมืองของนักการเมืองถิ่นจังหวัดเลย

แบ่งตามช่วงเวลาได้ดังนี้

3.10.1 ยุคการเลือกตั้งระหว่าง พ.ศ.2476 ถึง พ.ศ.2500 ความสำเร็จทางการเมืองของ

นักการเมืองถิ่นจังหวัดเลยมาจากปัจจัยต่าง ๆ ดังนี้

- (1) บุคลิกภาพส่วนตัวที่เป็นคนพูดจาดี
- (2) มีอาชีพที่ผู้คนรู้จักมาก เช่น อาชีพครู ทนายความ

ตำรวจ ทหาร นักปกครอง และข้าราชการที่
ทำงานใกล้ชิดกับประชาชน

- (3) มีระดับการศึกษาดีเป็นที่ยอมรับของประชาชน
- (4) เป็นบุคคลที่มีชื่อเสียงในระดับจังหวัด
- (5) มีญาติพี่น้อง และมีเพื่อนมาก
- (6) มีฐานะทางเศรษฐกิจดี
- (7) มีการนำเทคนิควิธีการใหม่ๆ ในช่วงเวลานั้นมาใช้
ในการหาเสียง เช่น การฉายภาพยนตร์ การเป่า
แตรวง การขี่ช้างเข้าไปหาเสียง ทำให้ประชาชน
มองเป็นจุดเด่นที่แตกต่างจากผู้สมัครคนอื่นๆ
และเป็นที่ยกย่องถึงของประชาชน
- (8) การเลี้ยงสุรอาหารหิวคะแนน และประชาชน
- (9) การแจกสิ่งของที่มีน้อยหรือหาได้ยากแก่
ประชาชนผู้มีสิทธิลงคะแนน เช่น รองเท้า ปลาทุ
เค็ม น้ำปลา ปลาร้าคุณภาพดี ยาลดไข้แก้ปวด

3.10.2 ยุคการเลือกตั้งระหว่าง พ.ศ.2512 – พ.ศ.2531 ความสำเร็จทางการเมืองของนักการเมืองถิ่น จังหวัดเลยมาจากปัจจัยต่างๆ ดังนี้

หลังจากที่ประเทศไทยว่างเว้นการเลือกตั้งมานาน
กว่าสิบปีก็ได้จัดให้มีการเลือกตั้งขึ้นอีกครั้งตามรัฐธรรมนูญ พ.ศ.
2511 และได้จัดให้มีการเลือกตั้ง ส.ส. ทั่วไปครั้งที่ 9 ขึ้น เมื่อวันที่
10 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2512 โดยระบบปรววมเขต (จังหวัด) การเมือง

ยุคนี้ถือได้ว่าเป็นยุคสมัยที่มีการเปลี่ยนแปลงวัฒนธรรมทางการเมืองมากยุคหนึ่ง เนื่องจากเริ่มมีผู้สมัครรับเลือกตั้งที่มีอาชีพเกี่ยวกับการสัมปทานป่าไม้ในพื้นที่จังหวัดเลย และเป็นยุคที่นักธุรกิจจากภาคตะวันออกเฉียงเหนือเข้ามาประกอบธุรกิจเกี่ยวกับการสัมปทานป่าไม้ และการตั้งโรงเลื่อยแปรรูปไม้ในจังหวัดเลย รูปแบบและปัจจัยที่นำไปสู่ความสำเร็จทางการเมืองมีดังนี้

- (1) บุคลิกภาพส่วนตัวของผู้สมัคร ส.ส. ที่ต้องพูดจาดี มีการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับประชาชน
- (2) มีการบริหารจัดการระบบหัวคะแนน และเป็นยุคที่ให้ความสำคัญกับหัวคะแนนมากขึ้น
- (3) การสร้างระบบตอบแทนประโยชน์ทั้งที่เป็นเงินและสิ่งของเพื่อแลกเปลี่ยนกับการช่วยเหลือทางการเมืองทั้งในฐานะหัวคะแนน และผู้ลงคะแนน นักการเมืองบางคนจะไม่เน้นการปราศรัยและไม่ไปพบประชาชนในท้องถิ่น แต่จะทำการพบปะกับหัวคะแนน และการจัดสิ่งต่างๆ ให้ตามที่หัวคะแนน และประชาชนร้องขอรับการช่วยเหลือ แต่ยังคงไปร่วมงานบุญประเพณีที่สำคัญในท้องถิ่น และการให้เงินช่วยเหลือกิจกรรมที่ประชาชนจัดขึ้น
- (4) มีการใช้เงินซื้อเสียงกระจายไปทั่วเกือบทุกอำเภอ ควบคู่กับการใช้อิทธิพลข่มขู่หัวคะแนนฝ่ายตรงกันข้าม และประชาชนเพื่อชักจูง ข่มขู่ให้ลงคะแนนเสียงให้แก่ผู้สมัคร ส.ส. ซึ่งวิธีการนี้เป็นวิธี

การที่นักการเมืองถิ่นที่มีฐานการค้าสัมปทาน
ป่าไม้นำมาใช้อย่างได้ผล

- (5) ยังมีการแจกสิ่งของให้ประชาชนเพื่อสร้างคะแนน
นิยม เช่น ยาแก้ปวดลดไข้ วัสดุก่อสร้าง
- (6) ยังมีการใช้เทคนิควิธีการหาเสียงบางวิธีที่เคยใช้
หาเสียงในยุคนก่อน พ.ศ.2500 แต่ปรับปรุงให้ทันสมัยมากขึ้น เช่น การฉายภาพยนตร์สลับกับการ
ปราศรัย
- (7) เริ่มมีความสัมพันธ์เชิงธุรกิจระหว่างกลุ่มต่างๆ ทั้ง
ในจังหวัดเลย และจังหวัดอื่นๆ รวมถึงกลุ่มทุน
ใหญ่ในกรุงเทพฯ เช่น กลุ่มสัมปทานป่าไม้ และ
กลุ่มธุรกิจค้าส่งค้าปลีกที่เป็นเอเยนตรีรายใหญ่ใน
การผูกขาดการจำหน่ายสินค้าภายในจังหวัด
ทำให้เกิดเครือข่ายความช่วยเหลือจากกลุ่มทุน
ธุรกิจต่อนักการเมืองถิ่นในกลุ่มของตนที่มี
ศักยภาพทางการเมืองที่สูงกว่านักการเมืองถิ่นที่
ไม่มีกลุ่มทุนสนับสนุน
- (8) การเป็นบุคคลที่มีชื่อเสียงจากเหตุการณ์สำคัญที่
เกิดขึ้นและประชาชนให้ความสนใจ
- (9) การเป็นบุคคลผู้มีความรู้ในระดับปริญญาตรีหรือ
สูงกว่า ทำให้ประชาชนเชื่อว่าเป็นผู้มีความรู้มี
ความสามารถ และเป็นคนดีเป็นบุคคลผู้เป็นเยี่ยง
อย่างที่ดี น่าเคารพนับถือ

- (10) นักการเมืองถิ่นที่มีความรู้ดีจะสร้างผลงาน และหาคะแนนนิยมจากการพัฒนาคุณภาพการศึกษา และการจัดกิจกรรมสัมมนาให้ความรู้ทางการเมืองการปกครอง โดยเชิญวิทยากรผู้มีชื่อเสียงระดับชาติมาให้ความรู้แก่ประชาชน

3.10.3 ยุคการเลือกตั้งระหว่าง พ.ศ.2531 – พ.ศ.2538 ความสำเร็จทางการเมืองของนักการเมืองถิ่น จังหวัดเลยประกอบด้วยปัจจัยต่างๆ ดังนี้

- (1) ความโดดเด่นของตัวบุคคลที่เป็นผู้มีชื่อเสียงเป็นที่ยอมรับของประชาชน เช่น เป็นข้าราชการระดับสูง เป็นนักกิจกรรมทางสังคมที่มีทักษะการพูดในที่สาธารณะที่โดดเด่น และการเป็นผู้มีพื้นฐานความสัมพันธ์กับประชาชนในส่วนที่เกี่ยวข้องการเมืองมาก่อน ทำให้ได้รับเลือกตั้งเป็น ส.ส.
- (2) เป็นยุคสมัยที่นักการเมืองถิ่นมีการแสดงพฤติกรรมในบทบาทนักการเมืองที่แตกต่างกันอย่างเด่นชัด โดยกลุ่มนักการเมืองกลุ่มคุณภาพดีจะเน้นการสร้างผลงานในด้านการพัฒนาการศึกษาเป็นหลัก ในขณะที่นักการเมืองถิ่นอีกกลุ่มหนึ่งเริ่มใช้ระบบอุปถัมภ์ และเริ่มสร้างเครือข่ายตอบแทนด้วยเงิน และธุรกิจรับเหมาช่วงการจ้างงาน ซึ่งเป็นพื้นฐานความสำเร็จของนักการเมืองถิ่นทั้งสองกลุ่มในระยะเวลา 8 ปี

3.10.4 ยุคการเลือกตั้งระหว่าง พ.ศ.2538 – พ.ศ.2548 ความสำเร็จทางการเมืองของนักการเมืองถิ่น จังหวัดเลย ประกอบด้วยปัจจัยต่างๆ ดังนี้

- (1) การจัดระบบการบริหารจัดการหัวคะแนนหรือผู้สนับสนุนกิจกรรมทางการเมือง โดยให้ผลตอบแทนด้วยเงิน วัตถุ สิ่งของ และเครือข่ายธุรกิจรับเหมาก่อสร้างหรือรับเหมาช่วง
- (2) มีระบบอุปถัมภ์สำหรับกลุ่มต่างๆ เช่น นักการเมืองท้องถิ่น ผู้นำชุมชน ข้าราชการ

3.11 ปัจจัยที่ทำให้ไม่ประสบความสำเร็จ ทางการเมืองของอดีตนักการเมืองถิ่น จังหวัดเลย

แบ่งตามช่วงเวลาดังนี้

3.11.1 ยุคการเลือกตั้งระหว่าง พ.ศ.2476 – พ.ศ.2500

- 1) ความไม่สม่ำเสมอในการพบปะกับประชาชนในท้องถิ่น โดยจะคุ้นเคยกับประชาชนเฉพาะช่วงหาเสียงเลือกตั้ง จึงเป็นจุดอ่อนของอดีต ส.ส.ที่เคยดำรงตำแหน่ง และเป็นจุดที่คู่แข่งขึ้นทางการเมืองใช้เป็นโอกาสในการสร้างคะแนนนิยม
- 2) การไม่สามารถสร้างผลงานในด้านการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน เช่น ถนน ไฟฟ้า ประปา สาธารณสุข ให้ดีขึ้นตามที่ประชาชนคาดหวัง

3.11.2 ยุคการเลือกตั้งระหว่าง พ.ศ.2512 – พ.ศ.2531

- 1) การไม่มีระบบการจัดการห้วคະແນนที่ดี
- 2) มีการใช้เงินซื้อห้วคະແນนในท้องถิ่นให้มาสนับสนุนนักการเมืองท้องถิ่นที่มีฐานะเศรษฐกิจดี ซึ่งสามารถจ่ายเงินให้ห้วคະແນน และให้สิ่งของแก่ประชาชนได้ ทำให้นักการเมืองท้องถิ่นบางคนไม่ได้รับเลือกตั้งอีกในการสมัครรับเลือกตั้งในครั้งต่อมา
- 3) เมื่อเริ่มมีการซื้อเสียงกระจายไปทั่วจังหวัดเลย ทำให้ต้องจ่ายเงินในการทำกิจกรรมทางการเมืองมากขึ้นกว่าในครั้งก่อน ทำให้นักการเมืองที่ไม่มีกลุ่มทุนธุรกิจสนับสนุนจึงไม่ได้รับเลือกตั้ง โดยนักการเมืองท้องถิ่นที่มีทุนน้อยจะใช้การปราศรัย และการเลี้ยงอาหารห้วคະແນนเป็นกิจกรรมหลัก ในขณะที่นักการเมืองท้องถิ่นที่มีกลุ่มทุน มีฐานะทางธุรกิจสนับสนุนจะให้การให้เงินแก่ห้วคະແນน และประชาชนเป็นวิธีการหลัก ซึ่งเป็นปัจจัยที่ทำให้ประสบความสำเร็จทางการเมืองมากกว่าการปราศรัย และการจัดเลี้ยงอาหาร สุรา
- 4) การมีข่าวลือที่ประชาชนวิพากษ์วิจารณ์ในเชิงเสียหายเกี่ยวกับการใช้อำนาจทางการเมืองเพื่อสัมปทานทรัพยากรของชาติ เช่น ป่าไม้ แร่ และการมีผลประโยชน์ได้เสียในโครงการของรัฐ เช่น การก่อสร้าง นมโรงเรียน เป็นต้น

3.11.3 ยุคการเลือกตั้งระหว่าง พ.ศ.2531 – พ.ศ.2538

การเมืองในจังหวัดเลยในช่วงนี้กล่าวได้ว่าเป็นยุคสุดท้ายของนักการเมืองที่เป็นกลุ่มชนชั้นนำ (Elite Group) จากความสำเร็จของตัวนักการเมืองถิ่นในระบบราชการ และเปลี่ยนผ่านไปสู่กลุ่มชนชั้นนำจากความสำเร็จของตัวนักการเมืองจากกลุ่มทุนท้องถิ่น โดยปัจจัยสำคัญที่ทำให้อดีตนักการเมืองถิ่นในยุคนี้ไม่ประสบความสำเร็จทางการเมืองในช่วงยุคสมัยต่อมาเกิดจากปัจจัยต่างๆ ดังนี้

- 1) ความสำคัญของตัวบุคคลจากระบบราชการทำให้มีรูปแบบความสัมพันธ์กับหัวคะแนน และประชาชนเป็นแนวตั้ง คล้ายสายบังคับบัญชา และรูปแบบของราชการ ซึ่งประชาชนเข้าถึงได้ยากและเป็นความรู้สึกคล้ายกับว่าเป็นความสัมพันธ์ที่มองเห็นแต่อยู่ไกลสัมผัสได้ยาก
- 2) มีการใช้เงินในการซื้อเสียง ซื้อหัวคะแนนมากขึ้น และการใช้เงินเป็นปัจจัยสำคัญสูงสุดที่นำไปสู่ผลการตัดสินใจของประชาชนว่าจะลงคะแนนให้กับผู้สมัครคนใด
- 3) นักการเมืองถิ่นให้ความสำคัญกับการประชาสัมพันธ์ผลงานของตนน้อย ทำให้ประชาชนรู้สึกว่างลงคะแนนให้กับใครไปก็เหมือนกัน เพราะทุกคนไม่มีผลงาน ประชาชนไม่ได้ประโยชน์แต่อย่างใด จึงลงคะแนนให้กับ

ผู้อุปถัมภ์ และผู้จ่ายเงินซื้อเสียง ซึ่งประชาชนจับต้องประโยชน์ได้

3.11.4 ยุคการเลือกตั้งระหว่าง พ.ศ.2538 – พ.ศ.2548

การเมืองในจังหวัดเลยในช่วงนี้เป็นช่วงที่มีการใช้เงินในการสร้างความนิยม สร้างเครือข่ายผู้สนับสนุนทางการเมือง และใช้เงินในการหาเสียงสูงมากกว่าในทุกช่วงเวลาในขณะนั้น ผู้สมัครรับเลือกตั้งและผู้ที่ดำรงตำแหน่งทางการเมืองมีคุณสมบัติทางการศึกษาที่สูงขึ้น ปัจจัยที่ทำให้อดีตนักการเมืองถิ่นจังหวัดเลยบางคนไม่ประสบความสำเร็จทางการเมืองในยุคนี้ประกอบด้วย ปัจจัยต่างๆ ดังนี้

- 1) การสร้างความสัมพันธ์ระหว่างประชาชนกับนักการเมือง แม้ว่านักการเมืองถิ่นยังคงรักษาความสัมพันธ์ที่ดีกับห้วคะแนนในท้องถิ่นหรือกับผู้นำชุมชนไว้ได้ดี แต่ความสัมพันธ์กับประชาชนผู้มีสิทธิลงคะแนนเสียงเลือกตั้งมีความสัมพันธ์ไม่ใกล้ชิด ส่วนใหญ่จะเป็นความสัมพันธ์ผ่านการสื่อสารกับห้วคะแนนในท้องถิ่น
- 2) การเกิดกระแสข่าวลือที่ทำลายภาพพจน์ของนักการเมือง เช่น ข่าวลือการใช้อำนาจ โยกย้ายข้าราชการ ข่าวลือการใช้อำนาจ และการแสดงตนว่าเป็น ส.ส. อย่างไม่เหมาะสม ข่าวลือเกี่ยวข้องหรือมีความเกี่ยวข้องกับผู้ต้องหาคดีค้ายาเสพติด ข่าวลือการใช้อำนาจ ส.ส. หาผล

ประโยชน์จากโครงการพัฒนาท้องถิ่น การมีภาพ
ลักษณ์เป็นผู้มีอิทธิพล และมีอาวุธร้ายแรงเกินกว่า
ความเหมาะสม เพื่อใช้ป้องกันตนเอง เป็นต้น

- 3) การเกิดกระแสท้องถิ่นนิยมที่ประชาชนผู้มีสิทธิ
เลือกตั้ง และผู้นำชุมชนในบางพื้นที่ เช่น อำเภอ
เชียงคาน อำเภอเมืองเลย ต้องการเลือกผู้สมัคร
รับเลือกตั้ง ส.ส.ที่เป็นผู้มีภูมิลำเนาโดยการเกิดที่
จังหวัดเลย

บทที่ 4

สรุป อภิปรายผลข้อค้นพบ และข้อเสนอแนะ

สรุป อภิปรายผลข้อค้นพบ

การเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตยเป็นกระแสหลักทางการเมืองการปกครองของสังคมโลก และในหลายประเทศได้พยายามพัฒนาให้มีคุณภาพมากขึ้น โดยการพัฒนากติกา องค์ประกอบ กลไก และกระบวนการประชาธิปไตยให้สอดคล้องกับอุดมการณ์ประชาธิปไตย สำหรับในประเทศไทย แม้จะใช้รูปแบบการเมืองการปกครองตามระบอบประชาธิปไตยมานานกว่า 75 ปี แล้วแต่กลไก และกระบวนการทางการเมืองบางประการยังไม่พัฒนาให้ก้าวหน้าเท่าที่ควร โดยเฉพาะอย่างยิ่งใน ส่วนที่เกี่ยวกับการเลือกตั้ง และนักการเมืองถิ่นจังหวัดต่างๆ ดังนั้น การศึกษาเกี่ยวกับพลวัตเคลื่อนไหวทางการเมือง (Political Dynamic) ซึ่งเป็นรูปแบบการศึกษาที่ให้ความสำคัญกับการศึกษาพฤติกรรมทางการเมือง จิตวิทยาสังคม วัฒนธรรมทางการเมือง เทคนิควิธี

การเมือง และกลุ่มผลประโยชน์ จึงเป็นสิ่งสำคัญเพื่อนำข้อมูล และองค์ความรู้เหล่านี้มาใช้พัฒนาประชาธิปไตย โดยการสร้าง จิตสำนึกทางการเมืองโดยกระบวนการประชาธิปไตยศึกษาใน แต่ละพื้นที่

กล่าวสำหรับการพัฒนาประชาธิปไตยในจังหวัดเลยมี แนวโน้มที่ไม่ดีขึ้น เนื่องจากนักการเมืองถิ่นจังหวัดเลย ได้นำ รูปแบบการหาเสียงหลายลักษณะที่เป็นพฤติกรรมเบี่ยงเบนในการ หาเสียงเลือกตั้งมาใช้ ทำให้การออกเสียงลงคะแนนของประชาชน ไม่เป็นไปอย่างบริสุทธิ์ยุติธรรม ซึ่งมีผลให้การพัฒนาคุณภาพตาม อุดมการณ์ประชาธิปไตยเกิดได้ยาก นอกจากนั้นแม้จังหวัดเลยจะ มีการเลือกตั้งมาแล้วหลายครั้ง มีนักการเมืองถิ่นที่ได้ดำรงตำแหน่ง ทางการเมือง และเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรมาแล้วจำนวน 25 คน แต่ไม่เคยมีเอกสารทางวิชาการใดๆ ที่ได้รวบรวมข้อมูล สถิติเกี่ยวกับการเลือกตั้งนักการเมืองถิ่น และพฤติกรรมทางการเมือง ในแต่ละช่วงเวลาไว้อย่างเป็นระบบ ดังนั้นจึงต้องมีการศึกษา วิจัยเกี่ยวกับเรื่องเหล่านี้ขึ้น

การศึกษาวิจัยเรื่อง โครงการสำรวจเพื่อประมวลข้อมูล นักการเมืองถิ่นจังหวัดเลยมีวัตถุประสงค์เพื่อรวบรวมข้อมูล เกี่ยวกับนักการเมืองที่ได้รับการเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทน ราษฎรของจังหวัดเลยตั้งแต่การเลือกตั้ง พ.ศ.2476 ถึงการเลือกตั้ง ทั่วไป พ.ศ.2548 เพื่อศึกษาเครือข่ายทางการเมือง และความ สัมพันธ์ของนักการเมืองกับประชาชนในจังหวัดเลย ในแต่ละช่วง เวลาที่มีการเลือกตั้ง เพื่อศึกษารูปแบบการหาเสียง และวิธีการ สร้างคะแนนนิยมในแต่ละช่วงเวลาที่มีการเลือกตั้ง และเพื่อศึกษา

บทบาทกลุ่มผลประโยชน์ และกลุ่มที่ไม่เป็นทางการอื่นๆ ที่มีส่วนในการสนับสนุนนักการเมืองให้ได้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง เพื่อนำข้อมูลที่ได้มาจัดทำฐานข้อมูลเกี่ยวกับสถิติ และข้อมูลพื้นฐานการเลือกตั้งของนักการเมืองถิ่นจังหวัดเลย ซึ่งสามารถนำมาใช้ประโยชน์ในการอ้างอิง และการศึกษาทางวิชาการด้านรัฐศาสตร์ เนื่องจากมีเอกสารส่วนที่เกี่ยวข้องกับการเลือกตั้งของจังหวัดเลยน้อยมาก นอกจากนั้นผลการศึกษานี้ยังสามารถนำมาใช้สืบค้นศึกษาเกี่ยวกับวัฒนธรรมด้านการเมืองได้อีกด้วย ซึ่งจะทำให้มีองค์ความรู้เกี่ยวกับท้องถิ่น และจังหวัดเลยที่หลากหลายมากขึ้น ประกอบกับในการศึกษานี้ได้มีการค้นหา วิเคราะห์รูปแบบการใช้เงินที่เสี่ยงในหลายพื้นที่ ซึ่งสามารถนำมาใช้เป็นข้อมูลพื้นฐาน และนำเนื้อหาสาระมาใช้ประกอบการเรียนการสอนเกี่ยวกับการเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตยเพื่อสร้างจิตสำนึกทางการเมือง (Political Consciousness) ให้แก่เยาวชนอันจะนำไปสู่การแก้ไขปัญหาการซื้อสิทธิ์ขายเสียงในอนาคตได้

สำหรับวิธีการศึกษานี้ได้ใช้กรอบแนวคิดทฤษฎีปัจจัยตัวกำหนด (Deterministic Theories) ทฤษฎีความสัมพันธ์เชิงเหตุผล (Consciously Relational Theories) ทฤษฎีว่าด้วยชนชั้นนำ (Elitist Theory) มาใช้เป็นกรอบในการวิเคราะห์พฤติกรรมกรรมการเลือกตั้งโดยมีขอบเขตการวิจัยครอบคลุมเนื้อหาในส่วนข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับสถิติ และข้อมูลพื้นฐานการเลือกตั้ง การดำรงตำแหน่ง ส.ส. ของการเมืองถิ่นจังหวัดเลย พฤติกรรมทางการเมืองของนักการเมืองถิ่น เหตุการณ์สำคัญทางการเมืองที่เกี่ยวข้องกับนักการเมืองถิ่น จังหวัดเลย ความสัมพันธ์ และเครือข่ายของนักการเมืองถิ่น

จังหวัดเลย ซึ่งจะศึกษาข้อมูลต่างๆ เหล่านี้ในระหว่างช่วงเวลาการเลือกตั้งทั่วไปครั้งที่ 1 เมื่อวันที่ 15 พฤศจิกายน พ.ศ.2476 ถึงการเลือกตั้งทั่วไปครั้งที่ 21 เมื่อวันที่ 6 กุมภาพันธ์ พ.ศ.2548 โดยใช้เทคนิควิธีวิจัยเชิงคุณภาพ ซึ่งประกอบด้วยการศึกษาวิเคราะห์เอกสาร การสัมภาษณ์แบบไม่มีโครงสร้าง และการสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง ค้นหาข้อมูลจากบุคคลผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informant) ซึ่งคัดเลือกบุคคลผู้ให้ข้อมูลสำคัญอย่างเจาะจงจำนวน 15 คน และตรวจสอบความถูกต้องด้วยวิธีการตรวจสอบสามเส้าด้านวิธีการรวบรวมข้อมูล (Methodological Triangulation) ด้วยการตรวจสอบข้อมูลเดียวกันจากผู้ให้ข้อมูลประกอบและข้อมูลตรวจสอบหลายคนเพื่อให้แน่ใจว่าเป็นข้อมูลที่ถูกต้อง หลังจากนั้นนำข้อมูลมาวิเคราะห์แบบอุปนัย (Analytic Induction) และการวิเคราะห์โดยการจำแนกชนิดข้อมูลตามแนวคิดการจำแนกของ ลอฟแลนด์ (Lofland) ซึ่งประกอบด้วยสภาพสังคม หรือสถานการณ์ หรือการกระทำ และความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลในพื้นที่อำเภอต่างๆ ของจังหวัดเลย

4.1 สรุปผลการวิจัย

จากการศึกษา พบว่า

4.1.1. นักการเมืองถิ่นจังหวัดเลยที่เป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจากการเลือกตั้งครั้งที่ 1

เมื่อวันที่ 15 พฤศจิกายน 2475 ถึงการเลือกตั้งทั่วไปครั้งที่ 21 เมื่อวันที่ 6 กุมภาพันธ์ 2548 มีจำนวนทั้งสิ้น 25 คน เป็นเพศชาย 21 คน เพศหญิง 4 คน ก่อนเข้าสู่ตำแหน่งทางการเมือง

เมืองส่วนใหญ่ประกอบอาชีพด้านธุรกิจ รองลงมาได้แก่อาชีพรับราชการ และทนายความ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่อยู่ในตำแหน่งนานที่สุดคือ นายทศพล สังขทรัพย์ จำนวน 9 สมัย ระยะเวลา 18 ปี 3 เดือน 25 วัน รองลงมาได้แก่นายปรีชา เร่งสมบูรณ์สุข จำนวน 8 สมัย ระยะเวลา 14 ปี 11 เดือน 24 วัน นายประชา บุญญเนตร จำนวน 5 สมัย ระยะเวลา 12 ปี 8 เดือน 25 วัน และนายวัชรินทร์ เกตะวันดี จำนวน 5 สมัย ระยะเวลา 8 ปี 3 เดือน 4 วัน ในขณะที่ผู้ดำรงตำแหน่งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรสั้นที่สุดคือ นายบัวพัน ไชยแสง เพียง 1 สมัย ระยะเวลา 6 เดือน 18 วันเท่านั้น

สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่ย้ายพรรคมากที่สุดคือ นายปรีชา เร่งสมบูรณ์สุข เคยสังกัดพรรคการเมืองต่างๆ ในการสมัครรับเลือกตั้ง 4 พรรคการเมือง รองลงมาได้แก่พลเอกอาทิตย์ กำลังเอก 3 พรรคการเมือง มีภูมิลำเนาโดยการเกิดในจังหวัดเลย จำนวน 12 คน ส่วนใหญ่เป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในช่วงการเลือกตั้งระหว่างปี พ.ศ.2476 ถึง พ.ศ.2526 ในขณะที่เป็นผู้ซึ่งไม่มีภูมิลำเนาโดยการเกิดในจังหวัดเลยจำนวน 13 คน และส่วนใหญ่ดำรงตำแหน่งทางการเมืองระหว่าง พ.ศ.2529-2548

4.1.2 เครือข่ายทางการเมืองและความสัมพันธ์ของ นักการเมืองกับประชาชนในแต่ละช่วงเวลาที่มีการเลือกตั้ง

จากการศึกษาพบว่า ผู้สมัครรับเลือกตั้ง ส.ส. ในจังหวัดเลยในช่วงปี พ.ศ.2476 ถึง พ.ศ.2500 เครือข่ายที่มาช่วยเหลือให้การสนับสนุนทางการเมืองส่วนใหญ่จะเป็นความสัมพันธ์

เชิงตัวบุคคล เช่น เป็นญาติทั้งที่เป็นเครือญาติแนวตั้ง (เครือญาติทางกลุ่มตระกูล) และเครือญาติในแนวนอน (ความผูกพันที่เกิดจากการช่วยเหลือเกื้อกูล) เมื่อถึงการเลือกตั้งหลัง พ.ศ.2500 ซึ่งหมายถึง การเลือกตั้งระหว่าง พ.ศ.2512 ถึงการเลือกตั้ง พ.ศ.2531 แม้เครือข่าย และความสัมพันธ์ของนักการเมืองกับประชาชนยังคงมีลักษณะเชิงเครือญาติ แต่เริ่มมีการสร้างเครือข่ายทางการเมืองในระบบอุปถัมภ์ การแจกสิ่งของ และการให้ความสัมพันธ์ในสายการบังคับบัญชาข้าราชการมาใช้ในการสร้างเครือข่ายทางการเมืองของผู้สมัครรับเลือกตั้ง ส.ส. บางคนด้วย ในช่วงการเลือกตั้งระหว่าง พ.ศ.2531 ถึง พ.ศ.2535 การสร้างเครือข่ายทางการเมือง และการสร้างความสัมพันธ์ของนักการเมืองกับประชาชน บางส่วนเป็นเครือข่ายโดยสมัครใจจากการยอมรับในบทบาทของผู้สมัครรับเลือกตั้งที่เป็นชนชั้นนำที่มีความรู้ และมีหน้าที่การงานทางราชการระดับสูง ในขณะที่บางส่วนก็ใช้ความสัมพันธ์ในรูปแบบอุปถัมภ์เชิงเครือข่ายธุรกิจกับผู้นำชุมชนและการแจกเงินให้กับประชาชน นับจากการเลือกตั้งในปี พ.ศ.2538 เป็นต้นมา การสร้างเครือข่ายทางการเมือง และการสร้างความสัมพันธ์ของนักการเมืองกับหัวคะแนนมีความซับซ้อนมากขึ้น จะใช้ระบบอุปถัมภ์ทางธุรกิจระดับท้องถิ่น การแจกสิ่งของ การแลกเปลี่ยนผลประโยชน์หรือการสร้างผลประโยชน์ร่วมกันทางธุรกิจ การใช้เงินซื้อเสียง และการสร้างระบบอุปถัมภ์ทางการเงินกับการเลือกตั้งระดับท้องถิ่น

จากการศึกษาไม่พบว่า มีการจัดแบ่งเครือข่ายทางการเมืองเป็นขั้วทางการเมืองที่ชัดเจน เนื่องจากสภาพการเมืองจังหวัดเลยยังไม่ปรากฏการแบ่งขั้ว แข่งขันทางการเมืองกันอย่างเด่นชัด แม้จะมีสภาพกลุ่มก้อนตระกูลทางการเมืองเป็น 3

ตระกูลหลัก หลังจากการเลือกตั้งปี พ.ศ.2538 ได้แก่กลุ่มตระกูล
แสงเจริญรัตน์ กลุ่มตระกูลเร่งสมบุญสุข และกลุ่มตระกูลทิม
สุวรรณ และทั้ง 3 กลุ่มตระกูลมีธุรกิจของครอบครัวเหมือนกันคือ
ธุรกิจรับเหมาก่อสร้าง และโรงโม่หิน แต่ก็มีการจัดแบ่ง จัดระยะ
ความสัมพันธ์ของเครือข่ายการเมืองกันอย่างลงตัว โดยการ
ประนีประนอมผลประโยชน์ทางการเมือง และผลประโยชน์ทางธุรกิจไม่
สร้างประเด็นความขัดแย้งทางเครือข่ายการเมืองต่อกันในระดับที่
รุนแรง

4.1.3 รูปแบบการหาเสียงและวิธีการสร้างคะแนนนิยม ของนักการเมืองถิ่น

จากการศึกษาพบว่า การหาเสียงของผู้สมัครรับ
เลือกตั้ง ส.ส. ในอดีตมักใช้วิธีการไปพบปะพูดคุยกับประชาชน
โดยผู้สมัครเอง โดยใช้ช่าง จักรยาน และรถยนต์เป็นพาหนะเดิน
ทางแตกต่างกันตามศักยภาพ และสภาพเศรษฐกิจของผู้สมัคร
ส.ส. มีการจัดทำแผ่นปลิว และโปสเตอร์ติดตามบ้านเรือนหรือตาม
ที่สาธารณะต่าง ๆ มีขนาด และจำนวนแตกต่างกันตามกำลัง
ทุนทรัพย์ของผู้สมัครแต่ละคน แม้จะมีการแจกสิ่งของ และจัดเลี้ยง
บ้างก็ใช้เงินไม่มาก สิ่งของที่แจกก็มีราคาไม่แพง แต่ผู้รับรู้สึกรู้ว่ามี
คุณค่า เช่น แจกน้ำปลา ปลาทุเค็ม รองเท้า ไม้ขีดไฟ น้ำตาล ใน
ส่วนการปราศรัยหรือการช่วยหาเสียงของหัวหน้าคะแนนจะใช้การนำ
เสนอนโยบาย การให้ความหวังกับประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่น
และการแก้ไขปัญหาประชาชนสุขภาพหัวหน้ากลุ่มหรือหัวหน้าพรรค
ของตน ส่วนการต่อสู้ในระดับพื้นที่จะใช้วิธีการปล่อยข่าวลือ
และการโจมตีว่าร้ายในบางคนบางช่วงเวลา

การสร้างคะแนนนิยมของนักการเมืองถิ่น จังหวัดเลย ในช่วงการเลือกตั้งก่อนปี พ.ศ.2535 ใช้ภาพลักษณ์บุคคล หลังจากนั้นการใช้เงินซื้อเสียงเริ่มมีมากขึ้น ในช่วงสมัยการเลือกตั้งที่นักธุรกิจเข้ามาสมัครรับเลือกตั้ง และมีประชาชนจากจังหวัดอื่น เช่น ขอนแก่น มหาสารคาม ร้อยเอ็ด อุบลราชธานี อพยพเข้ามาทำสวน ทำไร่ในจังหวัดเลยมากขึ้น และนักธุรกิจเข้าสู่อการเมืองเพื่อทำธุรกิจค้าไม้และโรงโม่หิน ซึ่งต้องใช้อำนาจทางการเมืองให้การช่วยเหลือ ในยุคแรกจะต้องอาศัยความช่วยเหลือจากหัวคะแนนในพื้นที่ แต่หลังจากปี พ.ศ.2538 เป็นต้นมานักการเมืองจะใช้วิธีการเหมือนธุรกิจขายตรง มีการกำหนดพื้นที่เป้าหมาย วิเคราะห์พื้นที่จัดตั้งองค์กรเครือข่าย ใช้ระบบแรงจูงใจและมีผลตอบแทน มีการกำหนดเป้าหมายจำนวนคะแนนเสียงขั้นต่ำ และหากทำได้ตามเป้าหมายหรือสูงกว่าเป้าหมายก็จะมีระบบการให้โบนัสหรือให้รางวัลตอบแทนพิเศษ การซื้อเสียงของนักการเมืองถิ่น จังหวัดเลย จะจ่ายเงินซื้อเสียงให้หัวคะแนน และผู้มีสิทธิเลือกตั้งเป็นหลัก ทั้งนี้ จะได้รับการช่วยเหลือโดยการวางเฉยไม่สนใจควบคุม ตรวจสอบ หรือจับกุมผู้กระทำผิดกฎหมายเลือกตั้งมาลงโทษของข้าราชการผู้มีอำนาจหน้าที่จัดการเลือกตั้ง เนื่องจากข้าราชการไม่ต้องการขัดขวางหรือทำให้นักการเมืองไม่พอใจ ตลอดจนผู้บังคับบัญชาของข้าราชการในพื้นที่จะมีความสัมพันธ์ที่ดีกับนักการเมืองที่เป็นนักธุรกิจ และการวางเฉยยังทำให้ได้รับประโยชน์ตอบแทนจากนักธุรกิจที่ลงสมัครรับเลือกตั้งอีกด้วย ทั้งนี้ในสภาพปกตินักการเมืองที่เป็นนักธุรกิจส่วนใหญ่จะมีสายสัมพันธ์ที่ดีและใกล้ชิดกับข้าราชการในพื้นที่ทั้งทหาร ตำรวจ อัยการ และนักปกครองสังกัดกระทรวงมหาดไทย ซึ่งความสัมพันธ์ที่ดีกับหัวหน้าส่วนราชการในระดับจังหวัดของนักธุรกิจเหล่านี้มีผลอย่างมากที่ทำให้ข้าราชการ

ระดับรองลงไป ในเขตเลือกตั้งในชนบทจะเป็นหัวคะแนนให้กับผู้สมัคร ส.ส. ที่เป็นนักธุรกิจมาก่อน

4.1.4 บทบาทของกลุ่มผลประโยชน์และกลุ่มที่ไม่เป็นทางการอื่นๆ ที่มีส่วนสนับสนุนนักการเมืองถิ่นจังหวัดเลย

จากการวิจัยพบว่า ในการเลือกตั้ง ส.ส. ก่อนปี พ.ศ.2512 บทบาทของกลุ่มผลประโยชน์ที่เข้ามาสนับสนุนช่วยเหลือนักการเมืองไม่ปรากฏให้เห็นอย่างเด่นชัด แต่ในการเลือกตั้งนับจากปี พ.ศ.2512 เป็นต้นมามีกลุ่มผลประโยชน์ผู้ประกอบอาชีพธุรกิจเกี่ยวกับป่าไม้เข้ามาเกี่ยวข้องกับการเมืองมากขึ้น โดยเฉพาะบทบาทของนักการเมืองในส่วนสมาชิกสภาจังหวัด ซึ่งได้เริ่มมีการสร้างเครือข่ายรวมตัวกันเพื่อรักษา เสาะหาผลประโยชน์จากการสัมปทานป่าไม้ และการสัมปทานแร่ธาตุ โดยอาศัยเครือข่ายและอำนาจทางการเมือง แต่บทบาทของกลุ่มผลประโยชน์ที่รวมตัวกันของผู้มีผลประโยชน์ร่วมกันเพื่อต่อรอง รักษา เสาะหาผลประโยชน์ทางการเมือง และเข้าไปมีอำนาจทางการเมืองปรากฏชัดเจนในช่วงการเลือกตั้ง พ.ศ.2538 เป็นต้นมา โดยกลุ่มนักธุรกิจรับเหมาก่อสร้าง และธุรกิจโรงไม้หินเริ่มเข้าสู่การเมืองในระดับสมาชิกสภาจังหวัดแล้ว จึงมาลงสมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในระยะต่อมา และได้สร้างเครือข่ายผู้รับเหมาในระดับกลุ่มจังหวัด อีสานตอนบน (เลย หนองคาย อุดรธานี หนองบัวลำภู) จนถึงเครือข่ายในระดับท้องถิ่น ซึ่งเป็นสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัด (ส.จ.) ไว้เป็นฐานการเมืองในระดับตำบล และระดับอำเภอ

ในส่วนกลุ่มที่ไม่เป็นทางการอื่น ๆ ที่มีส่วนสนับสนุนนักรการเมืองที่สำคัญได้แก่ กลุ่มอาสาสมัครสาธารณสุขหมู่บ้าน (อสม.) เครือข่ายผู้ใหญ่บ้าน กำนัน และสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) เป็นต้น โครงสร้างความสัมพันธ์กับกลุ่มองค์กรเหล่านี้จะใช้ระบบอุปถัมภ์ทางการเงินเป็นเครื่องมือหลัก

4.1.5 ปัจจัยที่นำไปสู่ความสำเร็จทางการเมือง และ ปัจจัยที่ทำให้ไม่ประสบความสำเร็จทางการเมือง

จากการศึกษาพบว่า นักรการเมืองถิ่น จังหวัดเลย ตั้งแต่การเลือกตั้งครั้งแรกจนถึงการเลือกตั้งครั้งที่ 21 เมื่อวันที่ 6 กุมภาพันธ์ 2548 มีจำนวนทั้งสิ้น 25 คน แต่ละคนมีช่วงเวลาการดำรงตำแหน่งทางการเมืองที่ไม่เท่ากันมีปัจจัยที่นำไปสู่ความสำเร็จและความล้มเหลวทางการเมืองที่แตกต่างกัน อาจกล่าวได้ว่า ปัจจัยต่างๆ ทั้งที่ส่งเสริม และเป็นอุปสรรคต่อการดำรงตำแหน่งทางการเมืองของนักรการเมืองถิ่น จังหวัดเลยประกอบด้วยปัจจัยต่อไปนี้

- 1) สถานภาพบุคคล
- 2) อาชีพก่อนเข้าสู่ตำแหน่งการเมือง
- 3) วิธีการหาเสียง และการสร้างคะแนนนิยม
- 4) ระบบอุปถัมภ์
- 5) วิธีการบริหารจัดการหัวคะแนนและความสัมพันธ์กับนักรการเมืองระดับท้องถิ่น

- 6) ความสามารถเชิงเศรษฐกิจ และการซื้อเสียง
- 7) อายุของนักการเมือง
- 8) ข่าวลือ
- 9) พฤติกรรมของนักการเมืองถิ่นทั้งในระหว่างตำแหน่งตำแหน่งทางการเมือง และไม่ได้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง

4.1.6 การสร้างความสัมพันธ์ในเชิงอุปถัมภ์

จากการศึกษา พบว่าในช่วงการเลือกตั้งครั้งแรกถึงการเลือกตั้ง พ.ศ.2512 การสร้างความสัมพันธ์เชิงอุปถัมภ์จะเป็นลักษณะการแจกสุรา การเลี้ยงอาหาร และแจกสิ่งของ และการให้การอุปการะครอบครัว ทั้งโดยใช้งบประมาณราชการ และงบส่วนตัว ส่วนการสร้างความสัมพันธ์ในเชิงระบบอุปถัมภ์ของนักการเมืองจังหวัดเลย ในช่วงปี พ.ศ.2530-2548 ทั้งเขตเลือกตั้งที่ 1 และเขตเลือกตั้งที่ 2 มีลักษณะรูปแบบที่หลากหลายซับซ้อนมากขึ้น แต่ที่มีรูปแบบเดียวกันมีดังนี้

- 1) การสร้างหอกระจายข่าวให้แก่หมู่บ้าน
- 2) การสร้างศาลาที่พักริมนนสายหลักที่มีชื่อของ ส.ส. ปรากฏอยู่บนหลังคา
- 3) การซื้อเก้าอี้ให้วัด หรือให้ผู้นำชุมชนไว้ใช้บริการงานกุศล
- 4) การจัดทำเต็นท์ผ้าใบให้ชุมชนมีชื่อ ส.ส. ปรากฏอยู่ที่หลังคาเต็นท์ผ้าใบ

- 5) การแจกเสื้อยืด และเสื้อแจ็คเก็ตมีชื่อ ส.ส.
- 6) การแจกงาน ถ้วยชาม แก้วน้ำมีชื่อ ส.ส.
- 7) การจัดหาหรือตีไว้อาลัยจารึกชื่อ ส.ส. ในงานศพ และต้องวางในตำแหน่งที่เป็นจุดเด่นของงาน
- 8) การเป็นเจ้าของภาพแต่งงาน และเป็นเจ้าภาพกิจกรรมต่างๆ ให้สมาชิกในครอบครัวห้วคณะแนคนสำคัญ
- 9) การจัดเลี้ยงห้วคณะแนก่อนการหาเสียงเลือกตั้ง
- 10) การให้การสนับสนุนเงิน อุปกรณ์ เสื้อ ถ้วยรางวัล ในกิจกรรมต่างๆ
- 11) การให้การสนับสนุนเงินแก่ผู้นำชุมชนในเขตเลือกตั้ง
- 12) การช่วยเหลือวิ่งเต้นคดีความ
- 13) การแจกเมล็ดพันธุ์พืช พันธุ์สัตว์ ปุ๋ย สารเคมีเพื่อใช้ในการเกษตรกรรม ยาสามัญประจำบ้าน
- 14) การบริจาคโลงบรรจุศพที่มีระบบความเย็น (โลงเย็น) ให้กับชุมชน
- 15) การจัดทัศนศึกษา

ส่วนที่มีรูปแบบปรากฏเฉพาะบางพื้นที่เลือกตั้ง ได้แก่

- 1) การจัดงานทำบุญอุทิศส่วนกุศลให้แก่ผู้เสียชีวิตร่วมกันหลายครัวเรือน

- 2) การทำสัญญากู้ยืมเงินดอกเบี้ยต่ำ โดยไม่ต้องจ่ายเงิน
ยืมคืนในกรณีได้รับการเลือกตั้ง
- 3) การทอนเงินเกินจำนวนจากการซื้อสินค้าในร้านค้าของ
หัวคะแนนในหมู่บ้าน
- 4) การให้น้ำมันเชื้อเพลิงช่วยเหลือการไถพื้นที่เพาะปลูก
- 5) การจัดรถบริการรับส่งศพหรือผู้ป่วย และรถบริการ
เครื่องขยายเสียง

4.2 ข้อเสนอแนะ

4.2.1 ประเด็นการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์ ควรนำ
เนื้อหาสาระที่ได้จากการศึกษาค้นคว้าไปจัดทำ
หนังสือเสริมการอ่าน เพื่อใช้ประกอบการเรียน
การสอนในรายวิชาสังคมศึกษาระดับมัธยมศึกษา
และอาชีวศึกษา เพื่อให้นักเรียนนักศึกษาได้เข้าใจ
ถึงพัฒนาการทางการเมือง และพฤติกรรม
เลือกตั้งของจังหวัดเลย อันจะนำไปสู่การป้องกัน
และแก้ไขปัญหาการซื้อสิทธิ์ขายเสียงได้ใน
อนาคต

4.2.2 ประเด็นเกี่ยวกับการวิจัยต่อไป เนื่องจากจังหวัด
เลยมีสภาพประชากร และระบบภูมิศาสตร์
การเมืองที่หลากหลาย เช่น มีกลุ่มชนเผ่า
มีกลุ่มชนอีสานอพยพ มีกลุ่มต่างชาติพันธุ์

กลุ่มชนอาศัยในเขตภูเขา และที่สูง กลุ่มชนอาศัย
เขตที่ราบ จึงสมควรศึกษาในเชิงเปรียบเทียบ
วัฒนธรรมการเมืองของกลุ่มชนเหล่านี้เพื่อศึกษา
วิเคราะห์พฤติกรรมทางการเมืองว่าแตกต่างกัน
หรือไม่

करणิกา ประภาวะดีลิก. (2549). **ความคาดหวังของประชาชน
ต่อนักการเมืองท้องถิ่น: ศึกษาเฉพาะกรณีตำบล
คอนแก้ว อำเภอแมริม จังหวัดเชียงใหม่**. วิทยานิพนธ์
รัฐศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัย
มหาสารคาม.

คณะกรรมการฝ่ายประมวลเอกสารและจดหมายเหตุ. (2544).
**วัฒนธรรม พัฒนาการทางประวัติศาสตร์ เอกลักษณ์
และภูมิปัญญาจังหวัดเลย**. โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
กรุงเทพฯ.

คณะกรรมการพิจารณาจัดพิมพ์ชุดหนังสือหายากในโครงการ
มิตรภาพญี่ปุ่น-ไทย. (2539). **ปาฐกถาของผู้แทนราษฎร
เรื่องสภาพของจังหวัดต่างๆ**. บริษัทอมรินทร์พริ้นติ้ง
แอนด์พับลิชชิ่ง จำกัด(มหาชน). กรุงเทพฯ.

ชัยยนต์ ประดิษฐ์ศิลป์และไอฟาร์ ถิ่นบางเตียว. (2549). รายงาน
วิจัยเรื่อง **บทบาททางการเมืองของเจ้าพ่อท้องถิ่นใน
กระแสโลกาภิวัตน์: กรณีศึกษาจังหวัดหนึ่งทางภาค
ตะวันออก**. Available: [http://www.bangkokbiznews.com/
2006/special/izNes/chainyot/](http://www.bangkokbiznews.com/2006/special/izNes/chainyot/)

ชาญณรงค์ ไชยรักษา. (2549). **นักการเมืองถิ่นจังหวัดพิษณุโลก**. กรุงเทพฯ: สถาบันพระปกเกล้า.

ไชยวุฒิ มนต์วีรักษ์. (2539). **รายงานการศึกษาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนจังหวัดเลย : กรณีเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร 17 พฤศจิกายน 2539**. มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย.

ไชยรัตน์ เจริญสินโอฬาร. (2549). **รัฐ-ชาติกับ (ความไร้)ระเบียบโลกชุดใหม่**. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์วิภาษา.

ณรงค์ บุญสวยขวัญ. (2549). **นักการเมืองถิ่นจังหวัดนครศรีธรรมราช**. กรุงเทพฯ: สถาบันพระปกเกล้า.

นิรันดร์ กุลทานันท์. (2549). **นักการเมืองถิ่นจังหวัดบุรีรัมย์**. กรุงเทพฯ : สถาบันพระปกเกล้า.

นิยม รัฐอมฤต. (2550). **การเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร. ในกรณี เศรษฐบุตร (บก.), การเมืองการปกครองไทยในรอบ 60 ปีแห่งการครองสิริราชสมบัติของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว**. (หน้า 69-96). กรุงเทพฯ: สถาบันพระปกเกล้า.

นรนิติ เศรษฐบุตร. (บก.). (2550). **การเมืองการปกครองไทยในรอบ 60 ปีแห่งการครองสิริราชสมบัติของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว**. กรุงเทพฯ: สถาบันพระปกเกล้า.

นพดล สุคนธ์วิท, ร.ต.อ. (2539). **พรรคการเมืองไทยกับการเมืองท้องถิ่น: ผลประโยชน์และฐานอำนาจ**. วิทยานิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

บุษอรีย์ ยี่หมะ. (2549). **นักการเมืองถิ่นจังหวัดปัตตานี.**
กรุงเทพฯ: สถาบันพระปกเกล้า.

บวรศักดิ์ อุวรรณโณ. (2550). **พลวัตของการเมืองไทย.**
กรุงเทพฯ: สถาบันพระปกเกล้า.

บุษราคัม ชาวนันศิริ. (2545). **ทำเนียบสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร.**
กรุงเทพฯ: กลุ่มงานผลิตเอกสาร สำนักประชาสัมพันธ์
สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร.

ประกายศรี ศรีรุ่งเรือง. (2550). **นักการเมืองถิ่นจังหวัด
เชียงราย.** กรุงเทพฯ: สถาบันพระปกเกล้า.

พันธินี กิติพราภรณ์. (2549). **แนวคิดและวิธีการสร้างความ
พร้อมของคนไทยต่อการปกครองระบอบ
ประชาธิปไตย.** วิทยาลัยการเมืองการปกครอง สถาบัน
พระปกเกล้า.

พรพิทักษ์ แม้นศิริ. (2545). **เทศกาลงานกาชาดดอกฝ้ายบาน
มะขามหวานเมืองเลยกับวิถีไทยเลย.** วิทยานิพนธ์ศิลป
ศาสตรมหาบัณฑิต สาขาไทยศึกษาเพื่อการพัฒนา.
บัณฑิตวิทยาลัย

สถาบันราชภัฏเลย. พระปกเกล้า, สถาบัน. (2545). **รายงานการ
วิจัยเรื่อง กระบวนการเลือกตั้งและปัจจัยในการ
ตัดสินใจเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร.** กรุงเทพฯ:
บจก. อักษรโสภณ.

มหาดไทย, กระทรวง. (2525). **ประวัติมหาดไทยส่วนภูมิภาค จังหวัดเลย.** สำนักพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช จำกัด. กรุงเทพฯ.

รัฐสภาสาร ฉบับพิเศษ. 2521. ฉบับที่ 1 มกราคม.

รัฐสภาสาร ฉบับพิเศษ. 2528. ฉบับที่ 6 มิถุนายน.

เลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร, สำนักงาน. (2548). **รัฐสภาไทยกับการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร.** กลุ่มงานผลิตเอกสาร สำนักประชาสัมพันธ์ สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร.

ศูนย์วัฒนธรรมไทดำบ้านนาป่าหนาด. มปป. **ไทดำ.** เอกสารเผยแพร่ของศูนย์วัฒนธรรมไทดำบ้าน นาป่าหนาด ตำบลเขาแก้ว อำเภอเชียงคาน จังหวัดเลย.

สำนักเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร. (2548). **73 ปีรัฐสภาไทย.** สำนักพิมพ์ สำนักเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร. กรุงเทพฯ.

สมิหรา จิตตลดากรและชัยชนะ อิงคะวัต. (2550). รายงานวิจัยเรื่อง **ระบอบประชาธิปไตยเปรียบเทียบไทย มาเลเซีย และสิงคโปร์.** กรุงเทพฯ: สถาบันพระปกเกล้า.

สุชาติ ศรียารัตน์. (2550). รายงานวิจัยเรื่อง **วัฒนธรรมการเมืองท้องถิ่นกับการพัฒนาประชาธิปไตย.** กรุงเทพฯ: สถาบันพระปกเกล้า.

สุเชาว์ มีหนองหว่า. (2549). **นักการเมืองถิ่นจังหวัดอุบลราชธานี.** กรุงเทพฯ: สถาบันพระปกเกล้า.

สมบัติ จันทรวงศ์. (2536). **เลือกตั้งวิกฤต : ปัญหาและทางออก.** กรุงเทพฯ: โครงการจัดพิมพ์คบไฟ.

อรัญญา สุวรรณดี. (2530). **โลกทัศน์ของชาวไทยต่อความเชื่อเรื่องผีและพิธีกรรม: ศึกษากรณี บ้านนาป่าหนาด ตำบลเขาแก้ว อำเภอเชียงคาน จังหวัดเลย.**

อิสระ สุวรรณบล, วัฒนา เรืองสกุลและฐปนรรต วัชรภรณ์. (2535). **กลไกการเลือกตั้ง.** โครงการวิทยาลัยการเมือง มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

เว็บไซต์

<http://www.parliament.go.th/Library>

การสัมภาษณ์

กมล สอนแก้วธัมมัง. (2550, ตุลาคม 20). **กำนันตำบลหนองผือ อำเภอท่าวาสุกรี จังหวัดเลย. สัมภาษณ์.**

เกษม ไชยแสน. (2550, พฤศจิกายน 8). **นักการเมืองท้องถิ่น. สัมภาษณ์**

โกมลศักดิ์ ไตรพิน. (2550, ตุลาคม 7). **นักการเมืองท้องถิ่น. สัมภาษณ์**

ฉลอง บาลลา. (2550, พฤศจิกายน 15). **ประธานชมรมข้าราชการ บำนาญจังหวัดเลย. สัมภาษณ์.**

ไฉน สวัสดิธรรม. (2550, ตุลาคม 21). **อดีตกำนันตำบลท่าวาสุกรี อำเภอท่าวาสุกรี จังหวัดเลย. สัมภาษณ์.**

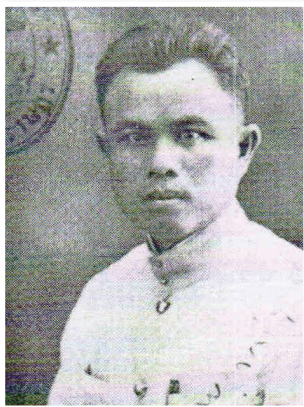
ทง สุวรรณสิงห์. (2550, พฤศจิกายน 10). **บุตรอดีต ส.ส.จังหวัดเลย. สัมภาษณ์.**

- ทศพล สังขทรัพย์. (2550, พฤศจิกายน 10). อดีตสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหลายสมัย. สัมภาษณ์.
- ธนพล บุตรชัยนาม. (2550, พฤศจิกายน 8). อดีตผู้อำนวยการโรงเรียนนาอ้อวิทยาและอดีตผู้สมัครรับเลือกตั้ง ส.ส. จังหวัดเลย. สัมภาษณ์.
- ธีระพงษ์ ธนะสูตร. (2550, พฤศจิกายน 15). อดีตผู้อำนวยการเลือกตั้งพรรคประชาธิปัตย์ สาขาจังหวัดเลย, อำเภอเมืองจังหวัดเลย. สัมภาษณ์.
- ประพนธ์ พลอยพุ่ม. (2550, พฤศจิกายน 10). ประธานสภาวัฒนธรรมจังหวัดเลยและอดีตผู้สมัคร ส.ส. พ.ศ. 2518. สัมภาษณ์.
- ยอดคิม บำรุงราชหิรัญ. (2550, ตุลาคม 20). ทีมงานสนับสนุนพลเอกอาทิตย์ กำลังเอก. สัมภาษณ์.
- วิรัตน์ สิทธิโ. (2550, พฤศจิกายน 8). ผู้จัดการธนาคารโคกระบือบ้านหลัก 160 และทีมงานหาเสียงผู้สมัครสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร. สัมภาษณ์.
- เสนาะ ไชโยแสง. (2550, กันยายน 20). สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลนาข้าว, อำเภอเขียงคาน จังหวัดเลย. สัมภาษณ์.
- สุวิษญ์ โยทองยศ. (2550, พฤศจิกายน 8). อดีตสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร. สัมภาษณ์.
- อาวุธ โภษาจันทร์. (2550, ตุลาคม, 21). สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัดเลย. สัมภาษณ์.
- อาวุธ อมรทวีสิน. (2550, กันยายน 15). อดีตนักการเมืองท้องถิ่นและอดีตผู้สมัคร ส.ส. ส.ว. จังหวัดเลย. สัมภาษณ์.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก: ภาพนักรการเมืองจังหวัดเลย

นายมา เสริฐศรี

ส.ส. เลข 2 สมัย

พ.ศ.2476 และ พ.ศ.2491

นายเฉลิม ศรีประเสริฐ

ส.ส. เลข พ.ศ.2480

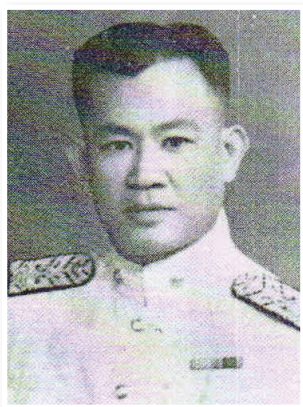
พระยาศรีนครชัย (ประวงษ์ อมาตยกุล)

ส.ส. เลข พ.ศ.2481

ร.ต.ท.สงกรานต์ อุดมสิทธิ์

ส.ส. เลข พ.ศ.2489

นายทองหนัก สุวรรณสิงห์
ส.ส. เลข พ.ศ.2489 (เลือกตั้งเพิ่ม)

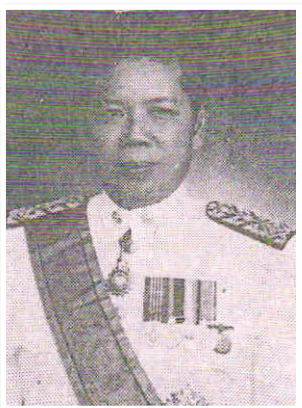
ร.ต.ต.สัมฤทธิ์ อินทรตระกูล
ส.ส. เลข พ.ศ.2495

นายบัวพัน ไชยแสง
ส.ส. เลข พ.ศ.2500
(26 ก.ค. - 16 ก.ย.)

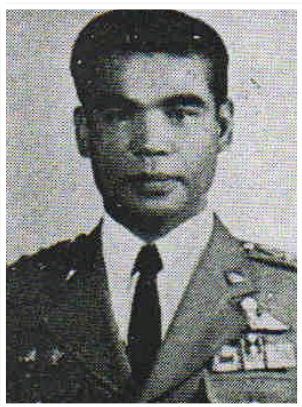
นางเอื้ออารีย์ อุดมสิทธิ์
ส.ส. เลข พ.ศ.2500
(15 ธ.ค. 2500 - 30 ต.ค. 2501)

นายประชา บุญเนตร
ส.ส. เลย พ.ศ.2512 - 2531

นายสะดวก เชื้อบุญมี
ส.ส. เลย พ.ศ.2512 - 2522

พ.ต.อ.กฤษ สังขทรัพย์
ส.ส. เลย พ.ศ.2519 - 2524

นายวัชรินทร์ เกตewanดี
ส.ส. เลย พ.ศ.2519 - 2535

นายทศพล สังข์ทรัพย์
ส.ส. เลข พ.ศ.2524 - 2548

นายปรีชา เร่งสมบูรณ์สุข
ส.ส. เลข พ.ศ.2529 - 2548

นายพินิจ สิทธิโห
ส.ส. เลข พ.ศ.2531 - 2538

พลเอกอาทิตย์ กำลังเอก
ส.ส. เลข พ.ศ.2531 - 2536

นายสมศักดิ์ แสงเจริญรัตน์
ส.ส. เลข พ.ศ.2538 - 2539

นางพวงเพ็ชร ชุนละเอียด
ส.ส. เลข พ.ศ.2539

นายธนเทพ ทิมสุวรรณ
ส.ส. เลข พ.ศ.2539 - 2544

นายสุวิทย์ โยทองยศ
ส.ส. เลข พ.ศ.2544

นางนันทนา ทิมสุวรรณ
ส.ส. เลข พ.ศ.2548 - 2549

นางจันทร์เพ็ญ แสงเจริญรัตน์
ส.ส. เลข พ.ศ.2548 - 2549

